

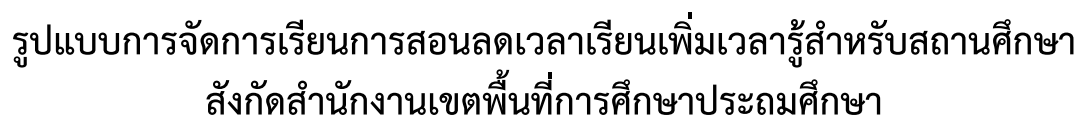

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
MANAGEMENT MODEL OF “MODERATE CLASS, MORE LEARNING POLICY”
IN SCHOOLS UNDER OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

คุุชฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

ดุขฉนินพนธน์เป็นส่วนหนึ่งของการศีกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฉบัณทิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศีกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Management Model of “Moderate Class, More Learning Policy”
in Schools Under Office of Primary Educational Service Area

Mr.Yudthavee Kaewthongyai

A Dissertation Submitted in partial Fulfillment of
the Requirements for The Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุนนธ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์

(พระเมธาวิญญู, รศ. ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ดร.)

กรรมการ

(ศ. ร.ท. ดร.บรรจบ บรรณรุจิ)

กรรมการ

(รศ. ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

กรรมการ

(ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์

ประธานกรรมการ

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่)

- ชื่อคุณิพนธ์** : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
- ผู้วิจัย** : นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์**
- : ดร.บุญเชิด ขำนิศาสตร์, กศ.บ. (สุขศึกษา),
คม. (การศึกษาปฐมวัย), พร.ด. (การบริหารการศึกษา)
 - : พระมหาญาณวัฒน์ จิตาพัฒน์, ดร., ป.ธ.๙, ศศ.ม. (นโยบายและการ
จัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม), พร.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๙/มีนาคม/๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียน การสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขต กรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียน ประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและครูอาจารย์ จำนวน ๑๔๑ คน นักเรียน ๒๘๒ คน และผู้ปกครองหรือ ญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ๓๑๒ คน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน สันทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า :

๑. นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และ สถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้อิสรระ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัด แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยการลดเวลาเรียนภาค วิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรม 4 H คือ Head (กิจกรรมพัฒนาสมอง), Heart (กิจกรรม พัฒนาจิตใจ), Hand (กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) ซึ่ง สอดคล้องกับองค์ ๔ ของการจัดการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ส่วน สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็น ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ สภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน และด้านที่มีความ คิดเห็นน้อยที่สุด คือ สภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

๒. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ๒) วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น และวันสำคัญศาสนาและทางราชการ โดยกิจกรรม 4 H ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร อาศัยหลักพุทธธรรมคือ สังคหวัตถุ ๔ ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๓. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ได้แก่ ๑) สภาพแวดล้อม หลักการ ๓) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ประกอบด้วย ๑) ระบบงาน ๒) กระบวนการจัดการ ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย ๑) โครงสร้าง ๒) การตัดสินใจ ๓) แนวทางการประเมิน และส่วนที่ ๔ ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขความสำเร็จ บุคลากรหลักอริยธรรมา ๔

Dissertation Title : Management Model of “Moderate Class, More Learning Policy” in Schools Under Office of Primary Educational Service Area

Researcher : Yudthawee Kaewtongyai

Degree : Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

Dissertation Supervisory Committee :

- : Dr. Booncherd Chumnisart, B.Ed. (Health Administration), M.Ed. (Early Childhood Education), Ph.D. (Educational Administration)
- : PhramahaYannawat Thitavaddhano, Dr. Pali IX, M.A. (Resources & Management of Resources and Environment), Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

Date of Graduation : March 9, 2019

Abstract

The objective of this research is to study policy, concept, theory and condition of teaching and learning management by reducing learning time, increasing time to know in educational institutions. Under the Office of Primary Educational Service Area 2) to develop a learning management model, reduce learning time, increase time to know in primary schools Bangkok 3) to propose a learning management style, reduce study time, increase knowledge in primary school Bangkok By using a method of research that combines methods such as quantitative research By using the sample group The administrators and teachers of the amount of 142 persons, 262 students and parents or relatives and 312 school administrators committee. Statistics using percentage, mean, standard deviation And qualitative research By interviewing 10 qualified persons / 10 experts in conversation groups / person

The research found that :

1. Policy on teaching and learning management that reduces learning time, increases time to know, has 3 related departments, namely the Ministry of Education. Office of the Basic Education Commission (OBEC) and educational institutions to drive school curriculum implementation To be able to perform effectively, independently, to promote and develop quality students Have analytical skills Get full development as potential According to interest and skill School theory

concept "Reduce study time, increase knowledge" by reducing academic study time and reducing time of organizing activities. 4 H is Head (brain development activities), Heart (mental development activities), Hand (activities develop practical skills) And Health (health development activities) which are consistent with the 4 elements of educational management, namely, cognitive education, ethics, crafts, and physical education, condition of teaching and learning management, reducing learning time, increasing knowledge The study found that every aspect had a high level of opinion. By sorting from descending to 3 rank, namely, condition, learning style of learners Desirable characteristics of learners Conditions of work and expression of learners And the aspect with the least opinion is the learning achievement condition of the learners

2. Develop the learning management model, reduce learning time, increase the time to learn in primary schools Bangkok area consists of the process of organizing the activity "Reduce study time, increase time to know" consisting of 2 steps, including 1) Create information about students. About individual aptitudes, interests and needs of students for use in planning activities, increasing time to know 2) analyzing school readiness conditions Both personnel Local wisdom, materials, media, learning resources, places, budgets or coordinating resources outside the school to support schools. By learning resources of learning management "reduce study time, increase knowledge time" of schools, including 1) various areas and locations School / community landscape Learning resources in schools 2) People who know local wisdom 3) Stories, situations and important events 4) Local culture, traditions and important days, religion and government by 4H activities. Executives and teachers must be friendly. Relying on the principle of Buddhism, namely Sangkhawab 4, in promoting activities, reducing time to study, increasing time to know, so that learners can learn from activities that are full and able to apply in life in the 21st century

3. The teaching and learning management model reduces learning time, increases the learning time for educational institutions. Under the Office of Primary Education Area (Complete version) consisting of 3 parts, namely, part 1, leading parts, including 1) environment, principle 3) objective, part 2, model consisting of 1) work system, 2) management process, part 3, the implementation process consists of 1) structure 2) Decision 3) Assessment guidelines and Part 4 Part 4 Conditions of success

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็เนื่องด้วยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน เอื้อเฟื้อเกื้อกูล เมตตาอนุเคราะห์ จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ดร.บุญเชิด ขำนิศาสตร์ ประธาน พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน, ดร.กรรมากร ที่ได้เมตตา กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหาระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยทั้งให้ข้อเสนอแนะ และให้การแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือและผู้ทรงคุณวุฒิในการให้คำแนะนำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประชาพิจารณ์ (Public Hearing) และสอบป้องกันวิทยานิพนธ์

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์

ขอกราบขอบคุณพระอาจารย์ทุกรูป และคณาจารย์คณะครุศาสตร์ทุกท่านตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ประสิทธิภาพวิชาการ และประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา คุณความดี การทำประโยชน์ใดๆ อันเกิดจากคุณูปการนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่มารดา บิดา ญาติกาสาโยชนใดๆ อันเกิดจากคุณูปการนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแด่มารดา บิดา ญาติกาสาโยชนใดๆ มิตรสหายผู้เป็นที่รัก เพื่อนสหธรรมิกร่วมชั้นเรียนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆ เรื่อง รวมทั้งผู้มีอุปการคุณญาติธรรมทุกท่านที่ได้ช่วยอนุเคราะห์ทุนการศึกษาตั้งแต่ต้นจนจบการศึกษา

นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๘
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้	๕๒
๒.๓ บริบทสถานศึกษา	๑๒๐
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๒๔
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๓๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๓๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๓๓
๓.๒ ประชากร / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๓๓
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๓๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๓๕
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓๖

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๓๘
๔.๑ ผลการศึกษานโยบาย แนวคิดทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบ ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา	๑๓๙
๔.๒ ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียน ประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร	๑๕๓
๔.๓ เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร	๑๖๑
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๘๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๙๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๙๑
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๒๐๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๘
บรรณานุกรม	๒๐๙
ภาคผนวก	๒๑๔
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	๒๑๕
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๒๑
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๒๓
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๒๗
ภาคผนวก จ หนังสือเชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย	๒๓๔
ประวัติผู้วิจัย	๒๔๔

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑	ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน ๑๔
๒.๒	ประเภทของรูปแบบ ๑๖
๒.๓	องค์ประกอบรูปแบบ ๑๘
๒.๔	ลักษณะของรูปแบบ ๒๙
๒.๕	ตารางเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ระดับชั้นประถมศึกษา ๖๓
๒.๖	กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๗๑
๒.๗	กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้ ๗๒
๒.๘	กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม ๗๓
๒.๙	กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต ๗๔
๒.๑๐	กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม ๗๖
๒.๑๑	วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ๘๓
๒.๑๒	วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ๘๔
๒.๑๓	วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน ๘๕
๒.๑๔	วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ๘๕
๒.๑๕	วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน ๘๗
๒.๑๖	วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๘๗
๒.๑๗	วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เรื่องราวสถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๘๘
๒.๑๘	วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ ๘๙
๒.๑๙	วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ๙๑
๒.๒๐	วิเคราะห์นโยบายสำหรับโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ๙๒
๒.๒๑	วิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนหรือรวมกลุ่มกันเสนอกิจกรรม ๙๓
๒.๒๒	วิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนหรือรวมกลุ่มกันเสนอกิจกรรม ๙๔
๒.๒๓	วิเคราะห์นิเทศ (ประเมินผล) โรงเรียน การตรวจสอบ-ควบคุม-การนิเทศงาน ๑๐๑
๒.๒๔	วิเคราะห์นิเทศ (ประเมินผล) โรงเรียน การจัดทำรายงานผล รายงานความก้าวหน้า กิจกรรมที่ทำสำเร็จ ผลกระทบ ๑๑๒

ตารางที่

หน้า

๒.๒๕	วิเคราะห์นิเทศ (ประเมินผล) โรงเรียน สรุปรายงานผล-การประเมินผล-การ ทบทวนหลังปฏิบัติการ (AAR)	๑๑๖
๓.๑	จำนวน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของผู้บริหารและครูอาจารย์ ในแต่ละ โรงเรียน	๑๓๓
๓.๒	จำนวน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของนักเรียน ในแต่ละโรงเรียน	๑๓๔
๓.๓	จำนวน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของผู้ปกครอง/ญาติ และกรรมการบริหาร โรงเรียน ในแต่ละโรงเรียน	๑๓๔
๔.๑	ค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๔๓
๔.๒	ค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๔๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	๑๔๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์	๑๔๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน	๑๔๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน	๑๔๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพบริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของ โรงเรียน	๑๔๙
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน	๑๕๐
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพเรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์ สำคัญ	๑๕๑
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวัน สำคัญศาสนาและทางราชการ	๑๕๒

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑	แนวทางการบริหารจัดการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษา
๒.๒	แนวทางการกำหนดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สถานศึกษา
๒.๓	ทักษะสำคัญ ๓ ประการ สำหรับความเป็นผู้นำของผู้นิเทศงาน ทักษะทางด้านวิชาการสำคัญสำหรับผู้นิเทศระดับล่าง และทักษะในด้านปัญญาสำคัญ สำหรับผู้นิเทศระดับสูง
๒.๔	แสดงแผนภูมิ (นิเทศ) ระบบการควบคุมกำกับและการรายงานและการประเมินผล
๒.๕	หน้าที่หลัก ๕ ประการของผู้นิเทศงาน
๒.๖	วงจรการเรียนรู้การสอน
๒.๗	กรอบแนวคิดในการวิจัย
๔.๑	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)
๔.๒	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)
๔.๓	การจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา “MODERATE CLASS, MORE LEARNING POLICY”
๕.๑	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ภาษาบาลีและพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อคัมภีร์ ดังตัวอย่างเช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๗๖/๙๗. ที.ปา (ไทย) ๑๑.๓๕๓/๓๗๔. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลกษณธรรคปาติ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๓๕๓ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และทีฆนิกาย ปาฏิวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๑ ข้อ ๓๕๓ หน้า ๓๗๔ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๔

พระสุตตันตปิฎก

อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	(ภาษาไทย)
ขุ.ป.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฏิสัมภิตามรรค	(ภาษาไทย)

การระบุหมายเลขย่อภาษาไทย การอ้างอิงพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุ เล่ม/ข้อ/ หน้าตามลำดับ เช่น อง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๙๐-๙๑/๓๑๘-๓๒๐. หมายถึง คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๙๐-๙๑ หน้า ๓๑๘-๓๒๐, อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐. หมายถึง คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๙๑ หน้า ๓๒๐ เป็นต้น

๒. คำย่อภาษาอังกฤษ

คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย
ibid.	ibidem	เรื่องเดียวกัน
op.cit.	opera citato	อ้างแล้ว
p.,pp.	page, pages	หน้า

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เป็นแนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้หรือสอนน้อยเรียนรู้นาน TLLM (Teach less, Learn more) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาไปสู่การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นนักคิดจึงเกิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่มุ่งเน้นที่การบรรยายเป็นหลักแต่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่นให้มีการสืบค้นจากการคิดวิเคราะห์หรือการลงมือปฏิบัติโดยใช้หลักการของ TLLM ประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการคือ

๑ ทำไมจึงต้องสอน สอนอะไรและสอนอย่างไรโดย มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนการออกแบบและวางแผนของครูผู้สอนมีความสำคัญมากซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ๓ ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑)การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๒)การกำหนดหลักฐานและการประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๓)การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

เมื่อพิจารณาหลักการของ TLLM แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากแนวทางการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ประเทศไทยได้พยายามนำมาใช้ในการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๒ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กันมากกว่าสองทศวรรษที่เรียกว่าการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกหรือ Active Learning นั่นเอง

การศึกษาแนวใหม่เป็นการสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการออกแบบหรือการปรับวิธีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป้าหมายหลักของการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ จึงไม่ใช่ตัวเนื้อหาหรือสาระความรู้แต่เป็นการฝึกทักษะของการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

๒ การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้หรือสอนน้อยเรียนนาน (Teach Less, Learn More) เป็นแนวคิดหนึ่งที่ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนและบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนโดยผู้สอนต้องสอนให้น้อยลงแต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นจากการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดสืบค้นข้อมูลการแก้ปัญหาและฝึกทักษะต่างๆ ที่จะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงและทักษะเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้สอนต้องตระหนักว่าเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดคือการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ใช่การสอนของครูผู้สอน

๓ นอกจากนี้การออกแบบการเรียนการสอนดังกล่าวยังเป็นการออกแบบกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามโมเดล “ไทยแลนด์ ๔.๐” ซึ่งต้องการคนทำงานที่มีทักษะการคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมดังจะได้กล่าวในรายละเอียดที่มาของแนวคิด Teach Less, Learn More

แนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM) เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์โดยนายกรัฐมนตรี Lee Shine Loong^๑ ในปีพ.ศ. ๒๕๕๗ และถูกถ่ายทอดสู่การปฏิบัติโดยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ TLLM ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อต้องการลดช่องว่างของวิธีการสอนที่มีอยู่หลากหลายและวิธีการสอนที่ผู้สอนเลือกใช้ซึ่งอยู่ภายใต้วิสัยทัศน์ในการพัฒนาระบบการศึกษาที่กล่าวว่า Thinking Schools, Learning Nation (TSLN) ทั้งนี้ TSLN ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาเพื่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่ง Thinking Schools เป็นวิสัยทัศน์ที่ต้องการให้โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นนักคิด Learning Nation เป็นวิสัยทัศน์ของการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับนวัตกรรมและความสามารถในการสร้างสรรค์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ส่วนแนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM) ไม่ได้หมายความว่าให้ครูผู้สอนเน้นสอนน้อยลงแต่เป็นแนวคิดที่ทำให้ครูผู้สอนเน้นสอนดีขึ้นมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้นและเป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตของผู้เรียนที่มากกว่า การมุ่งเน้นที่การสอบแข่งขัน แนวคิดนี้จึงต้องการเปลี่ยนจากการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณไปสู่การจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพคือต้องการเพิ่มการจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพและลดการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณซึ่งการเพิ่มการจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพคือการเพิ่มให้มีการปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดของตนเองส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้แนวการสอนหรือวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนรู้ โดยลดการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณคือการลดบทบาทของครูจากผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะการลดการเรียนรู้โดยการท่องจำการสอบและการหาคำตอบจากการแทนค่าในสูตรต่างๆ เพิ่มการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ตามหลักการของ Teach Less, Learn More (TLLM) ประกอบไปด้วยคำถามสำคัญ ๓ ประการคือ ๑)ทำไมจึงต้องสอน ๒)สอนอะไร ๓)สอนอย่างไร

๑ ทำไมจึงต้องสอน ในหลักการประการแรกที่ว่าด้วยทำไมจึงต้องสอนนั้นต้องคำนึงถึงผู้เรียนให้มากขึ้นต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ต้องสร้างความเข้าใจรวมถึงการสร้างความสำเร็จในบททดสอบของชีวิต ในทางตรงกันข้ามสิ่งที่ต้องปฏิบัติให้น้อยลงคือการเร่งรีบให้จบตามรายละเอียดของรายวิชาการลดความกลัวต่อการสอบไม่ผ่านการมุ่งเน้นแต่ที่เนื้อหาและการใช้ชีวิตเพื่อการสอบเท่านั้น

^๑ ลี เซียนลุง (Lee shine Loong) คือนายกรัฐมนตรีคนที่สามของประเทศสิงคโปร์ เขาเป็นบุตรชายคนโตของอดีตนายกรัฐมนตรี ลี กวนยู, ได้มีแนวคิดการจัดการศึกษา Teach Less, Learn More (TLLM), 2013 P103.

๒ สอนอะไร ส่วนหลักประการที่สองนั้นต้องสอนในภาพรวมทั้งหมดไม่ใช่มุ่งเน้นที่เนื้อหาต้องเน้นที่มูลค่าของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นไม่ได้มุ่งเน้นที่คะแนนหรือเกรดต้องสอนกระบวนการ ไม่ใช่สอนผลลัพธ์และต้องสอนให้รู้วิธีหาคำตอบไม่ใช่สอนให้หาคำตอบจากตำราเท่านั้น

๓ สอนอย่างไร ส่วนในวิธีการสอนนั้นต้องใช้วิธีการที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ไม่ใช่สอนให้ปฏิบัติตามได้ผู้สอนต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลายไม่ใช่ใช้วิธีการเดียวแล้วสามารถสอนได้ทุกเนื้อหาต้องใช้วิธีการสอนที่เป็นการแนะนำกระตุ้นส่งเสริมและเป็นแบบอย่างไม่ใช่บอกเล่าเพียงอย่างเดียวนอกจากนั้นการประเมินผลต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและเพิ่มวิธีการประเมินโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพไม่ใช่ใช้วิธีการประเมินรวบยอดและประเมินเชิงปริมาณเท่านั้น

กรอบแนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM) รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ Mr. Tharman Shanmugaratnam ได้นำเสนอกรอบแนวคิดของ TLLM ซึ่งใช้หลักการของการเปลี่ยนวิธีการสอนจาก“ปริมาณ”สู่“คุณภาพ”กรอบแนวคิดที่นำเสนอไว้คือกรอบการทำงานของหลายฝ่ายซึ่งได้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้สอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในขณะที่ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากการสอนเป็นผู้ชี้แนะ

การเปลี่ยนจากปริมาณไปสู่คุณภาพนั้นหมายความว่าความรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้สอนในห้องเรียนการเพิ่มโอกาสในการให้ผู้เรียนได้อภิปรายมากขึ้นการเรียนรู้แบบเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้นวัตกรรมและกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพในขณะเดียวกันต้องลดการสอบแบบเข้าข้อลดการทดสอบแบบให้ผู้เรียนต้องตอบแบบลอกเลียนแบบคำตอบหรือสูตรจากครูผู้สอนจากความจำ

มาตรการ Teach Less, Learn More (TLLM) เริ่มมาจากประเทศสิงคโปร์ ที่ได้ซื้อว่ามีจัดการการเรียนการสอนโดยมีกระบวนการปฏิบัติ โดยสรุป ได้ว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอนโดยการสอนที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้น้อยลงแต่เกิดการเรียนรู้ได้มากจะประสบผลสำเร็จนั้นผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่เรียนแบบมีส่วนร่วมมากขึ้นทั้งนี้ครูผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียนที่มีพื้นฐานการเรียนรู้และความต้องการการเรียนรู้ที่แตกต่างกันครูต้องเตรียมผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ไม่ใช่เรียนเพื่อการสอบ

รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ปีพ.ศ. ๒๕๕๘ นายดาร์พงษ์ รัตนสุวรรณ ได้นำแนวคิดโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มากำหนดเป็นนโยบายมอบให้กระทรวงศึกษาธิการนำไปเผยแพร่ใช้กับโรงเรียนทั่วประเทศไปดำเนินการจากรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโรงเรียนนำร่องในกรุงเทพ ๓๗ โรงเรียน เข้าร่วมโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีผลการดำเนินการโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ปรากฏว่าครูผู้สอนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความหลากหลายซึ่งครูไม่สามารถทำได้และไม่ได้รับการอบรมที่ดีพอตามบริบทของท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่การออกแบบหลักสูตรแบบที่ทุกคนสามารถใช้ได้เหมือนๆ กันแต่ในทางปฏิบัติแล้วนโยบายที่ผู้บริหารมอบให้ครูอาจารย์ปฏิบัติในช่วงเวลา “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ครูอาจารย์ยังไม่สามารถสอนให้น้อยลง เพิ่มการเรียนรู้ให้มากกับการลดเวลาเรียนหรือฝึกทักษะให้กับนักเรียนในการปฏิบัติได้เลย เพราะการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่จะให้เป็นหลักสูตรเหมือน ๆ กันปฏิบัติเหมือนๆ กันนั้นไม่สามารถเพิ่มการเรียนรู้และทักษะให้ผู้เรียนได้ แต่เป็นการเปิดโอกาสให้นาเวลารู้ไปทำในสิ่งอื่น ๆ ที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถช่วยให้เกิดทักษะกับนักเรียนให้เรียนรู้มากขึ้นได้เนื่องจาก

บริบทของแต่ละโรงเรียน แต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันจึงทำให้แนวคิดตามนโยบายของรัฐและท้องถิ่นไม่
เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้แต่แรก

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการแก้ไข “รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา”
ศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา
โดยใช้หลักองค์แห่งการศึกษาอิทธิบาท ๔ ประการ และสัจจปฎิ เป็นหลักธรรมที่จะนำมาส่งเสริมใน
การเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปในทิศทางที่ดี
ถูกต้องนำพาการศึกษาของชาติต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลด
เวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียน
ประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียน
ประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ นโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่ม
เวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาควรเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขต
กรุงเทพมหานคร มีความเหมาะสมเพียงใด

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสาร
(Documentary) เกี่ยวกับหลักการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และใช้แบบสอบถาม ผู้เกี่ยวข้องกับการ
ศึกษา เรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนา
รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับระดับประถมศึกษา

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาหลักการบริหารงานวิชาการ จัดการเรียนรู้สำหรับ
นักเรียนระดับประถมศึกษา การลดเวลาเรียนในภาควิชาการเรียนการสอนและการอธิบายโดยครูให้
น้อยลง การปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของครูให้สอดคล้องกับ การเพิ่มเวลารู้สำหรับนักเรียน สร้าง
กระบวนการ “การมีส่วนร่วม” ในการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้น
การจัดแหล่งค้นคว้าหาความรู้ให้มากขึ้น จัดเตรียมเครื่องมือค้นคว้า สื่อการเรียนการสอนและสร้าง
กิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ปรับปรุงพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้

“แบบฝังรู้ (Active learning)” โดยการนำหลักพุทธธรรมมาช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะแห่ง อิทธิบาท ๔ และมีหัวใจนักปราชญ์ “สุ จิ ปุ ลิ” ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะที่ดีขึ้น

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑) ผู้บริหารและครูอาจารย์

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่เป็นผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติ และคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ใน ๓ โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนพญาไท จำนวน ๑๒๖ คน โรงเรียนบางบัว จำนวน ๗๒ คน โรงเรียนวัดนาคปรก จำนวน ๑๘ คน รวม ๒๑๖ คน^๒ จำแนก ๑๔๑ คน ตามสัดส่วนประชากรแต่ละโรงเรียน

๒) นักเรียน

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่เป็นนักเรียนใน ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพญาไท จำนวน ๕๗๒ คน โรงเรียนบางบัว จำนวน ๓๐๔ คน และโรงเรียนวัดนาคปรก จำนวน ๗๕ คน รวม ๙๕๑ คน จำแนก ๒๘๒ คน ตามสัดส่วนประชากรแต่ละโรงเรียน

๓) ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ปกครองหรือญาติ ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตาม กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนรวมกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนละ ๑๐ ท่าน ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๑๒ คน

๔) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง วิทยากรท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน โดยการเลือกแบบเจาะจงด้วยคุณสมบัติ คือ เป็นผู้อำนวยการ มีประสบการณ์การบริหารโรงเรียนมาไม่น้อยกว่า ๔ ปี / เป็นครูที่มีความชำนาญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มาไม่น้อยกว่า ๒ ปี/ ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา/ วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญด้านวิชาชีพ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๕๖๐ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเอง เพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้

การลดเวลาเรียน หมายถึง การลดเวลาเรียนภาควิชาการและการเพิ่มเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การศึกษาใบความรู้

^๒Yamane, Taro.1973. *Statistics: An Introductory Analysis*. Third editio. New York : Harper and Row Publication, P.727-728

เพิ่มเวลารู้ หมายถึง การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรงคิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีมและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้นผ่านขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่

๑) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน หมายถึง การจัดข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนเกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

๒) วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน หมายถึง การวิเคราะห์สภาพความพร้อมโดยภาพรวมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนา และทางราชการ

การจัดการเรียน การสอน ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หมายถึง การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครู โดยลดเวลาสอนด้วยการบรรยายที่เน้นความจำให้น้อยลง แต่เพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นตามความถนัด ความสนใจ และเติมตามศักยภาพของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมที่ครอบคลุมหลัก องค์ ๔ แห่งการศึกษา ได้แก่

๑. ด้านพุทธิศึกษา (Head) หมายถึง ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้

๒. ด้านจริยศึกษา (Heart) หมายถึง การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

๓. ด้านหัตถศึกษา (Hand) หมายถึง ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

๔. ด้านพลศึกษา (Health) หมายถึง การมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขภาพไปด้วย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหาการวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ครู หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิทยากรท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่มาให้ความรู้ ประสบการณ์ เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม วิชาชีพของท้องถิ่นแก่นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่มีการนำร่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ข้อมูลนโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นประโยชน์

๑.๖.๒ ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร เป็นประโยชน์

๑.๖.๓ ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร เป็นประโยชน์

๑.๖.๔ ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานครได้

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เป็นการส่งเสริมการดำเนินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสุขกระบวนการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หมายถึง การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครู โดยลดเวลาสอนด้วยการบรรยายที่เน้นความจำให้น้อยลง แต่เพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นตามความถนัด ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตามแนวคิด ทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ ความหมายรูปแบบ

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบ

๒.๑.๔ ลักษณะรูปแบบ

๒.๑.๕ รูปแบบการพัฒนาระบบการ

๒.๑.๖ รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎี (Constructivist Theory)

๒.๑.๗ ความหมายการคิดวิเคราะห์

๒.๑.๘ ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

๒.๑.๙ องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

๒.๑.๑๐ ทักษะการคิดวิเคราะห์

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

๒.๒.๑ ที่มาของแนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM)

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

๒.๒.๓ กรอบโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒.๒.๔ บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา

๒.๒.๕ แนวทางการบริหารจัดการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒.๒.๖ หลักการของการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒.๒.๗ การนิเทศการศึกษา

๒.๓ บริบทสถานศึกษา

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ ความหมายรูปแบบการเรียนการสอน

นโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม นโยบายหนึ่งคือการปรับลดเวลาเรียนของเด็กให้น้อยลงเป็นการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาปรับลดชั่วโมงเรียนของบางวิชาให้น้อยลง แต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่เด็กๆ ควรเรียนรู้ครูต้องใช้ความสามารถในการอธิบายและบูรณาการให้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและกำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนอย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ความมีน้ำใจต่อกัน การทำงานเป็นทีม กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเองสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการนำ นโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ ได้จัดทำเอกสารเพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ศึกษาประกอบการปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

การจัดการเรียนการสอน“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สถานศึกษาแต่ละแห่งควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งจุดเน้นและอัตลักษณ์ของโรงเรียน เป็นต้นแล้ววางแผนหรือกำหนดกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ข้อกิจกรรม เวลาที่ใช้วัดดูประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์หรือสื่อที่จำเป็นต้องใช้ ผลที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนและแต่ละส่วนมีข้อควรคำนึง ดังนี้

๑. ข้อกิจกรรม กำหนดให้ชัดเจน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
๒. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรใช้เวลาประมาณหนึ่งถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง
๓. วัดดูประสงค์ ควรอยู่ในกรอบที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างมีความสุข มีความพึงพอใจ

๔. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาคิดวิเคราะห์ เตรียมการ ลงมือปฏิบัติ สรุปและชื่นชมผลงาน รวมทั้งจัดเก็บกวาดดูแลรักษาบริเวณที่จัดกิจกรรมให้อยู่ในสภาพดีดังเดิม

๕. สื่อการเรียนรู้ ควรจัดให้เหมาะสมกับกิจกรรมและเพียงพอแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๖. การประเมินผลเน้นการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ความสำเร็จของงานและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถกำหนดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้สามารถเลือกกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่เหมาะสมกับระดับชั้นหรือช่วงวัยของผู้เรียน จากตัวอย่างกิจกรรมในเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาจากสภาพปัญหาการเรียนการสอนในสถานศึกษาเยาวชนเกิดมีปัญหการเรียนการสอนในชั้นเรียนมากเกินไปและมีการมอบหมายให้เด็กทำการบ้านมากเกินไป ก่อให้เกิดความเครียดในการเรียนการสอนมากมาย

การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดนเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ๒๑ ประชาคมอาเซียน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทยและอัตลักษณ์ไทย

หลักการ “สุ จี ปุ ลิ” เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับการเรียนการสอนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตามองค์ความรู้จะไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อการเรียนรู้และช่องทางที่หลากหลายได้อย่างมีความสุข ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ตลอดจนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่าง ๆ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของ ผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดทั้งผลการทดสอบระดับชาติ (O - NET) ผลการสอบ PISA เป็นต้น ถึงแม้ว่าสถานศึกษาจะใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนมาก สถานศึกษาบางแห่งใช้เวลา ๗ - ๘ ชั่วโมงต่อวัน อัดแน่นเนื้อหาวิชาการมากกว่าการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีภาระงานหรือการบ้านมากหรือต้องนำการบ้านไปทำ ที่บ้านหรือต้องเรียนพิเศษทำให้เด็กเกิดความเครียด เด็กคิดไม่เป็น วิเคราะห์ไม่ได้ ขาดทักษะชีวิต เป็นต้น

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อลดเวลาเรียน ภาควิชาการลงแต่ต้องไม่กระทบเนื้อหาหลักที่ผู้เรียนควรเรียนรู้และครูปรับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมโดยเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ทุกด้านในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาภายในเวลา ๑๔.๓๐ น. สอนเวลาหลังจากนั้นจนถึงเวลาเลิกเรียน ให้จัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โดยเริ่มดำเนินการในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ และมีสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย เข้าร่วมโครงการอย่างน้อยร้อยละ ๑๐ ของจำนวนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมดครอบคลุมกระจายทุกสภาพพื้นที่ทั้งนอกเมือง ในเมือง จำนวน ๓,๘๓๑ โรงเรียน ทั้งนี้จะดำเนินการในสถานศึกษาทุกแห่งในปีการศึกษา ๒๕๕๙ สำหรับสถานศึกษาสังกัดอื่น ให้พิจารณาดำเนินการตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สรรวจความคิดเห็นจากผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู และบุคคลทั่วไป เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อให้แนวดำเนินการมีความสมบูรณ์ คือการปรับปรุงเนื้อหาภายในของแต่ละวิชาของหลักสูตรและการจัดโครงสร้างเวลาเรียนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร การเตรียมความพร้อมของครูและสถานศึกษาที่จะเข้าร่วมโครงการการจัดทีม Smart Trainers ช่วยกำกับ ดูแลและให้คำแนะนำในการบริหารจัดการเวลาเรียนและการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” พร้อมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินการและศึกษาแนวทาง

จากการที่โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) จำนวน ๓, ๘๓๑ แห่ง นำร่องกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยโรงเรียนปรับลดเวลาเรียนวิชาการในชั้นเรียนให้ถึงเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. จากนั้นจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กให้เหมาะสมตามช่วงวัย ภายใต้ธีม 4H Head

(สมอง) Heart (จิตใจ) Hands (ลงมือปฏิบัติ) และ Health (สุขภาพ) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดสรร ๓๐๐ เมนู เพื่อ ๔ กิจกรรม ได้แก่

๑) กิจกรรมเสริมสร้างทักษะ

๒) กิจกรรมเสรี

๓) กิจกรรมสอนอาชีพ

๔) กิจกรรมสอนเสริมวิชาการ

เพื่อให้โรงเรียนนำร่องไปปรับใช้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน สพฐ.สรุปผลการดำเนินงาน และรายงานต่อผู้ตรวจราชการ ศธ. ได้ลงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ติดตามผลการดำเนินงาน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการ ศธ. โดยพบว่าปัญหาต่าง ๆ

๑) ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจกิจกรรมที่สามารถเข้ากับบริบทของนักเรียน-โรงเรียน

๒) ไม่สันทัดในการออกแบบกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงหลักสูตร

๓) กิจกรรมสู่ทักษะการปฏิบัติในช่วงเพิ่มเวลารู้โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้กับการสอบ PISA แทนการสอนพิเศษ

๔) ครูไม่สามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม

๕) โรงเรียนบางแห่งนำกิจกรรมปกติที่เคยทำอยู่แล้ว อาทิ แกะสลักผัก งานประดิษฐ์ ฯลฯ มาจัดการเรียนการสอนในช่วงเวลากิจกรรม โดยไม่ได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ซึ่งทำให้การดำเนินการไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สรุป ผู้บริหารโรงเรียนต้องชี้แจงและสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ครูในเรื่องกิจกรรมที่จัดให้ในการเพิ่มเวลารู้ แต่ก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นนโยบายใหม่ โรงเรียนหลายแห่งดำเนินโครงการโดยไม่มั่นใจผลลัพธ์เท่าที่ควร ไม่มีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ ขณะที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองหลายแห่งยังกังวลเรื่องการเรียน-การสอนตามสาระวิชาหลักและเกรงว่าเด็กจะได้รับความรู้ไม่ครบตามหลักสูตร ทำให้ผลการเรียนลดลง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่ครูเองมีภาระงานและกิจกรรมอื่นๆ ทั้งที่ได้รับจากส่วนกลางหรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเบียดบังเวลาสอนอยู่ก่อนแล้วจำนวนมาก ทำให้ครูบางส่วนคิดว่าเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับตัวเอง ไม่ต่างจากโรงเรียนขยายโอกาส ต้องปรับเวลาเรียนให้เร็วขึ้น ทำให้เด็กบางส่วนซึ่งอยู่ไกลมาเรียนไม่ทันเวลาหรือบางแห่งจัดตารางเวลาเรียนเกินเข้าไปในเวลาพักทานอาหาร

สภาพปัญหาการเรียน-การสอนในสถานศึกษา ยาวจนเกิดมีปัญหาการเรียน-การสอนในชั้นเรียนมากเกินไปและมีการมอบหมายให้เด็กทำการบ้านมากเกินไป ก่อให้เกิดความเครียดในการเรียน-การสอนมากมายที่โรงเรียน

การศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับรูปแบบและทฤษฎีที่เกี่ยวกับรูปแบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้ให้ความหมายของรูปแบบมากมายซึ่งพอสรุปความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

รศ.ดร.ทศนา แชมมณี ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน^๑ มีคำที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ คือ รูปแบบการสอน Model of teaching หรือ Teaching Model และรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน Instructional Model หรือ Teaching-Learning Model คำว่า รูปแบบการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

๑ รูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนของการสอน รูปแบบการสอนแบบหนึ่งจะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจึงอาจมีจุดหมายที่แตกต่างกัน

๒ รูปแบบการสอน หมายถึง แผนหรือแบบซึ่งสามารถใช้การสอนในห้องเรียน หรือสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือ เพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรรายวิชา รูปแบบ การสอนแต่ละรูปแบบจะเป็นแนวในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้แก่นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบนั้น ๆ กำหนด

๓ รูปแบบการสอน หมายถึง แผนแสดงการเรียนการสอน สำหรับนำไปใช้สอนในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด แผนดังกล่าวจะแสดงถึงลำดับความสอดคล้องกันภายใต้หลักการของแนวคิดพื้นฐานเดียวกัน องค์ประกอบทั้งหลายได้แก่ หลักการจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และทักษะที่ต้องการสอน ยุทธศาสตร์การสอน วิธีการสอน กระบวนการสอนขั้นตอนและกิจกรรมการสอน และการวัดและประเมินผล

รูปแบบการเรียนการสอนมีความหมายในลักษณะเดียวกับระบบการเรียนการสอน ซึ่งนักการศึกษาโดยทั่วไปนิยมใช้คำว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญๆ ของการศึกษาหรือการเรียนการสอนในภาพรวมและนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ” กับระบบที่ย่อยกว่า โดยเฉพาะกับ “วิธีการสอน” ในด้านความหมายของรูปแบบการสอนมีผู้ให้ความหมายไว้หลายแง่มุม ดังนี้

Saylor J.G.,and others.^๒ กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึงแบบ (pattern) ของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่งที่มีความแตกต่างกันเพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

Joyce,B., and Well,M.,andColhoun,E.^๓ กล่าวว่า รูปแบบการสอน คือ แผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่เราสามารถใช้ในการสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือการสอนเป็นกลุ่มย่อยหรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและหลักสูตรรายวิชา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆกัน

^๑ทศนา แชมมณี, รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย, (พิมพ์ครั้งที่ ๙ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔.

^๒Saylor, J.G., and others. (๑๙๘๑:๒๗๑) “Curriculum Planning for Better Teaching and Learning.” ๔th,ed. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

^๓Joyce, B., and Weil, M., and Calhoun, E. (๒๐๐๔:๑-๔) Models of Teaching. ๗ Th ed. New York :Courtesy of Reece Galleries, Inc.

รูปแบบการสอนคือ การบรรยายสิ่งแวดล้อมทางการเรียน รูปแบบการสอนก็คือ รูปแบบของการเรียนที่ช่วยผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศ ความคิด ทักษะคุณค่า แนวทางของการคิด

Keeves, J.P.^๔ กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

๑ รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้

๒ โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้

๓ รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ (interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้

๔ รูปแบบควรจะประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural relationships) มากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative relationships)

ทิตินา แคมมณี^๕ กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบ มีแบบแผนตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนจึงต้องประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

๑ มีปรัชญาหรือทฤษฎีหรือหลักการหรือแนวคิดหรือความเชื่อ ที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการสอนนั้นๆ

๒ มีการบรรยายหรืออธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน

๓ มีการจัดระบบ คือ จัดระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ทดลองถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น ๆ

รูปแบบการเรียนการสอนหมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักสูตรของแต่ละระดับชั้น

อนุวัช แก้วสว่าง ให้ความหมาย รูปแบบ คือ วิธีการดำเนินงานจัดการที่เป็นต้นแบบของรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง^๖

รัตน สิงห์กุล ให้ความหมาย รูปแบบ หมายถึง แผนการทำงานเกี่ยวกับการสอน เรื่องรูปแบบการสอน ที่จัดอย่างเป็นระบบระเบียบ^๗

^๔ Keeves, J.P. (๑๙๙๗:๓๘๖-๓๘๗). **Models and model building**. In Keeves, J.P. (ed.). *Educational research, methodology and measurement: An International Handbook*. ๒nded., Oxford :Peraman Press.

^๕ ทิตินา แคมมณี, **รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย**, หน้า ๕-๖.

^๖ อนุวัช แก้วสว่าง. “การพัฒนาแบบการจัดการจัดระบบประมาณเพื่อการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบล”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขุภักดิ์บัณฑิต*, ๒๕๕๖) หน้า ๖๕.

^๗ รัตน สิงห์กุล, “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขุภักดิ์บัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	รวม
๑.รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบมีจุดหมาย	/					/	๒
๒.รูปแบบการสอนมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจง	/					/	๒
๓.เป็นแบบหรือแผนการสอน	/					/	๒
๔.รูปแบบการสอนมีจุดหมายที่แตกต่างกัน	/					/	๒
๕.เป็นแนวการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามรูปแบบนั้นๆ	/					/	๒
๖.เป็นแผนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมาย	/					/	๒
๗.แบบของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรม	/	/	/			/	๔
๘.รูปแบบการสอนโดยตรงในห้องเรียน,กลุ่มย่อย, เพื่อจัดสื่อการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ	/		/		/	/	๔
๙.รูปแบบการเรียนที่ช่วยผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศ, ทักษะ, แนวคิด	/	/	/	/	/	/	๖

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑=ทิตินา แชมมณี

๒=Saylor J.G. and others

๓=Joyce,B.,and Well,M.,and Colhoun,E

๔=อนุวัช แก้วสว่าง

๕=รินต สิงหลุ

๖=ผู้วิจัย

จากการให้ความหมายของนักวิชาการตามที่กล่าวมาแล้วสรุปความได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบหรือแผนของการเรียนการสอนที่มีจุดหมายเน้นเป็นการสอนในห้องหรือกลุ่มย่อย เพื่อจัดสื่อการสอนแต่ละรูปแบบให้เป็นแนวในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามรูปแบบนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้เกิดการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่งที่มีความแตกต่างกันเพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เกิดแนวทางของการคิดและเกิดทักษะคุณค่าต่อไป

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ ประเภทของรูปแบบนักวิชาการให้ความเห็นไว้หลายแนวทาง ดังนี้

คีฟส์ (Keeves) กล่าวว่ารูปแบบ (Model) ที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปมี ๔ ประเภท คือ

๑. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมเช่นรูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถังนักเรียนที่เข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถังดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบเป็นต้น

๒. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษาแผนภูมิหรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ เช่นรูปแบบการสอน รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์และรูปแบบการบริหารการศึกษาประชาบาล เป็นต้น

๓. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

๔. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น^๔

สมิธ และคนอื่น ๆ (Smith and Others) จำแนกประเภทของรูปแบบออก ดังนี้

๑. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ได้แก่

๑) รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า เป็นต้น

๒) รูปแบบเหมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดสอบทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนที่จะทำการทดลองจริง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องบิน เป็นต้น แบบจำลองชนิดนี้ใกล้เคียงความจริงกว่าแบบแรก

๒. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่

๑) รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ รูปแบบนี้พบมากที่สุด เป็นการใช้อธิบายปฏิกิริยาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

๒) รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น^๕

ดังนั้นรูปแบบของผู้วิจัยเป็นรูปแบบประเภท Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษาแผนภูมิหรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ

^๔Keeves. **Educational Research**. Methodology Measurement: An International Handbook. (Oxford :Pergamum Press, 1988) p 561-565.

^๕Smith and others. **Management: Making Organization Perform**. (New York: Macmillan, 1980) p 461.

ตารางที่ ๒.๒ ประเภทของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบ	๑	๒	๓	รวม
๑. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม	/		/	๒
๒. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย	/		/	๒
๓. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ	/	/	/	๓
๔. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคโดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผล	/		/	๒
๕. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง		/	/	๒
๖. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) รูปแบบเหมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง		/	/	๒
๗. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ		/	/	๒

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = Keeves

๒ = Smith

๓ = ผู้วิจัย

จากผลการศึกษาสังเคราะห์หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเภทของรูปแบบดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าประเภทของรูปแบบที่สามารถสังเคราะห์รวมกันได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น ๗ ประเภท ซึ่งในที่นี้ประเภทที่มีนักวิชาการเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นประเภทที่สำคัญของประเภทรูปแบบ จำนวน ๗ ประเภท ได้แก่

๑. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม

๒. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย

๓. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ

๔. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคโดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผล

๕. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง

๖. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) รูปแบบเหมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง

๗. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือ รูปแบบเชิงคุณภาพ

๒.๑.๓ องค์ประกอบของรูปแบบ มีนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบไว้ คือ

บราวน์ และโมเบิร์ก (Brown and Moberg) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ตามแนวคิดเชิงระบบองค์การ (Systems Approach) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ ๑) สภาพแวดล้อม (Environment) ๒) เทคโนโลยี (Technology) ๓) โครงสร้าง (Structure) ๔) กระบวนการบริหารจัดการ (Management process) และ ๕) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)^{๑๐}

สยาม สุ่มงาม ได้แสดงองค์ประกอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ส่วนที่ ๒ แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และสาระสำคัญของรูปแบบมี ๔ ด้าน คือ การบริหารวิชาการมี ๔ ด้าน การบริหารงานงบประมาณ มี ๔ ด้าน การบริหารงานบุคคลมี ๕ ด้าน และการบริหารทั่วไปมี ๔ ด้าน ส่วนที่ ๓ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จและข้อจำกัดของรูปแบบ^{๑๑}

พิเชฐ โพธิ์ภักดี ได้กล่าวถึง รูปแบบมีองค์ประกอบของรูปแบบ มี ๓ ส่วน ส่วนที่ ๑) หลักการและวัตถุประสงค์ ๒) โครงสร้างและสาระสำคัญ ๓) การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ^{๑๒}

นิวัตร นาคะเวช ได้กล่าวถึง รูปแบบมีองค์ประกอบของรูปแบบ มี ๕ ส่วน คือ ๑) หลักการ ๒) บริหารจัดการ ๓) วัตถุประสงค์ของโรงเรียนในฝัน ๔) โครงสร้างของโรงเรียน ๕) กลยุทธ์ของโรงเรียนในฝัน และเงื่อนไขความสำเร็จ^{๑๓}

ศักดิ์จิต มาศจิตต์ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบรูปแบบมี ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑) หลักการพื้นฐาน (Foundations) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ๒) หลักการบริหาร ๓) เงื่อนไขการนำรูปแบบ

^{๑๐}Brown and Moberg. *Organization Theory and Management. A Macro Approach*. (n.d., 1980) p. 17

^{๑๑}สยาม สุ่มงาม. “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. *ครูศาสตร์คุณภิบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๒) บทคัดย่อ.

^{๑๒}พิเชฐ โพธิ์ภักดี. “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. *ครูศาสตร์คุณภิบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์, ๒๕๕๓) บทคัดย่อ.

^{๑๓}นิวัตร นาคะเวช. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน”. *ศึกษาศาสตร์คุณภิบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

ส่วนที่ ๒ โครงสร้างระบบการบริหาร ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการดำเนิน (Procedure Phases) ๑) การเตรียมการดำเนินงาน ๒) การดำเนินงาน ๓) การประเมินผล ๔) สรุปและรายงานผล^{๑๔}

ทศนา แคมมณี^{๑๕} จัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ

ตารางที่ ๒.๓ องค์ประกอบรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	รวม
๑.รูปแบบตามแนวคิดเชิงระบบองค์การ (Systems Approach) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสภาพแวดล้อม (Environment)	/						/	๒
๒.รูปแบบตามแนวคิดเชิงระบบองค์การ (Systems Approach) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบเทคโนโลยี (Technology)	/						/	๒
๓.รูปแบบตามแนวคิดเชิงระบบองค์การ (Systems Approach) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบโครงสร้าง (Structure)	/						/	๒
๔.รูปแบบตามแนวคิดเชิงระบบองค์การ (Systems Approach) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการ (Management process)	/						/	๒
๕.รูปแบบตามแนวคิดเชิงระบบองค์การ (Systems Approach) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)	/						/	๒
๖.การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ		/					/	๒

^{๑๔} ศักดิ์จิต มาศจิตต์. “การพัฒนาแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ ๑๑”. *ศึกษาศาสตร์ชุมชนบัณฑิต*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๐) บทคัดย่อ.

^{๑๕} ทศนา แคมมณี. *รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย*, หน้า ๔.

ตารางที่ ๒.๓ องค์ประกอบรูปแบบ (ต่อ)

๗.การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ ๒ แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และ สาระสำคัญของรูปแบบ		/	/	/	/	/	/	๖
๘.การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ ๓ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไข ความสำเร็จและข้อจำกัดของรูปแบบ		/					/	๒
๙.หลักการและวัตถุประสงค์		/	/	/	/	/	/	๖
๑๐.โครงสร้างและสาระสำคัญ			/	/	/	/	/	๕
๑๑.การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ			/	/	/	/	/	๕
๑๒.หลักการ			/	/			/	๓
๑๓.บริหารจัดการ		/	/	/	/	/	/	๖
๑๔.วัตถุประสงค์ของโรงเรียน	/	/	/	/	/	/	/	๗
๑๕.โครงสร้างของโรงเรียน	/	/	/	/	/	/	/	๗
๑๖.กลยุทธ์ของโรงเรียนและเงื่อนไขความสำเร็จ				/			/	๒
๑๗.หลักการพื้นฐาน (Foundations) วัตถุประสงค์ การบริหาร, เงื่อนไขการนำรูปแบบ	/	/	/	/	/	/	/	๗
๑๘.โครงสร้างระบบการบริหาร			/	/	/		/	๔
๑๙.ขั้นตอนการดำเนิน (Procedure Phases)			/	/	/		/	๔
๒๐.ระบบที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมี ประสิทธิภาพ			/	/	/	/	/	๕
๒๑.ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อ ต่างๆ			/	/	/	/	/	๕
๒๒.ขั้นตอน-วิธีการเรียนการสอนและเทคนิคการ สอนต่าง ๆ			/	/	/	/	/	๕

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = Brown and Moberg

๓ = พิเชฐ โพธิ์ภักดี

๕ = ศักดิ์จิต าศาจิตต์

๗ = ผู้วิจัย

๒ = สยาม สุ่มงาม

๔ = นิวัตร นาคะเวช

๖ = ทิศนา แหมมณี

จากการศึกษาสังเคราะห์ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าวข้างต้น สรุปความได้ว่าองค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดเชิงระบบองค์การ (Systems Approach) ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสภาพแวดล้อม (Environment), เทคโนโลยี (Technology), โครงสร้าง (Structure), กระบวนการบริหารจัดการ (Management process), การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) และการบริหารสถานศึกษาเริ่มจากส่วนนำ แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ สำคัญในการใช้แนวทางที่เป็นไปตามโครงสร้างประกอบกับกลยุทธ์ที่เป็นเงื่อนไขที่เป็นขั้นเป็นตอนนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนรู้ การสอนต่าง ๆ

ทิตินา แคมมณี^{๑๖} จัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้ามาช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้น ๔ การพัฒนา

- ๑ การพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain)
- ๒ การพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain)
- ๓ การพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain)

๑ การพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain)

พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการกระทำ ที่เกี่ยวกับ กระบวนการทางสมอง เช่น สติปัญญา (Intellectual) การเรียนรู้ (Learning) และการแก้ปัญหา (Problem solving) ได้แบ่งระดับพุทธิพิสัยไว้ ๖ ระดับโดยเรียงจากระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด ดังนี้

๑. ความรู้ - ความจำ (Knowledge) ความรู้ความจำในเรื่อง (Knowledge of specifics) ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม (Knowledge of terminology) เกี่ยวกับความหมายของศัพท์ นิยามหรือคำจำกัดความ สัญลักษณ์ หรือภาพอักษร และ เครื่องหมายต่าง ๆ

ความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง (Knowledge of specific facts) เกี่ยวกับ สูตร กฎ ทฤษฎี หรือสมมุติฐาน ขนาด จำนวน สถานที่ เวลา คุณสมบัติ วัตถุประสงค์ สาเหตุและผลที่เกิด ประโยชน์และโทษ และสิทธิหน้าที่

ความรู้ในวิธีดำเนินการ (Knowledge of ways and means of dealing with specifics) ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน (Knowledge of conventions) เกี่ยวกับแบบแผน ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันต่อ ๆ มาในสังคม

ความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นและแนวโน้ม (Knowledge of trends and sequences) แนวโน้มที่เกิดขึ้นในลักษณะเช่นนั้นเสมอ ๆ และขั้นตอนของการดำเนินการในเรื่องหรือสิ่งนั้น ๆ ที่ต่อเนื่องกัน

^{๑๖}ทิตินา แคมมณี.รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย, หน้า ๕-๖.

ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท (Knowledge of classifications and categories) เกี่ยวกับชนิด ประเภทของสิ่งของและเรื่องราวต่าง ๆ ว่าอยู่ในหมวดหมู่ประเภทใด มีสิ่งใดที่เหมือนหรือแตกต่างจากพวก โดยยึดเกณฑ์หรือวิธีการใดเป็นหลัก

ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ (Knowledge of criteria) เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินหรือตรวจสอบสรรพสิ่งต่าง ๆ ว่า ดี - เลว ถูก - ผิด ควร-ไม่ควร

ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ (Knowledge of methodology) วิธีการที่ใช้สำหรับการปฏิบัติงานนั้น ๆ ตามหลักวิชาการทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความรู้ความจำรวบยอด (Knowledge of universals and abstractions in the field)

ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและขยายหลักวิชา (Knowledge of principles and generalization) หลักการหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ซึ่งเคยปรากฏจนสามารถนำมากล่าวสรุปรวบรวมเป็นความจริงทั่วไป

ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of theories and structures) เกี่ยวกับคติและหลักการ จากของหลายสิ่ง หลายเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน เป็นพวกเดียวกัน เพื่อจะค้นหาทฤษฎี และโครงสร้างที่เป็นตัวร่วมของสิ่งเหล่านั้น

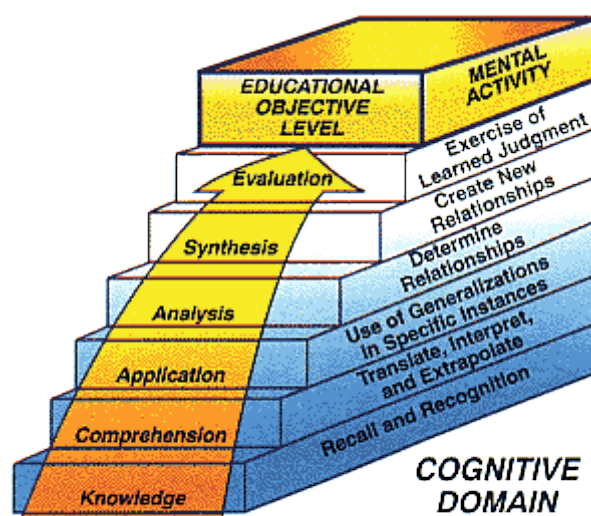

Figure 1-4. Dr. Bloom's hierarchical taxonomy for the cognitive domain (knowledge) includes six educational objective levels.

๒ ความเข้าใจ (Comprehension)การแปลความ (Translation) เป็นความสามารถในการแปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง ได้แก่ การแปลความหมายของคำและข้อความ การแปลความหมายของภาพและสัญลักษณ์ การแปลบทประพันธ์ สุภาษิตและคำพังเพย

การตีความ (Interpretation) เป็นการสรุปความจากสิ่งต่าง ๆ มากกว่า ๑ สิ่ง แล้วนำผลมาสรุป เป็นผลลัพธ์ใหม่อีกอย่างหนึ่งที่มีลักษณะแปลกไปจากของเดิม

การขยายความ (Extrapolation) การขยายความเป็นการแปลความให้ไกลไปจากข้อมูลเดิม โดยมีข้อมูลหรือแนวโน้มเพียงพอ โดยการขยายความมี ๔ แบบ คือ ขยายความแบบจินตนาการ แบบพยากรณ์แบบสมมุติ และแบบอนุมาน

๓. การนำไปใช้ (Application) การนำไปใช้ เป็นการนำเอาความรู้ความจำ และ ความเข้าใจในเรื่องราวใด ๆ ที่ตัวเองมีอยู่ ไปแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ ปัญหาใหม่นั้น เป็นปัญหาที่ไม่สามารถนำสูตร กฎแก้ปัญหาได้โดยทันที จะต้องใช้ยุทธวิธีหลายอย่างในการแก้ปัญหา

๔ การวิเคราะห์ (Analysis) การวิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of element) เป็นการค้นหาคุณลักษณะเด่นของเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ เช่น ความเด่นของข้อความ ความสำคัญของเรื่อง ความนัยของคำพูดหรือกระทำต่าง ๆ วิเคราะห์ชนิด วิเคราะห์สิ่งสำคัญ และวิเคราะห์เลศนัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationships) เป็นการค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะสำคัญใด ๆ ของเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล โดยที่สิ่งทั้งสองสิ่ง

การวิเคราะห์หลักการ (Analysis of organizational principles) เป็นการค้นหาโครงสร้าง และ ระบบของวัตถุสิ่งของเรื่องราว และการกระทำต่าง ๆ รวมกันอยู่ในสภาพนั้นได้นื่องด้วยอะไร ยึดอะไรเป็นหลักเกณฑ์ หรือมีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง

๕ การสังเคราะห์ (Synthesis) การสังเคราะห์ข้อความ (Production of unique communication)เป็นการนำเอาความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาผสมกัน เพื่อให้เกิดข้อความ หรือผลิตผล หรือการกระทำใหม่ ที่จะสามารถใช้สื่อสารความคิดและอารมณ์ ระหว่างบุคคลกับผู้อื่นได้ เช่น การพูดชี้แจง การแต่งคำประพันธ์ การวาดภาพ และการแสดงต่าง ๆ

การสังเคราะห์แผนงาน (Production of plan or proposed set of operation) เป็นการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการนั้น สำเร็จลุล่วงตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น ท่านจะวางแผนการทำงานอย่างไรจึงจะได้เป็น

การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ (Derivation of set of abstract relation) เป็นการนำเอาความสำคัญและหลักการต่าง ๆ มาผสมให้เป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้เกิดเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์แปลกไปจากเดิม เช่น จงอธิบายปัญหาที่แท้จริงของการคอร์รัปชันในเมืองไทย

๖ การประเมินค่า (Evaluation) การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายใน (Judgment in term of internal evidence) เป็นการประเมินโดยใช้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เท่าที่ปรากฏอยู่ในเรื่องราว นั้น มาเป็นหลักในการตัดสิน เช่น จากเรื่องสามก๊ก ขงเบ้งเป็นคนอย่างไร

การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก (Judgment in term of external criteria) เป็นการตัดสินสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์อื่น ๆ ที่อยู่นอกเรื่องราว นั้น แต่มีความสัมพันธ์กับเรื่องนั้นเกณฑ์ภายนอกอาจจะเป็นเกณฑ์ทางสังคม เช่น คำว่า "สองหัวดีกว่าหัวเดียว" ท่านเห็นด้วยหรือไม่

๒ การพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain)

พัฒนาการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย(Affective domain)

จิตพิสัย เป็นพฤติกรรมทางด้านจิตใจ เกี่ยวกับค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้งทัศนคติ ความเชื่อ ความ สนใจ และคุณธรรม พฤติกรรมของผู้เรียนจะไม่เกิดขึ้นทันที การจัดการเรียนการสอนจึงต้องใช้วิธีปลูกฝัง และสอดแทรกสิ่งที่ดีงาม ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ ๕ ระดับ

๑ การรับรู้หรือการยอมรับ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้านั้นว่าคืออะไร แล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

๒ การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

๓ การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้น ๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

๔ การจัดรวบรวม หรือจัดระเบียบค่านิยม เป็นการรวบรวมค่านิยมใหม่ที่เกิดขึ้น จากแนวคิดและ การจัดระบบค่านิยมที่จะยึดถือต่อไป หากไม่สามารถยอมรับค่านิยมใหม่ก็จะยึดถือค่านิยมเก่าต่อไปแต่ถ้า ยอมรับค่านิยมใหม่ก็จะยกเลิกค่านิยมเก่าที่ยึดถือ

๕ การสร้างลักษณะนิสัยตามค่านิยมที่ยึดถือ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัว ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงามพฤติกรรมด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็ความคุมทิศทางพฤติกรรมของคนคนจะรู้ดีรู้ชั่วอย่างไรนั้น ก็เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

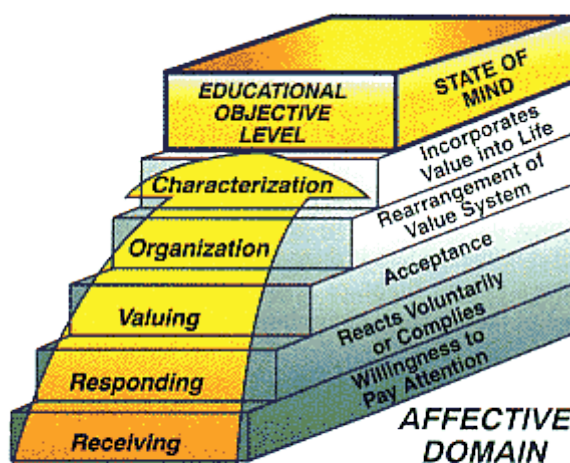

Figure 1-5. D. R. Krathwohl's hierarchical taxonomy for the affective domain (attitudes, beliefs, and values) contains five educational objective levels.

พัฒนาการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย

จิตพิสัยเป็นอารมณ์ หรือ ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ที่ได้แสดงออกมา ทั้งด้านการกระทำ การแสดงความคิดเห็น และอื่น ๆ โดยมีธรรมชาติที่แสดงถึง คุณลักษณะสำคัญ ๕ ประการ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, พ.ศ.๒๕๓๙, หน้า ๙ - ๑๑) ดังนี้

๑. เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ หรือความรู้สึก ซึ่งมีอยู่ในทุก ๆ คน และ อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตามเงื่อนไข และ สถานการณ์แวดล้อม บุคคลอาจแสดงออกให้เห็นได้ ทั้งใน รูปแบบของธรรมชาติ หรือ ในรูปแบบของ การแสดง ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อม ในช่วงเวลา ของการ แสดงออก และ เจตนา ที่แสดงออกมาอย่างจริงใจเท่านั้น

๒. เป็นคุณลักษณะที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล บุคคลอาจมีความรู้สึก เหมือนกัน แต่มีพฤติกรรมแสดงออก แตกต่างกัน หรือในบางครั้งอาจแสดงพฤติกรรมเหมือนกัน แต่ ความรู้สึก อาจแตกต่างกันได้ ในขณะเดียวกัน ก็ไม่อาจตัดสินใจได้ว่า พฤติกรรมที่แสดงออกของ บุคคล ในสถานการณ์หนึ่งว่าถูกหรือผิด เหมือน การตัดสินด้าน ความรู้ความคิด นอกจากจะตัดสิน โดยใช้ เกณฑ์มาตรฐานของกลุ่มสังคม ที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อหาข้อสรุปออกมาว่า พฤติกรรม ที่ บุคคลแสดงออก ในสถานการณ์นั้นเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ หรือไม่เท่านั้น และเมื่อ สังคม เปลี่ยนไปหรือ ต่างสังคม กับ เกณฑ์ปกติ หรือมาตรฐานย่อมเปลี่ยนไป ผลการตัดสินว่าเป็น ที่ พึงปรารถนา หรือไม่ก็อาจเปลี่ยนไป ได้เช่นกัน

๓. เป็นคุณลักษณะที่มีทิศทางของ การแสดงออก ได้สองทาง คือ ตรงข้ามกัน เช่น ขยัน - ขี้เกียจ ซื่อสัตย์ - คดโกง รัก -เกลียด หรือ อาจจะเรียกกันง่าย ๆ ว่าทิศทางบวกหรือลบ โดยทั่วไป แล้ว ทิศทางบวก จะเป็น ที่ พึงปรารถนา มากกว่า ทิศทางลบ ทิศทางบวกดังกล่าว ได้แก่ รัก ชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ แต่บางครั้งทิศทางลบ ก็อาจจะใช้ได้ ในสิ่งที่ไม่ พึงปรารถนาของสังคม เช่น เกลียด อบายมุข ไม่ชอบความสกปรก รังเกียจยาเสพติด เป็นต้น

๔. เป็นคุณลักษณะที่มีระดับ ปริมาณ ความเข้มที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันได้ เช่น รัก จะมีรักมาก รักน้อย ขยัน ก็จะมีขยันมาก ขยันน้อย ดังนั้น แม้บุคคล ๒คน จะมีความรู้สึก หรือ อารมณ์ขณะใดขณะหนึ่ง หรือลักษณะ ประจำตัว เช่นเดียวกัน ก็อาจแตกต่างกันในความเข้ม ของ ความรู้สึกได้ เช่น ความรู้สึกของแดง และดำ ที่มีต่อโรงเรียนของเขา อาจจะมึระดับ หรือ ความเข้ม ต่างกัน

๕. เป็นคุณลักษณะที่มีเป้าหมาย กล่าวคือ บุคคลจะเกิดความรู้สึก หรืออารมณ์ขึ้นมา ลอยๆ ไม่ได้ จะต้องเกิดอารมณ์ หรือความรู้สึก ต่อเป้าหมาย ซึ่งอาจจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของเหตุการณ์ กระบวนการ หลักการ วิชา หรือสภาวะใด ๆ ก็ได้ เช่น ขยันทำงานบ้าน ขยันเรียน ขี้เกียจอ่านหนังสือ เป็นต้น และเมื่อเปลี่ยนเป้าหมายแล้ว ความรู้สึก หรืออารมณ์ อาจ เปลี่ยนแปลงได้ทั้ง ทิศทาง และ ความเข้ม เช่น นายแดงมีความรู้สึกชอบนายดำมาก แต่เมื่อเปลี่ยนเป้า เป็นนายเขียว ความรู้สึกของ นายแดง ต่อนายเขียว อาจจะเปลี่ยนจากชอบมากเป็นชอบน้อย หรือไม่ชอบเลยก็ได้

สรุปจิตพิสัย เกี่ยวข้องกับ อารมณ์ หรือ ความรู้สึก ที่มีอยู่ในทุก ๆ คน แต่ละคน จะมีแบบ แผนเฉพาะตัว ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต้องมีทิศทาง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านบวก หรือ ที่พึงปรารถนา และด้านลบ หรือไม่พึงปรารถนา มีความเข้ม กล่าวคือ มีระดับของความรู้สึก ต่อสิ่งนั้น เช่น ชอบมาก - ชอบน้อย เป็นต้น

๓ การพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain)

ทักษะพิสัยการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางกาย

ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมทางการด้านการเคลื่อนไหว (Movement) เช่น การวิ่ง การกระโดด การเดิน การขับรถ การเต้นรำ การเปิดประตู เป็นต้น โดย

ฮาร์โรว์ได้แบ่งระดับของจุดมุ่งหมาย ทางด้านทักษะ โดยเรียงจาก ระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด ๖ระดับ
ดังนี้ระดับพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย มีรายละเอียดในแต่ละระดับ ดังต่อไปนี้

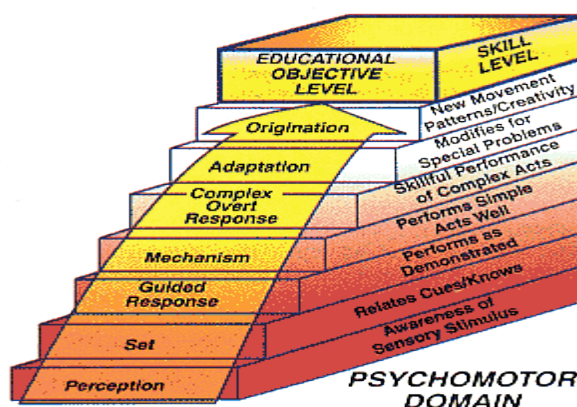

Figure 1-6. E.J. Simpson's hierarchical taxonomy for the psychomotor domain (physical skills) consists of seven educational objective levels.

๑. การเคลื่อนไหวเชิงกิริยาสะท้อนกลับ (Reflex movements) ซึ่งได้แก่
 - ๑.๑ กิริยาสะท้อนที่สั่งจากประสาทไขสันหลังส่วนหนึ่ง (Segmental reflexes) เช่น การเคลื่อนไหวของแขนหรือขา เป็นต้น
 - ๑.๒ กิริยาสะท้อนที่สั่งจากประสาทไขสันหลัง มากกว่าหนึ่งส่วน (Intersegmental reflexes) เช่น การเคลื่อนไหวของแขน และขาในเวลาเดินหรือวิ่ง เป็นต้น
 - ๑.๓ กิริยาสะท้อนที่สั่งจากประสาทไขสันหลัง และ สมองร่วมกัน (Segmental Reflexes) เช่น การทรงตัวของร่างกาย ให้อยู่ในสภาพ สมดุล ในขณะที่เคลื่อนไหว เป็นต้น
๒. การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน (Basic - fundamental Movements) ซึ่งได้แก่
 - ๒.๑ การเคลื่อนไหวจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง (Locomotor Movements) เช่น เดิน วิ่ง กระโดด เป็นต้น
 - ๒.๒ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ (Non - locomotor Movements) เช่น การเคลื่อนไหวของ นิ้วมือ นิ้วเท้า เป็นต้น
 - ๒.๓ การเคลื่อนไหวเชิงบังคับ โดยกิริยาสะท้อนหลายอย่างร่วมกัน (Manipulative Movement) เช่น การเล่นเปียโน การพิมพ์ดีด เป็นต้น
๓. ความสามารถในการรับรู้ (Perceptual abilities) ซึ่งได้แก่
 - ๓.๑ การรับรู้ความแตกต่างการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Kinesthetic discrimination) เช่น การรับรู้การกำมือ การงอเข้า การกระพริบตา เป็นต้น
 - ๓.๒ การรับรู้ความแตกต่างด้วยการเห็น (Visual discrimination) เช่น ความสามารถในการเห็นความแตกต่าง ของวัตถุที่สังเกตได้ เป็นต้น
 - ๓.๓ การรับรู้ความแตกต่างด้วยการได้ยิน (Auditory discrimination) เช่น ความสามารถในการจำแนกความแตกต่าง ของระดับเสียง หรือทิศทางของเสียงที่ได้ยิน เป็นต้น

๓.๔ การรับรู้ความแตกต่างด้วยการสัมผัส (Tactile discrimination) เช่น ความสามารถในการบอกลักษณะของวัตถุที่สัมผัส ว่า หยาบเรียบ แข็ง หรืออ่อน เป็นต้น

๓.๕ ความสามารถในการใช้ประสาทรับรู้ร่วมกัน (Coordinated abilities) เช่น ความสามารถในการใช้และประสาท ส่วนอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกันในการเลือกหาวัตถุที่ต้องการ เป็นต้น

๔. สมรรถภาพทางกาย (Physical abilities) ซึ่งได้แก่

๔.๑ ความทนทาน (Endurance) เช่น ความทนทานของร่างกายในการวิ่งแข่งมาราธอน เป็นต้น

๔.๒ ความแข็งแรง (Strength) เช่น ความแข็งแรงของแขนในการยกน้ำหนัก เป็นต้น

๔.๓ ความยืดหยุ่น (Flexibility) เช่น ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อแขนขาในการเต้นรำ เป็นต้น

๔.๔ ความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว (Agility) เช่น ความฉับไวในการเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนไหว เป็นต้น

๕. การเคลื่อนไหวที่ต้องอาศัยทักษะ (Skilled movements)

๕.๑ ทักษะการปรับตัวในการเคลื่อนไหว ที่ทำได้ง่าย (Simple adaptive skill) เช่น ทักษะการเลี้ยวไม้ เป็นต้น

๕.๒ ทักษะการปรับตัวในการเคลื่อนไหว ที่ทำไปพร้อม ๆ กัน (Compound adaptive skill) เช่น ทักษะในการตีแบดมินตัน เทนนิส เป็นต้น

๕.๓ ทักษะการปรับตัวในการเคลื่อนไหว ที่มีลักษณะซับซ้อนมาก (Complex adaptive skill) เช่น ทักษะการเล่นยิมนาสติก เป็นต้น

๖. การสื่อสารที่ต้องใช้ทักษะระดับสูงในการแสดงออก (Non-discursive Communication) ซึ่งได้แก่

๖.๑ การเคลื่อนไหวในเชิงแสดงออก (Expressive movement) เช่น การแสดงออกทางสีหน้า หรืออากัปกริยาท่าทางต่าง ๆ

๖.๒ การเคลื่อนไหวในเชิงตีความ (Interpretative movement) เช่น การเคลื่อนไหวในเชิงสุนทรียภาพ หรือการเคลื่อนไหวในเชิงสร้างสรรค์รูปแบบ บางรูปแบบใช้กันมานานแล้ว ในบางครั้งบางสถานการณ์ยังสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากเอกสารการวิจัยของ Spark and Loucks-Horsley (1991) ได้กล่าวถึง ๗ รูปแบบ^{๑๗} ดังนี้คือ

๑ รูปแบบการฝึกอบรม (training model) เป็นรูปแบบที่ใช้กันมาจนถือเป็นปกติที่ทุกคนต่างมีประสบการณ์ ซึ่งการฝึกอบรมนี้ อาจเป็นการนำเสนอและอภิปรายผลงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การสาธิต บทบาทสมมุติ การจำลองสถานการณ์หรือการสอนระดับจุลภาค เป็นต้น

๒ รูปแบบการสังเกตหรือการประเมิน (observation/assessment model) อาจเป็นการสังเกตคนอื่นหรือคนอื่นสังเกตตัวเรา อาจเป็นรายเดี่ยวหรือเป็นกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลสะท้อน

^{๑๗} วิโรจน์ สารรัตนะ, การวิจัยทางการบริหารการศึกษา, หน้า ๑๑๒-๑๑๓

กลับ (feedback) เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้อาจเป็น ผู้ฝึกงาน (peer coaching) หรือการนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision) เป็นต้น

๓ รูปแบบการให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหรือการปรับปรุง (involvement in a development/improvement process model) เพราะการพัฒนาหรือปรับปรุงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จำเป็นต้องอาศัยความรู้ใหม่ ๆ ทักษะใหม่ ๆ จะทำให้ผู้ที่ให้เข้ามามีส่วนร่วม นั้น ต้องมีการศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มเติม มีโอกาสในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนมีการตัดสินใจร่วมและผลจากการมีส่วนร่วมนั้น จะทำให้เกิด ความรู้สึกร่วมเป็นส่วนเป็นเจ้าของและมีพันธะผูกพันต่อการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งจะก่อประโยชน์ ต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในเรื่องนั้น ๆ ด้วย

๔ รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม (study groups model) ในกรณีที่ต้องการหาทาง แก้ปัญหาหลักร่วมกันจากทุกคนทุกฝ่าย โดยหากปัญหาหลักนั้นสามารถแยกย่อยเป็นหลายประเด็น ก็ จะแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ อาจจะมีกลุ่มละ ๔ – ๖ รายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในส่วนของกลุ่ม นั้น ในตอนท้ายเมื่อมีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลการศึกษาวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่มร่วมกันจะก่อให้เกิดการและเปลี่ยนความเห็นและข้อมูล ก่อให้เกิดการเรียนรู้และก่อให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่ง ก็ถือว่าเป็นการพัฒนาวิชาชีพอีกรูปแบบหนึ่ง

๕ รูปแบบการสืบค้นหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (inquiry/action research model) เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาหรือหาคำตอบในข้อคำถามที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่ง อาจกระทำได้ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มหรือระดับโรงเรียนและสามารถกระทำได้หลายวิธีการ แต่ โดยทั่วไปจะมีขั้นตอนดังนี้ ๑) กำหนดหรือเลือกปัญหาหรือคำถามที่สนใจ ๒) รวบรวม จัดกระทำใน ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๓) ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๔) กำหนด ทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ ๕) ลงมือปฏิบัติและสรุปเป็นเอกสาร

๖ รูปแบบการพัฒนาตนเอง (individually guided activities model) โดยแต่ละบุคคลจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง แล้วเลือกกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติที่ เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นรูปแบบที่มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า บุคคลจะสามารถตัดสินใจถึงความ ต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีที่สุด สามารถที่จะกำหนดทิศทางและริเริ่มการเรียนรู้ด้วย ตนเองได้และมีแรงจูงใจในตนเองได้มากขึ้นจากการที่ได้มีโอกาสได้ริเริ่มและวางแผนในกิจกรรมการ เรียนรู้ด้วยตัวเอง อย่างไรก็ตาม รูปแบบแบบนี้อาจมีจุดอ่อนที่อาจจะขาดการมีส่วนร่วมหรือการ แลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น ดังนั้นจึงควรออกแบบให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นด้วย

๗ รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง (mentoring model) นิยมจับคู่กันระหว่างผู้ที่มี ประสบการณ์และประสบผลสำเร็จแล้วกับบุคคลที่เริ่มงานใหม่หรือที่มีประสบการณ์น้อยกว่า โดยให้มี การอภิปรายกันถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกลยุทธ์ที่จะให้ การปฏิบัติที่มีประสิทธิผล การสะท้อนถึงวิธีการที่ใช้กันอยู่ การสังเกตการณ์ทำงานและการใช้เทคนิค เพื่อการปรับปรุงแก้ไข

๒.๑.๔ คุณลักษณะของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เพื่อบรรยายลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบที่ดีเปรียบเสมือนกับเป็นสิ่งที่ผู้สนใจทำการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ ได้เข้าใจเบื้องต้น และนำไปสู่การศึกษาในเชิงลึกต่อไป ดังนั้นคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบจึงควรมีลักษณะดังนี้

คีฟส์ (Keeves) ได้กล่าวว่า ลักษณะรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) ๔ ประการ คือ

๑. ลักษณะรูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship)

๒. ลักษณะรูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นลงสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกตซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบลักษณะรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

๓. ลักษณะรูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

๔. ลักษณะรูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา^{๑๘}

พูนสุข หิงคานนท์ ได้กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ๕ ประการ

๑. ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง

๒. มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผล และสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

๓. อธิบายถึงโครงสร้างหรือกลไกที่สัมพันธ์กันเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

๔. นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ในการทำงานหรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

๕. คุณลักษณะความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและทฤษฎีของเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่จะนำรูปแบบดังกล่าวไปอธิบายด้วย^{๑๙}

อุทัย บุญประเสริฐ ได้แสดงให้เห็นทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญของระบบควรมีลักษณะ ๙ ประการดังนี้ คือ

๑. มีปัจจัยป้อนเข้าจากภายนอก (Input From Outside) ระบบเปิดไม่มีความเพียงพอในตนเอง แต่จะต้องได้รับสิ่งกระตุ้นข้อมูลข่าวสารและพลังงานจากภายนอก

๒. กระบวนการ (Process) ของการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดผลผลิต

๓. มีปัจจัยป้อนออก (Output) เป็นผลผลิตหรือการบริการหรืออื่นๆ สู่ภายนอก

๔. มีวงจร (Cycles) อย่างต่อเนื่องของปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลผลิต

^{๑๘} Keeves. **Educationl Research**. Methodology Measurement : An International Handbook. (Oxford :Pergamum Press, 1988) p 560.

^{๑๙} พูนสุข หิงคานนท์. “การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐) หน้า ๕๓.

๕. มีการต่อต้านแนวโน้มสู่ความเสื่อม (Resistance to Tendency to Rundown) ระบบทุกระบบมีแนวโน้มที่จะเสื่อมลง แต่ระบบเปิดจะพยายามหาวิธีการเพื่อต่อต้านจากความเสี่ยง
๖. มีข้อมูลย้อนกลับ (Information Feedback) เพื่อปรับตัวมิให้เบี่ยงเบนจากเป้าหมาย
๗. มีแนวโน้มสู่ความสมดุล (Tendency Toward Equilibrium) เมื่อเกิดสภาวะไม่สมดุล
๘. มีแนวโน้มสู่ความสลับซับซ้อนมากขึ้น (Differentiation) มีความเฉพาะทางมากขึ้น และมีองค์ประกอบหลากหลายมากขึ้น
๙. มีหลายเส้นทาง (Numerous Paths) ที่จะทำให้บรรลุจุดหมายได้ ไม่มีเพียงเส้นทางเดียวและระบบเปิดจะหาทางเลือก (Alternative Paths) ที่เหมาะสม^{๒๐}

ตารางที่ ๒.๔ ลักษณะของรูปแบบ

ลักษณะของรูปแบบ	๑	๒	๓	๔	รวม
๑.ประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบมีโครงสร้าง	/	/		/	๓
๒.อธิบายถึงโครงสร้างหรือกลไกที่สัมพันธ์กันเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน		/	/	/	๓
๓.นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ในการทำงาน	/	/	/	/	๔
๔.คุณลักษณะความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและทฤษฎี	/	/		/	๓
๕.เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้น		/		/	๒
๖.มีหลายเส้นทางที่จะทำให้บรรลุจุดหมายได้			/	/	๒
๗.สามารถสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่	/		/	/	๓
๘.นำไปส่งเสริมการสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่			/	/	๒
๙.ขยายองค์ความรู้ใหม่	/	/	/	/	๔
๑๐.นำไปสู่การทำงานได้ผลตรงตามที่ตั้งไว้		/	/	/	๓
๑๑.มีปัจจัยกระตุ้นข้อมูลข่าวสารป้อนเข้าจากภายนอกจะทำให้บรรลุจุดหมายได้	/	/		/	๓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = Keeves

๒ = พูนสุข หิงศานนท์

๓ = อุทัย บุญประเสริฐ

๔ = ผู้วิจัย

จากตารางดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะรูปแบบจะประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบที่มีโครงสร้างสามารถอธิบายถึงโครงสร้างหรือกลไกที่สัมพันธ์กันเชิง

^{๒๐} อุทัย บุญประเสริฐ, หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ขาวฟาง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.

เหตุผลได้อย่างชัดเจน นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ในการทำงานที่สอดคล้องระหว่างรูปแบบ และทฤษฎีที่จะทำให้บรรลุจุดหมายโดยใช้กลไกเชิงเหตุผล สามารถพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้น นำไปสู่การ ขยายองค์ความรู้ใหม่และนำไปสู่การทำงานได้ผลตรงตามที่ตั้งไว้

๒.๑.๕ รูปแบบการพัฒนากระบวนการ

ทศนา แคมมณี รูปแบบการพัฒนากระบวนการ^{๒๐} (Process Skills)

ทักษะกระบวนการเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการ ทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการต่างๆ อาทิ การคิด วิเคราะห์ อุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผลการสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมี วิจารณญาณ เป็นต้นหรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ปัจจุบันการศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต ในที่นี้ ผู้เขียนได้คัดเลือกรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านกระบวนการมานำสอน ๔ รูปแบบ ดังนี้

๔.๑ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

๔.๒ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย

๔.๓ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์

๔.๔ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์

๔.๑ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Mode)

ก. ทฤษฎี / หลักการ / แนวคิดของรูปแบบ

จอยส์ และ วิล (Joyce & Weil, ๑๙๙๖: ๘๐-๘๘) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิด หลักของเธเลน (Thelen) ๒ แนวคิด คือ

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (inquiry)

๒. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (knowledge)

เธเลนได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกหรือความต้องการที่จะ สืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียน และท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้นปัญหาที่มี ลักษณะชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย (puzzlement) หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่ง ทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัย อยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลต้องพยายาม หาหนทางขจัดแก้ไข หรือจัดการทำความเข้าใจให้เป็นที่น่าพอใจหรือยอมรับทั้งของตนเอง และ ผู้เกี่ยวข้องส่วนในเรื่อง “ความรู้” นั้นเธเลน มีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบ สอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่

^{๒๐}ทศนา แคมมณี, รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย, หน้า ๔๐-๕๐.

ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านทางกระบวนการสืบสวน (inquiry) โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

ค. การบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ ๑. ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัยปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสวนและแสวงหาความรู้ต่อไปนั้นควรเป็นปัญหา หรือสถานการณ์ที่เหมาะสม กับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนและจะต้องมีลักษณะที่ชวนให้งุนงงสงสัย (puzzlement) เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ ๒. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้นผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนที่มีความคิดเห็นเดียวกันรวมกลุ่มกัน หรืออาจรวมกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ได้

ขั้นที่ ๓. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้เมื่อกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่าจะแสวงหาข้อมูลอะไร กลุ่มจะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไร และจะไปแสวงหาที่ไหนหรือจะได้ข้อมูลนั้นมาได้อย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะวิเคราะห์อย่างไร และจะสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยทำอะไร จะใช้เวลาเท่าใด ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสวน (inquiry) ทักษะกระบวนการทางวิเคราะห (scientific process) และทักษะกระบวนการกลุ่ม (group process) ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียนรวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ ๔. ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของผู้เรียน

ขั้นที่ ๕. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูลนำเสนอและอภิปรายผลเมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้วกลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลผู้สอนช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลต่อจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลอภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้นและประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ ๖. ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อการสืบสวนและเสาะแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้นช่วยให้กลุ่มได้รับความรู้ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่ศึกษาและอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหาชวนให้งุนงงสงสัยหรืออยากรู้ต่อไป ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ใหม่ ตั้งแต่ขั้นที่ ๑ เป็นต้นไป การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ตามความสนใจของผู้เรียน

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองเกิดความรู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้นและพัฒนาทักษะการสืบสอบ (inquiry skills) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific process skills) และทักษะการทำงานกลุ่ม (group work skills)

๔.๒ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model)

ก. ทฤษฎี / หลักการ / แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบนี้ จอยส์ และวิล^{๒๒} พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดของทาบ^{๒๓} ซึ่งเชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยว การคิดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและข้อมูลและกระบวนการนี้มีลำดับขั้นตอน ดังเช่นการคิดอุปนัย (Inductive thinking) จะต้องเริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ก่อน (Concept formation) และจึงถึงขั้นการตีความข้อมูล และสรุป (interpretation of data) ต่อไปจึงนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ (application of principles)

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบพัฒนากระบวนการคิดแบบอุปนัยของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดดังกล่าวในการสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์ต่างๆได้

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ ๑. การสร้างมโนทัศน์ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนย่อยคือ

๑.๑ ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่จะศึกษา และเขียนรายการสิ่งที่สังเกตเห็น หรืออาจใช้วิธีอื่นๆ เช่น ตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนตอบในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องได้รายการของสิ่งต่างๆ ที่ใช่หรือไม่ใช่ตัวแทนของมโนทัศน์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๑.๒ จากรายการของสิ่งที่เป็นตัวแทนและไม่เป็นตัวแทนของมโนทัศน์นั้น ให้ผู้เรียนจัดหมวดหมู่ของสิ่งเหล่านั้น โดยการกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ซึ่งก็คือคุณสมบัติที่เหมือนกันของสิ่งเหล่านั้นผู้เรียนจะจัดสิ่งที่มีคุณสมบัติเหมือนกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน

๑.๓ ตั้งชื่อหมวดหมู่ที่จัดขึ้น ผู้เรียนจะต้องพิจารณาว่าอะไรเป็นหัวข้อใหญ่อะไรเป็นหัวข้อย่อยและตั้งชื่อหัวข้อให้เหมาะสม

ขั้นที่ ๒. การตีความและสรุปข้อมูล ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนย่อยดังนี้

๒.๑ ระบุความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและตีความข้อมูลเพื่อให้เข้าใจข้อมูลและเห็นความสัมพันธ์ที่สำคัญๆของข้อมูล

๒.๒ สืบหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ในลักษณะของเหตุและผลความสัมพันธ์ของข้อมูลในหมวดนี้กับข้อมูลในหมวดอื่นจนสามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลต่างๆ สัมพันธ์กันอย่างไรและด้วยเหตุผลใด

^{๒๒} Joyce, B.; & Weil, M. (1996). Models of Teaching. 5th ed. New York: Allyn & Bacon. P๑๔๙-๑๕๙

^{๒๓} Taba, H. (1967). Teacher's handbook for elementary social studies. Palo Alto, Calif.: Addison-Wesley. P๙๐-๙๒

๒.๓ สรุปอ้างอิง เมื่อค้นพบความสัมพันธ์หรือหลักการแล้ว ให้ ผู้เรียนสรุปอ้างอิงโดยโยงสิ่งที่ค้นพบไปสู่สถานการณ์อื่นๆ

ขั้นที่ ๓. การประยุกต์ใช้ข้อสรุปหรือหลักการ

๓.๑ นำข้อสรุปมาใช้ในการทำนาย หรืออธิบายปรากฏการณ์อื่นๆ และฝึกตั้งสมมติฐาน

๓.๒ อธิบายให้เหตุผลและข้อมูลสนับสนุนการทำนายและสมมติฐานของตน

๓.๓ พิสูจน์ ทดสอบ การทำนายและสมมติฐานของตน

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์นั้นด้วยกระบวนการคิดแบบอุปนัยและผู้เรียนสามารถนำกระบวนการคิดดังกล่าวไปใช้ในการสร้างมโนทัศน์อื่นๆ ต่อไปได้

๔.๓ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics Instructional Mode)

ก. ทฤษฎี / หลักการ / แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” นี้เป็นรูปแบบที่จอยส์ และวิล^{๒๔} พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ

กอร์ดอน^{๒๕} กล่าวว่า บุคคลทั่วไปมักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ของตน โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดโดยสมมติตัวเองเป็นคนอื่น และถ้ายังให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา ก็จะได้วิธีการที่หลากหลายขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นกอร์ดอนจึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวความคิดใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนเดิมไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตัวเองให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่นหรือเป็นสิ่งอื่นสภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ๆ ขึ้นได้ กอร์ดอน เสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยเพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ๆ ไว้ ๓ แบบ คือ การเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง (compressed conflict) วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์รวมทั้งการสร้างสรรค์งานทางศิลปะ

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ รวมทั้งการสร้างสรรค์งานทางศิลปะ

^{๒๔} Joyce, B.; & Weil. M. (1996). Models of Teaching. 5th ed. New York: Allyn & Bacon. P๒๓๙-๒๕๓

^{๒๕} Gordon, W. J. (1961). Synectics Instructional Model: The development of creative capacity. New York: Harper& Row

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ ๑. ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้นๆ ตามปกติที่เคยทำ เสร็จแล้วให้เก็บผลงานไว้ก่อน

ขั้นที่ ๒. ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอล กับมะนาว เหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำคู่ที่ผู้สอนเลือกมาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ผู้เรียนทำในขั้นที่ ๑ ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหลายๆ คู่และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ ๓. ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งที่ใดสิ่งหนึ่งและแสดงความรู้สึกรู้ออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้า จะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ ๔. ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง (Compressed conflict) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำหรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ ๒ และ ๓ มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัว เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชือดนึ้มๆ เป็นต้น

ขั้นที่ ๕. ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ ๖. ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ ๑ ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ ๕ มาใช้ในงานของตนทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ๆ นั้นไปใช้ในงานของตนทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนั้น ผู้เรียนอาจเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิดและความคิดของผู้อื่นอีกด้วย

๔.๔ รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของทอร์แรนซ์ (Torrance/ sFuture Problem-Solving Instructional Model)^{๒๖}

ก. ทฤษฎี / หลักการ / แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนนี้พัฒนามาจากกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดมีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ๓ องค์ประกอบคือ การคิดคล่องแคล่ว (fluency) การคิดยืดหยุ่น (flexibility) การคิดริเริ่ม (originality) มาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมองเกือบทุกขั้นตอน

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหา ร่วมกันช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดจำนวนมาก

^{๒๖} Torrance, E. P. (1962). Guiding creative talent sFuture Problem-Solving Instructional Model. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall.

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ ๑. การนำเสนอสภาพการณ์อนาคตเข้าสู่ระบบการคิดนำเสนอสภาพการณ์อนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และจินตนาการ ในการทำนายสภาพการณ์ อนาคตจากข้อมูล ข้อเท็จจริง และประสบการณ์ของตน

ขั้นที่ ๒. การระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหาจากสภาพการณ์อนาคตในขั้นที่ ๑ ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่าอาจจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้างในอนาคต

ขั้นที่ ๓. การสรุปปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาผู้เรียนนำปัญหาที่วิเคราะห์ได้มาจัดกลุ่ม หรือจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ ๔. การระดมสมองหาวิธีแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกันคิดวิธีแก้ปัญหา โดยพยายามคิดให้ได้ทางเลือกที่แปลกใหม่จำนวนมาก

ขั้นที่ ๕. การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดเสนอเกณฑ์หลายๆ เกณฑ์ที่จะใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาแล้วตัดสินใจเลือกเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในแต่ละสภาพการณ์ต่อไปจึงนำเกณฑ์ที่คัดเลือกไว้ มาใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดโดยพิจารณาถึงน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์แต่ละข้อด้วย

ขั้นที่ ๖. การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาอนาคตผู้เรียนนำวิธีการแก้ปัญหาอนาคตที่ได้ มาเรียบเรียงอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมข้อมูลที่เป็น คติวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม และนำเสนออย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตและสามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหามาใช้ในการคิดแก้ปัญหาปัจจุบันและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๑.๖ รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎี (Constructivist Theory)

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ได้มีการเปลี่ยนจากเดิมที่เน้นการศึกษา ปัจจัยภายนอกมาเป็น สิ่งเร้าภายใน ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ หรือ กระบวนการรู้คิด กระบวนการคิด (Cognitive processes) ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในมีส่วนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคอนสตรัคติวิสต์ มีสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. ความรู้ของบุคคลใด คือ โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลนั้นที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ในการคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและสามารถนำไปใช้เป็น ฐานในการแก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่น ๆ ได้

๒. นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการที่ต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์ และโครงสร้างทางปัญญามีอยู่เดิม ความสนใจและแรงจูงใจภายในตนเองเป็น จุดเริ่มต้น

๓. ครูมีหน้าที่จัดการให้นักเรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนเอง

๔. แนวคิดข้างต้นนี้มีกระบวนการเรียนการสอนในแนวคอนสตรัคติวิสต์ จึงมักเป็นไปในแบบที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการช่วยกันแก้ปัญหา (Cooperative problem solving)

กระบวนการเรียนการสอนจะเริ่มต้นด้วยปัญหา ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) นั่นคือประสบการณ์ และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาที่นั่นได้ ลงตัว พอดีเหมือนปัญหาที่เคยแก้มาแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า “การปรับ โครงสร้าง” หรือ “การสร้างโครงสร้างใหม่” ทางปัญญา (Cognitive restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้ถกเถียงปัญหา ชักค้ำจนกระทั่งสามารถหาเหตุผล

๕. แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม

๑. Cognitive Constructivism มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Piaget แนวคิด ของ ทฤษฎีนี้ เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ โดยเป็นผู้สร้างความรู้ โดยการลงมือ กระทำ Piaget เชื่อว่าถ้า ผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) หรือเรียกว่า เกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (Disequilibrium) ผู้เรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยวิธีการดูดซึม (Assimilation) ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญาและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทาง ปัญญา (Accommodation) คือ การเชื่อมโยง โครงสร้างทางปัญญาเดิม หรือความรู้เดิมที่มีมาก่อน กับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุลหรือ สามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง

๒. Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky ซึ่งมี แนวคิดที่ สำคัญที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้าน พหุปัญญา"รวมทั้งแนวคิด เกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพหุปัญญาที่อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงของการพัฒนาที่เรียกว่า Zone of Proximal Development ถ้าผู้เรียนอยู่ต่ำกว่า Zone of Proximal Development จำเป็นที่จะต้องได้รับการ ช่วยเหลือในการเรียนรู้ ที่เรียกว่า Scaffolding และVygotskyเชื่อว่าผู้เรียน สร้าง ความรู้โดยผ่านทางการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นได้แก่ เด็กกับผู้ใหญ่ พ่อกับแม่ ครูกับ เพื่อน ในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural context)

๖. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึม – ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning are active) - การเรียนรู้ควรสนับสนุนการร่วมมือกันไม่ใช่การแข่งขัน (Learning should support collaboration, not competition) - ให้ความสำคัญกับการควบคุมตนเองตามระดับของ ผู้เรียน (Focuses control at the learner level) - นำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงกับสภาพ ที่เป็นจริงหรือ ประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตจริง (Provides authentic real-world learning experiences)

๗. การออกแบบการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ หลักการสำคัญมีอยู่ ๕ ข้อ

๑. Problem Base สถานการณ์ปัญหา
๒. Data-bank แหล่งข้อมูล
๓. Scaffolding ฐานความช่วยเหลือ
๔. Coaching ผู้ฝึกสอน
๕. Collaboration การร่วมมือกันในการแก้ปัญหา

๘. การออกแบบการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ข้อตกลงเบื้องต้นของการ ออกแบบการสอนที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ได้ให้ข้อตกลงไว้ดังนี้

๑. การสร้างการเรียนรู้ (Learning Constructed) ความรู้จะถูกสร้างจากการ เรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้าง สิ่งขึ้นแทนความรู้(Representation)ในสมองที่ผู้เรียน เป็นผู้สร้างขึ้น

๒. การแปลความหมายของแต่ละคน (Interpretation personal) การเรียนรู้เป็นการแปลความหมายตามสภาพจริง (Real world) ของแต่ละคน" การเรียนรู้เป็นผล จากการแปลความหมายตามประสบการณ์ของแต่ละคน

๓. การเรียนรู้เกิดจากการลงมือกระทำ (Learning active) การเรียนรู้เป็นการที่ ผู้เรียน ได้ลงมือกระทำซึ่งเป็นการสร้าง ความหมายที่พัฒนาโดยอาศัยพื้นฐานของ ประสบการณ์

๔. การเรียนรู้ที่เกิดจากการร่วมมือ (Learning Collaborative) การพัฒนา ความคิดรวบยอดของตนเอง ได้มาจากการร่วมแบ่งปัน แนวคิดที่หลากหลายในกลุ่ม และในขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยนการสร้างสิ่งที่แทนความรู้ในสมองที่สนองตอบต่อ แนวคิดที่หลากหลายนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ในขณะที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดย การอภิปรายเสนอความคิดเห็นที่หลากหลายของแต่ละคน ผู้เรียนจะมีการ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ของตนด้วยและสร้างความหมายของตนเองขึ้นมาใหม่

๕. การเรียนรู้ที่เหมาะสม (Learning Situated)ควรเกิดขึ้นในสภาพชั้นเรียนจริง

๖. การทดสอบเชิงการบูรณาการ (Testing Integrated) การทดสอบควรจะเป็น การบูรณาการเข้ากับภารกิจการเรียน (Task) ไม่ควรเป็นกิจกรรมที่แยกออกจาก บริบท การเรียนรู้

๗. หลักการจัดการเรียนการสอน แบบ Brain Based Learning Brain Based Learning คือการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของ สมองแต่ละช่วงวัย เป็นการนำองค์ความรู้เรื่อง สมองมาใช้เป็นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ การนำทฤษฎีปัญหา มาใช้กับการเรียนการสอนแบบ Brain Based Learning

ศาสตราจารย์โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ในปัจจุบันมีปัญหาอยู่ อย่างน้อย ๘ ด้าน ดังนี้

๑. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
๒. ปัญญาด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence)
๓. ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence)
๔. ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligence)
๕. ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
๖. ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence)
๗. ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
๘. ปัญญาด้านธรรมชาติวิทยา (Naturalist Intelligence)

๑๐. หลักการจัดการเรียนการสอน แบบ Brain Based Learning Regate และ Geoffrey Caine นักวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ เกี่ยวกับสมองเป็นหลัก ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ๑๒ ข้อ ดังต่อไปนี้

๑. สมองเป็นกระบวนการคู่ขนาน
๒. สมองกับการเรียนรู้
๓. การเรียนรู้มีมาแต่กำเนิด
๔. รูปแบบการเรียนรู้ของบุคคล

๕. ความสนใจมีความสำคัญต่อการเรียนรู้
๖. สมอมีหน้าที่สร้างกระบวนการเรียนรู้
๗. การเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจสามารถรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๘. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทั้งแบบที่มีจุดมุ่งหมายและไม่ได้ตั้งใจ
๙. การเรียนรู้ที่เกิดจากกระบวนการสร้างความเข้าใจ
๑๐. การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
๑๑. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้
๑๒. สมอของบุคคลมีความเท่าเทียมกัน

๑๑ การฝึกทักษะ

๑. ฝึกการนำเสนอ
๒. ฝึกการฟัง
๓. ฝึกการอ่าน
๔. ฝึกการตั้งคำถาม
๕. ฝึกการเชื่อมโยงทางความคิด
๖. ฝึกการเขียนและเรียบเรียงความคิดเป็นตัวหนังสือ

๒.๑.๗ ความหมายการคิดวิเคราะห์ นักวิชาการการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการคิดไว้ดังนี้

Bloom, ๑๖๕๖ อ้างถึงใน ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, ๒๕๓๙: ๔๑-๔๔ ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการของอะไร

Dewey, ๑๙๓๓ อ้างถึงใน ชำนาญ เอี่ยมสำอาง, ๒๕๓๙: ๕๑ ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การคิดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง โดยอธิบายขอบเขตการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก และสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

Russel, ๑๙๕๖ อ้างถึงใน วิไลวรรณ ปิยปรกรณ์, ๒๕๔๐: ๒๕ ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหาชนิดหนึ่งโดยผู้คิดจะต้องใช้การพิจารณาตัดสินในเรื่องราวต่างๆว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการประเมินหรือการจัดหมวดหมู่โดยอาศัยเกณฑ์ที่เคยยอมรับกันมาแต่ก่อนๆ แล้วสรุปหรือพิจารณาตัดสิน

Ennis, ๑๙๘๕: ๘๓ ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินข้อความได้ถูกต้อง เป็นการคิดแบบตรรกะและมีเหตุผล เพื่อการตัดสินใจก่อนที่จะเชื่อหรือก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

Watsan and Glaser, ๑๙๖๔: ๑๑ ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นสิ่งที่เกิดจากส่วนประกอบของทัศนคติ ความรู้และทักษะ โดยทัศนคติเป็นการแสดงออกทางจิตใจ ต้องการสืบค้นปัญหาที่มีอยู่ ความรู้จะเกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลในการประเมินสถานการณ์การสรุปความ

อย่างเที่ยงตรงและการเข้าใจในความเป็นนามธรรม ส่วนทักษะจะประยุกต์รวมอยู่ในทัศนคติและความรู้

สมจิต สวธนไพบูลย์ ๒๕๔๑ : ๙๔ การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างรอบครอบโดยใช้เหตุผล ประกอบการตัดสินใจ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ๒๕๔๒ : ๑๔ ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ คือการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยการระบุ จำแนก แยกแยะ ข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นแหล่งคิดวิเคราะห์ ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หรือจุดเด่น จุดด้อย ในสถานการณ์เป็นการจัดข้อมูลให้เป็น ระบบเพื่อไปใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่นๆ

อรพรรณ พรสีมา ๒๕๔๓ : ๒๔ กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะการคิดระดับกลางซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาต่อจากทักษะการคิดพื้นฐาน มีการพัฒนาแง่มุมของข้อมูลโดยรอบด้านเพื่อหาเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖ : ๒๕๑, ๑๐๗๑ ให้ความหมายคำว่า “คิด” หมายความว่า ทำให้ปรากฏเป็นรูป หรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คาคะเนคำนวณ จงใจ ตั้งใจ ส่วนคำว่า “วิเคราะห์” มีความหมายว่าใคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ ดังนั้นคำว่า คิดวิเคราะห์ จึงมีความหมายว่า เป็นการใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียดรอบคอบแยกเป็นส่วน ๆ ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาจุดเด่น จุดด้อยของเรื่องนั้น ๆ และเสนอแนะสิ่งที่เหมาะสมอย่างมีความเป็นธรรมและเป็นไปได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการคิดวิเคราะห์จึงสามารถกระทำได้โดยการฝึกทักษะการคิดและให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการวิเคราะห์ สามารถเสนอความคิดของตนและอภิปรายร่วมกันในกลุ่มอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยครูและนักเรียนต่างยอมรับเหตุผลและความคิดของแต่ละคน โดยเชื่อว่า ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ๒๕๔๖ : ๒๔ ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงและแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

สุวิทย์ มูลคำ ๒๕๔๗ : ๙ ให้ความหมายของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ว่าการวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไรและมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึงความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหา สภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

ชาตรี สาราญ ๒๕๔๘ : ๔๐-๔๑ ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์ คือ การรู้จักพิจารณา ค้นหาใคร่ครวญ ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลเป็นหลักในการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง หล่อหลอมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์แบบอย่างสมเหตุสมผลก่อนที่จะตัดสินใจ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ๒๕๔๙ : ๕ ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการระบุเรื่องหรือปัญหา จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบุ

เหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอในการตัดสินใจ/แก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์นักรักการศึกษาและนักวิจัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกัน คือ การคิดวิเคราะห์หมายถึง การพิจารณาสิ่งต่างๆ ในส่วนย่อยๆ ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ด้านความสัมพันธ์และด้านหลักการจัดการโครงสร้างของการสื่อความหมาย และสอดคล้องกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ คือ การคิดจำแนก รวบรวมเป็นหมวดหมู่ และจับประเด็นต่างๆ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ดังนั้น การคิดเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดที่สามารถพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนได้ และให้คงทนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดได้ด้วยตัวเอง เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นเรื่องของการรู้จักคิด ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดเป็น เรียนรู้เป็น สามารถจำแนก ให้เหตุผล จับประเด็นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ จากข้อมูลที่ได้รับการพิจารณา

๒.๑.๘ ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

เสถียร โตรัตน์ (๒๕๔๖ : ๒๘) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๒ องค์ประกอบ คือ ทักษะในการจัดระบบข้อมูล ความเชื่อถือได้ของข้อมูล และการใช้ทักษะเหล่านั้นอย่างมีปัญญาเพื่อการชี้นำพฤติกรรมดังนั้น การคิดวิเคราะห์จึงมีลักษณะต่อไปนี้

๑. การคิดวิเคราะห์จะไม่เป็นเพียงการรู้หรือการจำข้อมูลเพียงอย่างเดียว เพราะการคิดวิเคราะห์จะเป็นการแสวงหาข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้

๒. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การมีทักษะเท่านั้น แต่การคิดวิเคราะห์จะต้องเกี่ยวกับการใช้ทักษะอย่างต่อเนื่อง

๓. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การฝึกทักษะอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะที่จะต้องคำนึงถึงผลที่ยอมรับได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖ : ๑๕-๑๖) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบเป็นการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันไปตามทฤษฎี การเรียนรู้ โดยทั่วไปสามารถแยกแยะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. การสังเกต จากการสังเกตข้อมูลหลายๆ สามารถสร้างเป็นข้อเท็จจริงได้

๒. ข้อเท็จจริง จากการรวบรวมข้อเท็จจริง และการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงบางอย่างที่ขาดหายไป สามารถทำให้มีการตีความได้

๓. การตีความ เป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของการอ้างอิง จึงทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยเบื้องต้น

๔. การตั้งข้อสงสัยเบื้องต้น ทำให้สามารถมีความคิดเห็น

๕. ความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดจะต้องมีหลักและเหตุผลเพื่อพัฒนาข้อวิเคราะห์ นอกจากนั้น เป็นกระบวนการที่อาศัยองค์ประกอบเบื้องต้นทุกอย่างร่วมกัน โดยทั่วไปนักเรียนจะไม่

เห็นความแตกต่างระหว่างการสังเกตและข้อเท็จจริง หากนักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างก็จะทำให้นักเรียนเริ่มพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้

สุวิทย์ มูลคำ (๒๕๔๘ : ๒๓-๒๔) ได้จำแนกลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ไว้เป็น ๓ ด้าน คือ

๑. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการแยกแยะค้นหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งหรือเรื่องราวต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพืช หรือเหตุการณ์ต่างๆ ตัวอย่างคำถาม เช่น อะไรเป็นสาเหตุสำคัญของการระบาดไข้หวัดนกในประเทศไทย

๒. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่างๆ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล หรือความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างคำถาม เช่น การพัฒนาประเทศกับการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

๓. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้นๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด ตัวอย่างคำถาม เช่น หลักการสำคัญของศาสนาพุทธได้แก่อะไรจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์นั้นจะต้องกำหนดสิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ กำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการจะวิเคราะห์ แล้วจึงวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ โดยใช้วิธีการพิจารณาแยกแยะ เทคนิควิธีการในการวิเคราะห์ เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญหาคำตอบให้กับคำถาม โดยมีลักษณะของการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์ความสำคัญและวิเคราะห์หลักการของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ

๑. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูล ตรวจสอบแนวคิดสำคัญและความเป็นเหตุเป็นผล แล้วนำมาหาความสัมพันธ์และข้อขัดแย้งในแต่ละสถานการณ์ได้

๒. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ ได้แก่ การจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและสมมติฐานแล้วนำมาสรุปความได้

๓. การคิดวิเคราะห์หลักการ ได้แก่ การวิเคราะห์รูปแบบ โครงสร้าง เทคนิค วิธีการและการเชื่อมโยงความคิดรวบยอด โดยสามารถแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและทัศนคติของผู้เขียนได้

ไพรินทร์ เหมบุตร (๒๕๔๙ : ๑) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. การมีความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เพื่อแปลความสิ่งนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยม

๒. การตีความ ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่จะวิเคราะห์

๓. การช่างสังเกต ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ยึดหลัก ๕ W ๑ H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) เพราะเหตุใด (Why)

๔. ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ใช้คำถามค้นหาคำตอบ หาสาเหตุ หาการเชื่อมโยง ส่งผล กระทบ วิธีการ ขั้นตอน แนวทางแก้ปัญหา คาดการณ์ข้างหน้าในอนาคต

๒.๑.๙ องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๔๘ : ๕๒) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

๑. การตีความ ความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้นขึ้นกับความรู้ประสบการณ์และค่านิยม

๒. การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์

๓. การช่างสังเกต สงสัย ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิเคราะห์จะยึดหลัก ๕ W ๑ H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How)

๔. การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (คำถาม) ค้นหาคำตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้เรื่องนั้นเชื่อมกับสิ่งนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้ใครเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเรื่องนี้ส่งผลกระทบอย่างไรมีองค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น วิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้อย่างไร มีแนวทางแก้ไขปัญหอย่างไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต ลำดับเหตุการณ์นี้ดูว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรเราทำสิ่งนี้ได้หรือไม่ สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

การคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่ใช้ปัญญา หรือใช้ความคิดนำพฤติกรรม ผู้ที่คิดวิเคราะห์เป็น จึงสามารถใช้ปัญญานำชีวิตได้ในทุกๆ สถานการณ์ เป็นบุคคลที่ไม่โลภไม่เห็นแก่ตัวไม่ยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง มีเหตุผล ไม่มีอคติ มีความยุติธรรม และพร้อมที่จะสร้างสันติสุขในทุกโอกาส การคิดวิเคราะห์จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญสองเรื่อง คือ เรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้องกับเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งทั้งสองเรื่องมีความสำคัญต่อการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง

วินิช สุธารัตน์. (๒๕๔๗ : ๑๒๕-๑๒๘)ความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง การทำให้เรื่องของการให้เหตุผลอย่างถูกต้องว่ามีความสำคัญก็เนื่องจากในเรื่องของการคิดการใช้ปัญญาทั้งหลายนั้น เรื่องของเหตุผลจะต้องมีความสำคัญ ถ้าเหตุผลที่ให้ในเบื้องต้นไม่ถูกต้อง หรือมีความคลุมเครือไม่ชัดเจนแล้ว กระบวนการคิดก็จะมีความไม่ชัดเจนตามไปด้วยการเชื่อมโยงสาระต่างๆ เข้าด้วยกันย่อมไม่สามารถกระทำได้ และมีผลสืบเนื่องต่อไปคือ ทำให้การสรุปประเด็นที่ต้องการทั้งหลายขาดความชัดเจน หรืออาจผิดพลาดตามไปด้วย ความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้องประกอบด้วย (Center for Critical Thinking. ๑๙๙๖ : ๘-๙)

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการให้เหตุผล วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการให้เหตุผลต้องมีความชัดเจนโดยปกติการให้เหตุผลในเรื่องต่างๆบุคคลจะต้องให้เหตุผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของเรื่องนั้น เช่นในการเขียนเรียงความ งานวิจัย การอภิปราย ฯลฯ ถ้าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจน การให้เหตุผลก็จะเป็นเรื่องง่าย แต่ถ้าไม่ชัดเจนหรือมีความสลับซับซ้อน จะต้องทำให้ชัดเจนการให้เหตุผลก็จะเป็นเรื่องง่าย หรืออาจจะต้องแบ่งแยกออกเป็นข้อย่อยๆ เพื่อลดความสลับซับซ้อนลง และนอกจากนี้เป็นเป้าหมายจะต้องมีความสำคัญและมองเห็นว่าสามารถจะทำให้สำเร็จได้จริงๆ

๒. ความคิดเห็นหรือกรอบความจริงที่นำมาอ้าง เมื่อมีการให้เหตุผล ต้องมีความคิดเห็นหรือกรอบของความจริงที่นำมาสนับสนุน ถ้าสิ่งที่นำมาอ้างมีข้อบกพร่อง การให้เหตุผลก็จะผิดพลาด

หรือบกพร่องตามไปด้วย ความคิดเห็นที่แคบเฉพาะตัว ซึ่งอาจเกิดจากอคติหรือการเทียบเคียงที่ผิด ทำให้การให้เหตุผลทำได้ในขอบเขตอันจำกัด เทียงตรง และมีเสถียรภาพ

๓. ความถูกต้องของสิ่งที่อ้างอิง การอ้างอิงข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ หรือสิ่งต่างๆ มีหลักการอยู่ว่า สิ่งที่น่ามาอ้างอิงจะต้องมีความชัดเจน มีความสอดคล้อง และมีความถูกต้องแน่นอนถ้าสิ่งที่นำมาอ้างอิงผิดพลาดการสรุปผลหรือการสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องย่อมผิดพลาดด้วย สิ่งที่ต้องระมัดระวังก็คือ ต้องเข้าใจข้อจำกัดของข้อมูลต่างๆ ลองหาข้อมูลอื่นๆ ที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือขัดแย้งกับข้อมูลที่เราเชื่ออยู่บ้างว่ามีหรือไม่และก็ต้องแน่ใจว่าข้อมูลที่ใช้อ้างอิงนั้นมีความสมบูรณ์เพียงพอด้วยข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีความถูกต้อง มีการบิดเบือนหรือการนำเสนอเพียงบางส่วนและปิดบังหรือมีเจตนาปล่อยปละละเลยในบางส่วน ทำให้การนำไปอ้างอิงหรือเผยแพร่ขาดความสมบูรณ์ก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบหรือสร้างความเสียหายต่อบุคคลองค์การหรือสังคมได้ดังนั้นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารก่อนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงทุกๆ เรื่องจึงเป็นเรื่องที่ควรจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง

๔. การสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอด การให้เหตุผลจะต้องอาศัยการสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอด ซึ่งมีตัวประกอบที่สำคัญคือทฤษฎี กฎ หลักการ อันเป็นตัวประกอบสำคัญของการสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอดถ้าหากเข้าใจผิดพลาดในเรื่องของทฤษฎี กฎ หรือหลักการต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว การสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอดก็จะผิดพลาด การให้เหตุผลก็จะไม่ถูกต้องด้วย ดังนั้นเมื่อสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอดขึ้นมาได้แล้ว จะต้องแสดงหรืออธิบาย เพื่อบ่งบอกออกมาให้ชัดเจน ลักษณะของความคิดรวบยอดที่ดีจะต้องมีความกระชับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์มีความลึกซึ้ง และมีความเป็นกลางไม่โน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับสมมติฐาน การให้เหตุผลขึ้นอยู่กับสมมติฐานเมื่อได้มีการกำหนดสมมติฐานขึ้นมาในกระบวนการแก้ปัญหา ต้องแน่ใจว่าสมมติฐานนั้น กำหนดขึ้นจากสิ่งที่เป็นความจริงและจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ ความบกพร่องในการให้เหตุผลสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลไปติดยึดในสมมติฐานที่ตั้งขึ้น จนทำให้ความคิดเห็นโน้มเอียงหรือผิดไปจากสภาพที่ควรจะเป็นสมมติฐานที่ดีจะต้องมีความชัดเจน สามารถตัดสินใจ และมีเสถียรภาพเช่นเดียวกัน

๖. การลงความเห็น การให้เหตุผลในทุกๆ เรื่อง จะต้องแสดงถึงความเข้าใจด้วยการสรุปและให้ความหมายของข้อมูล ลักษณะการให้เหตุผลนั้นโดยธรรมชาติจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เชื่อมโยงกันอยู่ระหว่างเหตุกับผล เช่นเพราะว่าสิ่งนี้เกิดสิ่งนั้นจึงเกิดขึ้น หรือเพราะว่าสิ่งนี้เป็นอย่างนี้สิ่งที่เกิดขึ้นจากสิ่งนี้จึงเป็นอย่างนั้น ถ้าความเข้าใจในข้อมูลเบื้องต้นผิดพลาดการให้เหตุผลย่อมผิดพลาดด้วย ทางออกที่ดีก็คือ การลงความเห็นจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีหลักฐานบ่งบอกอย่างชัดเจนจะต้องตรวจสอบความเห็นนั้นสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อไหนและมีอะไรเป็นตัวชี้้นำอยู่อีกบ้าง ซึ่งอาจทำให้การลงความเห็นผิดพลาด

๗. การนำไปใช้ เมื่อมีข้อสรุปแล้วจะต้องมีการนำไปใช้หรือมีผลสืบเนื่อง จะต้องมีความคิดเห็นประกอบว่าข้อสรุปที่เกิดขึ้นนั้น สามารถนำไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ควรจะนำไปใช้ลักษณะใดจึงจะถูกต้อง ลักษณะใดไม่ถูกต้อง โดยพยายามคิดถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลต่อเนื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การคิดวิเคราะห์ที่ดีหรือมีมาตรฐาน ในอันดับแรกจะต้องรู้จักการให้เหตุผลที่ถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ตามที่ได้แสดงรายละเอียดมาแล้ว เรื่องที่สำคัญและเป็น

หัวใจของการคิดวิเคราะห์อีกเรื่องหนึ่งก็คือ เทคนิคการตั้งคำถาม เพื่อการวิเคราะห์เป็นการบอกให้ทราบว่า นักคิดวิเคราะห์จะต้องใช้คำถามอย่างไร เพื่อเป็นการนำความคิดไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญพอๆกับความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง การตั้งคำถามที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้การให้เหตุผลเป็นไปด้วยความสะดวก มีระบบและช่วยแก้ปัญหาได้ นักคิดวิเคราะห์ต้องมีความสามารถในการตั้งคำถามหลายๆแบบ คำถามที่ต้องการคำตอบกว้าง ๆ ต้องการหลายๆ คำตอบ คำถามต้องการคำตอบเดียวแต่มีความลึกซึ้ง ลักษณะคำถามที่จะช่วยให้คิดหาเหตุผลในระดับลึก หรือมีเหตุผลจากการใช้ปัญญาของการคิดวิเคราะห์นั้น จะต้องมีความสมบัติ ๘ ประการ

(Center for Critical Thinking, ๑๙๙๖ : ๘-๙ อ้างถึงใน วณิช สุธารัตน์. ๒๕๔๗ : ๑๒๘-๑๓๐) ดังต่อไปนี้

๑. ความชัดเจน (Clarity) ความชัดเจนของปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการคิด เช่น ตัวอย่างของปัญหาที่ตั้งขึ้นมาเพื่อตรวจสอบความชัดเจน เช่นยังมีเรื่องอะไรอีกในส่วนนี้ที่เรายังไม่รู้ สามารถยกตัวอย่างมาอ้างอิงได้หรือไม่ สามารถอธิบายขยายความส่วนนั้นให้มากขึ้นได้หรือไม่

๒. ความเที่ยงตรง (Accuracy) เป็นคำถามที่บอกว่าทุกคนสามารถตรวจสอบได้ถูกต้องตรงกันหรือไม่ เช่น จริงหรือ เป็นไปได้หรือไม่ ทำไมถึงเป็นไปได้ สามารถตรวจสอบได้หรือไม่ตรวจสอบอย่างไร เราจะหาข้อมูลหลักฐานได้อย่างไร ถ้าตรงนั้นเป็นเรื่องจริงเราจะทดสอบมันได้อย่างไร

๓. ความกระชับ ความพอดี (Precision) เป็นความกะทัดรัด ความเหมาะสม ความสมบูรณ์ของข้อมูล เช่น จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้อีกหรือไม่ ทำให้ดูดีกว่านี้ได้อีกหรือไม่ ทำให้กระชับกว่านี้ได้อีกหรือไม่

๔. ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Relevance) เป็นการตั้งคำถามเพื่อคิดเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ เช่น สิ่งนั้นเกี่ยวข้องกันกับปัญหาอย่างไร มันเกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นตรงนั้นได้อย่างไร ผลที่เกิดขึ้นตรงนั้น มันมีที่มาอย่างไร ตรงส่วนนั้นช่วยให้เราเข้าใจอะไรได้บ้าง

๕. ความลึก (Depth) หมายถึงความหมายในระดับที่ลึกความคิดลึกซึ้ง การตั้งคำถามที่สามารถเชื่อมโยงไปยังการคิดหาคำตอบที่ลึกซึ้ง ถ้าวาคำถามนั้นมีคุณค่ายิ่ง เช่น ตัวประกอบอะไรบ้างที่ทำให้ตรงนี้เป็นปัญหาสำคัญ อะไรที่ทำให้ปัญหารื่องนี้มันซับซ้อน สิ่งใดบ้างที่เป็นความลำบากหรือความยุ่งยากที่เราจะต้องพบ

๖. ความกว้างของการมอง (Breadth) เป็นการทดลองเปลี่ยนมุมมอง โดยให้ผู้อื่นช่วยเช่น จำเป็นจะต้องมองสิ่งนี้จากด้านอื่น คนอื่น ด้วยหรือไม่ มองปัญหานี้โดยใช้วิถีทางอื่นๆ บ้างหรือไม่ ควรจะให้ความสำคัญของความคิดเห็นจากบุคคลอื่นหรือไม่ ยังมีข้อมูลอะไรในเรื่องนี้อีกหรือไม่ที่ไม่นำมากล่าวถึง

๗. หลักตรรกวิทยา (Logic) มองในด้านของความคิดเห็นและการใช้เหตุผล เช่นทุกเรื่องที่เราารู้ เราเข้าใจตรงกันหมดหรือไม่ สิ่งที่มีหลักฐานอ้างอิงหรือไม่ สิ่งที่เราสรุปนั้นเป็นเหตุผลที่สมบูรณ์หรือไม่ สิ่งที่เราอ้างมีขอบข่ายครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมดหรือไม่

๘. ความสำคัญ (Significance) ซึ่งหมายถึง การตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่าสิ่งเหล่านั้นมีความสำคัญอย่างแท้จริงหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากในบางครั้งพบว่า ความสำคัญเป็นสิ่งที่เราต้องการจะให้

เป็นมากกว่าเป็นความจริงจริงๆ เช่น ส่วนไหนของความจริงที่สำคัญที่สุด ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่มีความสำคัญอยู่อีกหรือไม่ นี่คือปัญหาที่สำคัญที่สุดในเรื่องนี้ใช่หรือไม่ ตรงนี้เป็นจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจหรือเปล่า

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การคิดวิเคราะห์จะเกิดความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะต้องอาศัยความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้องแล้ว เรื่องของเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อการวิเคราะห์ก็มีความสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน โดยที่องค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้จะทำงานประสานสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืนในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการคิดวิเคราะห์ ส่วนประกอบทั้งสองส่วนจะต้องไปด้วยกัน คุณค่า ความสวยงาม ความลงตัว รวมทั้งประโยชน์อย่างสมบูรณ์จึงจะเกิดขึ้นได้

กระบวนการคิดวิเคราะห์เป็นการแสดงให้เห็นจุดเริ่มต้น สิ่งที่สืบเนื่องหรือเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในระบบการคิด และจุดสิ้นสุดของการคิด โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบเรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง รวมทั้งเทคนิคการตั้งคำถามจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในทุกๆ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ผู้ที่จะทำการคิดวิเคราะห์จะต้องทำความเข้าใจปัญหาอย่างกระจ่างแจ้ง ด้วยการตั้งคำถามหลายๆ คำถาม เพื่อให้เข้าใจปัญหาต่างๆ ที่กำลังเผชิญอยู่นั้นอย่างดีที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของบ้านเมืองใช่หรือไม่ (ความสำคัญ) ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันอีกหรือไม่ (ความสำคัญ) ทราบได้อย่างไรว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด (ความชัดเจน)

ขั้นที่ ๒ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ในขั้นนี้ผู้ที่จะทำการคิดวิเคราะห์ จะต้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น จากการสังเกต จากการอ่าน จากข้อมูลการประชุม จากข้อเขียน บันทึกการประชุม บทความ จากการสัมภาษณ์ การวิจัย และอื่นๆ การเก็บข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง และด้วยวิธีการหลายๆ วิธีจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ชัดเจน และมีความเที่ยงตรงคำถามที่จะต้องตั้งในตอนนี้ ได้แก่

เราจะหาข้อมูลให้ครบถ้วนโดยวิธีใดได้อีกบ้างและหาอย่างไร (เที่ยงตรง)

ข้อมูลนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)

จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องใดอีกบ้าง (ความกระชับพอดี)

ขั้นที่ ๓ พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล หมายถึงผู้ที่คิดวิเคราะห์พิจารณาความถูกต้องเที่ยงตรงของสิ่งที่นำมาอ้าง รวมทั้งการประเมินความพอเพียงของข้อมูลที่จะนำมาใช้ คำถามที่ควรจะนำมาใช้ในตอนนี้ ได้แก่

ข้อมูลที่ได้มาีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร (ความเที่ยงตรง)

เราจะหาหลักฐานได้อย่างไรถ้าข้อมูลที่ได้มาเป็นเรื่องจริง (ความเที่ยงตรง)

ยังมีเรื่องอะไรอีกในส่วนนี้ที่ยังไม่รู้ (ความชัดเจน)

ยังมีข้อมูลอะไรในเรื่องนี้อีกที่ยังไม่น่ามากล่าวถึง (ความกว้างของการมอง)

ขั้นที่ ๔ การจัดข้อมูลเข้าเป็นระบบ เป็นขั้นที่ผู้คิดจะต้องสร้างความคิด ความคิดรวบยอด หรือสร้างหลักการขึ้นให้ได้ด้วยการเริ่มต้นจากการระบุลักษณะของข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล พิจารณาขีดจำกัดหรือขอบเขตของปัญหารวมทั้งข้อตกลง

พื้นฐาน การสังเคราะห์ข้อมูลเข้าเป็นระบบและกำหนดข้อสันนิษฐานเบื้องต้นคำถามที่ควรนำมาใช้ในตอนนี้ได้แก่

- ข้อมูลส่วนนี้เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)
- จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้อีกหรือไม่ จากใครที่ได้ (ความกว้างของการมอง)
- อะไรบ้างที่ทำให้การจัดข้อมูลในเรื่องนี้เกิดความลำบาก (ความลึก)
- จะตรวจสอบได้อย่างไรว่าการจัดข้อมูลมีความถูกต้อง (ความเที่ยงตรง)
- สามารถจัดข้อมูลโดยวิธีอื่นได้อีกหรือไม่ (ความกว้างของการมอง)

ขั้นที่ ๕ ตั้งสมมติฐาน เป็นขั้นที่นักคิดวิเคราะห์จะต้องนำข้อมูลที่จัดระบบระเบียบแล้วมาตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อกำหนดขอบเขตและการหาข้อสรุปของข้อคำถาม หรือปัญหาที่กำหนดไว้ซึ่งจะต้องอาศัยความคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ในเชิงของเหตุผลอย่างถูกต้อง สมมติฐานที่ตั้งขึ้นจะต้องมีความชัดเจนและมาจากข้อมูลที่ถูกต้องปราศจากอคติหรือความลำเอียงของผู้ที่เกี่ยวข้องคำถามที่ควรนำมาใช้ในตอนนี้ได้แก่

- ถ้าสมมติฐานที่ตั้งขึ้นถูกต้อง เราจะมีวิธีตรวจสอบได้อย่างไร (ความเที่ยงตรง)
- สามารถทำให้กระชับกว่านี้ได้หรือไม่ (ความกระชับ ความพอดี)
- รายละเอียดแต่ละส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)

ขั้นที่ ๖ การสรุป เป็นขั้นตอนของการลงความเห็น หรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับผลอย่างแท้จริง ซึ่งผู้คิดวิเคราะห์จะต้องเลือกพิจารณาเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามสภาพของข้อมูลที่ปรากฏ โดยใช้เหตุผลทั้งทางตรรกศาสตร์ เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และพิจารณาถึงความเป็นไปได้ตามสภาพที่เป็นจริงประกอบกัน คำถามที่ควรนำมาถามได้แก่

- เราสามารถจะตรวจสอบได้หรือไม่ ตรวจสอบอย่างไร (ความเที่ยงตรง)
- ผลที่เกิดขึ้นมันมีที่มาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)
- ข้อสรุปนี้ทำให้เราเข้าใจอะไรได้บ้าง (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)
- สิ่งที่สรุปนั้นเป็นเหตุผลที่สมบูรณ์หรือไม่ (หลักตรรกวิทยา)

ขั้นที่ ๗ การประเมินข้อสรุป เป็นขั้นสุดท้ายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินความสมเหตุสมผลของการสรุป และพิจารณาผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป เช่น การนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆ คำถามที่ควรนำมาถามได้แก่

- ส่วนไหนของข้อสรุปที่มีความสำคัญที่สุด (ความสำคัญ)
- ยังมีข้อสรุปเรื่องใดอีกที่ควรนำมากล่าวถึง (ความกว้างของการมอง)
- ถ้านำเรื่องนี้ไปปฏิบัติจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง (ความกว้างของการมอง)
- อะไรจะทำให้ปัญหามีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (ความลึก)

สรุปได้ว่ากระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแก้ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์ การคิดวิเคราะห์เป็นจะช่วยให้นักศึกษามองเห็นปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รู้จักปัญหาอย่างแท้จริง และจะสามารถแก้ปัญหาทั้งหลายได้

๒.๑.๑๐ ทักษะการคิดวิเคราะห์

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖ : ๑๐๗๑) กล่าวว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความชำนาญในการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือ จุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีสิ่งที่เหมาะสมนั้นอย่างยุติธรรม

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๔๘ : ๕) ได้ให้ความหมายทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ การระบุเรื่องหรือปัญหา การจำแนกแยกแยะ การเปรียบเทียบข้อมูลอื่นๆ และตรวจสอบข้อมูลอย่างชำนาญหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้และแม่นยำเพียงพอแก่การตัดสินใจซึ่งอาจ

สรุปทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองแก้ปัญหาที่แม่นยำ มีความละเอียดในการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างชำนาญ โดยการหาหลักฐานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือข้อมูลที่นำเชื่อถือมาสนับสนุนหรือยืนยันเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเชื่อหรือสรุปการจัดการเรียนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มีผู้ศึกษาวิธีและเทคนิคการสอนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เนื่องจากวิธีการคิดวิเคราะห์มีการปฏิบัติตามหลักการเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบและมีความสำคัญอย่างยิ่งอีกทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะของการนำไปปรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีนักวิชาการที่ศึกษาข้อมูลจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้อธิบายไว้หลายประเด็นดังนี้

Jarolimek อ้างถึงใน อาร์ม โพธิ์พัฒน์, (๒๕๕๐: ๑๖) ได้กล่าวว่า วิธีการคิดวิเคราะห์สามารถสอนได้เพราะเป็นเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางสมองตามทฤษฎีของ Bloom ว่าด้วยการอธิบายขั้นตอนและการเริ่มจากความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการสอนให้เกิดพุทธิพิสัยระดับต่ำ ส่วนที่อยู่ในระดับสูงคือ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ และการประเมินผลในส่วนของการวิเคราะห์ยังได้แยกแยะพฤติกรรมการเรียนรู้คือความสามารถที่จะนำความคิดต่าง ๆ มารวมกันเพื่อเกิดมโนทัศน์ใหม่ๆ เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ

สุนน อมรวิวัฒน์ (๒๕๔๑: ๑๓๐) ได้กล่าวว่า วิธีการคิดวิเคราะห์เป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับทางวิทยาศาสตร์ที่เน้นถึงกระบวนการการคิดเพื่อแก้ปัญหาการคิด วิพากษ์วิจารณ์ การคิดตีความ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดแบบย้อนทวนการคิดจำแนกแยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์และการคิดจัดอันดับ

Gagne (อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี และคณะ, ๒๕๔๔:๑๖) กล่าวถึง การเรียนรู้ที่เป็นทักษะทางปัญญาประกอบด้วย ๔ ทักษะย่อยซึ่งแต่ละระดับเป็นพื้นฐานของกันและกันตามลำดับซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่เป็นการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองและความต่อเนื่องของการเรียนรู้ต่างๆ เป็นลูกโซ่ซึ่งทักษะย่อยแต่ละระดับ ได้แก่

๑. การจำแนกแยกแยะ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะคุณสมบัติทางกายภาพของวัตถุต่าง ๆ ที่รับรู้เข้ามาว่าเหมือนหรือไม่เหมือนกัน

๒. การสร้างความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการจัดกลุ่มวัตถุหรือสิ่งต่างๆ โดยระบุคุณสมบัติร่วมกันของวัตถุสิ่งนั้นๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้กลุ่มวัตถุหรือสิ่งต่างๆ เหล่านั้นต่าง

จากกลุ่มวัตถุหรือสิ่งอื่น ๆ ในระดับรูปธรรม และระดับนามธรรมที่กำหนดขึ้นในสังคมหรือวัฒนธรรมต่าง ๆ

๓. การสร้างกฎ หมายถึง ความสามารถในการนำความคิดรวบยอดต่างๆ มารวมเป็นกลุ่มตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น เพื่อให้สามารถสรุปอ้างอิง และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

๔. การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง หมายถึงความสามารถในการนำกฎหลาย ๆ ข้อที่สัมพันธ์กันมาประมวลเข้าด้วยกัน ซึ่งนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, ๒๕๔๘ : ๓๐๑-๓๐๒) ได้กล่าวว่า ในการเรียนรู้ต้องให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิด ฝึกตั้งคำถาม เพราะคำถามเป็นเครื่องมือในการได้มาซึ่งความรู้ควรให้ผู้เรียนฝึกการ ถาม-ตอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจ่างในเรื่องที่ศึกษารวมทั้งได้ฝึกการใช้เหตุผล การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ฝึกค้นหาคำตอบจากเรื่องที่เรียน

วีระ สดสังข์ (๒๕๕๐ : ๒๖-๒๘) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการคิดสามารถฝึกสมองให้มียุทธศาสตร์การคิดวิเคราะห์ให้พัฒนาขึ้น สามารถฝึกตามขั้นตอนได้ดังนี้

๑. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์

๒. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นสงสัยจากปัญหาหรือสิ่งที่วิเคราะห์ อาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือกำหนดวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริงสาเหตุหรือความสำคัญ

๓. กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เพื่อใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน

๔. กำหนดการพิจารณาแยกแยะ เป็นการกำหนดการพินิจวิเคราะห์ แยกแยะ และกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม ๕W ๑H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

๕. สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

สรุปได้ว่าการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทำได้โดยการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนตามขั้นตอนอย่างมีระบบจะช่วยให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายซึ่งในขณะเดียวกันกระบวนการทางสมองมีการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ มีการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองของการคิดโดยฝึกคิด ฝึกตั้งคำถาม กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ การคิดตีความ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์การคิดแบบย้อนทวน การคิดจำแบบแยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์และการคิดจัดอันดับเป็นการปฏิบัติตามหลักการเป็นขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ กำหนดหลักการพิจารณาแยกแยะและสรุปหาคำตอบ

เทคนิควิธีการสอนสร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ นักวิชาการกล่าวถึงเทคนิคการสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖ : ๙๗-๙๘) กล่าวโดยสรุปว่า เทคนิคการตั้งคำถามอยู่ในขอบข่าย “๕W ๑H” การคิดเชิงวิเคราะห์แท้จริงคือการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสงสัยใคร่รู้ของผู้ถาม เมื่อเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว อยากรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากขึ้นในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง

ใหม่ๆ ความเข้าใจใหม่ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการอธิบาย การประเมินการแก้ปัญหาขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้น ขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบและการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องที่วิเคราะห์ โดยใช้คำถามในขอบข่าย “ ๕W ๑H ” เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริงในเรื่องนั้นๆทุกแง่ทุกมุม โดยตั้งคำถาม ใคร (Who) ... ทำอะไร (What) ... ที่ไหน (Where) ... เมื่อไร (When) ...อย่างไร (How) ... เพราะเหตุใด...ทำไม (Why)

อเนก พ.อนุกุลบุตร (๒๕๔๗ : ๖๒-๖๓) กล่าวไว้ดังนี้ การสอนให้คิดแบบวิเคราะห์ มุ่งหมายให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะได้ และคิดได้อย่างคล่องแคล่ว หรือมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ได้ ขั้นแรก ครูผู้สอนต้องรู้จักความคิดแบบวิเคราะห์เป็นอย่างดีเสียก่อน ขั้นต่อไปจึงพิจารณาการคิดแบบนี้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนไม่ว่าจะใช้ระเบียบวิธีสอน เทคนิคการสอนแบบใด โดยแบ่งแนวทางการคิดในรูปกิจกรรมหรือคำถามให้พัฒนาการคิดแบบวิเคราะห์ขึ้นในตัวนักเรียน การสอนการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

๑. การสอนการคิดวิเคราะห์แยกองค์ประกอบ (Analysis of elements) มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะว่าสิ่งสำเร็จรูปหนึ่งมีองค์ประกอบอะไร มีแนวทางดังนี้

๑.๑ วิเคราะห์ชนิด โดยมุ่งให้นักเรียนคิดและวินิจฉัยว่า บรรดาข้อความ เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ใดๆ ที่พิจารณาอยู่นั้น จัดเป็นชนิดใด ประเภทใด ลักษณะใด ตามเกณฑ์หรือหลักการใหม่ที่กำหนด เช่น เสียชีพอ่าเสียสัตย์ ให้นักเรียนคิด (ช่วยกันคิด) ว่าเป็นข้อความชนิดใด และเพราะอะไรตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ใหม่เหมือนในตำรา จุดสำคัญของการสอนให้คิดแบบวิเคราะห์ชนิดก็คือ ต้องให้เกณฑ์ใหม่และบอกเหตุผลที่จัดชนิดตามเกณฑ์ใหม่ที่กำหนด

๑.๒ วิเคราะห์สิ่งสำคัญ มุ่งให้คิดแยกแยะและวินิจฉัยว่าองค์ประกอบใด สำคัญหรือไม่สำคัญ เช่น ให้ค้นหาสาระสำคัญ แก่นสาร ผลลัพธ์ ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย

๑.๓ วิเคราะห์เลขศูนย์ มุ่งให้คิดค้นหาสิ่งที่ปรากฏไว้ แฝงเร้นอยู่มิได้บ่งบอกไว้ตรงๆแต่มีร่องรอยส่งให้เห็นว่ามีความจริงนั้นซ่อนอยู่

๒. การสอนการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationships) มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะว่า มีองค์ประกอบใดสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันแบบใด สัมพันธ์ตามกันหรือกลับกัน สัมพันธ์กันสูงต่ำเพียงไร มีแนวทางดังนี้

๒.๑ วิเคราะห์ชนิดความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดแบบค้นหาชนิดของความสัมพันธ์ว่า สัมพันธ์แบบตามกันกลับกันไม่สัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับองค์ประกอบ องค์ประกอบกับเรื่องทั้งหมด เช่น มุ่งให้คิดแบบค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งใดสอดคล้อง กับ ไม่สอดคล้องกับเรื่องนี้ค่ากล่าวใดสรุปผิด เพราะอะไร ข้อเท็จจริงใดไม่สมเหตุผลเพราะอะไรข้อความในย่อหน้าที่... เกี่ยวข้องอย่างไรกับข้อความทั้งเรื่องร้อยละกับเศษส่วน ทศนิยม เหมือนและต่างกันอย่างไรบ้าง

๒.๒ วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ โดยมุ่งให้คิดเพื่อค้นหาขนาด ระดับของความสัมพันธ์ เช่น สิ่งนี้เกี่ยวข้องมากที่สุด (น้อยที่สุด) กับสิ่งใด

๒.๓ วิเคราะห์ขั้นตอนของความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดเพื่อค้นลำดับขั้นของความสัมพันธ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เป็นเรื่องแปลกใหม่ เช่น สิ่งใดเป็นปฐมเหตุ ต้นกำเนิดของปัญหา เรื่องราวเหตุการณ์ ปรากฏการณ์

สิ่งใดเป็นผลที่ตามมา ผลสุดท้ายของเรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์

๒.๔ วิเคราะห์วัตถุประสงค์และวิธีการ มุ่งให้คิดและค้นหาการกระทำ พฤติกรรม พฤติการณ์ มีเป้าหมายอะไร เช่น ให้คิดและค้นหาว่าการกระทำนั้นเพื่อบรรลุผลอะไร ผลคือเกิดวินัย ในตนเองความไพเราะของตนตรึขึ้นอยู่กับอะไร ขึ้นอยู่กับจังหวะความตอนที่...เกี่ยวข้องกับอย่างไรกับวัตถุประสงค์ของเรื่อง ผลคือสนับสนุน หรือขยายความ

๒.๕ วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดตามมา มุ่งให้คิดแบบแยกแยะให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ซึ่งเป็นยอดปรารถนาประการหนึ่งของการสอนให้คิดเป็น คือ คิดหาเหตุและผลได้ดีเช่น ให้คิดและค้นหาว่าสิ่งใดเป็นผลของ... (สาเหตุ) สิ่งใดเป็นเหตุของ... (ผล) ตอนใดเป็นสาเหตุที่สอดคล้องกับ.... เป็นผลขัดแย้งกับข้อความเหตุการณ์คู่ใดสมเหตุสมผล เป็นตัวอย่างสนับสนุน

๒.๖ วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ โดยให้ค้นหาแบบความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ สิ่งแล้วบอกแบบความสัมพันธ์นั้น หรือเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์คู่อื่นๆ ที่คล้ายกัน ทำนองเดียวกันในรูปอุปมาอุปไมย เช่น เซนติเมตร : เมตร อธิบายได้ว่า เซนติเมตรเป็นส่วนย่อยของเมตรเพราะฉะนั้น เซนติเมตร : เมตร คล้ายกับ ลูก : แม่

๓. การสอนคิดวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) มุ่งให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะจนจับหลักการได้ว่า สิ่งสำเร็จรูปประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ อยู่ในระบบใด คือ หลักการอะไร ขั้นตอนการวิเคราะห์หลักการต้องอาศัยการวิเคราะห์ขั้นต้น คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เสียก่อน กล่าวคือ ต้องแยกแยะสิ่งสมบูรณ์หรือระบบให้เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญมีหน้าทียอย่างไร และองค์ประกอบเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับพาดพิง อาศัยสัมพันธ์กันอย่างไร พิจารณาจนรู้ความสัมพันธ์ตลอดจนสามารถสรุป จับหัวใจ หรือหลักการได้ว่าการที่ทุกส่วนเหล่านั้นสามารถทำงานร่วมกัน เกาะกลุ่มกันคึกกันจนเป็นระบบอยู่ได้ เพราะหลักการใด ผลที่ได้เป็นการวิเคราะห์หลักการ (principle) ซึ่งเป็นแบบวิเคราะห์การสอนให้คิดแบบวิเคราะห์หลักการเน้นการสอนวิเคราะห์ดังนี้

๓.๑ วิเคราะห์โครงสร้าง มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาโครงสร้างของสิ่งสำเร็จรูปนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาใหม่ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ข้อความ การทดลอง เช่น การค้นคว้านี้ (ทดลอง เนื้อเรื่องนี้ การพิสูจน์) ดำเนินการแบบใดคำตอบคือ นิยามแล้วพิสูจน์- ตั้งสมมติฐานแล้วตรวจสอบข้อความนี้ (คำพูด จดหมาย รายงาน) มีลักษณะใด โฆษณาชวนเชื่อเรื่องนี้มีการนำเสนอเช่นไร – ชูให้กลัวแล้วล่อให้หลง

๓.๒ การวิเคราะห์หลักการ มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาความจริงแท้ของสิ่งนั้น เรื่องราว นั้น สิ่งสำเร็จรูปนั้นโดยการคิดหาหลักการ เช่น หลักการสำคัญของเรื่องนี้มีว่าอย่างไร- ยึดความเสมอภาคระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์เหตุการณ์ครั้งนี้ลูกถามมากขึ้น (สงบ รุนแรง) เนื่องจากอะไรคำโฆษณา (แถลงการณ์ การกระทำ) ใช้วิธีใดจงใจให้ความหวัง

ชาตรี สำราญ (๒๕๔๘ : ๔๐-๔๑) ได้กล่าวถึง เทคนิคการปูพื้นฐานให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ได้ สามารถสรุปรายละเอียด ดังนี้

๑. ครูจะต้องฝึกให้เด็กหัดคิดตั้งคำถาม โดยยึดหลักสากลของคำถาม คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะเหตุใด อย่างไร โดยการนำสถานการณ์มาให้เด็กนักเรียนฝึกค้นคว้าจากเอกสารที่ใกล้ตัว หรือสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามเอง โดยสอนวิธีตั้งคำถามแบบวิเคราะห์ในเบื้องต้น ฝึกทำบ่อย ๆ นักเรียนจะฝึกได้เอง

๒. ฝึกหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยอาศัยคำถามเจาะลึกเข้าไป โดยใช้คำถามที่ซึ้งถึง เหตุและผลกระทบที่จะเกิด ฝึกจากการตอบคำถามง่าย ๆ ที่ใกล้ตัวนักเรียนจะช่วยให้เด็ก ๆ นำตัวเอง เชื่อมโยงกับเหตุการณ์เหล่านั้นได้ดี ที่สำคัญครูจะต้องกระตุ้นด้วยคำถามย่อยให้นักเรียนได้คิดบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถาม ช่างสงสัยก่อน แล้วพฤติกรรมศึกษาวิเคราะห์ก็จะเกิดขึ้นแก่นักเรียน

สุวิทย์ มูลคำ (๒๕๔๘ : ๒๑-๒๒) ได้กล่าวถึงเทคนิคการวิเคราะห์ไว้ดังนี้ การคิดวิเคราะห์ เป็นการใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เน้นคิดเชิงลึกจากเหตุไปสู่ผลเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล เชิงเงื่อนไข การจัดลำดับความสำคัญ และเชิงเปรียบเทียบ แต่เทคนิคที่ง่ายคือ ๕W ๑H เป็นที่นิยมใช้ คำตอบ What (อะไร) Where(ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) How(อย่างไร) ชัดเจนในแต่ละเรื่อง ทำให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ นิยมใช้เทคนิคคำถามในช่วงต้นหรือช่วงเริ่มต้น การคิดวิเคราะห์

นอกจากนี้ ไพรินทร์ เหมบุตร (๒๕๔๙ : ๓-๔) ได้บอกวิธีการและขั้นตอนในการฝึกคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน คือ

๑. ศึกษาข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ / เป้าหมายของการคิดวิเคราะห์
๓. แยกแยะแจกแจงรายละเอียดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
๔. ตรวจสอบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบใหญ่และย่อย
๕. นำเสนอข้อมูลการคิดวิเคราะห์
๖. นำผลมาวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย

Bloom. (๑๙๖๑: ๕๖อ้างถึงใน ประทีป ยอดเกตุ, ๒๕๕๐ : ๓๐) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านการคิดตอนต้น และได้เรียบเรียงลำดับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนำไปสู่พฤติกรรมที่ซับซ้อนมีอยู่ ๖ ระดับขั้น ดังนี้ ระดับความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าจากการศึกษาเทคนิคการสอนทางการคิดวิเคราะห์ สรุปได้ว่า เทคนิคในการสอนคิดวิเคราะห์ ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจความคิดแบบวิเคราะห์ จึงนำไปผสานเทคนิค คำถาม “๕W ๑H” โดยการเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถามตามเทคนิคดังกล่าวบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถาม ช่างสงสัย แล้วพฤติกรรมวิเคราะห์ก็จะเกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริงในเรื่อง

พฤติกรรมที่บ่งชี้การคิดวิเคราะห์กลุ่มของนักการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของคน ที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ดิลก ดิลกานนท์ (๒๕๔๓: ๖๔-๖๕) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกให้คนมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ทักษะการคิดวิเคราะห์ควรมีลักษณะที่รู้จักคิดและตัดสินใจได้อย่างมีระบบ แนวทางการฝึกทำได้โดยให้พิจารณาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นเรื่องจริงและสมมติให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน

๑. วิเคราะห์ว่าอะไรคือปัญหา ขั้นนี้ผู้เรียนต้องรวบรวมปัญหา หาข้อมูลพร้อมสาเหตุของปัญหาจากการคิด การถาม การอ่าน หรือพิจารณาจากข้อเท็จจริงนั้นๆ

๒. กำหนดทางเลือก เพื่อหาสาเหตุของปัญหานั้นได้แล้ว ผู้เรียนจะต้องหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา โดยพิจารณาความเป็นไปได้และข้อจำกัดต่างๆ ทางเลือกที่จะแก้ปัญหานั้นไม่จำเป็นต้องมีทางเลือกทางเดียว อาจมีหลายๆ ทางเลือก

๓. ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เป็นทางเลือกที่จะแก้ปัญหานั้น โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจที่สำคัญ คือผลได้ ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกนั้นซึ่งจะเกิดขึ้นในด้านส่วนตัว สังคมและส่วนรวม

๔. ตัดสินใจ เมื่อพิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบในขั้นที่ ๓ แล้วตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดหลังจากที่ผู้เรียนได้รับการฝึกคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ เลือกที่จะแก้ปัญหานั้นในสถานการณ์นั้น ๆ แล้วผู้เรียนได้มีโอกาสเสนอความคิดและมีการอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งบางครั้งจะมีความขัดแย้งขึ้นผู้ที่ประสานความเข้าใจในกลุ่มช่วงแรก ๆ ครูต้องแนะนำและสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ จะพบว่าผู้เรียนจะมีพฤติกรรมที่การทำงานอย่างมีระบบและเป็นผู้ที่มีความรอบคอบ มีเหตุมีผล แก้ปัญหา ตัดสินใจกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ

ทิศนา ขัมมณีและคณะ (๒๕๔๔ : ๑๓๓) ได้กำหนดขอบเขตของทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะย่อย ๖ ทักษะคือ

๑. การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบหรือเรียบเรียงให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ
๒. การกำหนดมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์โดยอาศัยองค์ประกอบ ที่มาจากความรู้หรือประสบการณ์เดิม และการค้นพบลักษณะหรือกลุ่มของข้อมูล
๓. การกำหนดหมวดหมู่ในมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์
๔. การแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงความเป็นตัวอย่าง เหตุการณ์ การเป็นสมาชิก หรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรง
๕. การนำเสนอข้อมูลที่แจกแจงเสร็จแล้วในแต่ละหมวดหมู่มาจัดลำดับ
๖. การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหรือแต่ละหมวดหมู่ ในแง่ของความมาก – น้อย ความสอดคล้อง-ความขัดแย้ง ผลทางบวก- ทางลบ ความเป็นเหตุ-เป็นผล ลำดับความต่อเนื่อง

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

๒.๒.๑ ที่มาของแนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM)

ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งจะเห็นได้จากหลักการที่สำคัญของ TLLM ที่ระบุไว้ในเบื้องต้นว่าประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ประการคือ

- ๑ ทำไมจึงต้องสอน
- ๒ สอนอะไร
- ๓ สอนอย่างไร

เมื่อนำกรอบแนวคิดนี้ไปสู่การปฏิบัติต้องทำความเข้าใจว่าทำไมจึงต้องสอนคือวัตถุประสงค์ของการสอนส่วนที่จะบอกว่าสอนอะไรเน้นคือเนื้อหาการสอนแต่การสอนอย่างไรนั้นก็คือการออกแบบการเรียนการสอนนั่นเองโดยผู้สอนออกแบบการเรียนการสอนนั่นเองโดยผู้สอนต้องรู้ด้วยว่ากำลังจะสอนใครผู้เรียนนั้นมีพื้นฐานอย่างไรการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องรู้ด้วยว่า

กำลังจะสอนใครผู้เรียนนั้นมีพื้นฐานอย่างไรการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนด้วยดังนั้นวัตถุประสงค์ของการสอนเนื้อหาที่จะสอนและวิธีการต้องถูกออกแบบให้เหมาะกับผู้นั้นเอง (Customized Curriculum & Program me) ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือผู้บริหารการศึกษาที่ต้องมีภาวะผู้นำทางการศึกษาจัดเวลาและสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการจัด TLLM รวมทั้งการสนับสนุนจากระดับชั้น-บนและบน-ล่างรวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่เชื่อมั่นว่าการสอนน้อยแต่เรียนรู้ได้มากนั้นเป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งนี้การประเมินผลจะเปลี่ยนเป็นการประเมินว่าผู้เรียนนั้นเรียนรู้มากน้อยเพียงใดไม่ใช่ประเมินว่าผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาใดความสอดคล้องระหว่างประเทศไทย ๔.๐ และแนวคิดการจัดการเรียนการสอนรัฐบาลได้กำหนดโมเดลใหม่ในการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศไทยจากโมเดลประเทศไทย ๑.๐ ที่เน้นภาคเกษตรไปสู่ประเทศไทย ๒.๐ ที่เน้นอุตสาหกรรมเบาสู่ประเทศไทย ๓.๐ ที่เน้นอุตสาหกรรมหนักไปสู่ประเทศไทย ๔.๐ หรือ “ไทยแลนด์ ๔.๐” ที่เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมหรือ “Value-Based Economy” เป็นการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาเพื่อช่วยปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจประเทศไทยให้ไปสู่ความได้เปรียบในเชิงแข่งขันโดยรัฐบาลกำหนดว่าจะต้องมีการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพด้วยวิทยาการความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการวิจัยและพัฒนาใน ๕ กลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่กลุ่มอาหารเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพกลุ่มสาธารณสุขสุขภาพและเทคโนโลยีทางการแพทย์กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะหุ่นยนต์และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมและกลุ่มดิจิทัลเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัวโดยใช้พลังประชารัฐในการขับเคลื่อนซึ่งในการขับเคลื่อนนี้มีกลุ่มเป้าหมาย ๔ กลุ่มที่จะต้องถูกยกขีดความสามารถซึ่งได้แก่กลุ่มเกษตรกรที่จะต้องเปลี่ยนจากเกษตรดั้งเดิมไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยีการเปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่รัฐต้องให้การช่วยเหลือตลอดเวลาไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูงการเปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Values Services และการเปลี่ยนจากแรงงานทักษะขั้นต่ำไปส่งแรงงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและทักษะขั้นสูงจากประเด็นการขับเคลื่อนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพของประชากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาที่จะตอบโจทย์ของการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ ได้นั้นต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนวิธีการสอนให้ความรู้เชิงเทคนิคและการท่องจำให้น้อยลงเปลี่ยนเป็นการเพิ่มน้ำหนักมากขึ้นกับการสร้างทักษะการเรียนรู้และปรับตัวของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตรวมทั้งวิธีการประเมินผลที่ต้องเปลี่ยนเป็นไปใช้วิธีการที่หลากหลายมากขึ้นไม่ใช่เพียงแค่การสอบเพียงอย่างเดียวผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่างๆที่จำเป็นที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้จะสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่จะช่วยนำพาประเทศไทยไปสู่เป้าหมายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ ๘ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสอนน้อยแต่เรียนรู้มากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก (Teach Less, Learn More) สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธีทั้งนี้ต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่โรงเรียนสตรีราฟเฟิล

Raffles Girls 'School พบว่าวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้คือการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ซึ่งพัฒนาโดย Wiggins & McTighe เริ่มจากคิดทุกอย่างให้จบสิ้นสุดจากนั้นจึงเริ่มต้นจากปลายทางที่ผลิตที่ต้องการ (เป้าหมายหรือมาตรฐานการเรียนรู้) สิ่งนี้ได้มาจากหลักสูตรเป็นหลักฐานผลลัพธ์แห่งการเรียนรู้ (Performances)

แล้วจึงวางแผนการเรียนการสอนในสิ่งที่จำเป็นให้กับผู้เรียนเพื่อเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การสร้างผลงานหลักฐานแห่งการเรียนรู้นั้นได้กระบวนการการออกแบบการวางแผนของครูผู้สอนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ๓ ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดหลักฐานและการประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๓ การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้การใช้หลักการออกแบบแบบย้อนกลับสิ่งแรกผู้สอนควรทำคือ

๑) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Learning goals) ซึ่งต้องเป็นการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจที่ลุ่มลึก

๒) ยั่งยืน (Enduring understanding) ประกอบด้วยการกำหนดคำถามสำคัญการกำหนดความเข้าใจที่คงทน

๓) จุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา

๔) ความรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้

๕) ทักษะที่ต้องการพัฒนาเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วผู้เรียนต้องเกิดความเข้าใจที่คงทนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และเชื่อมโยงไปสู่สถานการณ์ต่างๆ

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดหลักฐานและการประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนได้แก่ชิ้นงานหรือภาระงานซึ่งจะเป็นร่องรอยของการเรียนรู้ที่ผ่านการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมของผู้เรียนทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ และการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการในการตรวจสอบค้นหาหรือรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนแล้วนำผลที่ได้มา

สรุปตัดสินว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่และมากน้อยเพียงใดการประเมินผลการเรียนรู้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนและไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการเรียนการสอนได้ซึ่งการประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิด Teach Less Learn More คือการประเมินตามสภาพจริงเนื่องจากการประเมินผลที่สามารถประเมินได้ทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนรู้โดยผู้สอนควรพิจารณากำหนดและประเมินหลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนจากความเข้าใจที่คงทนต้องพิจารณาว่าผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนคืออะไร ใช้เครื่องมือใดในการประเมินความเข้าใจที่คงทนทักษะหรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนซึ่ง Wiggins & McTighe ได้จัดความเข้าใจออกเป็น ๖ มิติ (Six facets of understanding) ได้แก่

๑) ความสามารถอธิบายชี้แจงเหตุผล (can explain)

๒) การแปลความหรือตีความและสะท้อนคิดเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ได้ (can interpret)

๓) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสร้างสรรค์และเหมาะสมกับสถานการณ์(can apply)

๔) ความสามารถในการรับรู้และมองเห็นภาพจากข้อมูลทฤษฎีหรือเรื่องราวที่ได้รับและประมวลภาพรวมได้ (have perspective)

๕) ความสามารถในการหยั่งรู้มองเห็นคุณค่าในสิ่งต่างๆ ที่คนอื่นอาจมองไม่เห็นและพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เห็นเชิงประจักษ์ได้ (can empathize)

๖) รู้จักตนเองตระหนักถึงจุดอ่อนจุดแข็งค่านิยมอคติและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของตน(have self-knowledge) โดยเชื่อว่าถ้าผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างแท้จริงจะสามารถแสดงให้เห็นมิติของความเข้าใจดังกล่าวได้ในวิธีการของ Backward Design นั้นผู้สอนต้องคิดเหมือนนักประเมินผลเริ่มวางแผนการเรียนรู้ด้วยการคิดถึงหลักฐานที่จะบ่งชี้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลายและต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ ๓ การวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงซึ่งต้องสอดคล้องกับขั้นตอนที่ ๑ และ ๒ โดยประเด็นที่ต้องคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้แก่

๑. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่ผู้เรียนสนใจและแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในชีวิตจริง

๒. เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนรวมทั้งได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นนักคิดและนักแก้ปัญหา

๔. ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๕. ผู้สอนมีบทบาทในการจัดบริหารการเรียนรู้ที่หลากหลายตั้งคำถามที่ท้าทายความสามารถและกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการสร้างความรู้

สรุป กรอบแนวคิดทฤษฎีของการจัดการเรียนการสอนแบบสอนน้อย เรียนรู้มากหรือลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่ามีหลักการสำคัญเดียวกันกับแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ(ฉบับ ๓)พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๒๒ “หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

มาตรา ๒๔ “กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้

อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้”

มาตรา ๒๖ “ประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติกการสังเกต พฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาส การเข้าศึกษาต่อและให้นำผลการประเมินผู้เรียนใช้ประกอบการพิจารณา”

ซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้นักการศึกษาบางกลุ่มใช้คำว่า การเรียน การสอนเชิงรุก (Active learning) สำหรับการจัดการศึกษาพยาบาลของประเทศไทยนั้น สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้พยายามปฏิรูปมากกว่าสองทศวรรษเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับ แนวคิดดังกล่าวข้างต้นแต่การปรับเปลี่ยนเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตามความพร้อมของผู้สอนและ การสนับสนุนของสถาบันซึ่งต่างจากประเทศสิงคโปร์ที่มีการปรับเปลี่ยนทั้งประเทศไปพร้อมๆกันจึงทำ ให้แนวคิดการสอนน้อยเรียนรู้มากเป็นที่รู้จักในวงการศึกษาระดับกว้างสำหรับการจัดการศึกษา ระดับพื้นฐานของไทยเมื่อเดือนกันยายนพ.ศ.๒๕๕๘ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบาย “ลด เวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ซึ่งหมายถึงการลดชั่วโมงที่ครูสอนในห้องเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงเพิ่มขึ้นซึ่งนโยบาย “สอนน้อยเรียนรู้มาก” และ “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” เป็น เป้าหมายของการจัดการศึกษาได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนในการ ประยุกต์แนวคิดไปสู่การกำหนดเป้าหมายการออกแบบการจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียน การสอนการประยุกต์ใช้แนวคิดสอนน้อยแต่เรียนรู้มากในการจัดการศึกษาพยาบาลธรรมชาติของการ จัดการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลเป็นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติซึ่งผู้เรียนต้องเป็นผู้ลงมือกระทำและฝึกฝน ซ้ำๆจนกลายเป็นทักษะปฏิบัติที่จะนำไปใช้ในการดูแลผู้รับบริการทางสุขภาพซึ่งในลักษณะการจัดการ เรียนการสอนส่วนหนึ่งคือการเรียนทฤษฎีในห้องเรียนอีกส่วนหนึ่งคือการลงมือฝึกฝนทักษะด้านต่างๆ

การเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์และสถานการณ์ซึ่งถือเป็น หัวใจสำคัญของการศึกษาซึ่งจะเห็นได้ว่าในภาคปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการสอน น้อยเรียนรู้มากเพราะผู้สอนจะเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการตั้ง คำถามการให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับและการเป็นแบบอย่างที่ดีส่วนในการเรียน ภาคทฤษฎีนั้นจำเป็นต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันที่มีความซับซ้อนการ บรรยายที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้นั้นจึงไม่เพียงพอที่จะพัฒนาทักษะสำคัญในการปฏิบัติงาน เช่นทักษะการคิดวิจารณ์ญาณการแก้ไขปัญหาการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการเรียนรู้ตลอดชีวิตการปรับบทบาทสำหรับครูที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนในศตวรรษที่ ๒๑

ที่มุ่งเน้น “การสอนให้น้อยลงแต่ให้มีการเรียนรู้มากขึ้น (Teach Less, Learn More)” นี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นดังกล่าวข้างต้นซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ยากเกินไปสำหรับครูเพราะ เกือบครึ่งหนึ่งของวิชาที่จัดในหลักสูตรเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ อยู่แล้วแต่มีอีกส่วนหนึ่งที่เป็นการเรียนรู้ในเชิงทฤษฎีซึ่งแต่เดิมการจัดการเรียนการสอนจะเน้นเนื้อหา เป็นหลัก (content based) ดังนั้นในรายวิชาต่างๆ จึงอัดแน่นไปด้วยเนื้อหาที่ครูแต่ละคนคิดว่าเป็น สิ่งจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องรู้เพราะมีความเชื่อลึกลับว่าถ้าไม่มีความรู้ทางทฤษฎีจะปฏิบัติได้ไม่ถูก

ต้องการสอนจึงเน้นการบรรยายเป็นหลักเพื่อใส่เนื้อหาให้ได้มากที่สุดถึงแม้ว่าในบางรายวิชาจะมีชั่วโมงภาคทดลองให้นักศึกษาได้ลงมือกระทำแต่บางครั้งครูก็ยังหวังว่าผู้เรียนจะได้เนื้อหาไม่ครบจึงมีการขอชั่วโมงสอนเพิ่มเติมนอกเวลาและครูก็จะรู้สึกภาคภูมิใจในการทุ่มเทเสียสละเวลาส่วนตัวมาสอน นักศึกษานอกเวลารู้อะไรมาก็อยากบอกให้หมดแต่สิ่งเหล่านี้เริ่มจะนำมาใช้ไม่ได้อีกต่อไปนอกจากนี้ การที่ครูผู้สอนพยายามป้อนเนื้อหาอาจเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนอาจยึดติดกับความรู้ที่ครูถ่ายทอดให้ทำให้ขาดทักษะการค้นคว้าและเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ภาคทฤษฎีจึงควรต้องออกแบบให้เหมาะสมกับนักศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นมาในยุคของเทคโนโลยีไร้พรมแดนที่ความรู้จากแหล่งต่างๆมีมากมายที่นักศึกษาจะหาได้ด้วยตนเองไม่จำกัดเวลาและสถานที่ในการที่จะเรียนรู้การสอนแบบป้อนเนื้อหาเป็นหลักอาจทำให้นักศึกษาบางคน ที่สนใจค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆเกิดความเบื่อหน่ายเริ่มจะไม่เข้าใจว่าที่ครูพร่ำบอกคืออะไรจำไม่ได้และบางครั้งสิ่งที่ครูบอกอาจไม่ตรงกับสิ่งที่ได้สืบค้นมาความสนใจในเรื่องหนึ่งๆสั้นลงเพราะมีหลายเรื่องที่เข้ามาพร้อมๆกันนักศึกษาเริ่มรู้สึกว่าทำไมต้องจำถ้าอยากรู้อะไรสามารถค้นหาได้เองถูกต้องหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่งการทำหน้าที่ครูในยุคใหม่นี้จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายดังที่

กมลรัตน์ เทอร์เนอร์^{๒๗} ให้ความหมายว่าการจัดการเรียนการสอนของครูพยาบาลใน ศตวรรษที่ ๒๑ ภายใต้แนวคิดสอนน้อยเรียนมากเป็นความท้าทายอย่างมากเพื่อสร้างผู้เรียนให้บรรลุ ตามมาตรฐานวิชาชีพโดยครูพยาบาลต้องทำหน้าที่ในการจุดประกายไฟในตัวของผู้เรียนให้เกิดความ กระหายในการเรียนรู้มีความสนุกกับการเรียนรู้และอยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิตการเรียนรู้ที่แท้คือ การฝึกทักษะสำหรับนำไปใช้งานได้ในสภาพจริงของชีวิตไม่ใช่การ “มีความรู้” แบบจำได้หมายถึงรู้ซึ่ง เป็นเพียงขั้นต้นของผลลัพธ์การเรียนรู้ดังนั้นในขั้นตอนของการเรียนรู้ของนักศึกษาต้องค่อยๆเข้าใจ หมายของความรู้ว่าความรู้ที่คงที่ตายตัวไม่มีอยู่จริงเพราะสถานการณ์จริงมีความซับซ้อนมีบริบทที่ แตกต่างหลากหลายความรู้ที่นำมาใช้จริงและได้ผลย่อมต้องซับซ้อนตามไปด้วยดังนั้นบทบาทของครู จึงเปลี่ยนไปการสอนแบบบรรยายจะต้องลดน้อยลงแต่บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของผู้สอนคือผู้สอนต้องมึ การวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้และเตรียมคำถามที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด TLLM ผู้สอนต้อง คำนึงถึงคำถาม ๓ คำถามข้างต้นได้แก่

- ๑) ทำไมต้องสอน
- ๒) สอนอะไร
- ๓) สอนอย่างไร

การออกแบบระบบการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ จึงต้องออกแบบให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ด้วยตนเองมากกว่าการรับการถ่ายทอดจากครูผู้สอน (Constructivism) โดยออกแบบให้ผู้เรียนได้ ค้นหาความรู้ด้วยตนเองวิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบข้อมูล

สรุปเป็นองค์ความรู้และหากต้องการให้ผู้เรียนสามารถจดจำความรู้เหล่านั้นได้ดีขึ้นและเกิด ทักษะต่างๆจากการปฏิบัติผู้สอนควรออกแบบการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งมีหลายวิธีที่

^{๒๗} กมลรัตน์ เทอร์เนอร์, “การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้:แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการศึกษา พยาบาล”, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี, ชลบุรี: วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข.

ได้ผลดีเช่นการสอนแบบโครงงาน (Project-based learning) การใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) การใช้สถานการณ์จำลอง (SBL) และห้องเรียนกลับทาง (Flipped class room)

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

การขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนั้น มีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหลายหน่วยงาน ในการดำเนินการต้องมีความชัดเจน และสอดคล้องกันมีสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับสำนักต่างๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีบทบาทของหน่วยงานและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑. กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๑ ประกาศนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๒ มอบนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

๑.๓ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๑.๔ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

๒.๑ จัดทำคู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียน

๒.๒ สร้างความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ คัดเลือกโรงเรียนนำร่อง ร้อยละ ๑๐ ปีการศึกษา ๒/๒๕๕๘ และดำเนินการทุกโรงเรียนในปีการศึกษา ๒๕๕๙

๒.๔ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๒.๕ จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานที่ประสบผลสำเร็จ

๒.๖ สรุปและรายงานผล

๓. สถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๓.๑ ศึกษาวิเคราะห์นโยบาย คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๓.๒ กำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน อย่างชัดเจน มีความเข้าใจตรงกัน

๓.๓ สร้างความตระหนักความเข้าใจในการดำเนินงานแก่ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา

๓.๔ จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๓.๕ วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้หลักสูตรระดับชั้นเรียนความพร้อมของครูผู้สอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ และห้องปฏิบัติการ

๓.๖ ปรับและออกแบบตารางเรียนที่เอื้อต่อการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามแนวทางการบริหารจัดการเวลาเรียนที่ลดเวลาเรียนและเพิ่มเวลารู้ โดยแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีรายละเอียดพร้อมตัวอย่างในเอกสารคู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และในชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบการดำเนินงาน

๓.๗ ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับช่วงวัย สนองความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ และหรือเลือกจากกิจกรรมในชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” หรือจากสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

๓.๘ ดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมตามตารางเรียนที่กำหนด

๓.๙ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

๓.๑๐ ประชุม แลกเปลี่ยน ทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) นำผลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓.๑๑ สรุปรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน^{๒๘}

กิจกรรมเพิ่มเวลารู้ (๔H)

(กิจกรรมที่กำหนดให้เรียน กิจกรรมที่เลือกเรียน)

HEAD	-พุทธิศึกษา	-พุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
HEART	-จริยศึกษา	-จิตพิสัย (Affective Domain)
HAND	-หัตถศึกษา	-ทักษะพิสัย
HEALTH	-พลศึกษา	-(Psychomotor Domain)

การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัต จะต้องส่งเสริมและพัฒนาให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทักษะการทำงาน ทักษะการดำรงชีวิตและที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีสุขภาพ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ให้เป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีคุณสมบัติดังกล่าว โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนา 4H ได้แก่ Head (พัฒนาสมอง) Heart (พัฒนาจิตใจ) Hand (พัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (พัฒนาสุขภาพ) ให้เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

นโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มุ่งหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยครูปรับบทบาทการสอนเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสมากขึ้นในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีปฏิสัมพันธ์และรู้จักการทำงานเป็นทีม ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งมีโอกาสได้พัฒนาจิตใจให้เห็นคุณค่าของการเป็น

^{๒๘} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”. (เอกสารอัดสำเนา). หน้า ๙-๑๐.

คนดี ทำความดี ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย จัดตารางเรียนให้เหมาะสมและเอื้อกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างความเข้าใจและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งหนังสือคู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ฉบับนี้จะเป็นกรอบแนวทางให้สถานศึกษาและครูผู้สอนได้นำไปใช้ดำเนินงานให้บรรลุความมุ่งหมายของโครงการ ตลอดจนผู้ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่เน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม เฝ้ายินประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเองและได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง โดยกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ เน้นเป้าหมายการพัฒนา 4H ประกอบด้วย การพัฒนาสมอง (Head) การพัฒนาจิตใจ (Heart) การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) และการพัฒนาสุขภาพ (Health) เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ๕ ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ๘ ประการ พัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ตามแนวการประเมินผลผู้เรียนนานาชาติ (PISA) การจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรลดบทบาทจากผู้ให้ความรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning)

กิจกรรมเพิ่มเวลารู้ในระยะแรกเน้น ๔ หมวด คือ หมวดที่ ๑ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมบังคับตามหลักสูตร) หมวดที่ ๒ สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้ หมวดที่ ๓ สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม และหมวดที่ ๔ สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพและทักษะชีวิต ใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน กิจกรรมการพัฒนาเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม และมีความสุขกับกิจกรรม ต่อมาได้มีการปรับเป้าหมายของกิจกรรมจาก ๔ หมวด เป็นการพัฒนา ๔H คือ Head (กิจกรรมพัฒนาสมอง), Heart (กิจกรรมพัฒนาจิตใจ), Hand (กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ ๔ ของการจัดการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า ถกเถียง สร้างความคิดเชิงเหตุผลและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในชีวิตประจำวันหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม การประเมินผลเป็นการประเมินความสุขและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ผลจากการติดตามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระยะที่ ๑ พบว่าผู้เรียนมีคุณภาพ ๔H โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการร่วมกิจกรรม มีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด กล้าแสดงออก กระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในท้องถิ่น ราษฎร ชาวบ้าน ส่วนราชการ และเอกชน แต่กิจกรรมส่วนใหญ่เป็น Hand (กิจกรรมพัฒนาทักษะปฏิบัติ) และ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) ส่วน Head (กิจกรรมพัฒนาสมอง) และ Heart (กิจกรรมพัฒนาจิตใจ) ไม่เข้มข้นเท่าที่ควรและยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเป้าหมายของนโยบาย

ในระยะที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ ในระยะนี้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายการพัฒนา ๔H คือ Head (กิจกรรมพัฒนาสมอง), Heart (กิจกรรมพัฒนาจิตใจ), Hand (กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) และเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้

อย่างมีความสุข โดยใช้ขั้นพัฒนาการของ Bloom Taxonomy (Krathwohl, D.R., ๒๐๐๒) เป็นหลัก ในการจัดกิจกรรมและเน้นให้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง ผลจากการลงพื้นที่ของผู้บริหาร กระทรวงศึกษาธิการและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษามี ความกังวลว่าการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลาที่แยกส่วนกับหลักสูตรอาจทำให้เรียนไม่ครบตามที่หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดและกิจกรรมที่ผู้เรียนเข้าร่วมนอกจากจะมี ความสุขกับการเรียนรู้แล้วควรจะได้รับประโยชน์ทั้งในด้านการดำรงชีวิตและการศึกษาต่อด้วย

ในระยะที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีการพัฒนาการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลาเรียนรู้ให้ เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และยังคงเน้นเป้าหมายการ พัฒนา ๔H ทั้งนี้ ให้ความสำคัญทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเพิ่มเวลาเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นลด เวลาเรียนในลักษณะการรับการถ่ายทอดความรู้ด้วยการบรรยาย/สาธิต เพิ่มเวลาและโอกาสในการ สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ มีความสุขกับการเรียนรู้ ปรับบทบาทครูจากการเป็น ผู้สอนมาเป็นผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะ มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างหลากหลายตามสภาพจริง และเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

จากการดำเนินงานที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึง ปรับการบริหารจัดการหลักสูตรและแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนเลือก และ/หรือ กิจกรรมที่ออกแบบโดยผู้เรียนเพื่อตอบสนอง ความสนใจ ความต้องการของตนเอง โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยผ่านการทำกิจกรรมพัฒนา ๔H ทั้งนี้กิจกรรมควรเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดที่ต้องรู้ และหรือตัวชี้วัดที่ควรรู้ ที่เน้นทักษะกระบวนการ

กิจกรรมพัฒนาสมอง (Head) หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิด เพื่อให้ ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ๕

กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) หมายถึง กิจกรรมส่งเสริม พัฒนา และปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม การทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จนเป็น ลักษณะนิสัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและส่วนรวม

กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) หมายถึง กิจกรรมสร้างเสริมทักษะการทำงาน ทักษะทางอาชีพที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และศักยภาพของตนเอง

กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) หมายถึง กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อให้ผู้เรียนมี สมรรถนะทางกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีเจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ และมีทักษะปฏิบัติด้านสุขภาพ จนเป็นนิสัย

การออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

การออกแบบกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมให้มีความ เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมลดเวลาเรียนและกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ โดยกิจกรรมลดเวลาเรียนเป็นการ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ลดบทบาทผู้สอนในการบรรยายหรือ ให้ความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) และ กิจกรรมเพิ่มเวลารู้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นหลัก 4H ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาสมอง

(Head) กิจกรรมพัฒนาจิตใจ (Heart) กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) และกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ (Health) ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เชื่อมโยงจากกิจกรรมลดเวลาเรียน

กรอบความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมลดเวลาเรียนและกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมลดเวลาเรียนและกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงลดเวลาเรียน จากตัวชี้วัดในแต่ละรายวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทั้งความรู้/ความคิดรวบยอด (K : Knowledge) ทักษะ/การปฏิบัติ (P : Performance) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สู่การจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ (Active Learning) ตามความถนัดความสนใจจากการได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง อาทิ พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงจากการลงมือปฏิบัติ การทำงานสามารถพัฒนาเป็นอาชีพหรือเลือกแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูง และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พร้อมสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการพัฒนาต่อยอดจากตัวชี้วัดที่เน้นการปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกิจกรรมลดเวลาเรียน ให้การจัดกิจกรรมในช่วงเพิ่มเวลารู้มีความหมายกับชีวิตจริงยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

๑. สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติ

๒. ครูสามารถใช้เป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพตามหลักสูตรและมีความสุขกับการเรียนรู้

๓. ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าใจแนวคิดและเห็นแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒.๒.๓ กรอบโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน ซึ่งระบุการจัดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาสามารถจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และบริบทของสถานศึกษาโดยการกำหนดเวลาเรียนในแต่ละระดับการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้รวม ๘๔๐ ชั่วโมงต่อปี กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๑๒๐ ชั่วโมงต่อปี และรายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นไม่น้อยกว่า ๔๐ ชั่วโมงต่อปี รวมไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ชั่วโมงต่อปี

โรงเรียนสามารถปรับโครงสร้างเวลาเรียนและโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา ปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมและบูรณาการการเรียนรู้ ทั้งนี้ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียน โดยรายวิชาพื้นฐาน เท่ากับ ๘๔๐ ชั่วโมง/ปี และรายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นเท่ากับ ๔๐ ชั่วโมง/ปี รวมทั้งสิ้น ๘๘๐ ชั่วโมง/ปี (๒๒ ชั่วโมง/สัปดาห์) โดยผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด เวลาของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน ๑๒๐ ชั่วโมง/ปี (๓ ชั่วโมง/สัปดาห์) จัดเป็นกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” บังคับตามหลักสูตร ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยเวลาเรียนรวมทั้งหมดไม่เกิน ๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี

แนวทางการปรับตารางเรียน ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนต้องบริหารจัดการเวลาเรียน โดยกำหนดโครงสร้างเวลาเรียน และโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ให้นักเรียนได้ใช้เวลาในการเรียนรู้รายวิชา ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม และมีเวลาในการทำกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ให้มากขึ้น แล้วนำไปจัดตารางเรียนให้มีความยืดหยุ่น เพียงพอต่อเนื่อง และเชื่อมโยงตลอดแนว ดังนี้

๑. ระดับชั้นประถมศึกษา เวลาเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติม ๘๘๐ ชั่วโมง/ปี หรือเวลา ๒๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ และเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๑๒๐ ชั่วโมง/ปี หรือ ๓ ชั่วโมง/สัปดาห์ รวมเวลาเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรทั้งสิ้น ๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี หรือ ๒๕ ชั่วโมง/สัปดาห์ หรือ ๕ ชั่วโมง/วัน โดยทั่วไป โรงเรียนจะเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรถึงชั่วโมงสุดท้าย เวลา ๑๔.๓๐ น. และเลิกเรียน เวลา ๑๕.๓๐ น. นักเรียนจะมีเวลาอยู่โรงเรียนอีก ๑ ชั่วโมง/วัน รวมเวลาทั้งสิ้น ๖ ชั่วโมง/วัน ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดตารางเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้ดังตารางที่ ๒.๕

ตารางที่ ๒.๕ ตารางเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ระดับชั้นประถมศึกษา

เวลา		กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
ช่วงเช้า	๐๘ - .น ๓๐.๑๑.น ๓๐.	จัดให้เรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือเรียนเนื้อหา สาระ ภาควิชาการ
พักกลางวัน	๑๑ - .น ๓๐.๑๒.น ๓๐.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
ช่วงบ่าย	๑๒ - .น ๓๐.๑๔.น ๓๐.	- จัดให้เรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติม ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และภาคปฏิบัติ - กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเป็นกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” บังคับตามหลักสูตร
	๑๔.น ๓๐. - ๑๕.น ๓๐.	ปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

หมายเหตุ :

๑. โรงเรียนสามารถยืดหยุ่น ปรับเวลาได้ตามความเหมาะสม และตามบริบทของโรงเรียน
๒. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดเป็นกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” บังคับตามหลักสูตรประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

๓. วิชาหน้าที่พลเมือง เป็นรายวิชาเพิ่มเติม จัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการลงสู่กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้ว **โดยไม่เพิ่มชั่วโมงเรียน** ได้แก่ กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมกีฬา สี่ กิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด เป็นต้น เพื่อปลูกฝังให้เกิดการปฏิบัติ และกลายเป็นพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน จะลดเวลาในตารางเรียนได้ ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์

๒.๒.๔ บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

๑.๑ เป็นผู้นำการขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ระดับโรงเรียน และการบริหารจัดการเวลาเรียนที่เอื้อต่อการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๒ อำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ

๑.๓ ประสานและแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาต่างๆ มาร่วมในการบริหารจัดการเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๔ นิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๑.๕ จัดเวทีเสวนาทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

๑.๖ นำผลการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) และผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการเวลาเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

๒. ครูผู้สอน

๒.๑ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจความถนัดและความต้องการจำเป็นระดับชั้นเรียน และเป็นรายบุคคล

๒.๒ ออกแบบกิจกรรม เพิ่มเวลารู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักการ และแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒.๓ จัดการเรียนรู้อะไรและกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จัดการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

๒.๔ ร่วมเสวนา ทบทวนหลังการปฏิบัติ และนำผลมาพัฒนาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๒.๕ ประเมินและพัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

๒.๖ ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๗ รายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๓. ผู้เรียน

๓.๑ สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมตามตารางเรียน และวิธีการเรียนรู้ที่กำหนดอย่างกระตือรือร้นและสนองตอบต่อกิจกรรมเต็มตามศักยภาพและขีดความสามารถของตนเอง

๓.๒ สำรวจความสนใจ ความต้องการ และศักยภาพของตนเองเพื่อวางแผนการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

๓.๓ ค้นหาความถนัด ความต้องการของตนเอง

๓.๔ ฝึกฝนพัฒนาเพิ่มพูนความสามารถของตนเอง

๓.๕ ประเมินและปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๓.๖ ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน

๓.๗ ร่วมนำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างภาคภูมิใจ

๔. ผู้ปกครอง

๔.๑ ส่งเสริม สนับสนุน ผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

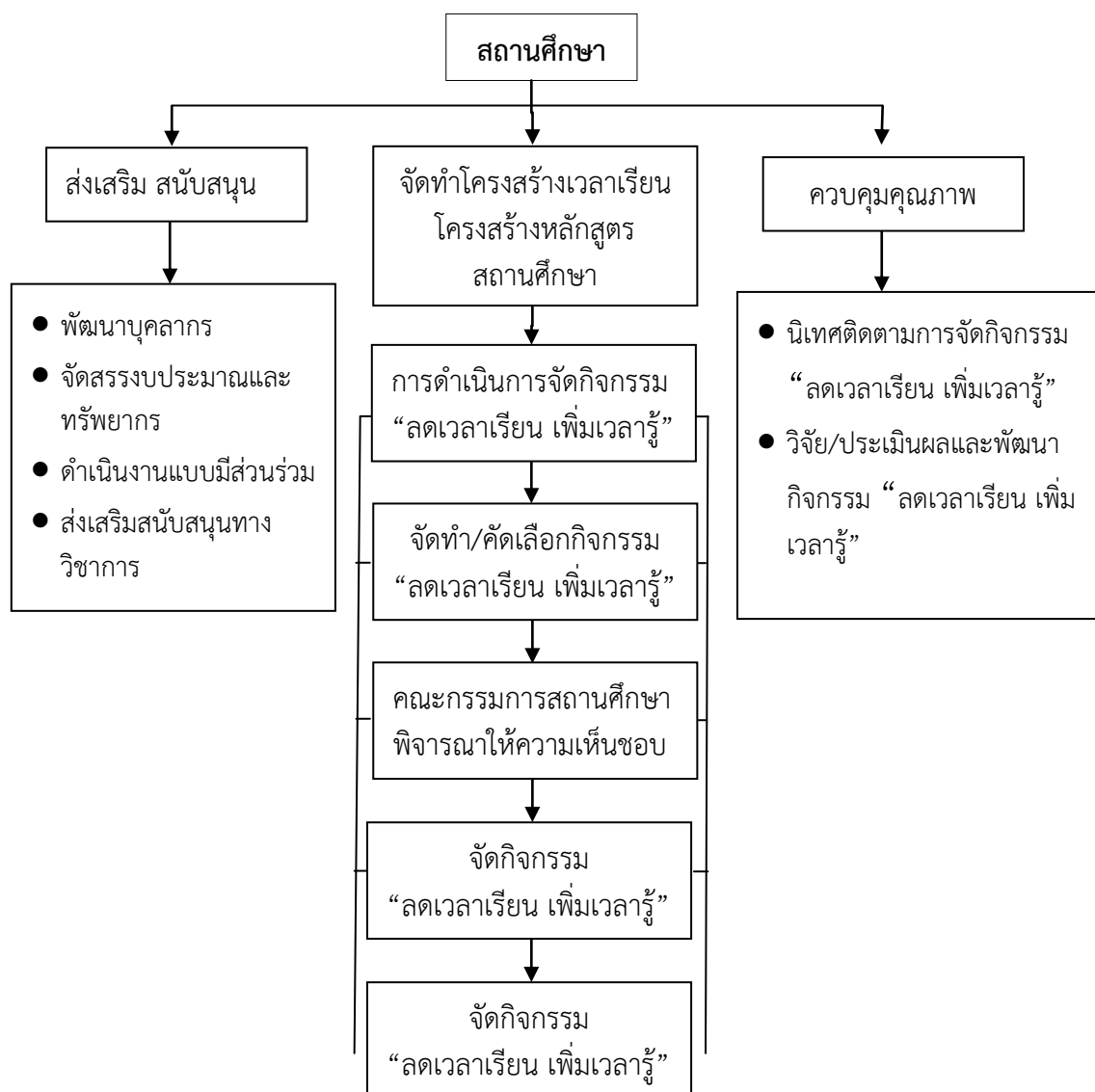
๔.๒ ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของผู้เรียน

๔.๓ ประเมินความก้าวหน้าการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และร่วมชื่นชมผลงานของผู้เรียน^{๒๙}

๒.๒.๕ แนวทางการบริหารจัดการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

แนวทางการบริหารจัดการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีส่วนสำคัญ คือ สถานศึกษา เป็นหลักในการบริหารจัดการ ดังแสดงในภาพที่ ๒.๑

^{๒๙} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”. หน้า ๑๐-๑๑.

ภาพที่ ๒.๑ แนวทางการบริหารจัดการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษา

แนวทางการกำหนดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สถานศึกษาพิจารณาเลือกแนวทางการกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของสถานศึกษา ดังแสดงในภาพที่ ๒.๒

แนวทางที่ ๑ โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายให้นักเรียนเลือกตามความถนัด ความสนใจ รายบุคคล/รายกลุ่ม	แนวทางที่ ๒ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรายบุคคล/รายกลุ่มเสนอกิจกรรมครูเป็นที่ปรึกษาพิจารณาดูแล ช่วยเหลือ	แนวทางที่ ๑ โรงเรียนจัดการศึกษาหลายระดับใช้แนวทางที่ ๑ ร่วมกับแนวทางที่ ๒ ที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของโรงเรียน ชุมชน
---	--	--

จากภาพที่ ๒.๒ แนวทางการกำหนดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สถานศึกษา^{๓๐}

การบริหารจัดการเวลาเรียนและการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีแนวทางดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความเข้าใจในการนํานโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”สู่การปฏิบัติแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
๒. ปรับโครงสร้างเวลาเรียนของสถานศึกษาและจัดทำตารางเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แต่ละช่วงชั้น
๓. เลือกกำหนดกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับช่วงวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน
๔. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามบริบทของสถานศึกษาและชุมชน
๕. ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ สื่อการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ
๖. กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ
๗. ใช้การนิเทศภายใน การเสวนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ (After Action Review : AAR) เป็นเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการและกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” และเป็นเครื่องมือการพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง
๘. ศึกษา วิจัยและพัฒนา “กระบวนการบริหารจัดการเวลาเรียน” อย่างเป็นระบบ^{๓๑}

๒.๒.๖ หลักการของการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ทักษะการแก้ปัญหาการทำงานเป็นทีม สร้างเสริมคุณลักษณะ ค่านิยมที่ดีงามและความมีน้ำใจต่อกัน

^{๓๐} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”. (เอกสารอัดสำเนา). หน้า ๗.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน

๒. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมหลักองค์ ๔ แห่งการศึกษา ได้แก่

๑) ด้านพุทธิศึกษา คือ ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้

๒) ด้านจริยศึกษา คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่นมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

๓) ด้านหัตถศึกษา คือ ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

๔) ด้านพลศึกษา คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขภาพไปด้วย

๓. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองตอบความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนทุกคน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีประสบการณ์ตรง สร้างความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้อย่างมีความสุข

๕. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ใช้ชุมชนภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศรอบตัวเป็นแหล่งเรียนรู้

๖. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผน คิดวิเคราะห์ อภิปราย สรุปความรู้นำเสนอ จุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความมุ่งมั่นเพื่อแสวงหาความรู้ การแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรม

๗. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

๘. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นการเรียนรู้ในระหว่างการทำงานที่ทุกคนในทีมเน้นความเป็นระบบ มีวิจรณ์ญาณร่วมกันตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร จะทำให้ดีขึ้นอย่างไรแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันมีความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

๙. จัดกิจกรรมเรียนรู้ควบคู่กับการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้เทคนิควิธีการประเมินสภาพจริงที่หลากหลายที่ให้ความสำคัญกับการประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment)^{๓๒}

บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

ครูผู้สอน ต้องลดบทบาทจากเดิมที่คอยสอนเนื้อหา สาระ ใช้เวลาในชั้นเรียนมาก สั่งการให้นักเรียนได้ทำตามตามที่ครูกำหนด มาเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวก ลดเวลาเรียนเนื้อหาในชั้นเรียนให้น้อยลง และส่งเสริม กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มเพื่อนมากขึ้น เพิ่มเวลารู้จากสื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ หรือกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ที่ครูจัดให้ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความถนัด ความสนใจและความต้องการของนักเรียน ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ดังนี้

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน

๑. ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นครูจึงควรนำแนวคิดนี้ไปพัฒนางานแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทนและเกิดทักษะที่ต้องการ

๒. ครูผู้สอนต้องตระหนักว่าในการจัดการศึกษาแก่นักเรียนนั้น ควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ และมีกำลังในการเรียนรู้ ไม่ใช่เน้นแต่เพียงเนื้อหา ความรู้ที่จะสอนเท่านั้น

๓. ครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ สร้างบรรยากาศและจัดสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการเรียนรู้จากคำบอกของผู้สอน

๔. ครูต้องจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู และครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน

๕. ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครูและนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๖. ครูออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว

๗. ครูผู้สอนควรสอนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์และแนวคิดที่สำคัญมากกว่าการท่องจำได้

๘. ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่า มีทัศนคติที่ดี และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มากกว่าที่จะนำความรู้ไปใช้ในการสอบเท่านั้น

๙. ครูผู้สอนควรสอนให้นักเรียนเห็นภาพรวมของเนื้อหาและเข้าใจการเชื่อมโยงกันของเนื้อหามากกว่าที่จะสอนเนื้อหาแยกกันเป็นเรื่องๆ

๑๐. เน้นที่กระบวนการของการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าการเน้นไปที่ผลการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว

๑๑. ส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการใช้คำถามกระตุ้นมากกว่าการให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น

๑๒. ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง

๑๓. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์

๑๔. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง

๑๕. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน

๑๖. ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริงเพื่อฝึกการคิดการแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้

๑๗. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มากกว่าการที่นักเรียนเรียนรู้จากการทำแบบฝึกหัดและท่องจำ

๑๘. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ทั้งในด้านความเหมาะสมกับนักเรียนมากกว่าการใช้วิธีสอนแบบเดียวกันกับนักเรียนทั้งหมดทุกคน

๑๙. ใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายและเป็นการประเมินตามสภาพจริงในการวิเคราะห์คุณภาพและพัฒนาการของนักเรียนมากกว่าการประเมินนักเรียนจากการสอบเท่านั้น^{๓๓}

แนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่โรงเรียนสามารถจัดได้อย่างหลากหลายเพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ความมีน้ำใจต่อกัน การทำงานเป็นทีม และกระตุ้นให้นักเรียนได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง เพราะมีความเชื่อว่านักเรียนทุกคนมีความพิเศษ มีความสามารถในแบบฉบับของตนเอง กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการทั้งปฏิบัติด้วยตนเอง หรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม เป็นทีม โดยการปฏิบัติกิจกรรมไม่จำเป็นต้องเปิดให้เฉพาะนักเรียนห้องเดียวกัน หรือระดับชั้นเดียวกัน บางกิจกรรมสามารถศึกษาหรือทำร่วมกันหลายระดับชั้นได้ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการปรับตัว การช่วยเหลือดูแลกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับคนหลายช่วงวัย โดยเป็นการจำลองสภาพจริงในสังคม ให้นักเรียนได้เรียนรู้จะยิ่งช่วยเพิ่มทักษะในการแก้ปัญหาให้กับเด็กไทย การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้กำหนดหมวดกิจกรรมและแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

หมวดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แบ่งออกเป็น ๔ หมวด ๑๖ กลุ่มกิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

หมวดที่ ๑ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมบังคับตามหลักสูตร)

๑. กิจกรรมแนะแนว
๒. กิจกรรมนักเรียน
๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรม ดังนี้

๑)กิจกรรมแนะแนว จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมด้านการศึกษา, กิจกรรมด้านอาชีพ, กิจกรรมด้านส่วนตัว, กิจกรรมด้านสังคม

๒)กิจกรรมนักเรียน จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ, กิจกรรมลูกเสือทหารเรือ, กิจกรรมเนตรนารี, กิจกรรมยุวกาชาด, กิจกรรมการเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์, กิจกรรมชมรม, กิจกรรมชุมชนและท้องถิ่น

๓)กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมการร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์สังคม, กิจกรรมเยาวชน คือ กิจกรรมพลังแผ่นดิน, กิจกรรมธนาคารความดี, กิจกรรมธนาคารขยะ, กิจกรรมจิตอาสาพาสะอาด

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน

ตารางที่ ๒.๖ กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”

กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”		
หมวด ๑	กลุ่มกิจกรรม	รายการกิจกรรม
๑ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมบังคับตามหลักสูตร)	๑ กิจกรรมแนะแนว	๑ ด้านการศึกษา ๒ ด้านการอาชีพ ๓ ด้านส่วนตัวและสังคม
	๒ กิจกรรมนักเรียน	๑ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาต ๒ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ๓ ชมรม ชุมชนและท้องถิ่น
	๓ กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์	๑ ร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ๒ เยาวชนนั้นคือพลังแผ่นดิน ๓ ธนาคารความดี ๔ ธนาคารขยะ ๕ จิตอาสาพาสะอาด

หมวดที่ ๒ สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้

๑. พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร

๒. พัฒนาความสามารถด้านการคิดและการพัฒนากรอบความคิดแบบเปิดกว้าง

(Growth Mindset)

๓. พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา

๔. พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี

๕. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรม ดังนี้

๑) พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมสนุกกับภาษาไทย, กิจกรรม English is Fun, กิจกรรมมัคคุเทศก์น้อย

๒) พัฒนาความสามารถด้านการคิดและการพัฒนากรอบความคิดแบบเปิดกว้าง (Growth Mindset) จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมหุ่นยนต์วิเศษ, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์, กิจกรรมมาเรียนรู้กันเถอะ

๓) พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมการถกแถลง/ระดมความคิดเห็น/กระบวนการแก้ปัญหา กิจกรรมกลคณิตศาสตร์, กิจกรรมวางอย่างไรให้เป็นชุด

๔) พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมเที่ยวไกลไร้พรมแดน, กิจกรรมการสร้างงานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์, กิจกรรม Virtual Field Trip

๕) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมฟุต ฟิต ฟอ ไฟ สไตล์ มูฟวี่ (ภาษาอังกฤษ), กิจกรรมแยกฉันแล้วเธอจะได้อะไร(แยกตัวประกอบคณิตศาสตร์), กิจกรรมนิทานหรรษา (นิทาน ๓ ภาษา)

ตารางที่ ๒.๗ กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้

กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”		
หมวด ๒	กลุ่มกิจกรรม	รายการกิจกรรม
๑ สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้	๑ พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร	๑ สนุกกับภาษาไทย ๒ English is Fun ๓ มัคคุเทศก์น้อย
	๒ พัฒนาความสามารถด้านการคิดและการพัฒนากรอบความคิดแบบเปิดกว้าง (Growth Mindset)	๑ หุ่นยนต์วิเศษ ๒ ศิลปะสร้างสรรค์ ๓ มาเรียนรู้กันเถอะ
	๓ พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหา	๑ การถกแถลง/ระดมความคิดเห็น/กระบวนการแก้ปัญหา ๒ กลคณิศาสตร์ ๓ วางอย่างไรให้เป็นชุด
	๔ พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี	๑ เทียวไกลไร้พรมแดน ๒ การสร้างงานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ๓ Virtual Field Trip
	๕ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้	๑ ฟุด ฟิด ฟอ ไฟ สไตล์ มูฟวี่ (ภาษาอังกฤษ) ๒ แยกฉันแล้วเธอจะได้อะไร (แยกตัวประกอบคณิตศาสตร์) ๓ นิทานหรรษา (นิทาน ๓ ภาษา)

หมวดที่ ๓ สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม

๑. ปลุกฝังค่านิยมและจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคมมีจิตสาธารณะและการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม

๒. ปลุกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๓. ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู)

๔. ปลุกฝังความรักความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและหวงแหนสมบัติของชาติ ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรม ดังนี้

๑) ปลุกฝังค่านิยมและจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคมมีจิตสาธารณะและการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม จะมีรายการกิจกรรม

ประกอบด้วย กิจกรรมนักร้องสายน้ำ, กิจกรรมมือปราบขยะ, กิจกรรมนักร้องรักน้อย, กิจกรรมพี่สอนน้อง/เพื่อนสอนเพื่อน

๒) ปลุกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมตามรอยพ่อ, กิจกรรมโครงงานทำดีเพื่อพ่อ, กิจกรรมเรียนรู้อุทยานราชภักดี

๓) ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู) จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมโครงงานคุณธรรม, กิจกรรมห้องน้ำสะอาด, กิจกรรมครอบครัวของฉัน

๔) ปลุกฝังความรักความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและหวงแหนสมบัติของชาติ จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมภูมิใจในบ้านเกิด, กิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น, กิจกรรมรักษ์ไทย รักษ์ถิ่น, กิจกรรมสิทธิ์ฉันสิทธิ์เธอ

ตารางที่ ๒.๘ กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม

กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”		
หมวด ๓	กลุ่มกิจกรรม	รายการกิจกรรม
๑ สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม	๑ ปลุกฝังค่านิยมและจิตสำนึก การทำประโยชน์ต่อสังคมมีจิตสาธารณะและการให้บริการด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อส่วนรวม	๑ นักร้องสายน้ำ ๒ มือปราบขยะ ๓ นักร้องรักน้อย ๔ พี่สอนน้อง/เพื่อนสอนเพื่อน
	๒ ปลุกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	๑ ตามรอยพ่อ ๒ โครงงานทำดีเพื่อพ่อ ๓ เรียนรู้อุทยานราชภักดี
	๓ ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม (มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน กตัญญู)	๑ โครงงานคุณธรรม ๒ ห้องน้ำสะอาด ๓ ครอบครัวของฉัน
	๔ ปลุกฝังความรักความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและหวงแหนสมบัติของชาติ	๑ ภูมิใจในบ้านเกิด ๒ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓ รักษ์ไทย รักษ์ถิ่น ๔ สิทธิ์ฉันสิทธิ์เธอ

หมวดที่ ๔ สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต

๑. ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ ทรัพย์สินทางปัญญา อยู่อย่างพอเพียงและมีวินัยทางการเงิน

๓. พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต

๔. สร้างเสริมสมรรถนะทางกาย^{๓๔}

ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรม ดังนี้

๑)ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมร้องได้ ร้องดี ชีวิตมีสุข, กิจกรรมรวมศิลป์สร้างสรรค์, กิจกรรมชุมนุม ชมรมต่างๆ, กิจกรรมแนะแนว

๒)ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ ทรัพย์สินทางปัญญา อยู่อย่างพอเพียงและมีวินัยทางการเงิน จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมออมสิน ออมทรัพย์, กิจกรรมร้อยลูกปัด, กิจกรรมถ่ายภาพมือโปร, กิจกรรมเกษตรอินทรีย์วิถีธรรมชาติ, กิจกรรมตลาดนัดพอเพียง

๓)พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมการปรับตัวให้เหมาะสม, กิจกรรมคู่ Buddy พี่หัด, กิจกรรมว่ายน้ำ

๔)สร้างเสริมสมรรถนะทางกาย จะมีรายการกิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมวันกีฬาครอบครัว, กิจกรรม Bike for Yourself, กิจกรรมกีฬาสากล

ตารางที่ ๒.๔ กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้” สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต

กลุ่มกิจกรรม “เพิ่มเวลารู้”		
หมวด ๔	กลุ่มกิจกรรม	รายการกิจกรรม
๑ สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต	๑ ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล	๑ ร้องได้ ร้องดี ชีวิตมีสุข ๒ รวมศิลป์สร้างสรรค์ ๓ ชุมนุม ชมรมต่างๆ ๔ แนะแนว
	๒ ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ ทรัพย์สินทางปัญญา อยู่อย่างพอเพียงและมีวินัยทางการเงิน	๑ ออมสิน ออมทรัพย์ ๒ ร้อยลูกปัด ๓ ถ่ายภาพมือโปร ๔ เกษตรอินทรีย์วิถีธรรมชาติ ๕ ตลาดนัดพอเพียง
	๓ พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต	๑ การปรับตัวให้เหมาะสม ๒ คู่ Buddy พี่หัด ๓ ว่ายน้ำ
	๔ สร้างเสริมสมรรถนะทางกาย	๑ วันกีฬาครอบครัว ๒ Bike for Yourself ๓ กีฬาสากล

การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผน แบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบ สืบค้น รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ นำเสนอแลกเปลี่ยน และสรุปข้อมูลจากการศึกษาโดยใช้ชุมชนสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศรอบตัวเป็นแหล่งเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสภาพจริงของชีวิต หลากหลายมิติ ได้สัมผัสกับธรรมชาติและได้ประสบการณ์ตรงกับการเรียนรู้กับผู้ที่แตกต่างกัน หลายช่วงวัยมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดประสบการณ์

การเพิ่มเวลารู้นอกจากจะเป็นการถ่ายทอดแนวคิด ประสบการณ์ จริยวัตร และวิถีปฏิบัติ ที่พึงให้กับผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดบรรยากาศร่วมกันเรียนรู้ ถ่ายโอน ส่งทอด ประสบการณ์จากนักเรียนที่ต่างวัยกัน นอกจากนั้นผู้เรียนจะได้ฝึกฝนทักษะความสามารถพื้นฐาน ต่างๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การวางแผน แบ่งปันหน้าที่กันทำงาน สังเกต สืบค้น ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ประเมินผล แก้ปัญหา ปรับปรุง นำเสนอ แลกเปลี่ยน สรุปความรู้ ทักษะทางสังคม การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและทักษะชีวิต โดยการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ดังกล่าว มีแนวทางในการดำเนินการได้ ดังนี้

๑. กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สามารถจัดได้ทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่จัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ หรือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ หรือโรงเรียนการศึกษาพิเศษ การศึกษาสงเคราะห์ โดยโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย

๒. การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ตามขนาดโรงเรียน จำนวนนักเรียน จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน มีแนวดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขนาดเล็ก มีครูไม่ครบชั้นทั้งโรงเรียนที่จัดการศึกษาเป็นเอกเทศ หรือจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ควรจัดกลุ่มนักเรียนเป็นชั้นช่วงชั้นหลายชั้น หรือรวมกลุ่มทั้งโรงเรียน (กรณีเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมาก) ให้สอดคล้องกับจำนวนครูที่รับผิดชอบหรือเป็นผู้ดูแลกิจกรรม การจัดกิจกรรมของโรงเรียนขนาดเล็กในบางพื้นที่สามารถเดินทางไปมาสะดวก อาจนำนักเรียนหมุนเวียนกันไปจัดรวมกับโรงเรียนใกล้เคียงได้

๒.๒ โรงเรียนขนาดเล็ก หรือขนาดกลาง ที่มีครูพอตึ้น หรือมีครูเพียงพอควรจัดกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรมได้ให้มีจำนวนทั้งกลุ่มไม่มากเกินไปและคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก

๒.๓ โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ที่มีนักเรียนจำนวนมากต้องมีการวางแผนที่รัดกุม เพราะทางโรงเรียนอาจมีข้อจำกัดด้านสถานที่และต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้อาจเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงเวลาได้ตลอดวัน

๒.๔ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และการศึกษาสงเคราะห์ ให้พิจารณาตามความเหมาะสมกับบริบท ความพร้อมของโรงเรียน

๓. การจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ควรเป็นกิจกรรมที่เป็นไปตามความต้องการความสนใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง จุดเน้นและลักษณะของโรงเรียน และศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ สมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ คุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ ๘ ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ คำนึงม
หลักของคนไทย ๑๒ ประการ คุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการของกระทรวงศึกษาธิการ ทักษะการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นต้น^{๓๕}

กรอบโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดโครงสร้างเวลา
เรียนพื้นฐาน ซึ่งระบุการจัดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นกรอบทิศทางการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา ส่วนรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาสามารถจัดให้เหมาะสม
สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และบริบทของสถานศึกษาโดยการกำหนดเวลาเรียนในแต่ละระดับการศึกษา
สรุปได้ดังนี้

ระดับประถมศึกษา กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้รวม ๘๔๐ ชั่วโมงต่อปี กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
๑๒๐ ชั่วโมงต่อปี รายวิชา / กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นไม่น้อยกว่า
๔๐ ชั่วโมงต่อปี รวมไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ชั่วโมงต่อปี

กรอบโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
ตารางที่ ๒.๑๐ กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
● กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	120	120	120	120	120	120
☒ ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
☒ ศาสนาศีลธรรม จริยธรรม	80	80	80	80	80	80
☒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ การดำเนินชีวิตในสังคม						
☒ เศรษฐศาสตร์						
☒ ภูมิศาสตร์						
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840

● รายวิชา / กิจกรรม ที่โรงเรียนจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและจุดเน้น	ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง					
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
กิจกรรมแนะแนว	40	40	40	40	40	40
- กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี	40	40	40	40	40	40
- กิจกรรมชุมนุม	30	30	30	30	30	30
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	10	10	10	10	10
รวมเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
รวมเวลาทั้งหมด	ไม่น้อยกว่า 1,000	ไม่น้อยกว่า 1,000	ไม่น้อยกว่า 1,000	ไม่น้อยกว่า 1,000	ไม่น้อยกว่า 1,000	ไม่น้อยกว่า 1,000

โครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรโรงเรียนวัดห้วยหม้าย(หมายประชากร) พุทธศักราช 2553
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
● กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	120	120	120	120	120	120
☒ ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
☒ ศาสนาศิลปธรรม จริยธรรม						
☒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม	80	80	80	80	80	80
☒ เศรษฐศาสตร์						
☒ กฎศาสตร์						
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840
● รายวิชา / กิจกรรม ที่โรงเรียนจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและจุดเน้น	ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง					
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	-	-	-	40	40	40
อาเซียนศึกษา	40	40	40	40	40	40
หน้าที่พลเมือง(เพิ่มเติม)	40	40	40	40	40	40

รวมเวลาเรียน (เพิ่มเติม)	80	80	80	120	120	120
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
กิจกรรมแนะแนว	40	40	40	40	40	40
– กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี	40	40	40	40	40	40
– กิจกรรมชุมนุม	30	30	30	30	30	30
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	10	10	10	10	10
รวมเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
รวมเวลาทั้งหมด	1,040	1,040	1,040	1,080	1,080	1,080

โครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรโรงเรียนวัดห้วยหม้าย(หมายประชากร) พุทธศักราช 2553
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)
โรงเรียนวัดห้วยหม้าย(หมายประชากร) ได้ปรับลดเวลาเรียนเพื่อความเหมาะสม ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
● กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	120	120	120	120	120	120
☒ ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
☒ ศาสนาศีลธรรม จริยธรรม						
☒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการ ดำเนินชีวิตในสังคม	80	80	80	80	80	80
☒ เศรษฐศาสตร์						
☒ ภูมิศาสตร์						
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840
● รายวิชา / กิจกรรม ที่โรงเรียนจัด เพิ่มเติม ตามความพร้อมและจุดเน้น	ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง					
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	-	-	-	กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”		
อาเซียนศึกษา	40	40	40	40	40	40
หน้าที่พลเมือง(เพิ่มเติม)	จัดการเรียนโดยใช้การบูรณาการเข้ากับกิจกรรมของโรงเรียน					
รวมเวลาเรียน (เพิ่มเติม)	40	40	40	40	40	40

● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
กิจกรรมแนะแนว	40	40	40	40	40	40
– กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี	40	40	40	40	40	40
- กิจกรรมชุมนุม	30	30	30	30	30	30
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	10	10	10	10	10
รวมเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
รวมเวลาทั้งหมด	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

โรงเรียนวัดห้วยหม้าย(หมายประชากร) ปรับโครงสร้างเวลาเรียนและโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนวัดห้วยหม้าย(หมายประชากร) พุทธศักราช ๒๕๕๓ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๕๘) ได้ดังนี้

ระดับประถมศึกษา

๑. รายวิชาพื้นฐาน เท่ากับ ๘๔๐ ชั่วโมง/ปี
 ๒. รายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตามความพร้อมและจุดเน้นเท่ากับ ๔๐ ชั่วโมง/ปี รวมทั้งสิ้น ๘๘๐ ชั่วโมง/ปี หรือ ๒๒ ชั่วโมง/สัปดาห์
 ๓. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน ๑๒๐ ชั่วโมง/ปี หรือ ๓ ชั่วโมง/สัปดาห์
- ประกอบด้วย

๓.๑ กิจกรรมแนะแนว

๓.๒ กิจกรรมนักเรียน

๓.๓ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยเวลาเรียนรวมทั้งหมด ๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

เมื่อโรงเรียนบริหารจัดการเวลาเรียน^{๓๖} จัดทำโครงสร้างเวลาเรียน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดตารางเรียนที่เอื้อต่อการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” แล้วขั้นตอนต่อไปครูต้องการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ให้นักเรียนปฏิบัติ ควรมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

ระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เป็นระบบสารสนเทศที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนทั้งหมดเช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จำแนกเป็นรายชั้น รายปี ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน รายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน รายงานความประพฤติ / พฤติกรรมผู้เรียน ผลงานของผู้เรียน เทคนิคการเรียนรู้ของผู้เรียน

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน

สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน

- ๑ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
- ๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
- ๓ ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน
- ๔ รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ระบบสารสนเทศที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

เอกรินทร์ สีมหาศาล ได้กล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ว่าการจัดระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นขั้นตอนระบบสารสนเทศที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนทั้งหมด โดยมีตัวอย่างรายงานของระบบสารสนเทศ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้^{๓๗}

- ๑) ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน ได้แก่ ข้อมูลของผู้เรียนเช่น ด้านร่างกาย สุขภาพ สุขนิสัย
- ๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่ ความรู้และทักษะพื้นฐาน

๓) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน หรืองานอาชีพและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม^{๓๘}

ประทีป เมธาคณวุฒิ ได้กล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนไว้ ดังนี้^{๓๙}

- ๑ การรับนักเรียน และผลการทดสอบการเรียน
- ๒ การเพิ่ม / ลดรายวิชา การจัดตารางสอน
- ๓ การเปิดรายวิชา การวางแผนหลักสูตร
- ๔ การลงทะเบียนและผลการเรียน

สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียนไว้ว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อตอบคำถามจากการประเมินภายนอกให้ชัดเจน สถานศึกษาควรจัดทำสารสนเทศที่จำเป็นและสอดคล้องกับกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การจัดการศึกษาตามกรอบแนวคิดหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการจัดการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายในสถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นต้องแสดงข้อมูลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียนดังนี้^{๔๐}

^{๓๗} เอกรินทร์ สีมหาศาล, กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ, หน้า ๓๐๖.

^{๓๘} ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, ไตรมาสที่ ๒ พ.ศ.๒๕๖๑

^{๓๙} ประทีป เมธาคณวุฒิ, เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา, หน้า ๒๖.

^{๔๐} เอกรินทร์ สีมหาศาล, กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแนวคิดสู่การปฏิบัติ, หน้า ๑๘๗.

๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เป็นระดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละกลุ่มวิชาตามชั้นเรียน / ช่วงชั้น เช่น จำนวนผู้เรียนทั้งหมดที่สอบผ่านแต่ละกลุ่มวิชาแยกตามชั้นการเรียนช่วงชั้น คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชาแยกตามชั้นการเรียนช่วงชั้นและจำนวนผู้เรียนทั้งหมด / ช่วงชั้น ร้อยละของผู้เรียนที่ได้รับผลการเรียนในแต่ละระดับ ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จำนวนนักเรียนที่ผ่าน / ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจำนวนนักเรียนที่ได้รับการประเมินทั้งหมด ร้อยละของผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตร ได้แก่ จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานและจำนวนนักเรียนที่จบในชั้นนั้น ๆ

๒) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ ร้อยละของผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร เช่น จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ และจำนวนนักเรียนที่ได้รับการประเมินทั้งหมด

๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน ได้แก่ กระบวนการทำงาน / ทักษะการจัดการของผู้เรียน คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน / ขณะเรียน ปฏิสัมพันธ์ของระหว่างครูกับผู้เรียน / นักเรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เป็นข้อมูลระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้เรียนในต่างต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้^{๔๑}

๑. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงกำหนด ได้แก่ ระเบียบแสดงผลการเรียน เป็นเอกสารแสดงผลการเรียนและรับรองผลการเรียนของผู้เรียนตามวิชาที่เรียน ประกาศนียบัตรเป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองศักดิ์และสิทธิ์ของผู้จบการศึกษา ที่สถานศึกษาให้ไว้แก่ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เป็นเอกสารอนุมัติการจบหลักสูตร โดยบันทึกรายชื่อและข้อมูลของผู้จบการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา

๒. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษากำหนด เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกพัฒนาการ ผลการเรียนรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น แบบรายงานประจำตัวนักเรียน แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา ระเบียบสะสม ใบรับรองผลการเรียน

๓. การเทียบโอนผลการเรียน เป็นการเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย ๑ ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับจากผู้เรียน

^{๔๑} กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗ - ๒๘.

การวิเคราะห์ความถนัดผู้เรียน Learning Style วิธีการเรียนรู้ความถนัดผู้เรียน
สิ่งแรกที่ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้จักผู้เรียนและควรมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
อย่างพอเพียงว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร

-มีพื้นฐานทางด้าน ครอบครัว ภาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

-มีความพร้อมในการเรียนมากน้อยแค่ไหน

-มีพื้นความรู้เดิมมาเท่าไร

-มีความสนใจชอบ ไม่ชอบสิ่งใดบ้าง สิ่งใด

-ที่เด็กทำได้ดี และสิ่งใดที่เด็กทำแล้วภาคภูมิใจ

ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียนมีสภาพแตกต่างกัน ซึ่งครูมืออาชีพควรมี
กระบวนการวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อที่จะได้รู้จักนักเรียนอย่างลึกซึ้งและสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้
ได้สอดคล้องความถนัดและตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้
เรียนรู้อย่างมีความสุข และประสบผลสำเร็จได้ง่าย

หลักการวิเคราะห์ความถนัดผู้เรียน

๑. ธรรมชาติของผู้เรียน : ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งด้าน จิตใจ
ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ความถนัด ความสนใจ ความต้องการ สังคม ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งเป็น
ผลมาจากสถานะทางครอบครัว เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกายของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

๒. ประสบการณ์และพื้นความรู้เดิม: ลักษณะของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว
ความรู้ประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้เรียนแตกต่างกัน ไปตามตามสภาพความพร้อมของการพัฒนาและการ
ดูแลเอาใจใส่ของครอบครัว

๓. วิธีการเรียนรู้ (Learning Style) หรือ สติการการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้
(Learning Style) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้ เพราะ ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี
ด้วย การฟังคำ อธิบาย การรายงาน ผ่านการทำ กิจกรรมหลากหลาย มีสื่อช่วย คั่นคว้า บางคนชอบ
ฟัง ชอบดู ชอบถาม วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ครูควรให้ความสำคัญ จำเป็นต้องรู้

ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน สอดคล้องกับ
ประสบการณ์พื้นฐาน และสอดคล้องกับรูปแบบ สติการการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงจะบังเกิดสัมฤทธิ์ผลตาม
เป้าหมายที่วางไว้ คุณครูมืออาชีพจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการเรียนรู้ ที่จะรู้จักผู้เรียนอย่างหลากหลาย
โดยใช้วิธีการหลายๆ อย่างช่วยให้ครูรู้จักเด็กได้มากขึ้น และสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามที่
พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนด สอดคล้องตามตัวชี้วัด ตามมาตรฐานที่ สมศ.
ประเมิน โดยต้องนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นี้ไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน

ที่กล่าวข้างต้นคือ คุณครูมืออาชีพต้องมีการวิเคราะห์ความถนัดผู้เรียน อันจะนำไปสู่การ
สอนที่ “เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” โดยปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและให้มีกิจกรรมหรือ
ขั้นตอนปรากฏอยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ด้วย

ข้อมูลที่ควรรู้เกี่ยวกับผู้เรียน

ข้อมูลที่ควรรู้เกี่ยวกับผู้เรียนมีดังต่อไปนี้

๑. ความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อที่จะทราบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนว่ามีความรู้เพียงใด เพื่อที่จะนำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒. วิธีการเรียนรู้ เพื่อที่จะทราบว่าผู้เรียนเหมาะสมวิธีการเรียนรู้แบบใด และผู้สอน จะได้จัดวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๓. ความสนใจความถนัดของผู้เรียน เพื่อที่จะทราบว่าผู้เรียนมีความสนใจเรื่องใดและถนัดอะไร เพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

๔. บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย เพื่อที่จะทราบบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอน จะได้นำไปจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยของผู้เรียน

๕. ภูมิหลังของครอบครัว เพื่อที่จะทราบภูมิหลังของครอบครัวของผู้เรียนว่า ทางบ้านมีปัญหาครอบครัว หรือฐานะทางบ้านเป็นอย่างไร ผู้สอนจะได้จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่สุดแก่ผู้เรียน

พฤติกรรมของคน “ขาด”

คนที่ขาดความรัก → น้อยใจ
คนที่ขาดอำนาจ → แสดงอำนาจในสิ่งที่ไม่ควร
คนที่ขาดความสามารถ → แสดงว่าฉันรู้ไปทุกอย่าง

๖. ความพร้อมและทักษะในการเรียนรู้เรื่องใหม่ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่าพร้อมที่จะรับการเรียนรู้อย่างไรและผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๗. สุขภาพ เพื่อที่จะรู้เกี่ยวกับสุขภาพของผู้เรียนว่ามีปัญหาหรือไม่ ถ้ามีผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนแบบใดที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด

สิ่งที่ทำให้คนเราไม่มีความสุข “ความกลัว, ความโกรธ, ความเศร้าและการขาดกำลังใจ”

คนที่เป่้นทุกข์ คือ คนที่สงสารตนเอง, ลงโทษตัวเอง, ไม่ให้โอกาสตนเอง, และไม่ให้งานวัลตนเอง^{๔๒}

ตารางที่ ๒.๑๑ วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน ๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	รวม
๑) ผลงานการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	๔
๒) ผลการเรียนรู้และทักษะพื้นฐาน	✓	✓	✓	✓	๔
๓) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา	✓	✓	✓	✓	๔
๔) ทักษะการจัดการของผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	๔
๕) แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา	✓	✓	✓	✓	๔
๖) ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	๔
๗) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน	✓	✓	✓	✓	๔

^{๔๒} [ออนไลน์] www.sea12.go.th/sea12/images/stories/doc/may56/analyse.docx [may 56]

๘) ความสามารถปรับตัวของผู้เรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี	✓	✓	✓	✓	๔
๙) จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน			✓	✓	๒
๑๐) มาตรฐานการจัดการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายในสถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญ			✓	✓	๒

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = เอกรินทร์ สี่มหาศาล

๒ = ประทีป เมธาคูณวุฒิ

๓ = กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๑๒ วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน ๒)คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	รวม
๑) ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	๕
๒) ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน หรืองานอาชีพ	✓	✓	✓		✓	๔
๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	✓	✓	✓	✓	✓	๕
๔) การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย	✓	✓	✓	✓	✓	๕
๕) มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓	✓	๕
๖) ประสบการณ์และพื้นความรู้เดิม			✓	✓	✓	๓
๗) ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร			✓	✓	✓	๓
๘) สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและสิ่งใดที่ผู้เรียนทำแล้วภาคภูมิใจ			✓	✓	✓	๓
๙) ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการฟังคำอธิบายใน การรายงานเท่านั้น			✓	✓	✓	๓
๑๐) ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน			✓	✓	✓	๓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = เอกรินทร์ สี่มหาศาล

๒ = ประทีป เมธาคูณวุฒิ

๓ = กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.), (สพฐ.)

๔ = ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษา

๕ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๑๓ วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน ๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	รวม
๑) กระบวนการทำงานของผู้เรียน			✓	✓	✓	๓
๒) ทักษะการจัดการของผู้เรียน			✓	✓	✓	๓
๓) คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน			✓	✓	✓	๓
๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน			✓	✓	✓	๓
๕) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน			✓	✓	✓	๓
๖) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น			✓	✓	✓	๓
๗) หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของผู้เรียน			✓	✓	✓	๓
๘) การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกให้			✓	✓	✓	๓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = เอกรินทร์ สีมหาศาล

๒ = ประทีป เมธาคุณวุฒิ

๓ = กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.),

๔ = ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษา

๕ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๑๔ วิเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรม รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน ๔) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	รวม
๑) ลีลาการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้			✓	✓	✓	๓
๒) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้			✓	✓	✓	๓
๓) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน			✓	✓	✓	๓
๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน			✓	✓	✓	๓
๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น			✓	✓	✓	๓
๖) การพัฒนาการตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จได้ง่าย			✓	✓	✓	๓
๗) การเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้หรือไม่			✓	✓	✓	๓
๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน			✓	✓	✓	๓

ตารางที่ ๒.๑๕ วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน	๑	๒	๓	รวม
๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน	✓	✓	✓	๓
๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓	๓
๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ	✓	✓	✓	๓
๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น	✓	✓	✓	๓
๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น	✓	✓	✓	๓
๖) จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน	✓	✓	✓	๓
๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่าพร้อมที่จะรับการเรียนรู้	✓	✓	✓	๓
๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนเหมาะสมแก่ผู้เรียน	✓	✓	✓	๓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒ = ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.) ๓ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๑๖ วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน	๑	๒	๓	รวม
๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน	✓	✓	✓	๓
๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓	๓
๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ	✓	✓	✓	๓
๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน	✓	✓	✓	๓
๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น	✓	✓	✓	๓
๖) จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้	✓	✓	✓	๓
๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้	✓	✓	✓	๓
๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓	✓	✓	๓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.) ๒ = ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษา
๓ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๑๗ วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ	๑	๒	๓	รวม
๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารสังคมโลก สามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน	✓	✓	✓	๓
๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓	๓
๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ	✓	✓	✓	๓
๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้ทุกขณะเวลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน	✓	✓	✓	๓
๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมกับผู้เรียนในห้องรวมชั้น	✓	✓	✓	๓
๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้	✓	✓	✓	๓
๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้	✓	✓	✓	๓
๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	๓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.) ๒ = ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษา
๓ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๑๘ วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๔)วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ	๑	๒	๓	รวม
๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสาร วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ท้องถิ่น กับการสนับสนุนโรงเรียน	✓	✓	✓	๓
๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากภายนอกมาแหล่งเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะและความสามารถพื้นฐานทางสังคม	✓	✓	✓	๓
๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ	✓	✓	✓	๓
๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้นำเสนอ การอ่าน การเขียน การ สื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น	✓	✓	✓	๓
๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็น การวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น	✓	✓	✓	๓
๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียน จะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้	✓	✓	✓	๓
๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่ เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึก มารยาททางสังคม	✓	✓	✓	๓
๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งใน แนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	๓
๙) รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง	✓	✓	✓	๓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒ = ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.) ๓ = ผู้วิจัย

๓. แนวคิดทฤษฎีและนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

เพื่อให้การนำนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ไปสู่การปฏิบัติมีความชัดเจนตรงกันจึง กำหนดความหมายของคำสำคัญ ไว้ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้ให้ความหมาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

ลดเวลาเรียน หมายถึง การลดเวลาเรียนภาควิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การศึกษาใบความรู้ ให้น้อยลงส่วน

เพิ่มเวลารู้ หมายถึง การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ หลากหลายมากขึ้น

การบริหารจัดการเวลาเรียน หมายถึง การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง และเพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีม และมีความสุขในการเรียนรู้^{๔๓}

อักษร เอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้ให้ความหมาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” การลดเวลาเรียน หมายถึง การลดเวลาในภาควิชาการ และการเพิ่มเวลารู้หมายถึง การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง การทำงานเป็นทีม^{๔๔}

โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยา ได้ให้ความหมาย ลดเวลาเรียน หมายถึง การลดเวลาเรียน ภาควิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การศึกษาใบความรู้ ให้น้อยลง

การเพิ่มเวลารู้ หมายถึง การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรงคิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น

การบริหารจัดการเวลาเรียน หมายถึง การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง และเพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีม และมีความสุขในการเรียนรู้^{๔๕}

สรุป การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ หมายถึง การลดเวลาเรียนภาควิชาการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ และเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน นโยบายของการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑. เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล

^{๔๓} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, คู่มือการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๘), หน้า ๒

^{๔๔} บริษัท อักษรเอ็ดดูเคชั่น จำกัด, แนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอักษรเอ็ดดูเคชั่นจำกัด มหาชน, ๒๕๕๘), หน้า ๑

^{๔๕} โรงเรียนกุดข้าวปุ้นวิทยาสพม.๒๙, คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน, (อุบลราชธานี, พ.ศ. ๒๕๕๘), หน้า ๑๗

๓. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความสนใจและถนัดของแต่ละบุคคล

๔. เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มตามศักยภาพ และมีความสุขกับการเรียนรู้

๕. เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตารางที่ ๒.๑๙ วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑) แนวคิด ทฤษฎี “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”	๑	๒	๓	๔	รวม
๑) การลดเวลาเรียนภาควิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้	✓	✓	✓	✓	๔
๒) การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม	✓	✓	✓	✓	๔
๓) เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	๔
๔) การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง	✓	✓	✓	✓	๔
๕) เพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	๔
๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ	✓	✓	✓	✓	๔
๗) การคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมั่นใจ การทำงานเป็นทีมและมีความสุขในการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	๔
๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง	✓	✓	✓	✓	๔
๙) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัด	✓	✓	✓	✓	๔

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษา กระบวนการศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒ = สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สพ.)

๓ = คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน, (อุบลราชธานี, พ.ศ. ๒๕๕๘), หน้า ๑๗ ๔ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๒๐ วิเคราะห์นโยบายสำหรับโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒) นโยบายสำหรับโรงเรียน“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”	๑	๒	๓	๔	รวม
๑) เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓	✓	✓	✓	๔
๒) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้ อิสระ	✓	✓	✓	✓	๔
๓) ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์	✓	✓	✓	✓	๔
๔) ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของ นักเรียนแต่ละบุคคล	✓	✓	✓	✓	๔
๕) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัด กิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้าน วิชาการ ด้านปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	๔
๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและ ความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ	✓	✓	✓	✓	๔
๗) เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามี ความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา	✓	✓	✓	✓	๔
๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และ ทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง	✓	✓	✓	✓	๔
๙) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	๔

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒ = สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สพป.)

๓ = คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน, (อุบลราชธานี,พ.ศ.๒๕๕๘), หน้า ๑๗ ๔ = ผู้วิจัย

๔. กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ให้นักเรียนปฏิบัติ อาจจะกำหนดได้ ดังนี้

๔.๑ โรงเรียนจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เลือกปฏิบัติกิจกรรมตามความ ถนัด ความสนใจ โดยอาจจะทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม มีครูเป็นที่ปรึกษา แนวทางนี้ เหมาะสมสำหรับระยะเวลาเริ่มต้นที่นักเรียนยังไม่มีความพร้อม หรือยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการ ทำกิจกรรมอย่างแท้จริง หรืออาจจะเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ที่ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ของการพัฒนากระบวนการคิด ความรับผิดชอบ และยังต้องคำนึงถึงความพร้อมของอุปกรณ์ จำนวน ครู ความรู้ ความสามารถของครู และความปลอดภัยของนักเรียนในการทำกิจกรรมทั้งในและนอก

ห้องเรียน กิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนเลือกทำได้แก่ กิจกรรมภาคปฏิบัติจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมโครงงาน กิจกรรมจิตสาธารณะ กิจกรรมอิสระตามความถนัด ความสนใจของนักเรียน กิจกรรมสร้างสรรค์ทางวิชาการ (ศึกษา ค้นคว้า อิสระ) กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูกำหนดร่วมกับนักเรียน กิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ให้นักเรียนทำร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ กิจกรรมส่งเสริมทักษะกระบวนการ/ทักษะทางอาชีพ เป็นต้น

๔.๒ โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนหรือรวมกลุ่มกันเสนอกิจกรรมที่จะปฏิบัติ โดยนักเรียนที่รวมเป็นกลุ่ม อาจจะเป็นนักเรียนห้องเดียวกัน หรือนักเรียนระดับชั้นเดียวกัน หรือนักเรียนหลายระดับชั้น มาทำกิจกรรมร่วมกัน หรืออาจจะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง/ชุมชน การเสนอกิจกรรมดังกล่าวต้องมีครูเป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะการทำกิจกรรมให้มีความเหมาะสม ถูกต้อง ปลอดภัย และสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง กิจกรรมที่นักเรียนนำเสนออาจจะเป็นกิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมเสริมสร้างทักษะ กลุ่มกิจกรรมเสรี กลุ่มกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ กลุ่มกิจกรรมสอนเสริม วิชาการ หรือเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์หรือจำลอง จากสภาพจริงในท้องถิ่น ในสังคม ให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน หรือให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ ความผูกพัน และห่วงแหนในท้องถิ่นมากขึ้น เป็นต้น

๔.๓ โรงเรียนใช้ทั้งสองแนวทางร่วมกัน กรณีนี้เหมาะสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาหลายระดับ เช่น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ให้โรงเรียนพิจารณาตามบริบทของแต่ละโรงเรียน

ตารางที่ ๒.๒๑ วิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย

๑) โรงเรียนจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย	๑	๒	๓	๔	๕	รวม
๑) นักเรียนที่ต้องการรวมเป็นกลุ่ม อาจจะเป็นนักเรียนห้องเดียวกันหรือนักเรียนระดับชั้นเดียวกันหรือนักเรียนหลายระดับชั้น มาทำกิจกรรมร่วมกัน	✓	✓	✓		✓	๔
๒) มีครูเป็นที่ปรึกษา แนวทางนี้เหมาะสมสำหรับระยะเวลาเริ่มต้นที่นักเรียนยังไม่มีความพร้อม หรือยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการทำกิจกรรมอย่างแท้จริง	✓	✓	✓		✓	๔
๓) แบ่งผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ที่ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนากระบวนการคิด-ความรับผิดชอบและยังต้องคำนึงถึงความพร้อมของอุปกรณ์	✓	✓	✓		✓	๔
๔) จำนวนครู ความรู้ ความสามารถประสบการณ์ของครูและความปลอดภัยของนักเรียนในการทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน	✓	✓	✓		✓	๔

๕) กิจกรรมภาคปฏิบัติจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมโครงการ กิจกรรมจิตสาธารณะ กิจกรรมอิสระตามความถนัด ความสนใจของนักเรียน	✓	✓	✓		✓	๔
๖) กิจกรรมสร้างสรรค์ทางวิชาการ (ศึกษา ค้นคว้า อิสระ) ที่ครูกำหนดร่วมกับนักเรียน	✓	✓	✓		✓	๔
๗) เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	๕
๘) กิจกรรมสร้างสรรค์การฝึกทักษะอาชีพร่วมกับวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชน กิจกรรมจากวันสำคัญต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓	๕
๙) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ กิจกรรมส่งเสริมทักษะกระบวนการ/ทักษะทางอาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓	๕
๑๐) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ และทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง	✓	✓	✓	✓	✓	๕

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒ = สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สพป.)

๓ = คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน, (อุบลราชธานี, พ.ศ. ๒๕๕๘), หน้า ๑๗

๔ = ข้อมูลสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๔๒ แห่ง (สพป.)

๕ = ผู้วิจัย

ตารางที่ ๒.๒๒ วิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรม ของโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนหรือรวมกลุ่มกันเสนอกิจกรรม

๒) โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนหรือรวมกลุ่มกันเสนอกิจกรรม	๑	๒	๓	๔	๕	รวม
๑) นักเรียนได้เลือกปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจโดยจะทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม	✓	✓	✓		✓	๔
๒) มีครูเป็นที่ปรึกษา แนวทางนี้เหมาะสมสำหรับระยะเวลาเริ่มต้นที่นักเรียนยังไม่มีความพร้อม หรือยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการทำกิจกรรมอย่างแท้จริง	✓	✓	✓		✓	๔
๓) ผู้เรียนสามารถเสนอกิจกรรมที่จะปฏิบัติได้	✓	✓	✓		✓	๔
๔) กิจกรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริมทักษะได้ กิจกรรมเสริมสร้างทักษะ กลุ่มกิจกรรมเสรี กลุ่มกิจกรรมฝึกทักษะอาชีพ กลุ่มกิจกรรมสอนเสริมวิชาการ	✓	✓	✓		✓	๔

(Hawthorne Studies) พบว่าการที่จะให้ได้ผลงานสูงสุดนั้น ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติต่อคนงานในฐานะที่เค้าเป็นคนไม่ใช่เครื่องจักรและถือเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้างานนั้นด้วย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้เชื่อว่าคนจะมีกำลังใจทำงาน สนใจงานและมีผลงานมากขึ้น

ความหมายของคำว่า “Supervision” มีผู้ให้ความหมายของคำว่าผู้นิเทศงานแตกต่างกันพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำว่านิเทศงาน หมายถึง ชี้แจงแสดงคำสั่งหรือคำจําแนก

The American Heritage Dictionary ได้ให้ความหมายของ Supervision ว่า “To direct and inspect the performance of workers or work” (การอํานวยการและตรวจตราผลงานหรือผลการปฏิบัติงาน)

วารริค และชาวักคิ (Warrick & Kaweck ๑๙๘๔:๒๕) ได้สรุปว่าแนวคิดทางด้านความคิดของ การนิเทศงานจะคล้อยตามแนวคิดทางการบริหารในแต่ละยุคแต่ละสมัยจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านแนวความคิดทางการบริหาร ให้ความหมายของการนิเทศงานเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะการมุ่งเปลี่ยนแปลงคนมากกว่างาน ดังความหมายของการนิเทศงานซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้คือ

เอิร์ทริค (Erick ๑๙๖๘:๑๑๕-๑๑๖) กล่าวว่า การนิเทศเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยผู้รับการนิเทศจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดความเจริญงอกงามให้บริการที่มีประสิทธิภาพการนิเทศจะไม่มุ่งเฉพาะงาน แต่จะมุ่งถึงความต้องการของบุคคลในการทำงาน และการช่วยพัฒนาทักษะบางอย่างที่จะช่วยให้งานบรรลุสำเร็จด้วยความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

บีช (Beach ๑๙๗๑:๕๒๖) ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า หมายถึงหน้าที่ในการประสานงาน และสั่งการให้บุคคลปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ผู้ที่มีหน้าที่นิเทศงานหรือผู้บริหารจะต้องนำทางให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำงานให้ได้ผลทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพภายในเวลาที่ต้องการและจะคอยดูแลบุคลากร ตลอดจนให้มีอุปกรณ์หรือทุกสิ่งทุกอย่างในการปฏิบัติงานจนกระทั่งสำเร็จโดยมีอุปสรรคน้อยที่สุดและมีการร่วมมือในการทำงานดีที่สุด

สมพงษ์ เกษมสิน (๒๕๒๖:๒๐๔) ได้กล่าวว่า การนิเทศงานเป็นกระบวนการการบริหารชั้น Directing ซึ่งหมายถึง การอํานวยการ คือการตรวจตราและนิเทศงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน เพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยภาวะผู้นำ การสั่งการ หลักมนุษยสัมพันธ์และการจูงใจ เป็นเครื่องมือในการอํานวยการ

ร่มไทร กล้าสุนทร (๒๕๒๕) ได้ให้ความหมายของ การนิเทศงาน ว่าเป็นระบบสนับสนุนบังคับบัญชางาน เพื่อให้มีวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผนของหน่วยงานจากระดับบริหารดำเนินไปสู่ระดับปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

Mooth and Ritvo (๑๙๙๖) ได้ให้ความหมายของการนิเทศว่าการนิเทศงานไม่ใช่ตำแหน่งหรืองาน แต่เป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Dynamic Process) ซึ่งผู้นิเทศงานจะคอยให้กำลังใจและเข้าร่วมในการพัฒนาตนเองของผู้รับการนิเทศ ซึ่งต้องคำนึงถึงพฤติกรรมมนุษย์ ความต้องการและแรงจูงใจ

ยงยุทธ (๒๕๓๑) กล่าวถึงการนิเทศงานว่าเป็นกลุ่มของกิจกรรม หรือกระบวนการ แนะนำ สังเกตการณ์ ชี้แนะ กระตุ้น ติดตาม แก้ไข และส่งเสริม ให้ผู้รับการนิเทศสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ประภา ลัมประยูร (๒๕๒๖) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศงานว่า การนิเทศงานช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการบำรุงขวัญ สนับสนุนทางวิชาการ และช่วยแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน ตลอดจนช่วยให้เจ้าหน้าที่มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่นเดียวกับ

อุทัย (๒๕๒๘) กล่าวว่า การติดตาม นิเทศงานอย่างใกล้ชิด รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ความรู้ ความเข้าใจ และขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน

พวงทอง เจริญศักดิ์ (๒๕๓๘) การนิเทศงานเป็นกิจกรรมหนึ่งในขั้นตอนของการบริหารงานที่เกี่ยวกับการควบคุมงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การนิเทศงานเป็นส่วนเสริมให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และช่วยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย และแผนงานขององค์กร

สรุปได้ว่าการนิเทศงาน คือกระบวนการติดตามผลงาน ชี้แจงแนวทางปฏิบัติ เสนอแนะ อบรมและฝึกสอน สังเกตการณ์ กระตุ้น แก้ไข และส่งเสริมให้บรรดาผู้รับการนิเทศงาน สนใจในงานที่ได้รับผิดชอบ และเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานภายในขอบเขตให้ดีขึ้น

คู่มือนิเทศงานสาธารณสุข^{๔๖} โดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์และการใช้แรงจูงใจเพื่อสนับสนุนให้ผู้รับการนิเทศ ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ นำบริการต่างๆไปสู่ประชาชน ทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานและช่วยการทำงานของทุกฝ่ายให้เป็นไปด้วยดี รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศงานมาวางแผนพัฒนาปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น เสริมสร้างความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

๓. วัตถุประสงค์ของการนิเทศงานวัตถุประสงค์และรูปแบบของการนิเทศงาน แตกต่างกันไปตามนโยบายขององค์กร ลักษณะของงาน ลักษณะของหน่วยงาน สภาพเศรษฐกิจและสังคม และความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน โดยมุ่งปรับปรุงทั้งคนและงาน ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

๑. เพื่อให้เจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานในองค์กร ได้ปฏิบัติงานของตนสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนโยบาย ตลอดจนงานที่ได้รับมอบหมาย

๒. เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานด้วยความสะดวก รวดเร็ว

๓. เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำบริการต่างๆเข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด

๔. เพื่อช่วยให้เกิดการคล่องตัวในการติดตามประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ

๕. เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงาน ได้ปริมาณและคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้

^{๔๖} คู่มือนิเทศงานสาธารณสุขผสมผสาน รอบที่ ๒ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗, กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข, (จังหวัดอุบลราชธานี: โรงพิมพ์ อำเภोधูไทร), ๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗, หน้า ๒.

๖. เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านวิชาการ นโยบายของหน่วยงาน และความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งผู้นิเทศงาน และผู้รับการนิเทศ

๗. เพื่อรวบรวม ศึกษาข้อมูลต่างๆ ซึ่งได้จากการนิเทศงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและการปรับปรุงงานต่อไป

๔. หลักทั่วไปในการจัดนิเทศงาน

๑. ผู้บริหารจะต้องเข้าใจความหมายของการนิเทศงานที่แท้จริง เข้าใจการจัดรูปงาน ซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยตามสายการบังคับบัญชา เข้าใจการจัดระบบนิเทศงานตามสายการนิเทศงาน หน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคล รวมทั้งผู้นิเทศงานด้วย

๒. การนิเทศงานต้องแสดงให้เห็นให้ผู้รับการนิเทศ เข้าใจสายการบริหารงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกรับผิดชอบในการเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของหน่วยงาน

๓. การนิเทศงานเป็นศาสตร์ที่จะต้องใช้ความรู้ทางวิชาการ ความชำนาญ ทักษะ

๔. ในการนิเทศงาน จะต้องให้ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำงาน เพื่อบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือแนะนำของผู้นิเทศงาน

๕. การนิเทศงานต้องใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ เพื่อหาทางแนะนำปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น มิใช่การตรวจตราเพื่อคอยจับผิด โดยมีหลักสำคัญคือ

- ผู้นิเทศต้องวางตัวให้เป็นที่ยอมรับ สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือแก้ปัญหาแก่ผู้รับการนิเทศงาน จนสามารถปฏิบัติงานได้และมีการประสานงานให้ดีขึ้น

- การนิเทศงานต้องมุ่งติดตามผลงานตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามนโยบายและแผนงานและต้องขจัดอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับตัวบุคคล เทคนิคการทำงานที่ไม่ถูกต้องและการขาดแคลนอุปกรณ์

๖. การนิเทศงานที่ดีช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย เกิดความร่วมมือ รวมทั้งการยอมรับนับถือ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเป็นการปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย

๕. ความหมายและหน้าที่ของผู้นิเทศงาน

เชอร์วูด และเบสท์ (Sherwood and Best ๑๙๕๘:๖) กล่าวว่า ผู้นิเทศงานคือบุคคลที่แปลความหมายของการอำนวยการ (Direction) มาเป็นการกระทำ (Action) ในสายการผลิต ซึ่งการกระทำของเขาจะเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ และทรัพยากรส่วนใหญ่ก็คือบุคคล การนิเทศงานจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อเกี่ยวข้องกับคนเท่านั้น

คิงเบอร์รี่ (Kingbury ๑๙๕๗: ๔๙-๕๐) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นิเทศมีหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญประการแรกคือ ดูแลให้มีการฝึกอบรมในเรื่องวิธีการปฏิบัติงาน ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ขององค์การ นอกจากนี้ยังมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับวินัยอีกด้วย

กิบสัน และฮันท์ (Gibson & Hunt ๑๙๖๕:๒๔๐) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นิเทศงานต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลให้บุคคลปฏิบัติงานตามหน้าที่ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งนั้นๆ เพื่อให้ได้ผลงานตามมาตรฐานที่ต้องการ ผู้นิเทศงานจะต้องทำทุกอย่างที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงคุณภาพของบุคลากร ผู้ใต้บังคับบัญชาและจะต้องเป็นผู้วินิจฉัยว่างานได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้หรือไม่

๕.๑ บทบาทของผู้นิเทศงาน

หน้าที่เบื้องต้นของผู้นิเทศงานคือ ให้คำแนะนำและให้การสนับสนุนการทำงานโดยทั่วไปของผู้ปฏิบัติ ส่วนผู้นิเทศแต่ละคนจะมีบทบาทแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของหน่วยงานและบุคลิกภาพของผู้นิเทศ ผู้ปฏิบัติงาน และชนิดของงานในหน่วยงาน ล้วนมีอิทธิพลต่อบทบาทของผู้นิเทศงานทั้งสิ้น ฉะนั้นผู้นิเทศงานที่ดี จึงมีคุณสมบัติแตกต่างกันไปตามภูมิหลัง บุคลิกภาพ และวิธีการทำงานของแต่ละคนแต่อย่างไรก็ตาม ผู้นิเทศงานที่ประสบความสำเร็จมักจะมีคุณสมบัติดังนี้

๑. มีความมุ่งหวังในความสำเร็จ (Desire to Succeed) คือ เป็นผู้นิเทศที่ปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็ง อย่างเต็มความสามารถ โดยไม่รีรอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพื่อความสำเร็จของงาน

๒. มีความเข้าใจในงาน (Understanding of the Job) คือ เป็นผู้นิเทศที่มีความรู้ความสามารถในทางวิชาการอย่างยิ่ง เข้าใจลักษณะของงานที่จะนิเทศ และความสำคัญของงานต่อองค์กร อันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของงานระดับกระทรวง

๓. มีความยุติธรรม (Fairness) คือ เป็นผู้นิเทศที่มีความยุติธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง หรือเล่นพวกพ้อง มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติต่อผู้ได้รับการนิเทศ ยึดถือกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน

๔. มีความเต็มใจในการทำหน้าที่นิเทศและมีความรับผิดชอบ (Willingness to Supervise and to take Responsibility) คือ เป็นผู้นิเทศที่มีความสุขและพึงพอใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ รวมทั้งมีความรับผิดชอบในการดูแลให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๕. มีความสามารถในการเป็นผู้นำ (Ability to Lead) คือ เป็นผู้นิเทศที่มีความเป็นผู้นำสามารถชักจูงให้คำแนะนำและตัดสินใจได้

สรุปว่า ผู้นิเทศงานจำเป็นต้องมีทักษะ (Skills) ใน ๓ สาขา คือ

๑. ทักษะในเชิงวิชาการ (Technical skills)
๒. ทักษะในเชิงมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal skills)
๓. ทักษะในด้านปัญญา (Conceptual skills)

ทักษะในเชิงวิชาการคือเป็นผู้นิเทศที่มีความเข้าใจในลักษณะงานที่จะนิเทศ รวมทั้งขบวนการทำงานนั้นๆ ดำเนินไป ความเชี่ยวชาญในเชิงวิชาการนี้เป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำของผู้นิเทศงาน เนื่องจากมีความมั่นใจในสิ่งที่จะนิเทศ^{๔๗}

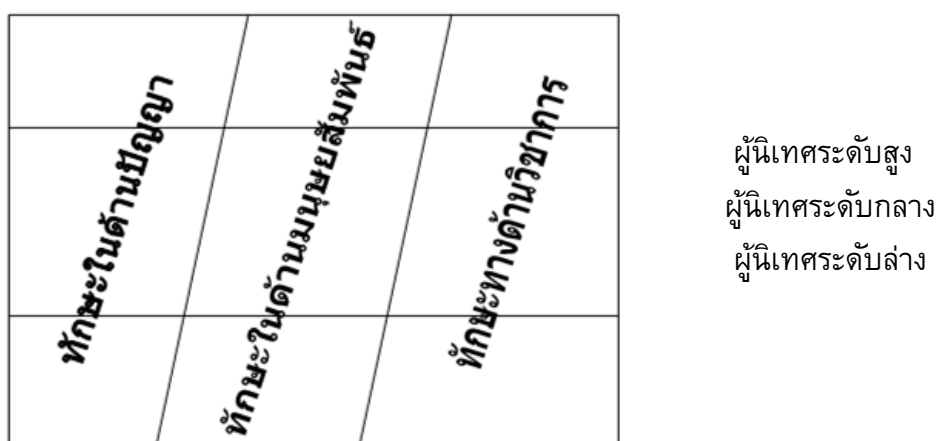
ทักษะในเชิงมนุษยสัมพันธ์เนื่องจากผู้นิเทศงานต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงต้องมีความเชี่ยวชาญในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทั้งในด้านการพูด การฟังและการปฏิบัติต่อผู้อื่น ฉะนั้นผู้นิเทศงานจึงต้องมีคุณสมบัติของความเป็นผู้ใหญ่ มีความไวในความรู้สึก มีความจริงใจและต้องการร่วมงานกับผู้อื่นอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการ

^{๔๗} คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน , คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์, กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, พ.ศ. ๒๕๕๐.

- ฟังผู้อื่นสนทนาอย่างระมัดระวัง
- สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ง่าย
- ให้กำลังใจและจูงใจผู้ร่วมงาน

ทักษะในด้านปัญญาคือเป็นผู้มีคนที่มีความเชี่ยวชาญในด้านปัญญา สามารถวิเคราะห์ปัญหา คัดการณ์ทางเลือกแต่ละทาง เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาต่อไปทักษะต่างๆ ทั้ง ๓ สาขา ยังมีระดับความสำคัญแตกต่างกันไประหว่างผู้ปฏิบัติงานระดับต่างๆ คือ ทักษะในเชิงวิชาการสำคัญที่สุดสำหรับผู้มีระดับล่างสุดและเมื่อผู้ปฏิบัติงานเลื่อนระดับการนิเทศสูงขึ้นไปเป็นผู้มีระดับกลาง ทักษะในเชิงมนุษยสัมพันธ์จะเพิ่มความสำคัญเรื่อยๆ จนในที่สุดเป็นผู้มีระดับสูง ทักษะในด้านปัญญาคือสำคัญที่สุด

ภาพที่ ๒.๓ ทักษะสำคัญ ๓ ประการ สำหรับความเป็นผู้นำของผู้มีระดับงาน ทักษะทางด้านวิชาการสำคัญสำหรับผู้มีระดับล่าง และทักษะในด้านปัญญาคือสำคัญสำหรับผู้มีระดับสูง

จากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า ผู้ที่ก้าวเข้าสู่บทบาทของผู้มีระดับงานความสามารถในการดูแล ให้คำแนะนำผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ผู้มีระดับงานจึงใช้เวลาในการลงมือปฏิบัติงานเองน้อยมาก แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการวางแผนและประสานงาน .ซึ่งความรู้ความสามารถในเชิงบริหาร เป็นสิ่งที่ผู้มีระดับงานต้องตระหนักถึงอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งประกอบไปด้วยหน้าที่ ๕ ประการ ตามกระบวนการบริหารดังนี้

๑. การวางแผนงานเกี่ยวข้องกับการเลือก และกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) รวมถึงการคิดค้นเพื่อให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์ (Strategies) นโยบาย (Policies) โครงการ (Programs) และวิธีดำเนินการ (Procedures) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว การวางแผนจึงต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เพราะมีทางเลือกที่อาจเป็นไปได้มากมาย ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า ใครควรเป็นผู้วางแผนงาน และควรวางแผนเมื่อใด ความรับผิดชอบในการวางแผนงานจึงเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ผู้บริหาร เพราะผู้บริหารทุกคนต้องวางแผน ไม่ว่าเขาจะเป็นผู้บริหาร (หัวหน้างาน) ระดับสูง ระดับกลาง หรือระดับรองๆ ของหน่วยงาน

๒. การจัดองค์การเกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาท (Roles) และกิจกรรม (activities) ของแต่ละบุคคลในองค์การ (หน่วยงาน) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ การรวมกิจกรรม (งาน) ที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน การกระจายอำนาจหน้าที่ และการประสานงานกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ขององค์การ ก่อให้เกิดโครงสร้างขององค์การ (Organization Structures) ซึ่งเป็นเครื่องมือ (Tool) ที่ช่วยให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์การดังกล่าว

๓. การบริหารงานบุคคลเกี่ยวข้องกับการบุคลากร และตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโครงสร้างขององค์การ ช่วยกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่จะทำให้งานเสร็จ รวมถึงการคัดเลือกบุคลากร เข้าทำงานในตำแหน่งที่ว่าง การกำหนดค่าตอบแทน และการฝึกอบรมบุคคล เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพการทำงาน

๔. การอำนวยการและภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้นำที่ผู้มีเทศงานชี้แนะให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงกฎระเบียบ วัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์การ ทำให้ผู้ปฏิบัติเริ่มคุ้นเคยกับโครงสร้างขององค์การ ความสัมพันธ์ของฝ่ายต่างๆ ในองค์การและอำนาจหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย และแต่ละบุคคลในองค์การและเมื่อทุกคนเข้าใจดีแล้ว ผู้นำเทศงานยังมีความรับผิดชอบต่อไปในการให้ความกระจ่างและคำแนะนำในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีเทคนิคในการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความมั่นใจในการทำงาน

๕. การควบคุมกำกับและการประเมินผลคือ การตรวจสอบ ควบคุม นิเทศงาน และประเมินผล เพื่อให้การทำงานถูกต้องตรงกับแผนงานและวัตถุประสงค์ ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ระบบการควบคุมกำกับและการประเมินผล สามารถแสดงแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ ๒.๔ แสดงแผนภูมิ (นิเทศ) ระบบการควบคุมกำกับและการรายงานและการประเมินผล
ระบบการควบคุมกำกับและการรายงานและการประเมินผล

การควบคุมกำกับ	การรายงาน	การประเมินผล
- การตรวจสอบ	- รายงานความก้าวหน้า	- ความก้าวหน้า
- การควบคุม	- รายงานกิจกรรมที่ทำสำเร็จ	- ประสิทธิภาพ
- การนิเทศงาน (เดือน ปี)	- รายงานประจำ	- ประสิทธิภาพ
	- ผลกระทบ	- ความสอดคล้อง

ตารางที่ ๒.๒๓ วิเคราะห์นิเทศ (ประเมินผล) โรงเรียน การตรวจสอบ-ควบคุม-การนิเทศงาน

๑) การตรวจสอบ-ควบคุม-การนิเทศงาน	๑	๒	๓	๔	รวม
๑) ผู้มีเทศที่มีความเข้าใจในลักษณะงานที่จะนิเทศ รวมทั้งขบวนการทำงานนั้นๆ สามารถตรวจสอบการดำเนินการ	√	√	√	√	๔
๒) ความเชี่ยวชาญในเชิงวิชาการนี้เป็นพื้นฐานของการเป็นผู้นำของผู้มีเทศงาน สามารถควบคุมได้เนื่องจากมีความมั่นใจในสิ่งที่นิเทศ	√	√	√	√	๔

ภาพที่ ๒.๕ หน้าที่หลัก ๕ ประการของผู้นิเทศงาน

คัดลอกจาก :Jack Halloran and George L. Frunzi, op.cit.,p.6

๕.๒ ประเภทของผู้นิเทศงานโครงสร้างขององค์การโดยทั่วไปมักเป็นแบบผสมคือ มีทั้งสายงานหลัก (Line) และสายงานช่วย (Staff) อยู่ในโครงสร้างเดียวกัน ฉะนั้นในบางครั้ง ผู้นิเทศงานอาจเป็นทั้งสายงานหลัก และสายงานช่วยในเวลาเดียวกันได้

ผู้นิเทศงานแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ผู้นิเทศโดยตำแหน่ง คือ ผู้นิเทศงานที่มีตำแหน่ง เป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกนิเทศ (เป็นทั้งสายงานช่วยและสายงานหลัก) เช่น นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการโรงพยาบาล สาธารณสุขอำเภอ เป็นต้น

๒. ผู้นิเทศงานฝ่ายสนับสนุน คือ ผู้นิเทศงานที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และไม่ได้อยู่ในสายการบังคับบัญชา แต่หน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้การฝึกอบรม ฝึกสอน ติดตามและประเมินผล เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

๖. รูปแบบการนิเทศงาน

Ehrlick (๑๙๖๘) กล่าวว่าการนิเทศงานเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยผู้รับการนิเทศจะได้รับการกระตุ้นให้สามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพการนิเทศจะไม่มุ่งเน้นเฉพาะงาน แต่จะมุ่งเน้นถึงความต้องการของบุคคลในการทำงาน และการช่วยพัฒนาทักษะบางอย่างที่จะช่วยให้งานสำเร็จด้วยความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

ส่วนประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การนิเทศประสบผลสำเร็จนอกเหนือไปจากกระบวนการนิเทศแล้วก็คือ ความสัมพันธ์ของบุคคลสองกลุ่ม ได้แก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ดังที่ Brown และ Moberg(๑๙๘๑) ได้เสนอแนวคิดในการนิเทศงานไว้ ๓ รูปแบบ คือ

๑. การนิเทศงานแบบคั่นคน (Consideration)
๒. การนิเทศงานแบบเน้นงาน (Facilitation)
๓. การนิเทศงานแบบมีส่วนร่วม (Participation)

สรุป

๑. การนิเทศงานแบบคั่นคน (Consideration) เป็นการนิเทศให้ความสำคัญให้คุณค่าใน แต่ละบุคคล ผู้นิเทศจะให้ข้อมูล ต่อกลุ่มปฏิบัติงาน และผู้นิเทศจะเป็นผู้สนับสนุนให้ทุกคนได้มีโอกาส แสดงความคิดเห็น และความสามารถตามความถนัดของแต่ละบุคคล

๒. การนิเทศงานแบบเน้นงาน (Facilitation) การนิเทศงานแบบนี้ผู้นิเทศจะมุ่งเน้นผลงานเป็นหลัก โดยจะให้ผู้ปฏิบัติรับรู้วัตถุประสงค์ของงาน ให้รายละเอียดข้อมูลต่างๆเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้นิเทศจะประเมินความก้าวหน้าของงานอย่างต่อเนื่อง และช่วยแก้ปัญหาด้วยการให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ เทคนิคต่างๆอย่างใกล้ชิด รวมทั้งสนับสนุนจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ได้พอเพียง เพื่อช่วยให้งานประสบความสำเร็จ

๓. การนิเทศงานแบบมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการนิเทศงานแบบผู้นิเทศงานและผู้รับนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และทั้งผู้นิเทศและผู้รับนิเทศมีโอกาสตัดสินใจ

รูปแบบของการนิเทศงาน แบ่งออกเป็น ๓ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑ พิจารณาตามจุดมุ่งหมายของการนิเทศเป็นเกณฑ์ แบ่งเป็น ๔ รูปแบบ คือ

๑. การนิเทศ เพื่อการแก้ไข หมายถึง การนิเทศงานเพื่อช่วยเหลือแก้ไขข้อผิดพลาดให้กับผู้รับการนิเทศ ซึ่งปัญหาที่พบแบ่งเป็น ๔ ระดับ คือ

- เล็กน้อยพอผ่านได้
- ทดไปครั้งหน้า หากผิดเช่นนี้อีกจะต้องแก้ไข
- บอกกล่าวอย่างกันเอง เป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงมาก แต่ปล่อยให้ผ่านไปไม่ได้
- ปัญหารุนแรง ที่ต้องมีการแก้ไขอย่างจริงจัง

๒. การนิเทศเพื่อป้องกัน หมายถึง ผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์มาก สามารถคาดการณ์ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การนิเทศ เพื่อป้องกันมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ช่วยผู้ปฏิบัติงานคงระดับความเชื่อมั่นตนเอง
- ช่วยผู้ปฏิบัติงานกล้าต่อสู้อุปสรรค
- ช่วยผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน

๓. การนิเทศเพื่อก่อ หมายถึง การนิเทศที่เพ่งเล็งอนาคตมากกว่าอดีต โดยจะบอกกล่าวให้ผู้รับการนิเทศว่ามีสิ่งใดผิด โดยมีข้อเสนอแนะและวิธีแก้ไขพร้อม เพื่อแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง

๔. การนิเทศเพื่อการสร้างสรรค์ หมายถึง การนิเทศที่ทำงานร่วมกับผู้ถูกนิเทศงาน โดยเพ่งเล็งทั้งด้านความรู้ สติปัญญา จิตใจ และกำลังกายของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้มีโอกาสได้แสดงออกอย่างเต็มที่

แนวทางที่ ๒ พิจารณาจากตัวผู้นิเทศงานเป็นเกณฑ์ แบ่งเป็น ๔ รูปแบบ คือ

๑. การนิเทศโดยผู้มีหน้าที่นิเทศ (สายงานช่วย)
๒. การนิเทศโดยผู้บริหาร (สายงานหลัก)
๓. การนิเทศโดยเพื่อนร่วมงาน
๔. การนิเทศโดยบุคคลอื่น

แนวทางที่ ๓ พิจารณาจากลักษณะการทำงานของผู้นิเทศเป็นเกณฑ์ แบ่งเป็น ๕ รูปแบบ คือ

๑. การตรวจ เป็นการนิเทศมุ่งเน้นตรวจสอบการปฏิบัติงานว่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน หรือไม่ โดยไม่ได้มุ่งหมายที่จะช่วยให้มีการปฏิบัติงานดีขึ้น

๒. การนิเทศตามสบาย เป็นการนิเทศแบบไปดูเฉยๆ เพื่อให้ผู้รับฟังการนิเทศเกิดความอบอุ่นใจว่ามีผู้ใหญ่มากดูแลบ้างเท่านั้น ส่วนการปฏิบัติงานยังคงเป็นไปตามเดิม ไม่มีการแนะนำหรือเสนอแนะใดๆ ทั้งสิ้น

๓. นิเทศแบบปบับังคับ เป็นการนิเทศแบบปบับังคับและเร่งรัดให้ผู้รับการนิเทศปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามขั้นตอน ระเบียบแบบแผน และตรงตามเวลาที่กำหนดไว้

๔. การนิเทศแบบฝึกอบรมหรือแนะแนว เป็นการนิเทศแบบผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เพื่อสามารถให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง

๕. การนิเทศแบบประชาธิปไตย และประมุขศิลป์ เป็นการนิเทศแบบคำนึงถึงหลักมนุษยสัมพันธ์ หลักประชาธิปไตย อันเป็นแนวทางของการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

๗. กระบวนการนิเทศงานหมายถึง แบบแผนการนิเทศงานที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบ กระบวนการนิเทศเป็นกิจกรรมสำคัญสิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารหรือหัวหน้าจะต้องกำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ

ดี และ เฮนเซอร์ (Key & Han shall (๑๙๘๔: ๗) ได้เสนอว่า ผู้นิเทศควรมีกระบวนการจัดการในเรื่อง

๑. การวางแผน (Planning) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ให้รู้ว่าผู้นิเทศจะต้องทำอะไร

๒. การจัดองค์กร (Organization) เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติเป็นอย่างไร การสื่อความหมายเป็นอย่างไร การมอบอำนาจหน้าที่และความเป็นไปในองค์การ

๓. การตัดสินใจ (Decision making) เป็นสิ่งที่ผู้นิเทศต้องทำ ต้องเลือก หรือช่วยแก้ไข ปัญหา

๔. การเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ร่วมงาน (Select Employee and Staffing) เป็นการพิจารณาตัวผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้การช่วยเหลืออบรมสั่งสอน ชี้แนะ หรือเลือกผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับงาน

๕. การวัดและควบคุมผลงาน (Measuring and Controlling Results) เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และควบคุมผลงานให้มีคุณภาพ

๖. การจัดการด้านเวลา (Managing Times) เป็นการตัดสินใจและการจัดการเกี่ยวกับเวลาการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับลักษณะงาน

๗.๑ เทคนิคในการนิเทศงาน

๑. ควรสร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเองเสียก่อน โดยเฉพาะการนิเทศงานครั้งแรก ซึ่งอาจจะกระทำได้โดยการพูดคุยไต่ถามทุกข์สุขของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ไม่ใช่พอไปถึงก็ลงมือนิเทศงานกันเลยทีเดียว

๒. ควรรับฟังปัญหาต่างๆ จากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ไม่ว่าเรื่องนั้นจะเป็นงานราชการหรือ เรื่องส่วนตัว

๓. ถ้าไม่อาจแก้ปัญหาด้วยตนเอง ควรจะได้นำเอาอุปสรรคปัญหาต่างๆ กลับไปหาหรือผู้บังคับบัญชา ดังนั้น ผู้นิเทศงานจึงไม่ควรแสดงให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมั่นใจโดยเต็มที่ว่า ตนจะเป็นผู้จัดปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ได้

๔. เมื่อพบความผิดพลาดอย่างหนึ่งอย่างใดในการปฏิบัติงาน ผู้นิเทศงาน ไม่ควรตำหนิตีติตนด้วยตนเอง เพราะไม่ใช่หน้าที่ของตน แต่ควรหาวิธีละมุนละม่อม แนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นๆ และเมื่อเจ้าหน้าที่สามารถแก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดนั้นแล้ว ก็ถือว่าผู้นั้นได้ปฏิบัติงานโดยถูกต้อง

๕. ผู้นิเทศงานอาจใช้เทคนิคต่างๆ ในการนิเทศงาน เช่น

- การย่วยให้มีกำลังใจทำงาน
- การสนับสนุนตามโอกาสอันสมควร เช่น การช่วยจัดหา เบิกจ่าย

อุปกรณ์ที่จำเป็น หรือการอำนวยความสะดวกต่างๆ

- การให้คำแนะนำที่ถูกต้อง
- การเป็นพี่เลี้ยงคอยชี้แนะ
- การให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหา
- การเป็นครูช่วยสอนงาน

๗.๒ วิธีการในการนิเทศงาน

รูปแบบของการนิเทศย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของงานและ ผู้รับการนิเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ผู้นิเทศจะต้องเลือกวิธีการในการนิเทศที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ ซึ่งวิธีการนิเทศ มีดังนี้คือ

๑. การนิเทศเป็นกลุ่ม โดยแบ่งตามประเภทของผู้ปฏิบัติงาน ตามลักษณะงาน เป็นต้น

๒. การเลือกจุดนิเทศตามสภาพภูมิประเทศ เป็นวิธีที่ใช้สำหรับองค์การที่ตั้งอยู่ไกลและการคมนาคมไม่สะดวก เมื่อที่นิเทศมีโอกาสดำเนินถึง จึงจำเป็นต้องนิเทศหลายๆ เรื่องในคราวเดียวกัน

๓. การนิเทศโดยก่อให้เกิดความรู้สึกแข่งขันกัน เพื่อช่วยให้เกิดการแสดงผลงานที่ดี

๔. การนิเทศโดยการพาไปดูงานนอกสถานที่ เพื่อช่วยให้เกิดความต้องการในการปรับปรุงงานของตนเองให้ดีขึ้น

๕. การนิเทศโดยวิธีนำปัญหามาชี้แจงในที่ประชุม โดยไม่ระบุตัวผู้บกพร่อง

๖. การนิเทศโดยวิธีเปลี่ยนตัวผู้นิเทศ เพื่อป้องกันความจำเจ

๗.๓ ประโยชน์ของการนิเทศงาน

การจัดให้มีการนิเทศงาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่างๆ ดังนี้คือ

๑. ช่วยนักบริหารในการบริหารงานบริการ ให้ถูกต้องตามมาตรฐานและสอดคล้องกับนโยบายของชาติที่กำหนดไว้

๒. ช่วยเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่แต่ละคนให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักวิชาการ

๓. ช่วยนักบริหารในด้าน การวางแผน กำหนดนโยบาย ตลอดจนการประเมินผลงานตามแผนเดิมที่ปฏิบัติไปแล้ว

๔. ช่วยประเมินความต้องการในการให้บริการ ของหน่วยงานต่างๆ ต่อบุคคล ครอบครัวและ ชุมชน

๕. ช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ สามารถกำหนดมาตรฐานการทำงานได้อย่างเหมาะสม

๖. การนิเทศงานที่ดี ช่วยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจ มีขวัญ และกำลังใจที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๗. การนิเทศงานที่ดี จะมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้ผลตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๘. การนิเทศงานสามารถช่วยให้ผู้บริหาร ได้ทราบปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อจะได้ช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆได้

๙. การนิเทศงานเป็นการช่วยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

๑๐. ช่วยกระตุ้น และโน้มน้าวจิตใจ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งประหยัดทั้งเงิน เวลา และแรงงาน

๗.๔ ปัจจัยสนับสนุนการนิเทศงานปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ระบบการนิเทศงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมี ๓ประการ คือ

๑. ปัจจัยด้านโครงสร้างและหน้าที่ของหน่วยงาน คือ จะต้องมีการมีแผนภูมิแสดงสายการบังคับบัญชา และหน้าที่ความรับผิดชอบของงานแต่ละฝ่าย และเจ้าหน้าที่แต่ละคนอย่างชัดเจน รวมทั้งแผนการดำเนินงานของหน่วยงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติตามแผนและประเมินผล

๒. ปัจจัยด้านบริหารจัดการ คือ จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานของงาน ทรัพยากรที่มีอยู่สำหรับดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ และขั้นตอนในการติดตามประเมินผลงาน เพื่อความถูกต้องรวดเร็วและสามารถชี้ถึงผลดีผลเสียของการปฏิบัติงาน รวมทั้งการกำหนดระดับของผู้นิเทศงานว่า แต่ละระดับมีหน้าที่และความรับผิดชอบครอบคลุมมากน้อยเพียงใด

๓. ปัจจัยด้านพฤติกรรมมนุษย์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศจะต้องดำเนินไปด้วยดี การนิเทศงานจึงจะมีประสิทธิภาพ หากเกิดการขัดแย้ง การนิเทศงานอาจล้มเหลวได้ ซึ่งปัจจัยทางด้านนี้จึงขึ้นอยู่กับ

- ความเป็นผู้นำที่ดี
- ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์
- ความมีเมตตาธรรมและความยุติธรรม
- แรงจูงใจ และความรับผิดชอบ

๗.๕ ข้อจำกัดของการนิเทศงาน

๑. การนิเทศงานต้องการ การยอมรับจากผู้บริหาร และผู้รับการนิเทศ

๒. การนิเทศงานจะเกิดประโยชน์เมื่อดำเนินการควบคู่ไปกับระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

๓. การนิเทศงาน จะปฏิบัติเกินขอบเขตที่กำหนดไว้ไม่ได้ คือ ก้าวก้าวยางานของฝ่ายบริหารไม่ได้

๔. การนิเทศงาน ไม่สามารถเข้าไปอุดช่องโหว่ หรือจุดอ่อนของการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นอิสระของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้

๗.๖ ความสำเร็จของการนิเทศงาน

วิจิตร ธีระกุล และคณะ (๒๕๑๙: ๑๔-๑๗) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้ถูกนิเทศได้บรรลุจุดมุ่งหมาย ไว้ดังนี้คือ

๑. พยายามประชาสัมพันธ์งานของผู้ถูกนิเทศให้ทุกฝ่ายเข้าใจและรับรู้ เพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน

๒. ต้องใช้มนุษยสัมพันธ์กับผู้ถูกนิเทศให้มาก ไม่ถือเขาถือเรา

๓. มีทักษะในการเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๔. มีการประเมินผลในการทำงานอยู่เสมอๆ ทั้งการประเมินผลโครงการ การประเมินผลวิชาการการประเมินผลตนเอง

ผู้นิเทศที่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะต้องเป็นคนเฉลียวฉลาด ได้รับการอบรมในทางวิชาการ จิตวิทยา การเข้าสังคม มีประสบการณ์ทำงานที่น่าพึงพอใจ เชี่ยวชาญในการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยวิธีประชาธิปไตย และได้รับการคัดเลือกมาเป็นอย่างดี

๘. การวางแผน และจัดทำโครงการนิเทศงาน

๘.๑ ข้อควรพิจารณาก่อนวางแผนนิเทศงาน

๑. การพิจารณาความหมายหรือลักษณะของงานที่จะนิเทศ ควรจะได้พิจารณา ลักษณะงานให้เข้าใจชัดเจน สิ่งที่ผู้นิเทศจำเป็นต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้แก่

๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ต่างๆ ไปของการนิเทศงานในเรื่องนั้น และการยอมรับ ของเจ้าหน้าที่ผู้รับการนิเทศ หากกำหนดวัตถุประสงค์ไว้สูงเกินไป ถ้าไม่สามารถจะปฏิบัติได้ หรือผู้ปฏิบัติไม่ยอมรับก็ไร้ประโยชน์

๑.๒ ขอบเขต และอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในตำแหน่งผู้นิเทศงานของหน่วยงานนั้นๆ

๑.๓ ปัญหาและความต้องการของชุมชนเองที่มีส่วนสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของงานนั้น

๒. การเลือกวิธี และการจัดรูปแบบที่จะนิเทศ เมื่อได้พิจารณาลักษณะงาน ความต้องการของชุมชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว งานสำคัญต่อไปคือการเลือกวิธีและการจัดรูปแบบที่จะนิเทศ เช่น

๒.๑ วิธีที่จะนิเทศควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผลงานนิเทศ มีคุณค่าสูง การเลือกวิธีนิเทศจึงมีสาระสำคัญๆ คือ

- มีส่วนก่อให้เกิดการปรับปรุง และแก้ไขบริการทั้งทางตรง และทางอ้อม
- ให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมมากที่สุด
- ช่วยให้มีการส่งเสริม อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน
- ก่อให้เกิดความอิสระและมีความคล่องตัวในการทำงานโดยสม่ำเสมอ

- ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงาน
- เป็นวิธีประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงตามวัตถุประสงค์
- เป็นวิธีเชื่อมความสัมพันธ์กับหน่วยบริการอื่นๆ และชุมชน

๒.๒ วิธีนิเทศจะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์

วิธีการที่จะให้ได้ประสิทธิผลสูง และมีคุณค่า ผู้นิเทศงานจะต้องทบทวนและกำหนดปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องสำหรับวิธีนิเทศ คือ

- วิธีการนิเทศนั้น จะต้องได้รับการยอมรับจากนักบริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และชุมชน
- เป็นวิธีที่สามารถปฏิบัติได้ผลในเวลาอันสมควร
- เป็นวิธีที่เชื่อมั่นได้ว่า จะสามารถทำได้สำเร็จ

๒.๓ การมอบหมายอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ รวมทั้งวิธีปฏิบัติจะต้องชัดเจนและแน่นอน

๒.๔ การทบทวนแผนงาน การกำหนดเวลาที่จะทำการนิเทศ ควรไว้ให้พอเหมาะ เช่น แบ่งเวลาไว้ในเดือนหนึ่งจะนิเทศงานกี่วัน แต่ครั้งจะใช้เวลาในการเดินทางเท่าใด ใช้เวลาในการแนะนำให้ความรู้เท่าใด จะใช้เวลาเป็นที่ปรึกษาของเจ้าหน้าที่เท่าใด และเพื่อการวิเคราะห์รายงานและผลงานเท่าใด เป็นต้น

๒.๕ ควรเขียนหมายกำหนดการไว้ล่วงหน้า เพื่อเตือนความจำและเพื่อเตรียมการนิเทศ

๓. การคาดการณ์เกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น

๓.๑ การมีงานประจำเพิ่มขึ้น หรือระยะที่มีโรคระบาด การขาดแคลนเจ้าหน้าที่หรือความต้องการของชุมชนต่อบริการบางอย่างมากเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น

๓.๒ ปัญหาหรืออุปสรรคจากด้านบริหาร เช่น ขาดแคลนงบประมาณ ขาดความร่วมมือของกลุ่มผู้บริหาร เป็นต้น

๓.๓ ปัญหาด้านตัวบุคคล เช่น มีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ความเบื่อหน่ายเฉื่อยชา ขาดความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

๓.๔ ปัญหาด้านภูมิศาสตร์และสังคม เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ การคมนาคม เศรษฐกิจของชุมชน เป็นต้น

๔. การกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผล เพื่อที่จะตรวจสอบดูว่าโครงการต่าง ๆ นั้น ได้ปฏิบัติลุล่วงไปแล้วเพียงใด ตรงเป้าประสงค์หรือไม่ และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง วิธีการที่จะกระทำได้ควรประกอบด้วย

๔.๑ วิธีการวัดผลทั้งแบบก่อน และหลังดำเนินการ

๔.๒ เปรียบเทียบผลงานการบังคับที่ได้รับ

๔.๓ ข้อคิดเห็นและการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานของผู้นิเทศ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

๘.๒ องค์ประกอบของการนิเทศงาน ประกอบด้วย

๑. ผู้นิเทศงานหรือกลุ่มผู้นิเทศงาน และผู้รับการนิเทศ

๒. เวลาและสถานที่ที่จะทำการนิเทศ

๓. พาหนะและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการนิเทศ

๔. แผนงาน เป้าหมาย และมาตรฐานของงานที่ต้องการ

๕. วิธีการ หรือ ยุทธวิธีที่จะใช้ในการนิเทศ

๖. การปฏิบัติงานนิเทศ ควรคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็ว การควบคุมคุณภาพและปริมาณ งานให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ และมีการประสานงานเป็น อย่างดีระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติ

๘.๓ ขั้นตอนของการวางแผนนิเทศงานมีขั้นตอนที่สำคัญๆ คือ

ขั้นที่ ๑ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศ

ขั้นที่ ๒ ขั้นเตรียมการ การรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ ๓ การกำหนดแผนนิเทศงาน

ขั้นที่ ๔ การทดสอบการเตรียมปฏิบัติตามแผน

ขั้นที่ ๕ การใช้แผนนิเทศ^{๔๘}

ขั้นที่ ๑ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศ

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศควรระบุให้แน่ชัดลงไป เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถ ปฏิบัติได้จนบรรลุผลสำเร็จและควรสอดคล้องกับโครงการใหญ่อื่นๆที่ตั้งไว้ด้วย เช่น วัตถุประสงค์ ทั่วไป ต้องการปฏิบัติงานมีคุณภาพ และปริมาณถูกต้องตามมาตรฐานที่ต้องการ ฉะนั้น วัตถุประสงค์ เฉพาะของการนิเทศก็ต้องมุ่งเน้นหนักในคุณภาพและปริมาณของงานนั้นว่า เป้าหมายได้ตั้งไว้ต้องการ ผลที่เปอร์เซ็นต์ ภายในเวลาเท่าใด ก็นิเทศงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้น

ขั้นที่ ๒ ขั้นเตรียมการ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ควรได้มีการรวบรวมข้อมูลต่างๆจนเพียงพอที่จะตอบคำถามเหล่านี้คือ ใคร (Who) ทำ อะไร (What) เมื่อไร (When) ที่ไหน (Where) เหตุผล (Why) ทำอย่างไร (How) และทำเพื่อใคร (Whom) ตัวอย่างคำถามและข้อมูลที่ควรรวบรวมมีดังนี้

๑. ผู้นิเทศงานหรือกลุ่มผู้นิเทศงานและผู้รับการนิเทศผู้ใด

๑) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะนิเทศพอเพียงหรือไม่

๒) จำนวนผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพียงพอ ได้สัดส่วนกันหรือไม่

๓) ผู้นิเทศงานแต่ละคนในกลุ่ม มีความเข้าใจต่อหลักเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติตาม มาตรฐานเดียวกันหรือไม่ และมีการอบรมปฐมนิเทศ ซักซ้อมความเข้าใจต่อกันเพียงใด

๔) การแบ่งเขตรับผิดชอบตามความเหมาะสม^{๔๙}

^{๔๘} คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับครูและศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน

^{๔๙} [ออนไลน์] <http://59090178.blogspot.com/2016/10/5w2h.html>. เขียนโดย Chain Buapli

ผู้รับการนิเทศ

ควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้รับการนิเทศงานพอสมควร เช่น ชื่อหน่วยงานจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ตำแหน่ง จำนวนประชากรในเขตรับผิดชอบ ผลงานของปีที่ล่วงมา เป้าหมายปริมาณ และคุณภาพของงานของหน่วยงานนั้นๆ ฯลฯ

๒. สถานที่และเวลาที่จะนิเทศ ควรกำหนดไว้ล่วงหน้าว่า หน่วยงานใดจะทำการนิเทศ เมื่อใด จะใช้เวลาในการนิเทศนานเท่าใดโดยกำหนดไว้เป็นเดือน หรือเป็นปี ให้แน่นอนว่าจะนิเทศเดือนละกี่วันหรือปีละกี่เดือน

๓. พาหนะและอุปกรณ์ โดยจะต้องกำหนดว่าจะเดินทางโดยวิธีใด ใช้พาหนะชนิดใด และมีอุปกรณ์อะไรบ้างที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในการนิเทศ

๔. เป้าหมาย และมาตรฐานปริมาณงาน ผู้นิเทศงานจะต้องทราบเป้าหมายของงานตามที่ได้วางแผนไว้ รวมทั้งสามารถแปรผลการปฏิบัติงานเพื่อเปรียบเทียบและประเมินความสามารถของผู้รับการนิเทศควบคู่กันไปด้วย เพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาหาอัตราเฉลี่ยผลงานต่อปี ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องวัดผล และปรับปรุงงานต่อไป

๕. วิธีการหรือยุทธวิธีที่จะใช้ในการนิเทศ ได้แก่การเลือกวิธีที่ดีที่สุด และเหมาะสมที่สุดมาใช้ปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น

๕.๑ โดยวิธีนิเทศเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้เข้าทำงานใหม่ หรือ กลุ่มทำงานมานานแต่มีผลงานต่ำ ฯลฯ โดยอาจใช้วิธีเลือกให้อยู่ในลักษณะงานประเภทเดียวกันนำมาฝึกทำ หรือแนะนำเป็นกลุ่ม บางครั้งไม่จำเป็นต้องออกไปทำการนิเทศถึงหน่วยงานนั้นๆ แต่ใช้ในโอกาสประชุมนัดพิเศษ หรือประชุมประจำเดือน เป็นต้น

๕.๒ การเลือกจุดนิเทศตามสภาพภูมิประเทศ เช่น ทางไกลและการคมนาคมไม่สะดวก ในกรณีเช่นนี้เมื่อมีโอกาสได้เข้าถึง ควรจะได้ทำการนิเทศหลายๆเรื่อง ในคราวเดียวกันและเน้นหนักในเรื่องสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

๕.๓ โดยวิธีช่วยให้เกิดการแสดงผลงานที่ดี หรือให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน

๕.๔ โดยวิธีนำไปดูงานในสถานที่ซึ่งดีเด่นกว่าจะช่วยให้เกิดความรู้สึกลอยลางจะปรับปรุงงานของตนเองให้ดีขึ้น

๕.๕ วิธีนิเทศงาน ควรมีกลวิธีเปลี่ยนแปลงเสมอ เช่น บางครั้งอาจแจ้งให้ผู้รับการนิเทศทราบล่วงหน้า แต่บางครั้งไม่ควรแจ้งให้ทราบ ดังนี้ เพื่อจะได้มีโอกาสพบเห็นตามสภาพที่เป็นจริง (แต่ไม่ควร)

๕.๖ โดยวิธีนิเทศในด้านปริมาณ ร่วมกับคุณภาพในรายที่พบว่ามาตรฐานต่ำ

๕.๗ โดยวิธีเปลี่ยนตัวผู้นิเทศเพื่อป้องกันความจำเจ

๕.๘ โดยวิธีนำปัญหามาชี้แจงในที่ประชุมโดยไม่ระบุตัวผู้บกพร่อง

ขั้นที่ ๓ การกำหนดแผนนิเทศ

เมื่อได้รับข้อมูลและวิเคราะห์ตามหัวข้อต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ก็นำเอาข้อมูลนั้นมากำหนดแผนนิเทศงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติการณ์ต่อไป ฉะนั้น แผนนิเทศงานจึงควรประกอบด้วย

๑. วัตถุประสงค์ของการนิเทศและเป้าหมายของงานทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ

๒. กำหนดระยะเวลาที่จะปฏิบัติงานนิเทศ ตามแผนและการติดตามผล

๓. กำหนดวิธีที่จะใช้นิเทศตามหลักการและเทคนิค

๔. กำหนดวิธีปฏิบัติเป็นขั้นตอน เช่น

๔.๑ กำหนดการประชุมหรืออบรมปฐมนิเทศ เพื่อซักซ้อมความเข้าใจ ทบทวนความรู้ ตลอดจนวิธีดำเนินการในเรื่องนั้นๆ

๔.๒ กำหนดตารางการนิเทศงาน เป็นรายเดือน และรายปี และทำแผนล่วงหน้าอย่างน้อย ๒ เดือนเพื่อแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ

๔.๓ กำหนดงบประมาณที่ใช้ เช่น ค่าน้ำมันรถยนต์ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะและอุปกรณ์ต่างๆ

ขั้นที่ ๔ การทดลองปฏิบัติตามแผน

ก่อนที่จะใช้แผน ควรได้มีการทดลองปฏิบัติ เพื่อทราบว่าสามารถใช้แผนที่กำหนดนั้นได้หรือไม่เพียงไร มีปัญหาอุปสรรค ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง เมื่อประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขจนเหมาะสมแล้ว ก็นำแผนไปใช้ต่อไป

ขั้นที่ ๕ การปฏิบัติตามแผนหรือการใช้แผน

ผู้นิเทศงานควรเลือกออกนิเทศงานก่อนหลัง ตามปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานนั้น โดยขออนุมัติและจัดทำคำสั่งหรือข้อตกลงเสนอผู้บังคับบัญชาอนุมัติ และแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อปฏิบัติต่อไป

ความถี่ของการนิเทศ

ควรได้นิเทศโดยสม่ำเสมอเพื่อการประเมินผลที่แน่นอน การจัดปัญหาในการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงแก้ไขข้อขัดข้อง การกำหนดความถี่ของการนิเทศ อาจจะเป็นทุก ๓ เดือน ๖ เดือน หรือ ๑ ปี หรือหากเป็นโครงการเร่งรัด อาจจะทำให้มีความถี่มากขึ้น เช่น ทุก ๑-๒ เดือน เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๒๔ วิเคราะห์นิเทศ (ประเมินผล) โรงเรียน การจัดทำรายงานผล รายงานความก้าวหน้า กิจกรรมที่ทำสำเร็จ ผลกระทบ

๒) การจัดทำรายงานผล รายงานความก้าวหน้า กิจกรรมที่ทำสำเร็จ ผลกระทบ	๑	๒	๓	๔	รวม
๑) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศควรระบุให้แน่ชัดลงไปในการรายงานผล เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถปฏิบัติได้จนบรรลุผลสำเร็จ	√	√	√	√	๔
๒) วัตถุประสงค์เฉพาะของการนิเทศก็ต้องมุ่งเน้นหนักในคุณภาพและปริมาณของงานนั้นว่ามีเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ต้องการผลที่เปอร์เซ็นต์ ภายในเวลาเท่าใด	√	√	√	√	๔
๓) มีการรวบรวมข้อมูลต่างๆจนเพียงพอที่จะตอบคำถามในการประชุมรายงานผลและข้อมูล que ควรรวบรวมมีอะไรบ้าง	√	√	√	√	๔

๔) ชื่อหน่วยงานจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ ตำแหน่ง จำนวนประชากร ในเขตรับผิดชอบ ผลงานของปีที่ส่งมามีผลการปฏิบัติกิจกรรมเป็น อย่างไรบ้าง	✓	✓	✓	✓	๔
๕) ข้อมูลและวิเคราะห์ตามกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ก็นำเอา ข้อมูลนั้นมากำหนดแผนนิเทศงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติการ นิเทศต่อไป	✓	✓	✓	✓	๔
๖) กำหนดระยะเวลาที่จะปฏิบัติงานนิเทศกิจกรรม ตามแผนและการ ติดตามผลความก้าวหน้า	✓	✓	✓	✓	๔
๗) กำหนดตารางการนิเทศงานกิจกรรม เป็นรายเดือน และรายปี แล้วทำแผนล่วงหน้าอย่างน้อย ๒ เดือนเพื่อรายงานผลความก้าวหน้า ผู้เกี่ยวข้องทราบผลกระทบ	✓	✓	✓	✓	๔
๘) กำหนดการประชุมหรืออบรมกิจกรรม เพื่อซักซ้อมความเข้าใจ ทบทวนความรู้ ตลอดจนวิธีดำเนินการในเรื่องนั้นๆ	✓	✓	✓	✓	๔
๙) ควรได้มีการทดลองปฏิบัติกิจกรรม เพื่อทราบว่าสามารถใช้ แผนที่กำหนดนั้นได้หรือไม่เพียงไร มีปัญหาอุปสรรคและผลกระทบ อย่างไร	✓	✓	✓	✓	๔
๑๐) ผู้นิเทศงานควรเลือกออกนิเทศงานก่อนหลัง ตามปัญหาและ อุปสรรคของหน่วยงานนั้น โดยขออนุมัติและจัดทำคำสั่งหรือเสนอ รายงานข้อตกลงเสนอผู้บังคับบัญชาอนุมัติ	✓	✓	✓	✓	๔

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = คู่มือนิเทศงานสาธารณสุขผสมผสาน รอบที่ ๒ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗, กลุ่มงานพัฒนา
ยุทธศาสตร์สาธารณสุข

๒ = <http://59090178.blogspot.com/2016/10/5w2h.html>. เขียนโดย Chain Buapli

๓ = คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ
สำหรับครูและศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน

๔ = ผู้วิจัย

การทบทวนหลังปฏิบัติการ (After Action Review: AAR)

เป็นการทบทวนหลังปฏิบัติงานหรือเป็นกระบวนการเพื่อวิเคราะห์ด้านความสำเร็จและ
ปัญหาที่เกิดขึ้น สาเหตุของการเกิด และสามารถดำเนินการให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร โดยเอา
บทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวของการทำงานที่ผ่านมา เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาหรือการ
ปรับปรุงเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน การทำ After Action Review: AAR เป็นรูปแบบ
ของกลุ่มงานที่สะท้อน ความมีส่วนร่วมในการทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง สาเหตุ
ของการเกิดและสิ่งที่ได้เรียนรู้คืออะไร เริ่มใช้เป็นครั้งแรกโดยกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกา เพื่อสะท้อนถึง
การทำงานโดยการจำแนกถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งที่ต้องปรับปรุง

ขั้นตอนการทำ

๑. ควรทำทันที หลังจากจบงานนั้นๆ หรือเร็วที่สุดที่จัดหาเวลาได้ เพราะยังจำได้ดี การเรียนรู้จะได้ถูกนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

๒. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการทำต้องมีการเปิดใจและยอมรับที่จะเรียนรู้ ทุกคนควรมีส่วนร่วมในบรรยากาศที่อิสระไม่มีความเป็นเจ้านาย หรือลูกน้องเป็นการเรียนรู้จากเหตุการณ์มากกว่าการวิจารณ์

๓. มี "คุณอำนวย" เป็นผู้คอยกระตุ้น ตั้งคำถามให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

๔. ถามตัวเองว่า สิ่งที่เราจะได้รับคืออะไร

๕. ถามตัวเองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงคืออะไร หมายถึง ทีมงานต้องเข้าใจและเห็นด้วยความจริงที่เกิดขึ้น พึงระลึกไว้ว่า จุดประสงค์ก็คือการแยกแยะปัญหาไม่ใช่การกล่าวหา หรือกล่าวโทษ

๖. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแผนงานกับความจริง การเรียนรู้ความจริงเริ่มต้นด้วยทีมเปรียบเทียบแผนงานกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และตัดสินใจว่า ทำไมจึงเกิดความแตกต่าง และได้เรียนรู้อะไร จำแนกให้เห็นและอภิปรายถึงความสำเร็จและสิ่งที่ขาดหายไป ใส่ในแผนงานเพื่อดำเนินการให้ถึงความสำเร็จและพัฒนาปรับปรุงในสิ่งที่ขาดหายไป

๗. บันทึกประเด็นสำคัญ การบันทึกประเด็นสำคัญหลังจากที่ได้มีการชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนในการทำ แล้ว ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ภายในทีมงานด้วยกันและเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ที่กว้างมากขึ้นกว่าเดิมในองค์กร

การทำมักจะใช้ ๔ คำถาม คือ

๑. สิ่งที่เราคาดว่าจะได้จากการทำงาน คืออะไร

๒. สิ่งที่เกิดขึ้นจริงคืออะไร

๓. สิ่งที่แตกต่างกันและทำไมจึงแตกต่าง

๔. สิ่งที่ต้องแก้ไข คืออะไร และจะปรับปรุงได้อย่างไร

คุณลักษณะ

๑. เปิดใจและซื่อสัตย์ในการพูดคุย

๒. ทุกคนในทีมมีส่วนร่วม

๓. เน้นผลลัพธ์ของกิจกรรมของงาน

๔. การอธิบายวิธีเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องถึงสิ่งที่ต้องทำ

๕. การพัฒนาของการแสดงออกทางความคิดเห็นเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรค

เครื่องมือนี้เหมาะสมกับทุกทีมที่ต้องการเรียนรู้จากการทำงานแต่ละโครงการควรใส่ใจและเข้าร่วมในกิจกรรมและทุกเสียงในทีมมีความหมายและความสำคัญ เมื่อใดที่ควรใช้ After Action Review: AAR เป็นเครื่องมือที่จะสามารถแนะนำทีมงานในการขึ้นนำหลังจากโครงการหรือโครงการเสร็จสิ้นแล้วหรืออาจจะใช้ระหว่างการดำเนินการก็ได้ เพื่อให้ทีมงานได้รับประโยชน์ประโยชน์

๑. ได้แนวทางในการปรับปรุง/พัฒนางาน

๒. ได้ฝึกทักษะในการพูด และการฟัง
๓. เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์สู่การทำงานเป็นทีม
๔. ทำให้ทราบถึงสิ่งที่เราปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น อยู่แล้ว เพื่อบันทึกจดจำและรักษาไว้/พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
๕. ทำให้เราทราบข้อผิดพลาด และวิธีการป้องกันไม่ให้ผิดซ้ำ

๙. การนิเทศงานสาธารณสุข (Supervisory Management for Health Services) กระทรวงสาธารณสุข ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศงาน และการปฏิบัติในหน่วยงานต่างๆ มานานแล้ว

(อุทัย สุตสุข ๒๕๒๗:๑๘๒) ในช่วงแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ ๑-๓ (พ.ศ.๒๕๐๔-๒๕๑๙) หน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการนิเทศงานอย่างจริงจัง แต่เป็นในลักษณะต่างกรมต่างกองจัดทำกันเอง โดยยังมีได้มีการกำหนดนโยบาย หรือจัดเป็นระบบการนิเทศที่แน่นอนต่อมาในช่วงของแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๒๐-๒๕๒๔) ได้มีการจัดแบ่งระดับการนิเทศเป็นส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคขึ้น เพื่อจะได้มีผู้รับผิดชอบสอดส่องดูแลให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งอยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ให้มีความรู้ความสามารถ และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติโดยทั่วถึงและสม่ำเสมอ ทั้งนี้โดยยึดหลักประหยัดทรัพยากรให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุข จึงได้เลือกกำหนดกลวิธีนิเทศงานสาธารณสุขผสมผสานขึ้นและถือปฏิบัติอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์และเนื้อหาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการสาธารณสุข เพื่อให้ครอบคลุมทุกลักษณะงานที่มีการปฏิบัติงานของแต่ละระดับ

๙.๑ การนิเทศงานสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขแบ่งออกเป็น ๔ ระดับตามขอบเขตหน้าที่ ดังนี้

๑. ระดับส่วนกลาง มีหน้าที่นิเทศงานหน่วยงานในส่วนภูมิภาคทุกระดับ ตั้งแต่ระดับศูนย์ / ภาค / เขตและทุกหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัด โดยเน้นหนักในระดับจังหวัด
๒. ระดับจังหวัด มีหน้าที่นิเทศงานระดับจังหวัดด้วยกันในลักษณะไขว้หรือตามระบบเครือข่าย ในโครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการเครือข่ายบริการสุขภาพ (พบส.) และหน่วยงานระดับต่ำกว่าทุกหน่วยงานในสังกัด โดยเน้นหนักที่หน่วยงานระดับอำเภอ
๓. ระดับอำเภอ มีหน้าที่นิเทศงาน หน่วยระดับอำเภอด้วยกันในจังหวัดนั้นหรือจังหวัดอื่น ตามที่คณะกรรมการส่วนกลางเห็นสมควรในลักษณะไขว้ และนิเทศทุกหน่วยงานในอำเภอที่รับผิดชอบ โดยเน้นหนักที่ระดับตำบล
๔. ระดับตำบล มีหน้าที่นิเทศงานหน่วยงานสาธารณสุขในระดับต่ำกว่าทุกหน่วยงาน

๙.๒ วิธีการในการนิเทศงานสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข (๒๕๓๒) แบ่งวิธีการนิเทศงานออกเป็น ๓ วิธี คือ

๑. การนิเทศงานเป็นทีม (Team Supervision) หมายถึง การจัดผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะสาขา ร่วมเดินทางไปนิเทศงานหน่วยงาน แล้วผู้นิเทศจะนิเทศงานในด้านที่ตนมีความรู้ ความชำนาญ

๒. การนิเทศลักษณะไขว้ (Cross Supervision) ซึ่งอาจจัดเป็นทีม หรือไปนิเทศเพียงคนเดียว โดยนิเทศงานด้านที่ผู้นิเทศ มีความรู้ ความชำนาญ แก่หน่วยงานที่อยู่ในระดับเดียวกับหน่วยงานผู้นิเทศแต่หน่วยงานหลังมีความชำนาญงานด้านนั้นน้อยกว่า

๓. การนิเทศงานเป็นกลุ่ม (Cross Supervision) เป็นการนิเทศงานโดยเรียกผู้รับการนิเทศมาพบเป็นกลุ่ม เพื่อสอบถามการปฏิบัติงาน หรือเพื่อชี้แจงวิธีทำงาน หรือเพิ่มพูนความรู้ เทคนิค และวิธีปฏิบัติในการนิเทศงาน

๙.๓ ลักษณะของการนิเทศงาน

๑. การนิเทศงานเฉพาะกิจ มักเน้นในด้านวิชาการมากกว่าด้านการบริหารจัดการและนโยบาย เช่น การนิเทศเฉพาะกิจของกรมวิชาการต่างๆ

๒. การนิเทศงานแบบผสมผสานจะเน้นนโยบายและแผนงานโครงการ เพื่อเป็นการติดตามผลงานและปัญหาเพื่อพิจารณาแก้ไขต่อไป

กระทรวงสาธารณสุข (๒๕๓๒) กล่าวว่า ผู้นิเทศงานต้องมีความรู้ในหลักการนิเทศงาน เพื่อประกอบการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑ จะต้องรู้จุดมุ่งหมาย หรือจุดประสงค์ของการนิเทศ

๒ จะต้องรู้นโยบาย แผนงาน เป้าหมายของงานที่จะไปนิเทศ

๓ จะต้องรู้โครงสร้างการบริหารงานของสถานที่นั้น

๔ จะต้องรู้ความสามารถ ทักษะ ขวัญและกำลังใจ รวมทั้งสภาพของผู้รับการนิเทศด้วย

๕ รู้วิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมทั้งผลงาน คุณภาพของงาน

๖ จะต้องรู้ว่ามีความสภาวะแวดล้อมอีกหลายประการที่จะช่วยให้การนิเทศงานบรรลุความสำเร็จตามประสงค์

ตารางที่ ๒.๒๕ วิเคราะห์นิเทศ (ประเมินผล) โรงเรียน สรุปรายงานผล-การประเมินผล-การทบทวนหลังปฏิบัติการ (AAR)

๓) สรุปรายงานผล-การประเมินผล-การทบทวนหลังปฏิบัติการ (AAR)	๑	๒	๓	๔	รวม
๑) การทบทวนหลังปฏิบัติงานหรือเป็นกระบวนการเพื่อวิเคราะห์ด้านความสำเร็จ	√	√	√	√	๔
๒) ปัญหากิจกรรมที่เกิดเหตุอะไร สาเหตุของการเกิด และจะสามารถดำเนินการให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร โดยเอาบทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวของการทำงานที่ผ่านมา	√	√	√	√	๔
๓) รูปแบบของกลุ่มทำงานกิจกรรมที่สะท้อน ความมีส่วนร่วมในการทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นในการประกอบกิจกรรม	√	√	√	√	๔
๔) เพื่อสะท้อนถึงการทำงานโดยการจำแนกถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งที่ต้องปรับปรุงต่อไป	√	√	√	√	๔
๕) ข้อมูลและวิเคราะห์ตามกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ก็นำเอาข้อมูลนั้นมากำหนดแผนนิเทศงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติการ	√	√	√	√	๔

นิเทศต่อไป					
๖) ควรทำทันทีหลังจากจบกิจกรรมนั้นๆ หรือเร็วที่สุดที่จัดหาเวลาได้ เพราะยังจำได้ดี การเรียนรู้จะได้ถูกนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม	✓	✓	✓	✓	๔
๗) สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการทำกิจกรรมต้องมีการเปิดใจ และยอมรับที่จะเรียนรู้ ทุกคนควรมีส่วนร่วมในบรรยากาศที่อิสระไม่มี ความเป็นผู้บริหารโรงเรียนหรือครูและวิทยากรท้องถิ่นเป็นการเรียนรู้ จากเหตุการณ์มากกว่าการวิจารณ์	✓	✓	✓	✓	๔
๘) ถามตัวเองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงคืออะไร หมายถึง ทีมงานกิจกรรม ต้องเข้าใจและเห็นด้วยความจริงที่เกิดขึ้น พึงระลึกไว้ว่า จุดประสงค์ก็คือการแยกแยะปัญหาไม่ใช่การกล่าวหาหรือกล่าวโทษ	✓	✓	✓	✓	๔
๙) การบันทึกประเด็นสำคัญหลังจากที่ได้มีการชี้ให้เห็นอย่างชัดเจน ในการทำกิจกรรมแล้ว ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับสิ่งที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	๔
๑๐) ผู้นิเทศงานควรเลือกออกนิเทศงานหลัง ตามปัญหาและอุปสรรค ของหน่วยงานนั้น โดยขออนุมัติและจัดทำคำสั่งหรือเสนอรายงาน ข้อตกลงเสนอผู้บังคับบัญชาอนุมัติ	✓	✓	✓	✓	๔

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑ = คู่มือนิเทศงานสาธารณสุขผสมผสาน รอบที่ ๒ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗, กลุ่มงานพัฒนา ยุทธศาสตร์สาธารณสุข

๒ = <http://59090178.blogspot.com/2016/10/5w2h.html>. เขียนโดย Chain Buapli

๓ = คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับครูและศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน

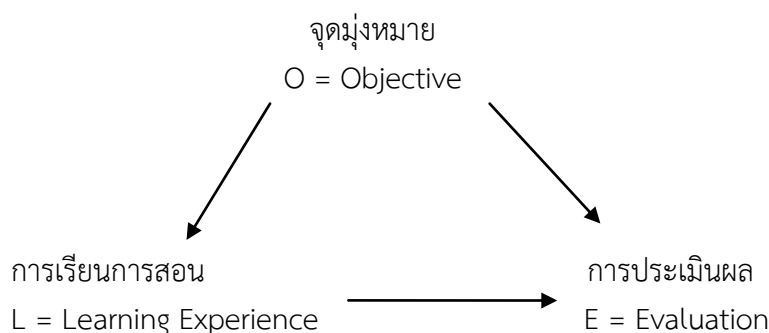
๔ = ผู้วิจัย

จุดมุ่งหมายการศึกษา คือ จุดที่ต้องพยายามไปให้ถึงเป็นสิ่งที่หวังไว้ในอนาคต เป็นเครื่องบอก ทิศทางให้ผู้ทำงานอย่างหนึ่งพยายามไปให้ถึงจุดนั้นเปรียบเสมือนผู้กำหนดทิศทาง ดังนั้น จุดมุ่งหมาย ทางการศึกษา จึงเป็นการกำหนดทิศทางของกิจกรรมทางการศึกษาให้ได้ดังที่พึงประสงค์ไว้

(ล้วนและอังคณา สายยศ ๒๕๓๙: ๓๔-๓๕) การกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นงานที่มีความสำคัญ เพราะจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้น จะเห็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา การเลือกวิธีสอน กิจกรรมการ เรียนการสอน ตลอดจนการวัดผล จึงควรมีลักษณะที่ชัดเจนและเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ สิ่งที่สำคัญอยู่ ตรงที่ว่าต้องรู้ให้แน่ชัดเสียแต่ต้นว่า วิชานี้ บทนี้ จะต้องวัดอะไรบ้าง จะต้องวัดมากน้อยอย่างละ เท่าไร และจะต้องวัดด้วยวิธีใด ซึ่งจัดว่าเป็นสิ่งแรกที่สำคัญที่สุดของขบวนการวัดผล ดังนั้นการที่จะ ตอบคำถามดังกล่าวนี้ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องรู้ถึงจุดมุ่งหมายของวิชา หรือบทเรียนนั้นเสียก่อนว่า ต้องการให้เกิดสิ่งใดกับผู้เรียนบ้าง จึงจะสามารถทำการวัดได้อย่างถูกต้อง หากพิจารณาจาก กระบวนการสอนที่เรียกว่าทฤษฎี OLE จะประกอบด้วย

(ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ๒๕๒๖: ๑๐๖)

- ๑ O = Objective = จุดมุ่งหมาย
 ๒ L = Learning Experience = การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน
 ๓ E = Evaluation = การประเมินผล
 ซึ่งทั้ง ๓ ส่วนจะต่อเนื่องเป็นวงจรการเรียนการสอน แสดงเป็นวงจรไว้มุมภาพ

ภาพ ๒.๖ วงจรการเรียนการสอน

ที่มา: ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ๒๕๒๖: ๑๐๖

จากวงจรการเรียนการสอน จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วน มีความเกี่ยวข้องต่อเนื่องกันคือ

๑. จุดมุ่งหมาย (Objective) การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเน้นที่เป้าหมายของการสอน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง ๓ ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ความคิด (ด้านพุทธิพิสัย) ด้านเจตคติ (ด้านจิตพิสัย) คือการได้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญ และด้านทักษะ (ด้านทักษะพิสัย) คือการปฏิบัติได้ถูกต้องตามวัย ดังนั้น ในการสอนจึงต้องตั้งจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้ง ๓ ด้าน มิใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว จึงจะถือว่าเป็นการสอนที่สมบูรณ์ ตลอดจนมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่ไปใช้ได้

๒. การเรียนการสอน (Learning Experience) เป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการทางการศึกษา เพราะเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นกับการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งจะทำหน้าที่พัฒนาและเสริมสร้างผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมีประสบการณ์การเรียนรู้เพิ่มขึ้น

๓. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการติดตามผลการจัดการเรียนการสอนว่าผู้เรียนบรรลุผลมากน้อยเพียงใด ตามธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนขึ้นอยู่กับพัฒนา ทางสติปัญญาและทางร่างกายซึ่งมีความแตกต่างกัน การประเมินผลการเรียนจะเชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและวิธีการเรียน การสอนกล่าวคือ ผู้สอนมักจะตั้งความหวังก่อนสอนว่าต้องการจะให้ผู้เรียนรู้อะไร เกิดพฤติกรรมอะไร หรือทำอะไรได้บ้าง ซึ่งความหวังนี้เรียกว่า จุดมุ่งหมายทางการศึกษา ซึ่งมี ๓ ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนจึงต้องเกี่ยวพันกับจุดมุ่งหมายการศึกษา

ดังนั้นครูหรือผู้ประเมินต้องสามารถ ตีความหมายของจุดมุ่งหมายรายวิชานั้นๆ ให้ถูกต้องครอบคลุมและชัดเจน จึงจะสามารถวัดและประเมินได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการ แต่ปัญหาที่พบเห็น อยู่เสมอในทางปฏิบัติคือ จากจุดมุ่งหมายของรายวิชาเดียวกัน ครูผู้สอนแต่ละคนมักจะตีความต่างกันไป โดยเฉพาะในแง่ของขอบข่าย อันส่งผลให้ดำเนินการสอนและสอบวัดในประเด็นที่แตกต่างกัน

	Approaches ที่๑ ด้านพุทธิพิสัย	Approaches ที่๒ด้านจิตพิสัย	Approaches ที่๓ ด้านทักษะพิสัย	Approaches ที่๔ ทักษะ กระบวนการ
-ลดเวลาเรียน	O=ความรู้ ความจำในเนื้อ เรื่อง-นิยาม L=การเรียนรู้การ สอนที่ดีขึ้นกว่าเดิม E=การประเมิน ค่า-เกณฑ์ภายใน	O=การปลูกฝังสิ่งที่ดี งามในจิตสำนึก L=ความรู้สึกร คุณธรรมจริยธรรม E=การรับรู้-ยอมรับ ในลักษณะการ แสดงออกความรู้สึกร ที่ดีงาม	O=พฤติกรรมการ เคลื่อนไหว L=ทัศนศึกษา-วัด- พิพิธภัณฑ์-ดูงาน สถานศึกษาที่ดีกว่า E=มีความรอบรู้- ภายนอกมากขึ้น	O=กระบวนการ ทางสติปัญญา L=แสวงหาความรู้ E=การใช้เหตุ-ใช้ ผลในการสืบสอบ
-ใช้เวลาเท่าเดิม เพิ่มเวลารู้	O=ความรู้ เกี่ยวกับกฎและ ความจริง L=ความรู้เกี่ยวกับ เกณฑ์-การตัดสิน E=ประสิทธิภาพ ที่เคยเรียนรวบ ยอด	O=การแสดงออกที่ เต็มใจตอบสนอง L=การปฏิบัติเรื่อง ดีเป็นความเชื่อ E=เกิดทัศนคติที่ดี กับกลุ่ม	O=กิริยาการ เคลื่อนไหวทุกส่วน ของร่าง L=การสังเกตใน สิ่งแวดล้อมรอบตัว E=ตอบข้อมูล ภายใน-ภายนอกได้ ถูกต้อง	O=การคิด วิเคราะห์ L=กระบวนการ คิด-วิเคราะห์ E=การคิดอย่างมี เหตุผลอ้างอิงได้
-กิจกรรมที่เน้น พฤติกรรมการ เคลื่อนไหวเชิงกิริยา	O=ธรรมเนียม, ประเพณี,วัฒนธรรม L=เรื่องราวสิ่งที่ดี- เลว-ถูก-ผิด-ควร- ไม่ควรจะกระทำ E=ความคิดรวบ ยอด-งานสำเร็จ	O=การจัดรวบรวม แนวคิดค่านิยมเก่าที่ ผิดและไม่เหมาะสม L=การจัดระบบนิยม ที่จะยึดถือใหม่ เข้า กับบริบทที่ดีสืบไป E=การแสดงออกที่ดี	O=สุขภาพแข็งแรง L=มีทักษะในการ สื่อสาร-กีฬา-ดนตรี E=ความคล่องตัวใน การเคลื่อนไหว	O=แสดงความ คิดเห็น L=กระตุ้นให้ ผู้เรียนพิสูจน์ ทดสอบความคิด ของตนอย่างมี เหตุผล E=รวมกลุ่มโดยแต่ละ กลุ่มรวม-แสดง ความคิดเห็นกลุ่ม

-วิธีดำเนินการ เพื่อสังคมทำงาน ร่วมกันเพื่อ ทักษะในการ ดำรงชีวิต	O=สามารถสรุป เรื่องราวต่าง ๆ L=ความรู้ทฤษฎี- โครงสร้าง E=นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันใน ครอบครัว-สังคม	O=สร้างลักษณะที่ดี เป็นนิสัยมีคุณธรรม L=รักสิ่งแวดล้อม E=เป็นผู้ที่รู้จักดีชั่ว เป็นอย่างไร	O=การเคลื่อนไหว ในการทำงาน L=มีการเคลื่อนไหว ในเชิงสร้างสรรค์ E=สามารถตีความ- สุนทรียภาพ- สร้างสรรค์ในชีวิต	O=ผู้เรียน ดำเนินการ แสวงหาความรู้ L=ให้ผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล E=คำตอบ, ประเด็นที่เป็น ปัญหาและใช้ เหตุผลของเสียง ส่วนใหญ่ในการแก้ ปัญหา
--	---	---	---	--

๒.๓ บริบทสถานศึกษา

โรงเรียนพญาไท (PHYATHAI SCHOOL) ผู้อำนวยการ นายอานวย พุทธิมี รหัสโรงเรียน ๑๐๑๐๗๒๐๐๐๑ เลขที่ ๓๐๖ ถนนศรีอยุธยา ตำบลทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๓๕๔-๕๒๕๑ ระดับที่เปิดสอนอนุบาล – ประถมศึกษา มีนักเรียนทั้งหมด ๑,๒๕๖ คน มีครูและบุคลากรทั้งหมด ชาย ๒๓ คน หญิง ๑๐๖ คน รวมทั้งหมด ๑๒๙ คน

โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) (BANGBUA SCHOOL) ผู้อำนวยการ นส. สุภาวดี อึ้งพานิช รหัสโรงเรียน ๑๐๑๐๗๒๐๐๐๘ เลขที่ ๘ หมู่ ๔ ตำบลลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐๒-๕๗๙-๕๓๐๑ ก่อตั้ง ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ระดับที่เปิดสอนอนุบาล – มัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนทั้งหมด ๙๗๔ คน มีครูและบุคลากรทั้งหมด ชาย ๘ คน หญิง ๖๓ คน รวมทั้งหมด ๗๑ คน

โรงเรียนวัดนาคปรก (WATNAKPROK SCHOOL) ผู้อำนวยการ นส.กรชนก เนตรโอภา รักษ์ รหัสโรงเรียน ๑๐๑๐๗๒๐๐๒๘ เลขที่ ๑๐๑ ตำบลปากคลองภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๒-๔๖๗-๐๕๖๘ ระดับที่เปิดสอนอนุบาล – ประถมศึกษา มีนักเรียนทั้งหมด ๒๒๑ คน มีครูและบุคลากรทั้งหมด ชาย ๒ คน หญิง ๑๕ คน รวมทั้งหมด ๑๗ คน

หลักพุทธบริหารการศึกษาตาม อธิปไตย ๔ และ สุ จิ ปุ ลิ

การใช้ อธิปไตย ๔ เป็นแนวทางการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรง สดับไว้อย่างแยบคาย อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใครๆ ก็ ท่องได้ จำได้ แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบกระบวนการทั้ง ๔ ข้อ อันเป็น ๔ ขั้นตอนที่ต้องเนื่อง หนุนเสริมกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่ามันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง ๔ ข้อ จึงจะทำให้ เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการเรียนการสอนได้ตามความมุ่งหวัง ขออธิบายดังต่อไปนี้

๑) ฉันทะ คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ ใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำ จึงจะเกิดผลจริงตามควร การมีใจรัก ถือว่าสำคัญมาก ไม่ใช่ทำให้รักเพื่ออะไรสักอย่าง หรือ ห้ามใจ ไม่ให้รัก มันก็ยากยิ่งพอๆกัน เพราะรักดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความรักความศรัทธาของเราจริงๆ ขึ้นทำ

ไปก็มีแต่จะทุกข์ทรมานแม้จะได้บางสิ่งที่มุ่งหวังแล้วก็ตาม ประการสำคัญเป็นการแอบแฝงมาจากความคิดอื่นศรัทธาอื่นหรือความเป็นอื่นที่เราพยายามหาเหตุและผลมาอธิบายว่า มันคือสิ่งเดียวกัน เพื่อให้สามารถดำเนินไปได้หรือเพื่อให้ตัวเองสบายใจที่สุด แต่ถ้าเรามีใจศรัทธาอันแรงกล้าแล้ว พลังสร้างสรรค์ก็จะบังเกิดขึ้นกับเราอย่างมหัศจรรย์ทีเดียวที่นี้มาพูดถึงว่า “เราจะสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นได้อย่างไร” ความพอใจรักใคร่ในการเรียนการสอน คือเป็นหลัก ถ้าทำแล้วต้องมีความรับผิดชอบในบริหารการเรียนรู้อการสอน ต้องดูแลนักเรียนให้รักการเรียนให้ดี มีความรับผิดชอบสูง การเรียนรู้ที่ได้ออกมาดีและมีคุณภาพ ศรัทธาต่อการเรียนรู้ก็จะเข้าถึงความรู้ หรือศรัทธาต่อการเรียนก็จะเข้าถึงความรู้ที่เรียนหรือไม่ศรัทธาอะไรเลยก็ไม่เข้าถึงก็ไม่เข้าถึงอะไรเลย เพราะความศรัทธานำมาซึ่งมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อทำทุกอย่างให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เราศรัทธานั้นเอง ขณะเดียวกันก็ลองตรวจสอบตัวเองดูว่าสิ่งที่เราศรัทธากับสิ่งที่นักเรียนนั้นตรงกันหรือไม่ หากตรงกันก็เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนหรือหากไม่ตรงกันก็เรียนรู้ที่จะให้โอกาสตัวเองไปสู่แห่งที่ที่เหมาะสมกว่ามีคุณภาพการเรียนรู้ที่ดีกว่า

๒) วิตติยะ คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้น วิตติยานี้มาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึกไม่ย่อท้อต่อปัญหาและมีความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง โดยมีศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำใจ และเตือนใจความอดทนเป็นเครื่องมือสำหรับคนใจเย็นและใจงามด้วย ไม่ใช่หุนหันพลุกพล่านและร้อนรน เพราะมันจะทำให้มีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย หรือสูญเสียความอดทนในที่สุด ดังนั้น ความวิตติยะอุสาหะ จึงเป็นวิถีทางของบุคคลที่ใฝ่รู้อย่างหาญกล้าและท้าทายต่ออุปสรรคใดๆ ทั้งมวลถ้าจะฝึกฝนเรื่องความวิตติยะแล้วจะต้องเริ่มจากความคิดที่ว่า ต้องหมั่นฝึกฝนตนเองบ่อยๆ หมั่นทำหมั่นคิดหมั่นเขียนหมั่นนำเสนอและอย่าขี้เกียจ อย่างกลัวความผิดพลาดและจงกล้าแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวของตัวเอง อย่าท้อต่อการเรียนรู้ที่หนักและมีการบ้านมากมายให้คิดว่าทำมากรู้มากเก่งมากขึ้น อย่าบ่นว่าไม่มีเวลาเพราะเวลามีเท่าเดิม ฯลฯ

๓) จิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบตามค่านิยมใหญ่มาปัจจุบัน สังคมซับซ้อน มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ละคนมีภาระหน้าที่ ที่ต้องทำมากมาย ไม่รู้จะทำอะไรก่อน แต่ถ้าเรามีใจที่จดจ่อต่อสิ่งที่เราคิดเราทำและรับผิดชอบแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการงานก็ตาม ทุกอย่างก็จะดีขึ้นเอง เราก็จะมีความรอบรู้มากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยใจที่จดจ่อตั้งมั่นและใฝ่เรียนรู้ของเรา เมื่อมีความรอบรู้มากขึ้นก็จะเกิดความรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้วการตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามไปด้วยความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความเรียนรู้และรอบรู้แล้ว ยังต้องอาศัยความดีงามเป็นเครื่องเตือนสติด้วย ถึงจะสามารถใช้จิตของเราพิจารณาและตรึกตรองในเนื้อหาที่เรียนรู้อย่างแท้จริง ของสิ่งต่างๆ นั้นได้อย่างเหมาะสม เพราะความดีงามตามแบบอย่างของและจริยธรรมของสังคมนั้นเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข จิตใจจดจ่อต่อการเรียนรู้ มีสมาธิในการเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ที่ไม่เคยเรียนมาก่อนหรือที่ยากมากขึ้นเป็นลำดับของการเรียนรู้

๔) วิมังสา คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา อันเกิดจาก การมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิตติยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งได้ทำผ่านมามาว่าเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเราเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิด

ร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงปรับแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นในการวิจัยและการพัฒนานั้นเรามักจะใช้คำว่า “สรุปบทเรียน” เป็นการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูว่าสิ่งที่คิดและทำมานั้นมันดำเนินไปในแนวทางที่วาดหวังในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในอนาคตหรือว่าคิดไว้อย่างทำอีกอย่าง หรือคิดไว้แต่ไม่ได้ทำเลย หรือทำไปแล้วแต่ไม่ได้อย่างที่มุ่งหวัง ทั้งนี้จะได้วิเคราะห์ต่อไปว่า ที่มันสำเร็จมันเป็นเพราะอะไร และที่มันล้มเหลวมันเกิดจากอะไร เพื่อที่จะได้หาแนวทางแก้ไขหรือหาทางหลีกเลี่ยงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นดังนั้น

“อิทธิบาท ๔” จึงมีความหมายกับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะเดินทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการเรียนรู้การรับฟังการสอน เพราะหากทำได้ตามกระบวนการแล้ว สังคมความรู้ ชุมชนความรู้ และปัจเจกชนการเรียนรู้ คงอยู่ไม่ไกลเกินฝัน ประการสำคัญ “อิทธิบาท ๔” ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวจากการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงถึงกัน เพียงแต่อธิบายคนละบทบาทเท่านั้น สิ่งสำคัญเราได้ใคร่ครวญในเรื่องเหล่านี้มาน้อยเพียงใด เพราะ ในโลกปัจจุบัน โลกที่สังคม อวิชามามากจนเกินล้น จึงกลายเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายสูงสุด นั่นแปลว่าเราต้องฝึกฝนตนเองหลายเท่าตัวเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงหลักการเรียนการสอนที่ก่อกำเกิดการพัฒาที่จุดเริ่มต้นของตนเองอย่างแท้จริง

การฟัง การคิด การถาม และการเขียน เป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้เราถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ รวมทั้งการเจรจาต่อรอง ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ สุ จิ ปุ ลิ หัวใจของนักปราชญ์ ตอนเด็กๆ ทุกๆ เช้าเราจะต้องยกแก้วน้ำ แล้วก็ท่อง สุ จิ ปุ ลิ ๓ ครั้ง ก่อนล้างหน้าแปรงฟัน ที่บ้านเราบอกว่ามันจะทำให้เรียนเก่ง สุ จิ ปุ ลิ เป็น คาถาของนักปราชญ์ แต่ละคำมีความหมายดังนี้

- สุ ย่อมาจากคำว่า สุตะ แปลว่า การฟัง
- จิ ย่อมาจากคำว่า จินตะ แปลว่า การคิด
- ปุ ย่อมาจากคำว่า ปุจฉา แปลว่า การถาม
- ลิ ย่อมาจากคำว่า ลิขิต แปลว่า การเขียน

ตอนที่เรได้รับคาถานี้ เราพลาดตั้งแต่คำแรกเลย ไม่ได้ตั้งใจฟังให้ดี ว่าความหมายของแต่ละคำมันคืออะไรบ้าง รู้แค่จะต้องท่องทุกเช้า การฟัง

สุ ย่อมาจากคำว่า สุตะ แปลว่า การฟัง หนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการฟังคือ ความคิดของเราที่มันคิดไม่หยุด เราพยายามประเมิน พยายามเปรียบเทียบ พยายามเข้าใจ พยายามจัดเรียงความสำคัญ ว่าสิ่งนี้เราควรตั้งใจฟังหรือเปล่า เราต้องให้ความสำคัญไหม มันจะทำให้เราเสียเวลาหรือเปล่า ถ้าใจเรามัวแต่คิด เราก็จะไม่ตั้งใจฟัง เทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้เราต้องสื่อสารผ่านทางหน้าจอและคีย์บอร์ด เราสื่อสารด้วยการอ่านและการเขียน แต่ในอนาคตอันใกล้ในวันที่เราสื่อสารกับคอมพิวเตอร์ด้วยเสียง สิ่งที่ทำหายคือ แล้วเราจะพูดยังไงให้คอมพิวเตอร์เข้าใจ แยกแยะและจำได้ว่านี่คือเรา แล้วเราจะฟังคอมพิวเตอร์ให้รู้เรื่องได้ยังไงในวันที่ทุกคนต่างก็ต้องพูดกับคอมพิวเตอร์ ส่วนตัวต่อไปเราอาจจะต้องมีโค้ชเพื่อฝึกการพูด ฝึกการใช้เสียง

การฟังมีความสำคัญและเราต้องฝึกเพื่อเป็นผู้ฟังที่ดี เพราะโลกในปัจจุบันเป็นโลกที่มีความซับซ้อน คนเราเข้าถึงกันได้ง่าย เราทำความรู้จักและเรียนรู้จากคนแปลกหน้า เราค้นหาความหมายของชีวิตจากการคุยกับเพื่อนใหม่ ทำให้คนที่เราใส่ใจไม่ใช่แค่คนในครอบครัว เพื่อนหรือ

คนใกล้ชิดเท่านั้น แต่เราจะขยายขอบเขตของมันออกไป ทำให้เราเข้าใจคนอื่นๆ ทำให้เรายอมรับคนที่แตกต่างจากเรา ต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ทำให้โลกนี้น่าสนใจและน่าอยู่มากขึ้น

จิ ย่อมาจากคำว่า จินตะ แปลว่า การคิด

การคิด เป็นความสามารถที่ไม่ได้มีติดตัวมาตั้งแต่แรกเกิด แต่เป็นสิ่งที่เราพัฒนาได้เรื่อยๆ หลายคนมักจะหลีกเลี่ยงการคิดและมันก็เป็นธรรมชาติของเราทุกคนเพราะว่าวิวัฒนาการทำให้สมองเราพยายามใช้พลังงานในการคิดให้น้อยที่สุดทำให้เราอยากทำอะไรเร็วๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เร็วๆ อาการใจลอยเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการไม่ใช้ความคิด เป็นการปล่อยให้ใจคิดเรื่องนั้นเรื่องนี้ไปเรื่อย ปล่อยให้ใจให้ล่องลอยไป จากความคิดหนึ่ง สักพักเราก็จะกระโดดไปคิดอีกเรื่องหนึ่ง เหมือนลิงปีนต้นไม้

รูปแบบของการไม่ใช้ความคิดอีกแบบคือ การที่คิดแบบเดิมๆ ความคิดที่ปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กเหมือนช้างที่ถูกล่ามโซ่ไว้ตั้งแต่ตอนที่ยังตัวเล็กๆ ไม่มีกำลังมากพอที่จะหลุดและปลดปล่อยตัวเองให้เป็นอิสระและถึงแม้ช้างจะโตและมีกำลังมากพอแต่ความคิดที่ปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ช้างต้องติดกับดักนั้นตลอดไป คนเราเองก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่ย้อนกลับไปคิดทบทวนเราก็จะต้องติดกับดักนั้นเหมือนกัน

Critical thinking คือการไม่ด่วนสรุป เวลามีปัญหา แล้วเรารู้คำตอบ รู้วิธีแก้ไขปัญหา หลายครั้งเราก็มักจะลงมือแก้ไขปัญหานั้นทันที โดยที่ไม่คิดให้ดีก่อนและสุดท้ายก็จะพบว่า วิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่เราใช้มันทำให้เกิดปัญหาอื่นที่ใหญ่กว่าหรือเราแก้ไขปัญหาค่าแค่ปลายเหตุแต่ต้นตอของมันก็ยังจะก่อให้เกิดปัญหาแบบเดียวกันได้อีก

Strategic thinking คือการประเมินสถานการณ์จากข้อมูลใหม่ๆ และปรับตัวปรับวิธีการทำงานให้เหมาะสมตามสถานการณ์นั้นเริ่มต้นจากการสงสัย การถามว่าทำไมเราต้องทำแบบนั้น มันอาจจะทำให้คนอื่นรู้สึกรำคาญอยู่บ้างแต่มันจะเป็นความรำคาญที่จำเป็น จากนั้นให้สังเกต กระโดดออกมาแล้วเฝ้ามองดูคนอื่น ๆ ดูว่าเค้าทำยังไง เรียนรู้จากคนอื่น ๆ สุดท้ายคือการสะท้อน สร้างพื้นที่ให้เราได้คิด

Idea คือความคิดที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองจากความว่างเปล่า แต่มันมีที่มาเสมอ บางทีก็เกิดจากการชนกันของความคิดเก่าๆ หรือเราแกะความคิดเก่าแล้วประกอบเป็นความคิดใหม่ ความคิดก็เหมือนสายน้ำ ที่ไหลจากอดีตมาปัจจุบัน ดังนั้นเวลาที่เรอยากได้ความคิดใหม่ๆ เราก็ต้องย้อนกลับไปในอดีต ลองนึกดูว่าคนสมัยก่อนเค้าคิดเรื่องอะไรกันบ้าง มันจะทำให้เรามีความคิดเร็วขึ้น

ปู ย่อมาจากคำว่า ปุจฉา แปลว่า การถาม

การถาม เป็นเรื่องสำคัญ ความอยากรู้ทำให้เกิดความสงสัยและความสงสัยก็จะทำให้เราตั้งคำถาม การตั้งคำถามคือการจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เราไม่รู้ ตอนเด็กๆ ความอยากรู้อย่างเรามีมากจนทำให้เราต้องถามแล้วถามอีก แต่เมื่อเราเข้าโรงเรียน เราก็เริ่มหยุดถาม พอโตเป็นผู้ใหญ่ ความสงสัยในวัยเด็กของเราก็หายไป ทำให้เราถามน้อยลง

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (เยอรมัน: Albert Einstein) หรือ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เป็นศาสตราจารย์พูดไว้ว่า ถ้ามีเวลาให้ ๑ ชั่วโมงเพื่อแก้ปัญหาและถ้ามันเกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของเค้า เค้าก็จะใช้เวลา ๕๕ นาทีแรก สำหรับถามเพื่อให้มั่นใจว่าเค้ากำลังแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เพื่อป้องกันไม่ให้เสียเวลา เสียทรัพยากรไปกับการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุดมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่พิเศษมนุษย์เราสามารถตั้งคำถามได้ การตั้งคำถามทำให้จุดประกายความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นให้เกิด

ความคิดใหม่ๆ เมื่อเราถาม มันจะทำให้เรารู้ว่า นี่คือสิ่งที่เราไม่รู้และหลังจากนั้นก็หาความรู้เพื่อปิดช่องว่างของความรู้วิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้เราค้นพบสิ่งที่เราต้องการที่สุดในชีวิตนี้ คือการตั้งคำถาม คำถามที่ดีจะช่วยให้เราแจกแจงปัญหา ค้นหาคำตอบ หาทางออกหรือเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ให้กลายเป็นนวัตกรรม

ลิ ย่อมาจากคำว่า ลิขิต แปลว่า การเขียน

การเขียน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแสดงความคิดของตัวเองออกมา ธรรมชาติของความคิดเรามันจะไม่อยู่นิ่ง เรามักจะเปลี่ยนเรื่องคิดตลอดเวลา ดังนั้นการเขียนจึงเป็นการจับความคิดเป็นการบังคับใจให้สมาธิจดจ่ออยู่กับความคิดเดียวประโยชน์ของการเขียนมีมากมายที่หลายคนยังไม่รู้หรือมองข้าม การเขียนเป็นการฝึกสมอง กระตุ้นเซลล์สมองและทำให้ความจำดีขึ้น นอกจากจะช่วยให้เราสื่อสารและเรียนรู้ได้ดีขึ้นการเขียนยังมีประโยชน์ในการเยียวยารักษาจิตใจได้ด้วย การเขียนเป็นอาวุธที่ใช้สู้กับโรคทางใจ เช่น โรควิตกกังวล โรคซึมเศร้า คนที่มีบาดแผลทางใจเขียนเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของตัวเอง เขียนเกี่ยวกับเป้าหมายส่วนตัวในชีวิต จากการศึกษาพบว่ามีความประโยชน์ช่วยเป็นแรงกระตุ้นให้ลงมือทำตามเป้าหมาย นอกจากนั้นยังทำให้สมองหลั่งสารโดปามีนออกมาได้ด้วย คนที่เขียนแสดงความรู้สึกของตัวเองออกมา ทำให้อารมณ์ดีขึ้นได้ ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี ช่วยให้อารมณ์เครียดลดลงได้ งานวิจัยในปี ๒๕๕๕ นักวิจัยชาวนิวซีแลนด์พบว่า การให้ผู้ป่วยที่จะต้องตัดชิ้นเนื้อเพื่อนำมาตรวจ เขียนเกี่ยวกับความคิดความรู้สึกของตัวเองวันละ ๒๐ นาที เป็นเวลา ๓ วัน ช่วยให้ผู้ป่วยฟื้นฟู้ได้ดีมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เขียน

สรุปว่าการเขียนช่วยให้ผู้ป่วยเข้าใจสถานการณ์ได้ดีขึ้นและช่วยลดความเครียดและความกังวลลงได้ ฟัง คิด ถาม เขียน เป็นเรื่องง่ายๆ เป็นทักษะที่เราต้องใช้อยู่ตลอดเวลา รับฟังให้มากขึ้น ใช้เวลาคิดทบทวน หากสงสัยก็ถามให้มั่นใจสุดท้ายอย่าเก็บความคิดไว้ในหัว แต่ให้เขียนเก็บบันทึกไว้ที่อื่นเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑามาศ สุธาพนธ์^{๕๐} ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ รวมทั้งศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ คือ ครู โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิจำนวน ๒๐๐ คน วิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบและการวิเคราะห์ความแปรปรวนผลการวิจัยพบว่าการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและ

^{๕๐}จุฑามาศ สุธาพนธ์ “แนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, การศึกษาศาสตรบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

ครูที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวม ด้านโครงสร้าง เวลาเรียนและตารางเรียน ด้านรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านสื่อและแหล่ง การเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยมีแนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ คือการเตรียมความพร้อมของผู้สอนและการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

ยุพเรศ ขาวฉ่ำ^{๕๑} ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn more โดยใช้สื่อการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนแบบปกติ” การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑)พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More โดยใช้สื่อการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนแบบปกติ ๒)เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนแบบปกติ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More และ ๓)ประเมินความพึงพอใจของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn more โดยใช้สื่อการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนแบบ ปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานีจำนวน ๔๐ คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More โดยใช้สื่อการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนแบบปกติ เว็บไซต์ Google Classroom เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test Dependent

ผลการวิจัยพบว่า ๑)กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More โดยใช้สื่อการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนแบบปกติ พบว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ๒)สื่อการสอนแบบออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More มีประสิทธิภาพ ๘๐.๑๓/๘๐.๒๕ เป็นไปตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ๓)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักการแก้ปัญหาด้วยคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ พบว่า คะแนนหลังเรียนด้วยสื่อการสอนแบบออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และ ๔) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หลังจากเรียนด้วยสื่อการสอนแบบออนไลน์ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn More ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๘

^{๕๑}ยุพเรศ ขาวฉ่ำ “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Teach Less, Learn more โดยใช้สื่อการสอนแบบออนไลน์ร่วมกับการสอนแบบปกติ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

สุธิดา ศรีปลั่ง^{๕๒} ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการบริหารโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนนาร่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน

๑) บริบทของการบริหารโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑

๒) ปัจจัยนำเข้า

๓) กระบวนการและ

๔) ผลผลิตใน ๓ ด้าน

๔.๑) ด้านผลกระทบ

๔.๒) ด้านประสิทธิผล

๔.๓) ด้านความยั่งยืน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต ๑ ที่เป็นโรงเรียนนาร่องโครงการ “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” การศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๑๓ โรงเรียนโดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน ๗๑๙ คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ได้แก่ความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า

๑) การประเมินบริบทโดยรวมอยู่ในระดับมาก

๒) การประเมินปัจจัยนำเข้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

๓) การประเมินกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

๔) การประเมินผลผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก

๔.๑) ด้านผลกระทบ พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” อยู่ในระดับมาก

๔.๒) ด้านประสิทธิผล พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

๔.๓) ด้านความยั่งยืนพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ประวิทย์ ประมาน^{๕๓} ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในโรงเรียนกองทุนศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและ

^{๕๒}สุธิดา ศรีปลั่ง, “การประเมินการบริหารโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนนาร่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

^{๕๓}ประวิทย์ ประมาน “รูปแบบกิจกรรมการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในโรงเรียนกองทุนศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนกองทุนการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักเรียน จำนวน ๓๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ ๐.๙๕ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรม ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ ๐.๘๘ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (๑) รูปแบบกิจกรรมการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนกองทุนการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีองค์ประกอบ ๖ ด้าน คือ

- ๑) ด้านนโยบายการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้
- ๒) ด้านบทบาทของครูผู้สอนในสถานศึกษา
- ๓) ด้านกิจกรรมที่สถานศึกษาได้จัดให้กับนักเรียน
- ๔) ด้านขั้นตอนการจัดโครงการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้
- ๕) ด้านการประเมินความสำเร็จของกิจกรรม
- ๖) ด้านผลการปฏิบัติหรือผลลัพธ์ของโครงการ

(๒) ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในโรงเรียนกองทุนการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อหมวดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๑ หมวดการสร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๙ หมวดการสร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๙ หมวดการสร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพและทักษะชีวิตอยู่ในเกณฑ์มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๓ และหมวดประเด็นรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ในเกณฑ์มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๒

อังศุมาลิน เคนจตุรัส^{๕๔} ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรีโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบเดลฟาย (Delphi Technique) ใช้ผู้เชี่ยวชาญตอบสัมภาษณ์จำนวน ๕ คนและผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามจำนวน ๑๗ คน ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นครูผู้สอนพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาทางด้านพลศึกษากีฬาวิทยาศาสตร์การกีฬาหรือนันทนาการหรือผู้ฝึกสอนพลศึกษาหรือกีฬาในโรงเรียนประถมศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

^{๕๔}อังศุมาลิน เคนจตุรัส, “รูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม”ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี, ๒๕๕๙, บทคัดย่อ.

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรีเป็นรูปแบบเชิงข้อความที่มีคุณภาพดีสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา ในกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ได้มีองค์ประกอบหลัก ๖ องค์ประกอบ ได้แก่

- ๑) ด้านวัตถุประสงค์
- ๒) ด้านบทบาทของโรงเรียน
- ๓) ด้านบทบาทของครู
- ๔) ด้านบทบาทของนักเรียน
- ๕) ด้านแนวการบริหารจัดโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา
- ๖) ด้านการประเมินผลโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา

วันชัย ยิ่งรุ่งเรือง^{๕๕} ทำวิจัยเรื่อง (ความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ซึ่งเลือกวิจัยจาก ๔ ด้าน คือ

- ๑) ด้านโครงสร้างเวลาเรียนและตารางเรียน
- ๒) ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม
- ๓) ด้านการจัดกิจกรรม
- ๔) ด้านการวัดผลและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับอำเภอปราสาทจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) กำหนดค่าเป็น ๕ ระดับแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence : IOC) ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า ๐.๕ ขึ้นไปและผ่านการทดลอง (Try-out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ ๐.๘๘ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๓ คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกนและทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายได้รับแบบสอบถามคืนที่สมบูรณ์และสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ๑๐๓ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าที่

^{๕๕}วันชัย ยิ่งรุ่งเรือง, “ความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๖๐, บทคัดย่อ.

(Independent Sample t-test) และค่าวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-way Analysis Of Variance ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงนำไปเปรียบเทียบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า ๑)สรุปความคิดเห็นของครูต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านการวัดผล และประเมินผลมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรม ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมและด้านโครงสร้างเวลาเรียนและตารางเรียนตามลำดับ ๒)ครูในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ๓)ครูในระดับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคบังคับ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุภาวดี น้อยสุภา^{๕๖} ทำวิจัยเรื่อง (การดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาด ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนบ้านหาดใน ตำบลบ่อ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพรใน ๓ ด้านคือ ๑) ด้านกิจกรรม ๒) ด้านครู ๓) ด้านการบริหารประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนบ้านหาดในจำนวน ๑๒๓ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๓ ระดับสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percent) ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ อยู่ในระดับมาก

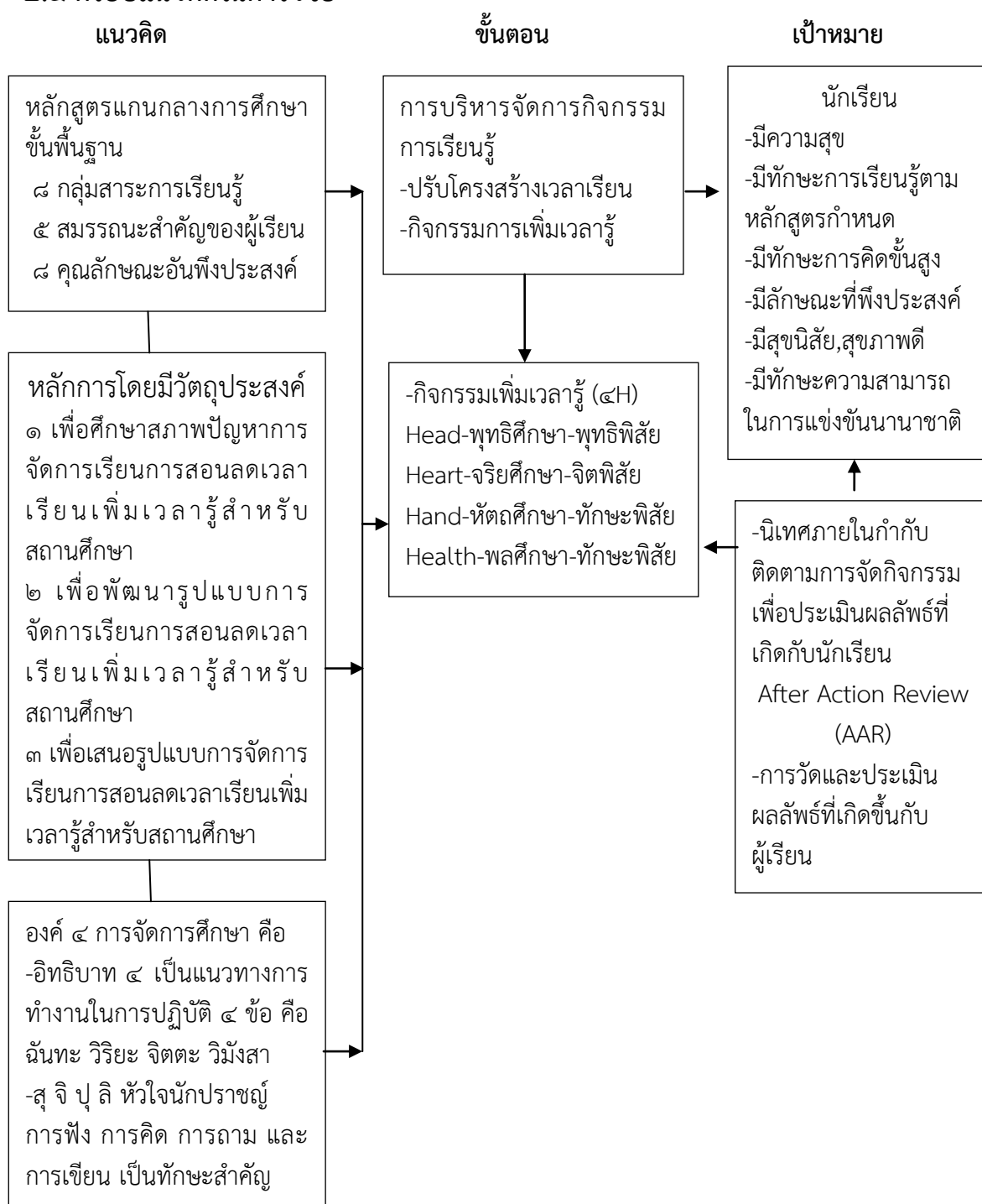
๒. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ โดยจำแนกเพศ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

๓. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ โดยจำแนกตามระดับการศึกษามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

^{๕๖} สุภาวดี น้อยสุภา, “การดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๖๐, บทคัดย่อ.

๔. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ โดยจำแนกตามอาชีพ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) มุ่งศึกษา “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงาน การวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศเพื่อนำข้อมูลลักษณะข้อคำถามเพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำหรับสถานศึกษาให้ตรงวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามแล้วนำผล ข้อคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้มาใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อย่างเป็นทางการ เพื่อศึกษาระดับความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา นักเรียนและผู้ที่มีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรณีตัวอย่าง (Case Study) ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย รูปแบบของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เพื่อศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร

๒. สอบถาม

๑) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

แหล่งข้อมูล : หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัย website

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : นโยบาย แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๒) ศึกษาจากการสอบถาม

๑. สอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้บริหารและครูอาจารย์ จำนวน ๑๔๑ คน นักเรียน ๒๘๒ คน และผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ๓๑๒ คน

เครื่องมือ : แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ ๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑. สัมภาษณ์

๒. ยกร่าง

๓. สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

๑) ศึกษาจากการสัมภาษณ์

๑. สัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง วิทยากรท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน
เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

๒) ยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จาก วัตถุประสงค์ ข้อที่ ๑ และการสัมภาษณ์

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร (ฉบับร่างที่ ๑)

๒. พัฒนาโดยสนทนากลุ่ม

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ / นักวิชาการ / ผู้บริหารโรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน ๑๐ รูป/คน

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร (ฉบับร่างที่ ๑)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร (ฉบับร่างที่ ๒)

ขั้นตอนที่ ๓ เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร มี ๑ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอ

แหล่งข้อมูล : อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้วิจัย

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา
 ผลลัพธ์ที่ได้ : ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียน
 ประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานครฉบับสมบูรณ์

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูตามหลัก
 พุทธบริหารการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัย
 แบบผสม ผสมวิธี (Mixed Research Method) ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก และ
 ศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยสนับสนุน

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- ๑) ผู้บริหารและครูอาจารย์
- ๒) นักเรียน
- ๓) ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

๑) ผู้บริหารและครูอาจารย์

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่เป็นผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติ
 และคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ใน ๓ โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนพญาไท จำนวน ๑๒๖ คน โรงเรียน
 บางบัว จำนวน ๗๒ คน โรงเรียนวัดนาคปรก จำนวน ๑๘ คน รวม ๒๑๖ คน^๑ จำแนก ๑๔๑ คน ตาม
 สัดส่วนประชากรแต่ละโรงเรียน ได้ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ จำนวน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของผู้บริหารและครูอาจารย์ ในแต่ละโรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนพญาไท	๑๒๖	๘๒
โรงเรียนบางบัว	๗๒	๔๗
โรงเรียนวัดนาคปรก	๑๘	๑๒
รวม	๒๑๖	๑๔๑

๒) นักเรียน

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรที่เป็นนักเรียนใน ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพญาไท จำนวน
 ๕๗๒ คน โรงเรียนบางบัว จำนวน ๓๐๔ คน และโรงเรียนวัดนาคปรก จำนวน ๗๕ คน รวม ๙๕๑ คน
 จำแนก ๒๘๒ คน ตามสัดส่วนประชากรแต่ละโรงเรียน ได้ดังนี้

^๑Yamane, Taro, **Statistics: An Introductory Analysis**. Third edition, New York: Harper
 and Row Publication, 1973, P.727-728.

ตารางที่ ๓.๒ จำนวน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของนักเรียน ในแต่ละโรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนพญาไท	๕๗๒	๑๗๐
โรงเรียนบางบัว	๓๐๔	๙๐
โรงเรียนวัดนาคปรก	๗๕	๒๒
รวม	๙๕๑	๒๘๒

๓) ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ปกครองหรือญาติ ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตาม กลุ่มตัวอย่างที่เป็น นักเรียนรวมกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนละ ๑๐ ท่าน ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๑๒ คน

ตารางที่ ๓.๓ จำนวน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของผู้ปกครอง/ญาติ และกรรมการบริหารโรงเรียน ในแต่ละโรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร (นักเรียน)	กลุ่มตัวอย่าง ผู้ปกครองญาติ/ กรรมการบริหาร โรงเรียน	รวม
โรงเรียนพญาไท	๕๗๒	๑๗๐	๑๘๐
โรงเรียนบางบัว	๓๐๔	๙๐	๑๐๐
โรงเรียนวัดนาคปรก	๗๕	๒๒	๓๒
รวม	๙๕๑	๒๘๒	๓๑๒

๔) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง วิทยากรท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน โดยการเลือกแบบเจาะจงด้วยคุณสมบัติ คือ เป็นผู้อำนวยการ มีประสบการณ์การบริหารโรงเรียน มาไม่น้อยกว่า ๔ ปี / เป็นครูที่มีความชำนาญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มาไม่น้อยกว่า ๒ ปี/ ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา/ วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญด้าน วิชาชีพ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ภาคสนามดังนี้

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลด เวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้บริหารและครู อาจารย์ จำนวน ๑๔๑ คน นักเรียน ๒๘๒ คน และผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน ๓๑๒ คน

๒. แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากกลุ่มผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง วิทยากรท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน โดยการเลือกแบบเจาะจงด้วยคุณสมบัติ คือ เป็นผู้อำนวยการ มีประสบการณ์การบริหารโรงเรียนมาไม่น้อยกว่า ๔ ปี / เป็นครูที่มีความชำนาญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มาไม่น้อยกว่า ๒ ปี/ ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา/ วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญด้านวิชาชีพ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

๓. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสนทนาพูดคุยกันประมาณ ๑๐ รูป/คน ของผู้ทรงคุณวุฒิรวม ๒ กลุ่ม รวม ๑๐ รูป/คน ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน ๕ รูป/คน

กลุ่มที่ ๒ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำนวน ๕ รูป/คน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายละเอียดการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีดังนี้

๑. ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๒. กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย

๓. ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยจะคำนึงถึงการสร้างแบบสอบถามให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและการได้แบบสอบถามที่ดีมีคุณภาพมีความตรงทั้งในเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) รวมทั้งความเชื่อมั่น (reliability)

๔. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยดำเนินการดังนี้

๔.๑ นำร่างแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ ๓.๓ จำนวน ๖๙ ข้อเสนออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ เพื่อตรวจแก้ไขและปรับปรุงให้มีความเหมาะสม

๔.๒ นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน ๕ ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่า แบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่ โดยการหาดัชนี (index of congruence : IOC) โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ให้คะแนน +๑ เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยามปฏิบัติการ

ให้คะแนน -๑ เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรงกับนิยามปฏิบัติการและ

ให้คะแนน ๐ เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยามปฏิบัติการหรือไม่

๔.๓ พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไปเพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัยซึ่งผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่ามีองค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง ๐.๕ ถึง ๑.๐๐ มีจำนวน ๖๙ รายการ และปรับปรุงแก้ไขภาษาตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การทดลองใช้ต่อไป

๔.๔ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (tryout) กับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ ชุด โดยกำหนดให้ผู้บริหารและครู จำนวน ๓๐ คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๗๐

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ดังนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสอบถามเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๒. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง วิทยากรท้องถิ่น จำนวน ๑๐ คน

๓. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๔. การศึกษาจากการสอบถาม สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยใช้การเก็บบันทึกด้วยภาพถ่าย บันทึกเทป เพื่อเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงถูกต้องมากที่สุด

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการแจกแบบสอบถาม แล้วจัดบันทึกลักษณะการบรรยาย (Descriptive) เพื่อที่จะนำข้อมูลวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ วิเคราะห์ผลการศึกษานี้จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ซึ่งผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดของสุภางค์ จันทวนิช^๒

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นวิธีการสรุปข้อมูลตามปรากฏการณ์ที่สัมผัสได้ หรือมองเห็น เป็นต้น

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ได้แก่การจำแนกข้อมูลออกเป็นหลายๆ (Typological) ในการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แก่ ๑) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ๒) วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน

^๒สุภางค์ จันทวนิช, วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๑ - ๑๔๔.

โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๓. การศึกษาเอกสารใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

๔. แบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)และแปลผลค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ เห็นด้วย มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ เห็นด้วย มาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ เห็นด้วย ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ เห็นด้วย น้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ เห็นด้วย น้อยที่สุด

๕. แบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย ตามลำดับดังนี้

๔.๑ ผลการศึกษานโยบาย แนวคิดทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๔.๑.๑ นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๔.๑.๒ แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๔.๑.๓ สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๔.๒ ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

๔.๓ เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขต กรุงเทพมหานคร

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษา

๔.๑.๑ นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

๑. กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๑ ประกาศนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๒ มอบนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

๑.๓ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๑.๔ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

๒.๑ จัดทำคู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาและระดับชั้นเรียน

๒.๒ สร้างความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ คัดเลือกโรงเรียนนำร่อง ร้อยละ ๑๐ ปีการศึกษา ๒/๒๕๕๘ และดำเนินการทุกโรงเรียนในปีการศึกษา ๒๕๕๙

๒.๔ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตาม การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๒.๕ จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานที่ประสบผลสำเร็จ

๒.๖ สรุปและรายงานผล

๓. สถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๓.๑ ศึกษาวิเคราะห์นโยบาย คู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๓.๒ กำหนดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน อย่างชัดเจน มีความเข้าใจตรงกัน

๓.๓ สร้างความตระหนักความเข้าใจในการดำเนินงานแก่ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา

๓.๔ จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๓.๕ วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรระดับชั้นเรียนความพร้อมของครูผู้สอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่ และห้องปฏิบัติการ

๓.๖ ปรับและออกแบบตารางเรียนที่เอื้อต่อการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ตามแนวทางการบริหารจัดการเวลาเรียนที่ลดเวลาเรียนและเพิ่มเวลารู้ โดยแนวทางการจัดกิจกรรม

“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” มีรายละเอียดพร้อมตัวอย่างในเอกสารคู่มือการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และในชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบการดำเนินงาน

๓.๗ ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับช่วงวัย สนองความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ และหรือเลือกจากกิจกรรมในชุดเอกสารกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” หรือจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ อื่นๆ

๓.๘ ดำเนินการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมตามตารางเรียนที่กำหนด

๓.๙ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

๓.๑๐ ประชุม เสวนา ทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) นำผลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓.๑๑ สรุปรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

โดยนโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

๑) เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้อิสระ

๓) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์

๔) ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล

๕) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูน ทักษะ

๗) เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการ จัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดย ผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๑.๒ แนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

แนวคิดทฤษฎีของการจัดการเรียนการสอนแบบสอนน้อย เรียนรู้มากหรือลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า มีหลักการสำคัญเดียวกันกับแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ(ฉบับ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๒ “หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมี

ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

มาตรา ๒๔ “กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้”

มาตรา ๒๖ “ประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อและให้นำผลการประเมินผู้เรียนใช้ประกอบการพิจารณา”

ซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้นักการศึกษาบางกลุ่มใช้คำว่า การเรียนการสอนเชิงรุก (Active learning) สำหรับการจัดการศึกษาพยาบาลของประเทศไทยนั้นสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้พยายามปฏิรูปมากกว่าสองทศวรรษเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้นแต่การปรับเปลี่ยนเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไปตามความพร้อมของผู้สอนและการสนับสนุนของสถาบันซึ่งต่างจากประเทศสิงคโปร์ที่มีการปรับเปลี่ยนทั้งประเทศไปพร้อมๆ กันจึงทำให้แนวคิดการสอนน้อยเรียนรู้มากเป็นที่รู้จักในวงการศึกษาระดับกว้างสำหรับการจัดการศึกษาระดับพื้นฐานของไทยเมื่อเดือนกันยายนพ.ศ.๒๕๕๘ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ซึ่งหมายถึงการลดชั่วโมงที่ครูสอนในห้องเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพิ่มขึ้นซึ่งนโยบาย “สอนน้อยเรียนรู้มาก” และ “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนในการประยุกต์แนวคิดไปสู่การกำหนดเป้าหมายการออกแบบการจัดกิจกรรมและการประเมินผลการเรียนการสอนการประยุกต์ใช้แนวคิดสอนน้อยแต่เรียนรู้มากในการจัดการศึกษาพยาบาลธรรมชาติของการจัดการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลเป็นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติซึ่งผู้เรียนต้องเป็นผู้ลงมือกระทำและฝึกฝนซ้ำจนกลายเป็นทักษะปฏิบัติที่จะนำไปใช้ในการดูแลผู้รับบริการทางสุขภาพซึ่งในลักษณะการจัดการเรียนการสอนส่วนหนึ่งคือการเรียนทฤษฎีในห้องเรียนอีกส่วนหนึ่งคือการลงมือฝึกฝนทักษะด้านต่างๆ

การเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์และสถานการณ์ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาซึ่งจะเห็นได้ว่าในภาคปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการสอนน้อยเรียนรู้มากเพราะผู้สอนจะเป็นเพียงผู้อำนวยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการตั้งคำถามการให้ผู้เรียนสะท้อนคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับและการเป็นแบบอย่างที่ดีส่วนในการเรียนภาคทฤษฎีนั้นจำเป็นต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบันที่มีความซับซ้อนการบรรยายที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้นั้นจึงไม่เพียงพอที่จะพัฒนาทักษะสำคัญในการปฏิบัติงาน เช่น ทักษะการคิดวิจารณ์การแก้ปัญหาการสื่อสารและการทำงานเป็นทีมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนรู้ตลอดชีวิตการปรับบทบาทสำหรับครูที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑

กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่เน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม เฝ้ายูประสพการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยตนเองและได้ค้นพบศักยภาพของตนเอง โดยกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ เน้นเป้าหมายการพัฒนา 4H ประกอบด้วย การพัฒนาสมอง (Head) การพัฒนาจิตใจ (Heart) การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) และการพัฒนาสุขภาพ (Health) เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ๕ ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ๘ ประการ พัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ตามแนว การประเมินผลผู้เรียนนานาชาติ (PISA) การจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรลดบทบาทจากผู้ให้ความรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning)

กิจกรรมเพิ่มเวลารู้ในระยะแรกเน้น ๔ หมวด คือ หมวดที่ ๑ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมบังคับตามหลักสูตร) หมวดที่ ๒ สร้างเสริมสมรรถนะและการเรียนรู้ หมวดที่ ๓ สร้างเสริม คุณลักษณะและค่านิยม และหมวดที่ ๔ สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพและทักษะชีวิต ใช้ รูปแบบการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน กิจกรรมการพัฒนาเป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม และมีความสุขกับกิจกรรม ต่อมาได้มีการปรับเป้าหมาย ของกิจกรรมจาก ๔ หมวด เป็นการพัฒนา ๔ H คือ Head (กิจกรรมพัฒนาสมอง), Heart (กิจกรรม พัฒนาจิตใจ), Hand (กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) ซึ่ง สอดคล้องกับองค์ ๔ ของการจัดการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า ถกเถียง สร้างความคิดเชิงเหตุผลและ ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในชีวิตประจำวันหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม การประเมินผลเป็น การประเมินความสุขและความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

โดยสามารถวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑) การลดเวลาเรียนภาควิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียน เป็นผู้รับความรู้

๒) การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสพการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม

๓) เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น

๔) การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง

๕) เพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วย ตนเองมากขึ้น

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูน ทักษะ

๗) การคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีมและมีความสุขในการ เรียนรู้

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดย ผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัด

๔.๑.๓ สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๔.๑.๓.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ ดัง
ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ ค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	หญิง	๑๐๙	๗๗.๓
	ชาย	๓๒	๒๒.๗
	รวม	๑๔๑	๑๐๐.๐
ตำแหน่ง	ผู้บริหาร	๓	๒.๑
	ผู้ช่วยฯ	๔	๒.๘
	ครู/อาจารย์	๑๓๔	๙๕.๐
	รวม	๑๔๑	๑๐๐.๐
อายุ	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๔๒	๒๙.๘
	๓๐ – ๔๐ ปี	๔๒	๒๙.๘
	๔๑ – ๕๐ ปี	๒๑	๑๔.๙
	มากกว่า ๕๐ ปี	๓๖	๒๕.๕
	รวม	๑๔๑	๑๐๐.๐
ประสบการณ์การทำงาน	ต่ำกว่า ๕ ปี	๔๘	๓๔.๐
	๕ – ๑๐ ปี	๓๘	๒๗.๐
	มากกว่า ๑๐ ปี	๕๕	๓๙.๐
	รวม	๑๔๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นหญิง จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๕ ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครู/อาจารย์ จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๐ ส่วนใหญ่มีอายุ ต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘ รองลงไป อยู่ในช่วง ๓๐ – ๔๐ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐ รองลงไป มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า ๕ ปี จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ และ ๕ – ๑๐ ปีจำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒ ค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	หญิง	๒๒๖	๗๒.๔
	ชาย	๘๖	๒๗.๖
	รวม	๓๑๒	๑๐๐.๐
หน้าที่/บทบาท	บิดา/มารดา	๒๒๐	๗๐.๕
	ญาติ	๖๒	๑๙.๙
	คณะกรรมการ	๓๐	๙.๖
	รวม	๓๑๒	๑๐๐.๐
อายุ	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๒๗	๘.๗
	๓๐ – ๔๐ ปี	๑๓๗	๔๓.๙
	๔๑ – ๕๐ ปี	๑๐๐	๓๒.๑
	มากกว่า ๕๐ ปี	๔๘	๑๕.๔
	รวม	๓๑๒	๑๐๐.๐
การทำงาน/ประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของ โรงเรียน	ต่ำกว่า ๕ ปี	๔๘	๑๕.๔
	๕ – ๑๐ ปี	๙๓	๒๙.๘
	มากกว่า ๑๐ ปี	๗๘	๒๕.๐
	ไม่ได้ทำงาน	๙๓	๒๙.๘
	รวม	๓๑๒	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นหญิง จำนวน ๒๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔ หน้าที่/บทบาทส่วนใหญ่เป็น บิดา/มารดา จำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๐-๔๐ ปี จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๙ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนระหว่าง ๕-๑๐ ปี จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘ รองลงมา มากกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐

๔.๑.๓.๒ สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

๑. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาด้านการจัดการเอนจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

๑) สภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

สภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	ผลงานการเรียนรู้	๓.๖๗	๐.๗๓	มาก	๘
๒	ผลการความรู้และทักษะพื้นฐาน	๔.๑๗	๐.๙๒	มาก	๑
๓	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา	๓.๙๒	๐.๘๓	มาก	๒
๔	ทักษะการจัดการของผู้เรียน	๓.๗๓	๐.๖๗	มาก	๕
๕	แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา	๓.๗๔	๐.๖๑	มาก	๔
๖	ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓.๗๘	๐.๖๑	มาก	๓
๗	การพัฒนาการทำงานของนักเรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน	๓.๖๗	๐.๗๓	มาก	๙
๘	ความสามารถปรับตัวของผู้เรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี	๓.๖๘	๐.๖๘	มาก	๗
๙	จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นพื้นฐาน	๓.๗๓	๐.๘๗	มาก	๖
๑๐	มาตรฐานการจัดการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายในสถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญ	๓.๕๕	๐.๙๕	มาก	๑๐
ภาพรวม		๓.๗๖	๐.๗๖	มาก	

ตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพสภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่ามีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = ๓.๗๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผลการความรู้และทักษะพื้นฐาน ($\bar{X}$ = ๔.๑๗) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา ($\bar{X}$ = ๓.๙๒) ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X}$ = ๓.๗๘) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การพัฒนาการทำงานของนักเรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน ($\bar{X}$ = ๓.๗๗)

๒) สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน	๔.๑๘	๐.๔๗	มาก	๗
๒	ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันหรืองานอาชีพ	๔.๒๓	๐.๔๕	มาก	๔
๓	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	๔.๒๘	๐.๔๘	มาก	๒
๔	การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย	๔.๐๗	๐.๕๑	มาก	๑๐
๕	มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ	๔.๔๗	๐.๔๘	มาก	๑
๖	ประสบการณ์และพื้นความรู้เดิม	๔.๑๗	๐.๔๘	มาก	๘
๗	ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร	๔.๒๓	๐.๓๔	มาก	๓
๘	สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและสิ่งใดที่ผู้เรียนทำแล้วภาคภูมิใจ	๔.๑๗	๐.๔๘	มาก	๙
๙	ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการฟังคำอธิบายในการรายงานเท่านั้น	๔.๒๐	๐.๕๓	มาก	๕
๑๐	ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน	๔.๑๙	๐.๕๓	มาก	๖
ภาพรวม		๔.๒๒	๐.๔๘	มาก	

ตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน พบว่า มีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.47$) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.28$) ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร ($\bar{X} = 4.23$) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ($\bar{X} = 4.07$)

๓) สภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

สภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	กระบวนการทำงานของผู้เรียน	๔.๑๙	๐.๕๑	มาก	๕
๒	ทักษะการจัดการของผู้เรียน	๔.๑๗	๐.๕๒	มาก	๘
๓	คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน	๔.๑๗	๐.๔๐	มาก	๗
๔	การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน	๔.๑๘	๐.๔๘	มาก	๖
๕	การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน	๔.๒๓	๐.๔๘	มาก	๓
๖	การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น	๔.๒๖	๐.๔๗	มาก	๒
๗	หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้เรียน	๔.๒๗	๐.๔๗	มาก	๑
๘	การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกให้	๔.๒๒	๐.๔๙	มาก	๔
ภาพรวม		๔.๒๑	๐.๔๘	มาก	

ตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน พบว่า มีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.21$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.27$) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น ($\bar{X} = 4.26$) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน ($\bar{X} = 4.23$) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ทักษะการจัดการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.17$)

๔) สภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

สภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	ลีลาการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้	๔.๒๒	๐.๕๐	มาก	๗
๒	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้	๔.๒๐	๐.๕๐	มาก	๘
๓	การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน	๔.๒๓	๐.๔๕	มาก	๕
๔	การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน	๔.๒๘	๐.๕๓	มาก	๓
๕	การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น	๔.๓๐	๐.๕๓	มาก	๒
๖	การพัฒนาการตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จได้ง่าย	๔.๒๖	๐.๕๓	มาก	๔
๗	การเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้หรือไม่	๔.๒๓	๐.๕๖	มาก	๖
๘	การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน	๔.๓๐	๐.๕๒	มาก	๑
ภาพรวม		๔.๒๕	๐.๕๒	มาก	

ตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า มีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.25$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.30$) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น ($\bar{X} = 4.30$) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน ($\bar{X} = 4.28$) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$)

๒. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาด้านสภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้อื่น “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๑) สภาพบริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพบริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

สภาพบริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน	๔.๒๙	๐.๕๓	มาก	๑
๒	แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๒๘	๐.๔๘	มาก	๒
๓	มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ	๔.๑๑	๐.๕๓	มาก	๓
๔	มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น	๔.๐๗	๐.๕๕	มาก	๔
๕	การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น	๔.๐๕	๐.๕๕	มาก	๗
๖	จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน	๔.๐๕	๐.๕๕	มาก	๘
๗	ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้	๔.๐๖	๐.๕๕	มาก	๖
๘	การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนเหมาะสมแก่ผู้เรียน	๔.๐๗	๐.๕๗	มาก	๕
ภาพรวม		๔.๑๒	๐.๕๔	มาก	

ตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพบริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนพบว่า มีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน ($\bar{X} = 4.29$) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.28$) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.11$) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.05$)

๒) สภาพผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

สภาพผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน	๔.๑๘	๐.๕๔	มาก	๒
๒	แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๐๘	๐.๕๔	มาก	๗
๓	มีห้องปฏิบัติการต่างๆ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ	๔.๑๖	๐.๕๒	มาก	๔
๔	มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน	๔.๑๓	๐.๕๓	มาก	๖
๕	การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น	๔.๑๕	๐.๕๒	มาก	๕
๖	จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้	๔.๑๘	๐.๕๒	มาก	๑
๗	ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้	๔.๑๗	๐.๔๘	มาก	๓
๘	การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔.๐๗	๐.๕๑	มาก	๘
ภาพรวม		๔.๑๔	๐.๕๒	มาก	

ตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน พบว่ามีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.14$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้ ($\bar{X} = 4.18$) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน ($\bar{X} = 4.18$) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้ ($\bar{X} = 4.17$) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.07$)

๓) สภาพเรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพเรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

สภาพเรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารสังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน	๔.๑๘	๐.๕๔	มาก	๓
๒	แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๐๘	๐.๕๔	มาก	๘
๓	มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ	๔.๑๖	๐.๕๒	มาก	๕
๔	มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้ทุกขณะเวลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาเพื่อแหล่งเรียนรู้ใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน	๔.๑๓	๐.๕๓	มาก	๗
๕	เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น	๔.๑๕	๐.๕๒	มาก	๖
๖	จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้	๔.๑๘	๐.๕๒	มาก	๒
๗	ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้	๔.๑๗	๐.๔๘	มาก	๔
๘	การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม	๔.๔๓	๐.๕๑	มาก	๑
ภาพรวม		๔.๑๙	๐.๕๒	มาก	

ตารางที่ ๔.๙ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพเรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ พบว่า มีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.43$) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้ ($\bar{X}=4.18$) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารสังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน ($\bar{X}=4.18$) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.08$)

๔) สภาพวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ
 ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญ
 ศาสนาและทางราชการ

สภาพวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญ ศาสนาและทางราชการ				ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
๑	ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมา ให้ข่าวสารวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ท้องถิ่น กับการสนับสนุนโรงเรียน	๔.๐๙	๐.๕๓	มาก	๗
๒	แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จาก ภายนอกมาแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และ ฝึกฝนทักษะและความสามารถพื้นฐานทางสังคม	๔.๒๓	๐.๔๖	มาก	๔
๓	มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึก รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ ความ เคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริม ทักษะอย่างเพียงพอ	๔.๒๗	๐.๔๘	มาก	๒
๔	มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้นำเสนอ การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น	๔.๐๓	๐.๕๙	มาก	๙
๕	เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การ สังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น	๔.๐๘	๐.๕๔	มาก	๘
๖	จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่ง ประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความ งดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้	๔.๕๑	๐.๔๘	มากที่สุด	๑
๗	ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลง ทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึกมารยาท ทางสังคม	๔.๒๐	๐.๓๗	มาก	๖
๘	การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน ธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝัง เจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม	๔.๒๒	๐.๔๖	มาก	๕
๙	รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณีของตนเอง	๔.๒๓	๐.๔๕	มาก	๓
ภาพรวม		๔.๒๑	๐.๔๘	มาก	

ตารางที่ ๔.๙ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองหรือ
 ญาติและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีต่อสภาพวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญ

ศาสนาและทางราชการ พบว่า มีความคิดเห็น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.21$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความจริงตาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้ ($\bar{X} = 4.51$) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.27$) รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ($\bar{X} = 4.23$) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น ($\bar{X} = 4.08$)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ สภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.25$) สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.22$) สภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.21$) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ สภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.76$)

๔.๒ ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

๔.๒.๑ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ ๑) ผู้อำนวยการ ผู้บริหาร ครู ๒) ผู้ปกครอง และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ๓) นักเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ด้วยการเลือกเจาะจง จำนวน ๑๗ รูป/คน ประกอบด้วย ๑) ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๕ คน ๒) ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๕ คน ๓) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๕ คน ๔) คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๒ คน (รายละเอียดในภาคผนวก) สรุปผลการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ได้ ดังนี้

๑. ท่านมีแนวการปฏิบัติ Head (สมอง) นอกห้องเรียนโดยใช้กิจกรรมใด

๑. กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเสริมสร้างทักษะ โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในสิ่งที่เรียนจากในห้องเรียน เช่น วิชาการเกษตร การประดิษฐ์ วิชาการอาชีพและเทคโนโลยี

๒. กิจกรรมบ้างกิจกรรมครูไม่มีความถนัด ก็จะส่งอบรมหรือร่วมมือในการมีส่วนร่วมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยใช้ผู้ปกครองหรือวิทยากรท้องถิ่นมาสอน

๓. ให้ครูแต่ละวิชาเป็นผู้ช่วยสอนกับวิทยากรท้องถิ่น อย่างใกล้ชิดเพื่อหาความชำนาญจนกระทั่งสามารถเป็นพี่เลี้ยงนักเรียนสามารถปฏิบัติจริงได้

๔. บูรณาการโครงการต่าง ๆ ให้สามารถเชื่อมต่อกับหลักสูตร โดยให้ครู ผู้ปกครอง ท้องถิ่นร่วมกันจัดหลักสูตรและคิดกิจกรรมร่วมกันรับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย กิจกรรมเสริมสร้างทักษะ

๕. ส่วนวิชาและกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายมาเพิ่มนั้นมักจะร่วมกันระดมสมองครูผู้ปกครอง ท้องถิ่นร่วมกันให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนกับนักเรียนและให้นักเรียนปฏิบัติจริงตามวิชาในหลักสูตร และคณะระดมสมองติดตามประเมินผลอีกครั้ง

๖. ครู-ผู้ปกครอง-วิทยากรท้องถิ่น มีส่วนสำคัญมากเพราะทุกคนมีส่วนร่วมกันให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนและเข้าใจในเวลาที่นักเรียนเบื่อไม่อยากประกอบกิจกรรมคณะระดมสมองจะคอยให้กำลังใจช่วยฝึกการปฏิบัติจริง

๗. การติดตามประเมินผลในการฝึกพัฒนาทักษะตลอดเวลาเพื่อให้มีการพัฒนาการ

๘. คณะระดมสมองจะแยกกลุ่มนักเรียนให้เป็นกลุ่มในการพัฒนาทักษะในระดับเดียวกันจะสามารถช่วยเหลือนักเรียนกับนักเรียนในการพัฒนาเสริมสร้างทักษะ

๙. วิทยากรท้องถิ่นจะนำนักเรียนที่มีความสามารถมาเป็นผู้นำกลุ่มในการพัฒนาทักษะซึ่งได้ผลดีมากและประหยัดเวลาในการเพิ่มเวลารู้เพราะนักเรียนสามารถติดต่อสื่อสารกันรู้เรื่องดีกว่าครูผู้ปกครอง

๑๐. ในกรณีที่การฝึกพัฒนาทักษะไม่ก้าวหน้า คณะระดมสมองจะค้นหาตัวชี้วัดในนักเรียนแต่ละคนเพื่อการแก้ปัญหาเป็นรายบุคคลไป

๒. การปฏิบัติ Heart (จิตใจ) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง

๑. การจัดกิจกรรมเสรีครูส่วนมากมักจะมีที่บ้านและงานอื่น ๆ มาทดแทนกิจกรรมเสรีเกิดจากหลักสูตรมีเนื้อหาหนักและงานเสริมเพิ่มขึ้นซึ่งนักเรียนก็ไม่ได้พัฒนาในด้านจิตใจ คือไม่ได้ผ่อนคลายนั่นเอง

๒. กิจกรรมนี้มักจะสอนงานอาชีพต่างๆ ที่ต้องใช้ทักษะในการฝึกฝนซึ่งความจริงแล้วต้องใช้เวลามากในการพัฒนาทักษะดังกล่าว

๓. หลักการพื้นฐานที่ต้องเพิ่มเติมสอนให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ก็จะใช้วิทยากรท้องถิ่นหรือพระมาพบสังสรรค์กับนักเรียนเป็นการสอนไปในตัว

๔. กิจกรรมเสรีก็จะมีฝึกอ่านเขียน ให้กับนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่คล่อง เขียนหนังสือไม่ได้หรือไม่คล่องให้มาฝึกกันในเวลานี้เพราะประถมศึกษามีปัญหานี้มาก ก็จำเป็นต้องใช้เวลากิจกรรมนี้

๕. ผู้บริหารเองก็ต้องมีความถนัดหรือสันทัดในเรื่องวิชาการ เรื่องกิจกรรม และต้องศึกษาหาความรู้โดยให้ครู ผู้ปกครอง ท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วยเพราะผู้บริหารบางท่านถนัดแต่วิชาการอย่างเดียว

๖. คณะระดมสมองต้องมีส่วนร่วมในการสังเกตและแยกกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อจะได้มีวิธีการสอนการฝึกปฏิบัติในกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถในการพัฒนาทักษะที่ใกล้เคียงกันจะนำนักเรียนเก่งฉลาดมารวมกลุ่มนักเรียนที่มีการพัฒนาทักษะช้ากว่าไม่ได้เพราะจะพัฒนาไม่ได้

๗. นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากร่วมกิจกรรมเนื่องจากอ่อนล้าในการเรียนในห้องเรียน หรือสภาพครอบครัวที่ไม่อบอุ่นขาดพ่อหรือขาดแม่ หรือครอบครัวที่ยากจน

๘. คณะระดมสมองจำเป็นหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องซึ่งผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมอย่างมากแต่ผู้ปกครองเหล่านี้ต้องใช้เวลาทำมาหากินมาก

๙. โรงเรียนหลายแห่งยังไม่ชัดเจนในการเลือกกิจกรรมเนื่องจากทุกฝ่ายมีส่วนร่วมน้อยเกินไป

๑๐. ควรให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนขอความร่วมมือในการมีส่วนร่วม องค์กรส่วนท้องถิ่นในการเชิญวิทยากรภายนอกมาดำเนินการ

๓. การปฏิบัติ การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง

๑) กิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒) กิจกรรมที่ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ ทรัพย์สินทางปัญญา อยู่อย่างพอเพียง และมีวินัยทางการเงิน

๓) กิจกรรมที่พัฒนาความสามารถด้านการใช้ทักษะชีวิต

๔) ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

๕) ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน

๖) ออกแบบกิจกรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย

๗) ผู้สอนมีบทบาทในการอำนวยความสะดวก

๘) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง

๔. การปฏิบัติ การพัฒนาสุขภาพ (Health) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง

๑. กิจกรรมการดูแลสุขภาพ (การรับประทานอาหาร การออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกาย)

๒. กิจกรรมการป้องกันตนเองและปกป้องผู้อื่นให้ปลอดภัย

๓. กิจกรรมการดำเนินชีวิตและทักษะทางสังคมในบริบทต่าง ๆ

๔. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพแข็งแรง

๕. เลือกรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ

๖. ออกกำลังกายให้เหมาะสมกับวัย และถูกสุขลักษณะ

๗. นักเรียนทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องมือ หลังการปฏิบัติกิจกรรม

๘. นักเรียนจัดเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือ เข้าที่เรียบร้อย

๙. นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) **จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน** เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ๒) **วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน** ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อแหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและ

สถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น และวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๑. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่

- ๑) ผลงานการเรียนรู้
- ๒) ผลการเรียนรู้และทักษะพื้นฐาน
- ๓) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา
- ๔) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- ๕) แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา
- ๖) ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๗) การพัฒนาการทำงานของนักเรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๘) ความสามารถปรับตัวของผู้เรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี

๙) จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑๐) มาตรฐานการจัดการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายใน สถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญ

๒) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- ๑) ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ๒) ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน หรืองานอาชีพ
- ๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- ๔) การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
- ๕) มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ
- ๖) ประสพการณ์และพื้นความรู้เดิม
- ๗) ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร
- ๘) สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและสิ่งใดที่ผู้เรียนทำแล้วภาคภูมิใจ
- ๙) ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการฟังคำอธิบายใน การรายงานเท่านั้น
- ๑๐) ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

- ๑) กระบวนการทำงานของผู้เรียน
- ๒) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- ๓) คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน
- ๔) การพัฒนาการทำงานของนักเรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๕) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- ๖) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น

๗) หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้เรียน

๘) การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกให้

๔) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑) สีลาการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้ (*Learning Style*) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้

๒) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้

๓) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน

๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน

๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น

๖) การพัฒนาการตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จได้ง่าย

๗) การเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้ได้อย่างไร

๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒. วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน

๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น

๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๖) จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้

๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนเหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน

๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน

๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๖) จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารสังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน

๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้ทุกขณะเวลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน

๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ท้องถิ่น กับการสนับสนุนโรงเรียน

๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากภายนอกมาแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะและความสามารถพื้นฐานทางสังคม

๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้นำเสนอ การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น

๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

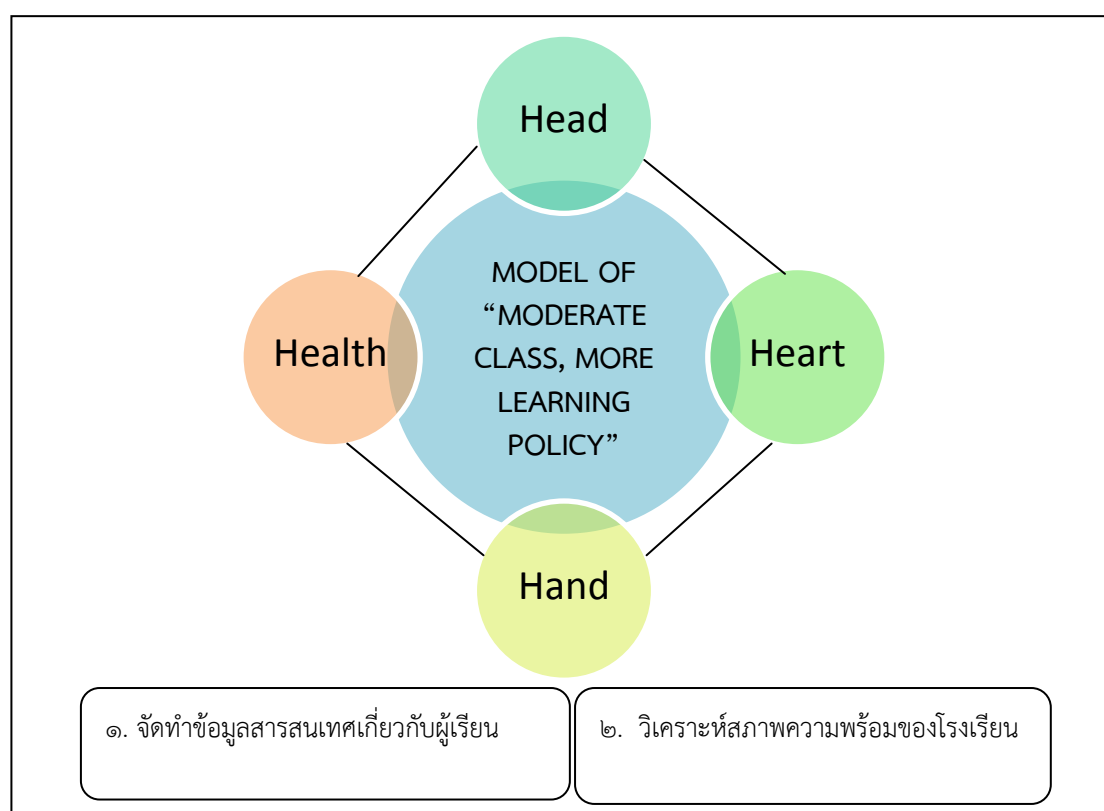
๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึกมารยาททางสังคม

๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๙) รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

จากผลสรุปการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)

ภาพที่ ๔.๑ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนี้

๑. กิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ 4 H ได้แก่

- ๑) การพัฒนาสมอง (Head)
- ๒) การพัฒนาจิตใจ (Heart)
- ๓) การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand)
- ๔) การพัฒนาสุขภาพ (Health)

๒. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่

๑. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

- ๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่
- ๒) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
- ๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน
- ๔) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒. วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน

- ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน
- ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน
- ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ
- ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๔.๒.๓ ผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์) โดยการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

การเลือกแบบเจาะจงและแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. นักวิชาการ จำนวน ๖ รูป/คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือก ดังนี้
 - ๑.๑ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิต
 - ๑.๒ เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ
 - ๑.๓ เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
๒. ผู้บริหาร จำนวน ๔ รูป/คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือก ดังนี้
 - ๒.๑ เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์อย่างน้อย ๕ ปี
 - ๒.๒ เป็นผู้บริหารระดับดีเด่น
 - ๒.๓ เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ

เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๐๐ น. ณ อาคารเรียนรวมโซนซี ชั้น ๕ ห้องซี ๕๑๐ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการสนทนากลุ่มจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ จำนวน ๑๐ รูป/คน สรุปผลการสนทนากลุ่ม ดังนี้

๑) ให้ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และนำมาสรุปเป็นของผู้วิจัยเองเพื่อนำมาปรับเป็นแบบสอบถามต่อไป

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ๒) วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๔.๓ เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มทั้งหมด ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ ผู้วิจัยขอคำปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ แล้วได้ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์) ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ได้แก่ ๑) สภาพแวดล้อม หลักการ ๓) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ประกอบด้วย ๑) ระบบงาน ๒) กระบวนการจัดการ ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย ๑) โครงสร้าง ๒) การตัดสินใจ ๓) แนวทางการประเมิน

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

๑) สภาพแวดล้อม (Environment) ได้แก่ สภาพทั่วไปที่มีผลต่อการนำเอารูปแบบไปใช้

- สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกต้องเอื้ออำนวย เช่น นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา เป็นต้น

- ความแตกต่างระหว่างปัจจัยของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

๒) หลักการ (Principle) ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานและเงื่อนไขการนำไปใช้ เงื่อนไขที่จะทำให้การนำรูปแบบไปใช้ประสบผลสำเร็จ และข้อระมัดระวังเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยได้แก่

นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑) เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้อิสระ

๓) ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์

๔) ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล

๕) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ

๗) เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑) การลดเวลาเรียนภาควิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้

๒) การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ทำงานเป็นทีม

๓) เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น

๔) การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง

๕) เพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ

๗) การคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมั่นใจ การทำงานเป็นทีมและมีความสุขในการเรียนรู้

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัด

๓) วัตถุประสงค์ (Object) ได้แก่เป้าหมายในการพัฒนารูปแบบขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลดีอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยวัตถุประสงค์ของการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑. สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติ

๒. ครูสามารถใช้เป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพตามหลักสูตรและมีความสุขกับการเรียนรู้

๓. ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าใจแนวคิดและเห็นแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

๑) ระบบงาน (System) การทำงานร่วมกันของระบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ **๑) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน** เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ **๒) วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน** ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๑. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่

- ๑) ผลงานการเรียนรู้
- ๒) ผลการความรู้และทักษะพื้นฐาน
- ๓) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา
- ๔) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- ๕) แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา
- ๖) ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๗) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๘) ความสามารถปรับตัวของผู้เรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี

๙) จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑๐) มาตรฐานการจัดการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายในสถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญ

๒) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- ๑) ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ๒) ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน หรืองานอาชีพ
- ๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- ๔) การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
- ๕) มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ
- ๖) ประสพการณ์และพื้นความรู้เดิม
- ๗) ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร
- ๘) สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและสิ่งใดที่ผู้เรียนทำแล้วภาคภูมิใจ
- ๙) ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการฟังคำอธิบายใน การรายงานเท่านั้น
- ๑๐) ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

- ๑) กระบวนการทำงานของผู้เรียน
- ๒) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- ๓) คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน
- ๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๕) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- ๖) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- ๗) หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้เรียน
- ๘) การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกให้

๔) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

- ๑) สติการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้
- ๒) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้
- ๓) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- ๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- ๖) การพัฒนาการตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จได้ง่าย
- ๗) การเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้หรือไม่
- ๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒. วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

- ๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน
- ๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
 - ๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ
 - ๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น
 - ๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น
 - ๖) จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน
 - ๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้

๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนเหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

- ๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน
- ๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
 - ๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ
 - ๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน
 - ๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น
 - ๖) จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้
 - ๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

- ๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารสังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน
- ๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- ๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกัน สามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้ทุกขณะเวลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน

๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ความรู้วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ท้องถิ่น กับการสนับสนุนโรงเรียน

๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากภายนอกมาแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะและความสามารถพื้นฐานทางสังคม

๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้นำเสนอ การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น

๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึกมารยาททางสังคม

๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๙) รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

๒) กระบวนการจัดการ (Management Process) ได้แก่ วิธีการดำเนินงาน กิจกรรม และอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่

กิจกรรมที่ครอบคลุมหลัก องค์ ๔ แห่งการศึกษา คือ

๑. ด้านพุทธิศึกษา (Head) คือ ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้

๒. ด้านจริยศึกษา (Heart) คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

๓. ด้านหัตถศึกษา (Hand) คือ ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

๔. ด้านพลศึกษา (Health) คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขาภิบาลด้วย

ว 3.1 ป.5/2 สืบค้นข้อมูลและอธิบายการนำวัสดุไปใช้
ในชีวิตประจำวัน

ง 1.1 ป.5/2 ใช้ทักษะการจัดการในการทำงานอย่างเป็น
ระบบ ประณีตและมีความคิดสร้างสรรค์

ง 1.1 ป.5/2 ใช้ทักษะการจัดการในการทำงาน
อย่างเป็นระบบ ประณีตและมีความคิด
สร้างสรรค์

ง 3.1 ป.5/1 ค้นหา รวบรวมข้อมูลที่สนใจ และ
เป็นประโยชน์จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เชื่อถือได้
ตรงตามวัตถุประสงค์

ง 3.1 ป.5/2 สร้างงานเอกสารเพื่อใช้ประโยชน์

๑ ๔๔ : ๐ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖

ส 3.1 ป.5/2 ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในการทำกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

ง 3.1 ป.5/2 สร้างงานเอกสารเพื่อใช้ประโยชน์ใน
ชีวิตประจำวันด้วยความรับผิดชอบ

พ 3.1 ป.5/2 เล่นเกมนำไปสู่กีฬาที่เลือกและ
กิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบพลัด

อาหารจากกล้วย

ส ๓.๑ ป.๕/๒

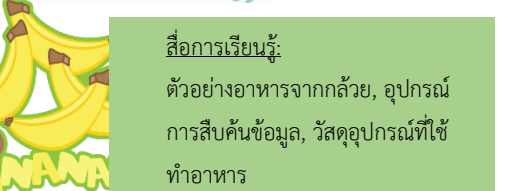
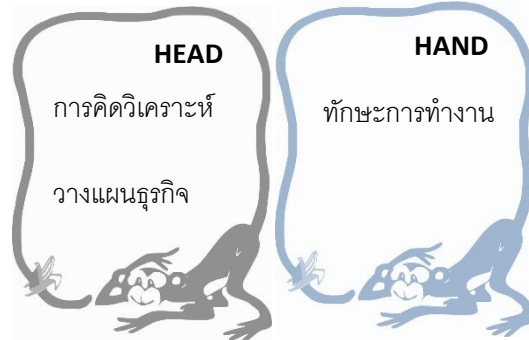
ง ๑.๑ ป.๕/๒ ง ๓.๑ ป.๕/๑ ง ๓.๑ ป.๕/๒

ว ๓.๑ ป.๕/๒

พ ๓.๑ ป.๕/๒

P

A

ทำงานเป็นขั้นเป็นตอน วางแผน
อย่างเป็นระบบ และประเมินผลการ
ทำงานเพื่อการพัฒนางาน

สื่อการเรียนรู้:

ตัวอย่างอาหารจากกล้วย, อุปกรณ์
การสืบค้นข้อมูล, วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้
ทำอาหาร

ออมสินสร้างสรรค์

พัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์
ตระหนักถึงความอดออม และนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่

กิจกรรม วิชาสังคม และ
วิทยาศาสตร์

ศิลปะ

กระบวนการเรียนรู้และ
ทดลองใช้

สัปดาห์ที่ ๑ สัปดาห์ที่ ๒ สัปดาห์ที่ ๓
สัปดาห์ที่ ๔ สัปดาห์ที่ ๕ สัปดาห์ที่ ๖

สัปดาห์ที่ ๑ สัปดาห์ที่ ๒ สัปดาห์ที่ ๓
สัปดาห์ที่ ๔ สัปดาห์ที่ ๕ สัปดาห์ที่ ๖

สัปดาห์ที่ ๑ สัปดาห์ที่ ๒ สัปดาห์ที่ ๓
สัปดาห์ที่ ๔ สัปดาห์ที่ ๕ สัปดาห์ที่ ๖

- เหยี่ยูและธนบัตรประเภทต่างๆ
- เพลง “รวมเงิน”
- ตัวอย่างชิ้นงาน “กระปุกออมสินไม้ไผ่”
- วัสดุ/อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อการทำ
กระปุกออมสินจากไม้ไผ่

เรียนรู้

กิจกรรมที่ 1

- ผู้เรียนคิดหาวิธีรวมเงินให้ได้จำนวนต่างๆ ตามที่สถานการณ์ปัญหากำหนด โดย
ผู้สอนให้ประเภทเงินกับผู้เรียนอย่างหลากหลาย
- ผู้เรียนเล่นเกม “รวมเงิน”
- สนทนากลุ่มถึงค่าใช้จ่ายในแต่ละวันจนสรุปเป็น รายรับ รายจ่าย และการออมของผู้เรียน

HEAD
คิดวิเคราะห์
การสื่อสาร
การแก้ปัญหา

HEART
ประหยัด
อดออม

HAND
การออกแบบผลิตภัณฑ์
การนำเสนอผลงาน

คุณลักษณะ
มีวินัย
อยู่อย่างพอเพียง
มุ่งมั่นในการทำงาน

กิจกรรมที่ 3

สมรรถนะสำคัญ
การคิด
การสื่อสาร
การแก้ปัญหา

- ทบทวนขั้นตอนการทำกระปุกออมสิน ตามแผนในกิจกรรมที่ ๒
- ลงมือสร้างชิ้นงาน “กระปุกออมสิน” ตามแผนที่วางไว้
- ตกแต่งลวดลาย
- นำเสนอชิ้นงาน และปัญหาและสาเหตุของอุปสรรคขณะทำงาน

กิจกรรมที่ 2

- ผู้เรียนศึกษาความเป็นมาและข้อดีของการใช้กระปุกออมสิน
- ผู้เรียนวางแผนการทำกระปุกออมสิน จาก ๔ ประเด็น คือ การออกแบบ
วัสดุ ขั้นตอน และการตกแต่ง
- ผู้เรียนปรับแผน จากการประเมินปัญหาอุปสรรค ความไม่สอดคล้องกัน
ระหว่างแผน และการทำงานจริง
- นำเสนอผลงานการออกแบบ และผู้เรียนร่วมกันคัดเลือกผลงานการ
ออกแบบ

ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการนำไปใช้

๑) โครงสร้าง (Structure) ได้แก่ ความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะช่วยทำให้รูปแบบสามารถใช้ได้ผล

๒) การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของรูปแบบ ซึ่งมีเกณฑ์ในการตัดสินใจซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

๑.๑ เป็นผู้นำการขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ระดับโรงเรียน และการบริหารจัดการเวลาเรียนที่เอื้อต่อการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๒ อำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ

๑.๓ ประสานและแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาต่างๆ มาร่วมในการบริหารจัดการเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๔ นิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๑.๕ จัดเวทีเสวนาทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

๑.๖ นำผลการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) และผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการเวลาเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

๒. ครูผู้สอน

๒.๑ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจความถนัดและความต้องการจำเป็นระดับชั้นเรียน และเป็นรายบุคคล

๒.๒ ออกแบบกิจกรรม เพิ่มเวลารู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒.๓ จัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

๒.๔ ร่วมเสวนา ทบทวนหลังการปฏิบัติ และนำผลมาพัฒนาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๒.๕ ประเมินและพัฒนานักเรียนเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

๒.๖ ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๗ รายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๓. ผู้เรียน

๓.๑ สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมตามตารางเรียน และวิธีการเรียนรู้ที่กำหนดอย่างกระตือรือร้นและสนองตอบต่อกิจกรรมเต็มตามศักยภาพและขีดความสามารถของตนเอง

๓.๒ สำรวจความสนใจ ความต้องการ และศักยภาพของตนเองเพื่อกำหนดแผนการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

๓.๓ ค้นหาความถนัด ความต้องการของตนเอง

๓.๔ ฝึกฝนพัฒนาเพิ่มพูนความสามารถของตนเอง

๓.๕ ประเมินและปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๓.๖ ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน

๓.๗ ร่วมนำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างภาคภูมิใจ

๔. ผู้ปกครอง

๔.๑ ส่งเสริม สนับสนุน ผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

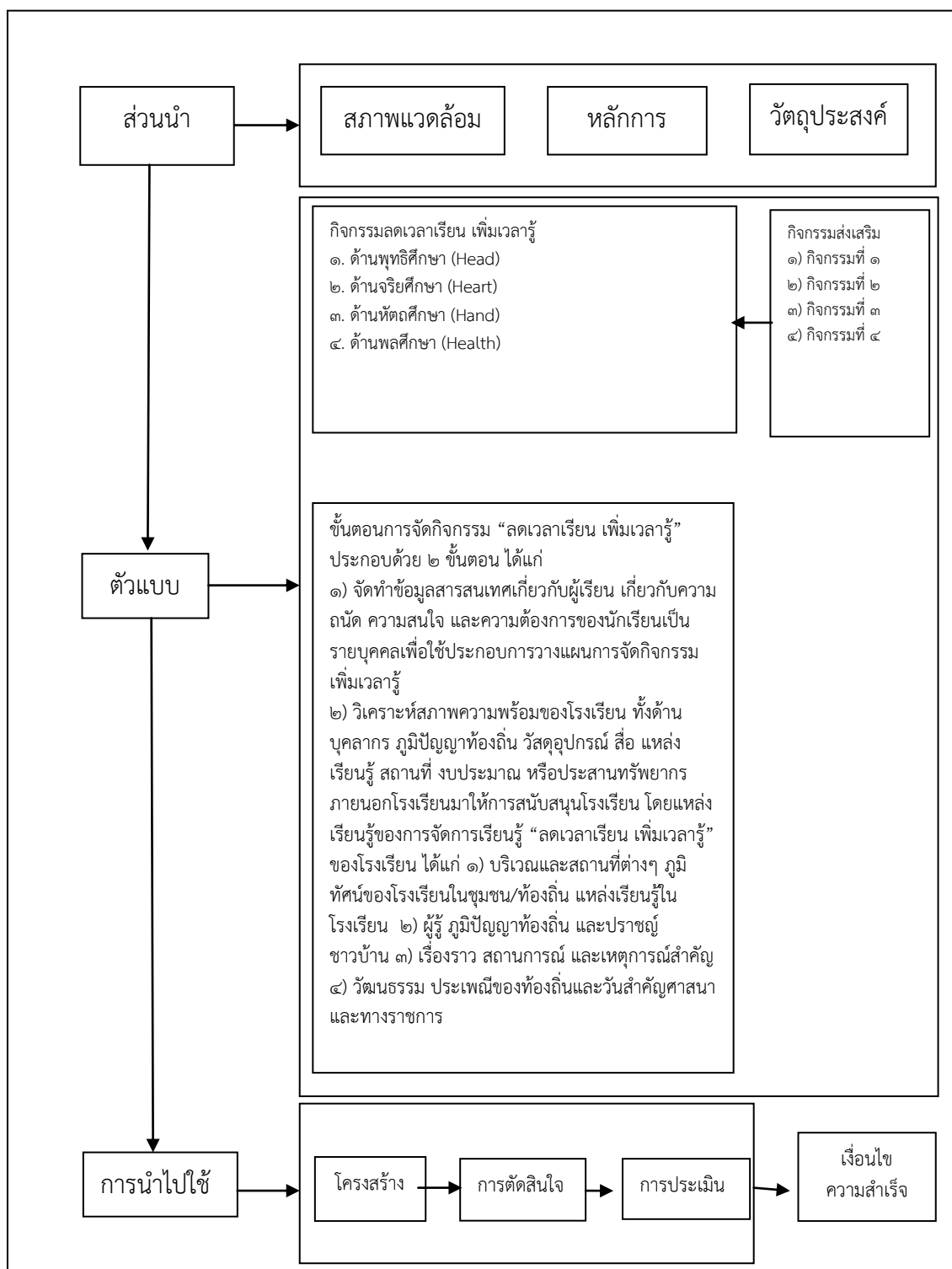
๔.๒ ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของผู้เรียน

๔.๓ ประเมินความก้าวหน้าการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และร่วมชื่นชมผลงานของผู้เรียน

๓) **แนวทางการประเมิน** การกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการประเมินผลรูปแบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่ารูปแบบทำหน้าที่ตามที่ออกแบบไว้มากน้อยเพียงใด ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร อาศัยหลักพุทธธรรมคือ สังคหัตถ์ ๔ ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขความสำเร็จ

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาเขียนเป็นฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำมาเขียนเป็นภาพ ดังนี้

ภาพที่ ๔.๒ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)

ที่มา : ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่, ๒๕๖๑.

คำอธิบายสัญลักษณ์

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

๑) สภาพแวดล้อม (Environment) ได้แก่ สภาพทั่วไปที่มีผลต่อการนำเอารูปแบบไปใช้

- สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกต้องเอื้ออำนวย เช่น นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา เป็นต้น

- ความแตกต่างระหว่างปัจจัยของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

๒) หลักการ (Principle) ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานและเงื่อนไขการนำไปใช้ เงื่อนไขที่จะทำให้การนำรูปแบบไปใช้ประสบผลสำเร็จ และข้อระมัดระวังเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยได้แก่

นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑) เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้อิสระ

๓) ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์

๔) ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล

๕) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถการบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูน ทักษะ

๗) เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการ จัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดย ผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑) การลดเวลาเรียนภาควิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียน เป็นผู้รับความรู้

๒) การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม

๓) เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น

๔) การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง

๕) เพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วย ตนเองมากขึ้น

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ

๗) การคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีมและมีความสุขในการเรียนรู้

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัด

๓) **วัตถุประสงค์ (Object)** ได้แก่เป้าหมายในการพัฒนารูปแบบขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลดีอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยวัตถุประสงค์ของการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑. สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติ

๒. ครูสามารถใช้เป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพตามหลักสูตรและมีความสุขกับการเรียนรู้

๓. ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าใจแนวคิดและเห็นแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

๑) **ระบบงาน (System)** การทำงานร่วมกันของระบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) **จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน** เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ๒) **วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน** ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๑. **จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน** เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

๑) **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน** ได้แก่

๑) ผลงานการเรียนรู้

๒) ผลการความรู้และทักษะพื้นฐาน

๓) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา

๔) ทักษะการจัดการของผู้เรียน

- ๕) แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา
- ๖) ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๗) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๘) ความสามารถปรับตัวของผู้เรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี
- ๙) จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๑๐) มาตรฐานการจัดการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายในสถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญ

๒) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- ๑) ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ๒) ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน หรืองานอาชีพ
- ๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- ๔) การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
- ๕) มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ
- ๖) ประสบการณ์และพื้นความรู้เดิม
- ๗) ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร
- ๘) สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและสิ่งใดที่ผู้เรียนทำแล้วภาคภูมิใจ
- ๙) ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการฟังคำอธิบายใน การรายงานเท่านั้น
- ๑๐) ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

- ๑) กระบวนการทำงานของผู้เรียน
- ๒) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- ๓) คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน
- ๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๕) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- ๖) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- ๗) หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการของผู้เรียน
- ๘) การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกให้

๔) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

- ๑) ลีลาการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้
- ๒) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้
- ๓) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- ๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน

- ๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- ๖) การพัฒนาการตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จได้ง่าย
- ๗) การเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้หรือไม่
- ๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒. วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

- ๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน
- ๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
 - ๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ
 - ๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น
 - ๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น
 - ๖) จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน
 - ๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้หรือไม่
 - ๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนเหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

- ๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน
- ๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
 - ๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ
 - ๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน
 - ๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น
 - ๖) จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้
 - ๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้
 - ๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารสังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน

๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้ทุกขณะเวลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน

๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ท้องถิ่น กับการสนับสนุนโรงเรียน

๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากภายนอกมาแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะและความสามารถพื้นฐานทางสังคม

๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้นำเสนอ การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น

๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึกมารยาททางสังคม

๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๙) รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

๒) กระบวนการจัดการ (Management Process) ได้แก่ วิธีการดำเนินงาน กิจกรรม และอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่

กิจกรรมที่ครอบคลุมหลัก องค์ ๔ แห่งการศึกษา คือ

๑. ด้านพุทธิศึกษา (Head) คือ ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้

๒. ด้านจริยศึกษา (Heart) คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

๓. ด้านหัตถศึกษา (Hand) คือ ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

๔. ด้านพลศึกษา (Health) คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขาภิบาลด้วย

กิจกรรมที่ครอบคลุมหลัก องค์ ๔ แห่งการศึกษา คือ

๑. ด้านพุทธิศึกษา (Head) ได้แก่

ชื่อกิจกรรม โปะโป่งเล่าเรื่อง

(ปรับจากเอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ฯลฯ)

ระดับชั้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓

เวลาที่ใช้ ๒-๓ ชั่วโมง

หมวดกิจกรรม หมวดที่ ๒ กลุ่มกิจกรรมที่ ๔ พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

๒. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการกลุ่ม สามารถทำงานเป็นทีม

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ครูนำคำศัพท์ใส่ในลูกโป่ง นำไปติดไว้ที่กิ่งไม้แห้ง/ไม้แขวนเสื้อ/ใช้เชือกขึงที่มุมห้อง (ตามความเหมาะสม)

๒. ครูแจ้งจุดประสงค์ของกิจกรรมโปะโป่งให้ผู้เรียนทราบ

๓. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆละ ๓-๕ คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกจิ้มลูกโป่งคนละหนึ่งลูก (โดยครูใช้เข็มพันปลายไม้) เพื่อนำแผ่นคำศัพท์มารวมกัน

๔. ร่วมกันทบทวนคำศัพท์และการแต่งประโยค

๕. นักเรียนแต่ละคนอ่านคำศัพท์ที่ตนเองได้ ให้เพื่อนในกลุ่มฟัง

๖. ครูนำเสนอความรู้ในการแต่งประโยค และให้นักเรียนแต่ละคนฝึกแต่งประโยคจากคำศัพท์ที่ได้

๗. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแต่งเรื่องจากคำศัพท์ที่ได้ โดยใช้วิธีการเล่าต่อๆ กัน

๘. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอเรื่องที่แต่ง ครูและเพื่อนเสนอความคิดเห็น เพิ่มเติมรายละเอียดให้มีความสมบูรณ์ เชื่อมโยง

๙. นักเรียนร่วมกันลงความเห็นหาเรื่องใดที่น่าสนใจที่สุด กลุ่มที่ได้รับคะแนนโหวตสูงสุดได้รับรางวัล

๑๐. แต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนคำศัพท์ และแต่งเรื่องจากคำศัพท์ที่ได้อีกครั้ง

สื่อการเรียนรู้

๑. ลูกโป่ง
๒. คำศัพท์
๓. กิ่งไม้/ไม้แขวนเสื้อ/เชือก
๔. ใบงานผลการวิเคราะห์

การประเมินผลการเรียนรู้

๑. ประเมินความสามารถด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า
๒. สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักเรียน

จากกิจกรรม “โป๊ะโป่งเล่าเรื่อง” ข้างต้น สามารถแสดงความเชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนการสอน ของกานเย กิจกรรมการเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ดังตาราง

ขั้นตอนที่ ๑ กระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้	๑. ครูนำคำศัพท์ใส่ในลูกโป่ง นำไปติดไว้ที่กิ่งไม้แห้ง/ไม้แขวนเสื้อ/ ใช้เชือกขึงที่มุมห้อง ๓. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆละ ๓-๕ คน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกจิ้มลูกโป่งคนละลูก (โดยครูใช้เข็มพันปลายไม้) เพื่อนำแผ่นคำศัพท์มารวมกัน	
ขั้นตอนที่ ๒ แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนได้ทราบเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง	๒. ครูแจ้งจุดประสงค์ของกิจกรรมโป๊ะโป่งให้ผู้เรียนทราบ	
ขั้นตอนที่ ๓ กระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม เป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อการใช้งาน	๔. ทบทวน คำศัพท์ และการแต่งประโยค	- ความรู้ความจำ - ความเข้าใจ
ขั้นตอนที่ ๔ นำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้าอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน	๕. นักเรียนแต่ละคนอ่านคำศัพท์ที่ตนเองได้ให้เพื่อนในกลุ่มฟัง	- ความรู้ความจำ - ความเข้าใจ
ขั้นตอนที่ ๕ ให้แนวการเรียนรู้ หรือจัดระบบข้อมูลให้มีความหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น	๖. ครูนำเสนอความรู้ในการแต่งประโยค และให้นักเรียนแต่ละคนฝึกแต่งประโยคจากคำศัพท์ที่ได้	- ความเข้าใจ - นำไปใช้

ขั้นตอนที่ ๖ กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน	๗. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแต่งเรื่องจากคำศัพท์ที่ได้ โดยใช้วิธีการเล่าต่อๆ กัน	- การวิเคราะห์ - การสังเคราะห์
ขั้นตอนที่ ๗ ให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนและข้อมูลที่ป้อนประโยชน์กับผู้เรียน	๘. นักเรียนนำเสนอเรื่องที่แต่ง ครูและเพื่อนเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมรายละเอียดให้มีความสมบูรณ์ เชื่อมโยง	- การวิเคราะห์ - การสังเคราะห์
ขั้นตอนที่ ๘ ประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงไร	๙. ผู้เรียนร่วมกันลงความเห็นหาเรื่องใด ที่น่าสนใจที่สุด กลุ่มที่ได้รับคะแนนโหวตสูงสุดได้รับรางวัล	- ประเมินค่า
ขั้นตอนที่ ๙ ส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์อย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ได้	๑๐. แต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนคำศัพท์และแต่งเรื่องจากคำศัพท์ที่ได้อีกครั้ง	- การวิเคราะห์ - การสังเคราะห์

๒. ด้านจริยศึกษา (Heart) ได้แก่

กิจกรรม : สำนึกรักษ์โรงเรียน (ความสะอาด ความร่มรื่น) ระดับประถมศึกษา/ระดับมัธยมศึกษา

การรับรู้ : แบ่งกลุ่มนักเรียนสำรวจบริเวณโรงเรียนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์

การตอบสนอง : แต่ละกลุ่มนำเสนอ ผลจากการสำรวจและ อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา ที่พบในโรงเรียน

การสร้างคุณค่า : นักเรียนหาวิธีการ และเลือกแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาที่หลากหลาย

การจัดระบบคุณค่า :

๑. นักเรียนวางแผนร่วมกัน และลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

๒. นักเรียนสร้างข้อตกลง ร่วมกันในการรักษาความสะอาดและภูมิทัศน์ของโรงเรียน

การสร้างลักษณะนิสัย :

นักเรียนทำกิจกรรมรักษาความสะอาด และปรับปรุงทัศนคติของโรงเรียนต่อเนื่องสม่ำเสมอ
จนเป็นนิสัย

๓. ด้านหัตถศึกษา (Hand)

กิจกรรม คิดเพิ่มเติมค่า ผ่าชีวีรห่อทอง ชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๓ -๔ เวลา ๘ ชั่วโมง

ระดับ ๑ (รับรู้ เลียนแบบ ทำตาม)

- ผู้เรียนรู้และเข้าใจปัญหาจากการเผาขยะที่เกิดจากผ้าเก่าเหลือใช้
- ผู้เรียนบอกวิธีการแก้ปัญหาอากาศเป็นพิษจากการเผาขยะได้
- ผู้เรียนเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมโดยการนำผ้าเหลือใช้มาประดิษฐ์ของใช้
- ผู้เรียนเลือกแบบจากหนังสือ Internet หรือจากผู้ปกครอง ในการประดิษฐ์ ของใช้จาก

ผ้าเก่าเหลือใช้และบอกขั้นตอนการประดิษฐ์ได้อย่างถูกต้อง

ระดับ ๒ (ทำเอง)

- ผู้เรียนสามารถประดิษฐ์ของใช้ที่ทำจากผ้าเก่าเหลือใช้โดยเลียนแบบจากตัวอย่าง

ระดับ ๓ (การหาความถูกต้อง)

- ผู้เรียนสามารถกำหนดขั้นตอนการประดิษฐ์ของใช้จากผ้าเก่าเหลือใช้ โดยการออกแบบ

เองหรือ ดัดแปลงจากแบบ

ระดับ ๔ (การทำอย่างต่อเนื่อง)

- ผู้เรียนสามารถประดิษฐ์ของใช้จากผ้าเก่าเหลือใช้ได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนและ

คล่องแคล่ว จนเกิดเป็นความชำนาญ

ระดับ ๕ (ทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ)

- ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตน
- นำผลงานการประดิษฐ์เป็นของฝาก ของขวัญและจำหน่ายได้

สื่อ / อุปกรณ์ : ผ้าเหลือใช้ กรรไกร ด้าย เข็มเย็บผ้า

การวัด ประเมินผล

๑. สังเกตการทำงาน

๒. ประเมินชิ้นงาน

๓. ประเมินความพึงพอใจ

ผลที่เกิดกับผู้เรียน

๑. ด้านความรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ปัญหาผลกระทบเป็นพิษจากการเผาขยะและเสื้อผ้าเหลือใช้
ซึ่งส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจ

๒. ด้านสมรรถนะ ผู้เรียนได้นำกระบวนการไปใช้ในชีวิตประจำวัน นำความรู้มาปฏิบัติให้
บรรลุผล

๓. ด้านคุณลักษณะ ผู้เรียนมีวินัย มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

๔. ด้านทักษะปฏิบัติ (Hand) ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน เห็นคุณค่าและมี เจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

๔. ด้านพลศึกษา (Health)

๑. ชื่อกิจกรรม โยคะ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖)

๒. เวลาที่ใช้ ๔ ชั่วโมง

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการออกกำลังกายด้วยกิจกรรมโยคะ
๒. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง
๓. เพื่อพัฒนาผู้เรียนมีวินัยในการออกกำลังกาย

๔. กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ผู้เรียนดูวิธีการเล่นโยคะจากวีดิทัศน์ หรือครูสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง
๒. ผู้เรียนเริ่มฝึกปฏิบัติการหายใจในท่วงท่าตามหลักการของการเล่นโยคะ โดยมีครูเป็นผู้ให้การแนะนำ
๓. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการเล่นโยคะท่าต่างๆ ตามที่สนใจ หรือตามที่ครูปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยที่ครูคอยดูแลให้คำแนะนำให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีความปลอดภัย พร้อมให้ข้อเสนอแนะ
๔. ผู้เรียนทบทวนท่าการเล่นโยคะที่ปฏิบัติ และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมทำการปรับปรุงแก้ไข
๕. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้นหลังจากการฝึกปฏิบัติการเล่นโยคะ โดยครูเป็นผู้นำในการอภิปราย ในเรื่อง การเคลื่อนไหวของร่างกาย ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัวของร่างกาย
๖. ผู้สอนให้การเสริมแรง และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนนำการเล่นโยคะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อย่างต่อเนื่อง เพื่อสุขภาพที่ดี

๕. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

๑. แผ่นรอนิ่ง
๒. วีดิทัศน์ เรื่อง การเล่นโยคะท่าต่างๆ

๖. การวัดและการประเมินผล

๑. สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม
๒. สังเกตพฤติกรรมการนำการออกกำลังกายไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการนำไปใช้

๑) โครงสร้าง (Structure) ได้แก่ ความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะช่วยให้รูปแบบสามารถใช้ได้ผล

๒) การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของรูปแบบ ซึ่งมีเกณฑ์ในการตัดสินใจซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

๑.๑ เป็นผู้นำการขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ระดับโรงเรียน และการบริหารจัดการเวลาเรียนที่เอื้อต่อการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๒ อำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ

๑.๓ ประสานและแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาต่างๆ มาร่วมในการบริหารจัดการเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑.๔ นิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๑.๕ จัดเวทีเสวนาทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

๑.๖ นำผลการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) และผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการเวลาเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

๒. ครูผู้สอน

๒.๑ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจความถนัดและความต้องการจำเป็นระดับชั้นเรียน และเป็นรายบุคคล

๒.๒ ออกแบบกิจกรรม เพิ่มเวลารู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒.๓ จัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

๒.๔ ร่วมเสวนา ทบทวนหลังการปฏิบัติ และนำผลมาพัฒนาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๒.๕ ประเมินและพัฒนานักเรียนเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

๒.๖ ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๗ รายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๓. ผู้เรียน

๓.๑ สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมตามตารางเรียน และวิธีการเรียนรู้ที่กำหนดอย่างกระตือรือร้นและสนองตอบต่อกิจกรรมเต็มตามศักยภาพและขีดความสามารถของตนเอง

๓.๒ สำรวจความสนใจ ความต้องการ และศักยภาพของตนเองเพื่อวางแผนการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

๓.๓ ค้นหาความถนัด ความต้องการของตนเอง

๓.๔ ฝึกฝนพัฒนาเพิ่มพูนความสามารถของตนเอง

๓.๕ ประเมินและปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๓.๖ ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ

ครูผู้สอน

๓.๗ ร่วมนำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างภาคภูมิใจ

๔. ผู้ปกครอง

๔.๑ ส่งเสริม สนับสนุน ผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๔.๒ ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของ

ผู้เรียน

๔.๓ ประเมินความก้าวหน้าการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และร่วมชื่นชมผลงาน

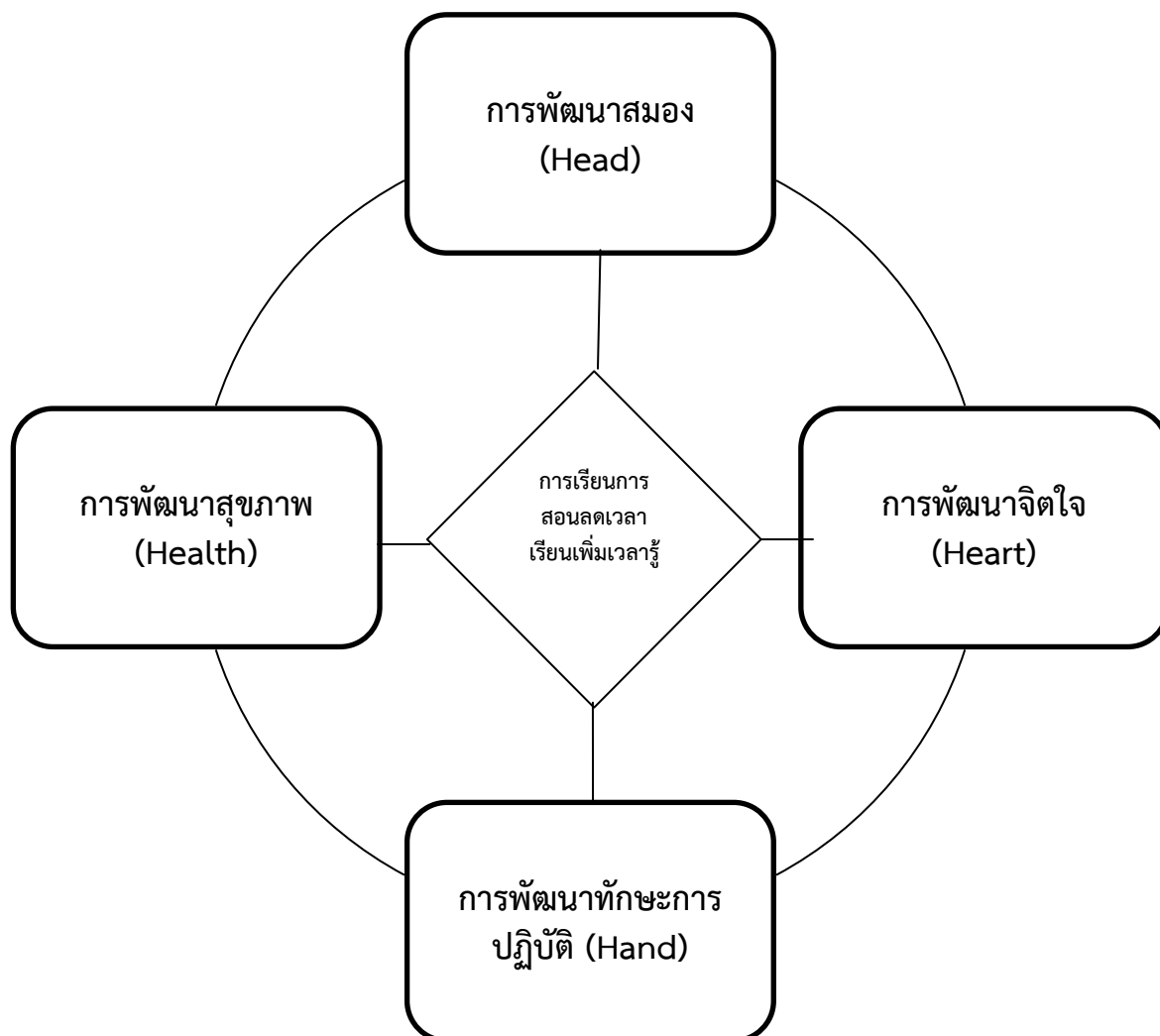
ของผู้เรียน

๓) แนวทางการประเมิน การกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการประเมินผลรูปแบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่ารูปแบบทำหน้าที่ตามที่ออกแบบไว้มากน้อยเพียงใด ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร อาศัยหลักพุทธธรรมคือ สังคหัตถ์ ๔ ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

เงื่อนไขความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังภาพที่ ๔.๓ ดังนี้

ภาพที่ ๔.๓ การจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
“MODERATE CLASS, MORE LEARNING POLICY”

คำอธิบายสัญลักษณ์

กิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ 4 H ได้แก่

๑. การพัฒนาสมอง (Head) คือ ด้านพุทธิศึกษา ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตการศึกษา และการเรียนรู้

๒. การพัฒนาจิตใจ (Heart) คือ ด้านจริยศึกษา การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

๓. การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) คือ ด้านหัตถศึกษา ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

๔. การพัฒนาสุขภาพ (Health) คือ ด้านพลศึกษา การมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขาภิบาลด้วย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑. จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความ ต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่

- (๑) ผลงานการเรียนรู้
- (๒) ผลการความรู้และทักษะพื้นฐาน
- (๓) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา
- (๔) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- (๕) แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา
- (๖) ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (๗) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- (๘) ความสามารถปรับตัวของผู้เรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี
- (๙) จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (๑๐) มาตรฐานการจัดการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายใน สถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญ

๒) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- (๑) ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- (๒) ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน หรืองานอาชีพ
- (๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- (๔) การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
- (๕) มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ
- (๖) ประสพการณ์และพื้นความรู้เดิม
- (๗) ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร
- (๘) สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและสิ่งใดที่ผู้เรียนทำแล้วภาคภูมิใจ
- (๙) ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการฟังคำอธิบายใน การรายงานเท่านั้น

(๑๐) ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

- (๑) กระบวนการทำงานของผู้เรียน
- (๒) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- (๓) คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน
- (๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- (๕) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- (๖) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- (๗) หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาของผู้เรียน
- (๘) การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกให้

๔) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

- (๑) สไตล์การเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้
- (๒) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้
- (๓) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- (๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- (๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- (๖) การพัฒนาการตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จได้ง่าย
- (๗) การเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้หรือไม่
- (๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒. วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

- (๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน
- (๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- (๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ
- (๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น
- (๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

(๖) จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน
 (๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่าพร้อมที่จะรับการเรียนรู้

(๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนเหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

(๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน

(๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

(๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

(๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน

(๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

(๖) จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้

(๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

(๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

(๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารสังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน

(๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

(๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

(๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้ทุกขณะเวลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน

(๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

(๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

(๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้

(๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

(๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ท้องถิ่น กับการสนับสนุนโรงเรียน

(๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากภายนอกมาแหล่งเรียนรู้ที่ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะและความสามารถพื้นฐานทางสังคม

(๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล นำเสนอ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

(๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้นำเสนอ การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การ ทำงานร่วมกับผู้อื่น

(๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

(๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

(๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึกมารยาททางสังคม

(๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทาง เพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

(๙) รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

กิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ 4 H

ด้านพุทธิศึกษา (Head) กิจกรรมโปะโป่งเล่าเรื่อง

ด้านจริยศึกษา (Heart) กิจกรรมสำนึกรักษ์โรงเรียน (ความสะอาด ความร่มรื่น)

ด้านหัตถศึกษา (Hand) กิจกรรม คิดเพิ่มเติมค่า ผ้าขี้ริ้วห่อทอง

ด้านพลศึกษา (Health) กิจกรรม โยคะ

โดยกิจกรรม 4 H ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร อาศัยหลักพุทธธรรมคือ สังคห วัตถุ ๔ ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จาก กิจกรรมอย่างเต็มความสามารถและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย ได้เก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลตามแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยขอเสนอสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัย สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการศึกษาศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๑. นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสถานศึกษา โดยสามารถสรุปได้แก่ เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้อิสระ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัด สามารถการบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม ได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา ส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยการลดเวลาเรียนภาควิชาการ และการลดเวลาของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง เพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ การคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีมและมีความสุขในการเรียนรู้ การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเอง โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดผ่านกิจกรรม 4 H คือ Head (กิจกรรมพัฒนาสมอง), Heart (กิจกรรมพัฒนาจิตใจ), Hand (กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ ๔ ของการจัดการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา

๓. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ สภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (๔.๒๕) สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (๔.๒๒) สภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน (๔.๒๑) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ สภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (๓.๗๖)

๕.๑.๒ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) **จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน** เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ๒) **วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน** ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน ในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

กิจกรรมที่ครอบคลุมหลัก องค์ ๔ แห่งการศึกษา คือ

๑. ด้านพุทธิศึกษา (Head) คือ ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้

๒. ด้านจริยศึกษา (Heart) คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

๓. ด้านหัตถศึกษา (Hand) คือ ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

๔. ด้านพลศึกษา (Health) คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขาภิบาลด้วย

กิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ 4 H

ด้านพุทธิศึกษา (Head) กิจกรรมโปะโป่งเล่าเรื่อง

ด้านจริยศึกษา (Heart) กิจกรรมสำนึกรักษ์โรงเรียน (ความสะอาด ความร่มรื่น)

ด้านหัตถศึกษา (Hand) กิจกรรม คิดเพิ่มเติมค่า ผ้าชีวีวห่อทอง

ด้านพลศึกษา (Health) กิจกรรม โยคะ

โดยกิจกรรม 4 H ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร อาศัยหลักพุทธธรรมคือ สังคหวัตถุ ๔ ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

๕.๑.๓ เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์) ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ได้แก่ ๑) สภาพแวดล้อม ๒) หลักการ ๓) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ประกอบด้วย ๑) ระบบงาน ๒) กระบวนการจัดการ ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย ๑) โครงสร้าง ๒) การตัดสินใจ ๓) แนวทางการประเมิน และส่วนที่ ๔ ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขความสำเร็จ

ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ

๑. สภาพแวดล้อม (Environment) ได้แก่ สภาพทั่วไปที่มีผลต่อการนำเอารูปแบบไปใช้

- สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกต้องเอื้ออำนวย เช่น นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษา เป็นต้น

- ความแตกต่างระหว่างปัจจัยของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

๒. หลักการ (Principle) ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานและเงื่อนไขการนำไปใช้ เงื่อนไขที่จะทำการนำรูปแบบไปใช้ประสบผลสำเร็จ และข้อระมัดระวังเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยได้แก่

นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑) เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้อิสระ

๓) ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์

๔) ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคล

๕) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านวิชาการ ด้านปฏิบัติ

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ

๗) เพื่อให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๑) การลดเวลาเรียนภาควิชาการและการลดเวลาของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้

๒) การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ทำงานเป็นทีม

๓) เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น

๔) การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง

๕) เพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

๖) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ

๗) การคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีมและมีความสุขในการเรียนรู้

๘) การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเองโดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง

๙) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัด

๓. วัตถุประสงค์ (Object) ได้แก่เป้าหมายในการพัฒนารูปแบบขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลดีอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยวัตถุประสงค์ของการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑) สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติ

๒) ครูสามารถใช้เป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพตามหลักสูตรและมีความสุขกับการเรียนรู้

๓) ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าใจแนวคิดและเห็นแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ

๑. ระบบงาน (System) การทำงานร่วมกันของระบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้ คือ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ **๑) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน** เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ **๒) วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน** ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียนในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนา และทางราชการ

๑.๑ จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้

๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้แก่

- (๑) ผลงานการเรียนรู้
- (๒) ผลการความรู้และทักษะพื้นฐาน
- (๓) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มวิชา
- (๔) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- (๕) แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา
- (๖) ผู้เรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (๗) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- (๘) ความสามารถปรับตัวของผู้เรียนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี
- (๙) จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (๑๐) มาตรฐานการจัดการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับระบบคุณภาพภายในสถานศึกษาตามตัวอย่างสารสนเทศที่สำคัญ

๒) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- (๑) ความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- (๒) ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน หรืองานอาชีพ
- (๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
- (๔) การมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย
- (๕) มีจิตสำนึกอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ
- (๖) ประสพการณ์และพื้นความรู้เดิม
- (๗) ผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะความถนัดเป็นอย่างไร
- (๘) สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและสิ่งใดที่ผู้เรียนทำแล้วภาคภูมิใจ
- (๙) ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ได้ดี ด้วยการฟังคำอธิบายใน การรายงานเท่านั้น

(๑๐) ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

๓) ผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน

- (๑) กระบวนการทำงานของผู้เรียน
- (๒) ทักษะการจัดการของผู้เรียน
- (๓) คุณภาพปริมาณงานของผู้เรียน
- (๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- (๕) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- (๖) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- (๗) หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาของผู้เรียน

(๘) การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกให้

๔) รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

- (๑) สีลาการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกันมีผลต่อการเรียนรู้
- (๒) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้
- (๓) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียน
- (๔) การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนในขณะเรียน
- (๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับนักเรียนต่อเพื่อนร่วมชั้น
- (๖) การพัฒนาการตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จได้ง่าย
- (๗) การเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่า พร้อมที่จะรับการเรียนรู้ได้อย่างไร
- (๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่ แบบใดเพื่อที่ผู้สอนจะได้นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน

๑.๒ วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน

- (๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน
- (๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- (๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเพียงพอ
- (๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น
- (๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

- (๖) จัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียน
- (๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนว่าพร้อมที่จะรับการเรียนรู้
- (๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนเหมาะสมแก่ผู้เรียน

๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

- (๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้การสนับสนุนโรงเรียน
- (๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- (๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ เสริมทักษะอย่างเพียงพอ
- (๔) มีห้องปฏิบัติการเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน
- (๕) การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น
- (๖) จัดให้มีการฝึกเสริมทักษะโดยวิทยากรท้องถิ่นให้นักเรียนในโรงเรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้
- (๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ ในเวลาเพิ่มเวลารู้
- (๘) การเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓) เรื่องราว สถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ

- (๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ความสารสังคมโลกสามารถสื่อสารกันได้ทุกแห่งทั่วโลกอย่างรวดเร็วเพื่อการสนับสนุนโรงเรียน
- (๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- (๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ
- (๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้ทุกขณะเวลาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้รวดเร็ว ประหยัดเวลาเพื่อแหล่งเรียนรู้ให้ในการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะที่เรียนรู้ในเวลาเรียน
- (๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น
- (๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้
- (๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อที่จะทราบความพร้อมของผู้เรียน ในเวลาเพิ่มเวลารู้
- (๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทางเพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ

(๑) ประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนโดยวิทยากรมาให้ข่าวสารวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ในชุมชน ท้องถิ่น กับการสนับสนุนโรงเรียน

(๒) แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้จากภายนอกมาแหล่งเรียนรู้ที่ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะและความสามารถพื้นฐานทางสังคม

(๓) มีห้องปฏิบัติการต่างๆ สามารถรับรู้ข่าวสาร บันทึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูล นำเสนอ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้พร้อมกันสามารถเรียนรู้เสริมทักษะอย่างเพียงพอ

(๔) มีห้องปฏิบัติการสามารถเรียนรู้ได้นำเสนอ การอ่าน การเขียน การสื่อสาร การ ทำงานร่วมกับผู้อื่น

(๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

(๖) จัดให้มีห้องเรียนธรรมชาติ เป็นห้องเรียนแห่งประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับความงดงาม ระบบนิเวศ ในเวลาเพิ่มเวลารู้

(๗) ห้องเรียนรู้เรื่องใหม่หรือสื่อใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทั้งที่เป็นดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ฯลฯ เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การฝึกมารยาททางสังคม

(๘) การเรียนรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติที่เป็นไปได้ทั้งในแนวทาง เพื่อการปลูกฝังเจตคติ จินตนาการ สิ่งแวดล้อม

(๙) รวมทั้งเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

๒. กระบวนการจัดการ (Management Process) ได้แก่ วิธีการดำเนินงาน กิจกรรม และอื่นๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่

กิจกรรมที่ครอบคลุมหลัก องค์ ๔ แห่งการศึกษา คือ

ด้านพุทธิศึกษา (Head) กิจกรรมโปะโป่งเล่าเรื่อง

ด้านจริยศึกษา (Heart) กิจกรรมสำนึกรักษ์โรงเรียน (ความสะอาด ความรุ่มรื่น)

ด้านหัตถศึกษา (Hand) กิจกรรม คิดเพิ่มเติมค่า ผ้าชีวีห่อทอง

ด้านพลศึกษา (Health) กิจกรรม โยคะ

ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการนำไปใช้

๑. โครงสร้าง (Structure) ได้แก่ ความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันขององค์ประกอบ ต่างๆ ที่จะช่วยทำให้รูปแบบสามารถใช้ได้ผล

๒. การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใด ทางเลือกหนึ่ง จากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางให้บรรลุ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของรูปแบบ ซึ่งมีเกณฑ์ในการตัดสินใจซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องใน การขับเคลื่อนการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้แก่

๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา

๑) เป็นผู้นำการขับเคลื่อนนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ระดับโรงเรียน และการบริหารจัดการเวลาเรียนที่เอื้อต่อการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๒) อำนวยความสะดวก ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ

๓) ประสานและแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาและภูมิปัญญาต่างๆ มาร่วมในการบริหารจัดการเวลาเรียน การจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๔) นิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๕) จัดเวทีเสวนาทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

๖) นำผลการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) และผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการเวลาเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

๑.๒ ครูผู้สอน

๑) วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสนใจความถนัดและความต้องการจำเป็นระดับชั้นเรียน และเป็นรายบุคคล

๒) ออกแบบกิจกรรม เพิ่มเวลารู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

๓) จัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

๔) ร่วมเสวนา ทบทวนหลังการปฏิบัติ และนำผลมาพัฒนาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๕) ประเมินและพัฒนานักเรียนเต็มตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

๖) ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๗) รายงานผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๑.๓ ผู้เรียน

๑) สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมตามตารางเรียน และวิธีการเรียนรู้ที่กำหนดอย่างกระตือรือร้นและสนองตอบต่อกิจกรรมเต็มตามศักยภาพและขีดความสามารถของตนเอง

๒) สำรวจความสนใจ ความต้องการ และศักยภาพของตนเองเพื่อวางแผนการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

๓) ค้นหาความถนัด ความต้องการของตนเอง

๔) ฝึกฝนพัฒนาเพิ่มพูนความสามารถของตนเอง

๕) ประเมินและปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๖) ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน

๗) ร่วมนำเสนอผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างภาคภูมิใจ

๑.๔ ผู้ปกครอง

- ๑) ส่งเสริม สนับสนุน ผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” และให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ในการดำเนินงานตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”
- ๒) ให้ข้อมูลป้อนกลับในการปฏิบัติกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของผู้เรียน
- ๓) ประเมินความก้าวหน้าการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน และร่วมชื่นชมผลงานของผู้เรียน

๓. แนวทางการประเมิน การกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการประเมินผลรูปแบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่ารูปแบบทำหน้าที่ตามที่ออกแบบไว้มากน้อยเพียงใด ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร อาศัยหลักพุทธธรรมคือ สังคหัตถ์ ๔ ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑

ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขความสำเร็จ

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาเขียนเป็นฉบับสมบูรณ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาตาม อธิธำม ๔ และ สุ จิ ปุ ลิ

การใช้ อธิธำม ๔ เป็นแนวทางการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงสวดไว้อย่างแยบคาย อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใครๆ ก็ท่องได้ จำได้ แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบกระบวนการทั้ง ๔ ข้อ อันเป็น ๔ ขั้นตอนต่อเนื่องหนุนเสริมกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่ามันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง ๔ ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการเรียนการสอนได้ตามความมุ่งหวัง ขออธิบายดังต่อไปนี้

๑. ฉันทะ คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ ใจที่รักอันเกิดจากความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำ จึงจะเกิดผลจริงตามควร การมีใจรัก ถือว่าสำคัญมาก ไม่ใช่ทำใจให้รักเพื่ออะไรสักอย่าง หรือ ห้ามใจไม่ให้รัก มันก็ยากยิ่งพอๆ กัน เพราะรักดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความรักความศรัทธาของเราจริงๆ ขึ้นทำไปก็มีแต่จะทุกข์ทรมานแม้จะได้บางสิ่งที่มุ่งหวังแล้วก็ตาม ประการสำคัญเป็นการแอบแฝงมาจากความคิดอื่นศรัทธาอื่นหรือความเป็นอื่นที่เราพยายามหาเหตุและผลมาอธิบายว่า มันคือสิ่งเดียวกันเพื่อให้สามารถดำเนินไปได้หรือเพื่อให้ตัวเองสบายใจที่สุด แต่ถ้าเรามีใจศรัทธาอันแรงกล้าแล้ว พลังสร้างสรรค์ก็จะบังเกิดขึ้นกับเราอย่างมหัศจรรย์ทีเดียวที่นำมาพูดถึงว่า “เราจะสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นได้อย่างไร” ความพอใจรักใคร่ในการเรียนการสอน คือเป็นหลัก ถ้าทำแล้วต้องมีความรับผิดชอบในบริหารการเรียนรู้การสอน ต้องดูแลนักเรียนให้รักการเรียนให้ดี มีความรับผิดชอบสูง การเรียนรู้ที่ได้ออกมาดีและมีคุณภาพ ศรัทธาต่อการเรียนรู้ก็จะเข้าถึงความรู้ หรือศรัทธาต่อการเรียนก็จะเข้าถึงความรู้ที่เรียนหรือไม่ศรัทธาอะไรเลยก็ไม่เข้าถึงก็ไม่เข้าถึงอะไรเลย เพราะความศรัทธานำมาซึ่งมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อทำทุกอย่างให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เราศรัทธานั้นเอง ขณะเดียวกันก็ลองตรวจสอบตัวเองดูว่าสิ่งที่เราศรัทธากับสิ่งที่นักเรียนนั้นตรงกันหรือไม่ หากตรงกันก็เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนหรือหากไม่ตรงกันก็เรียนรู้ที่จะให้โอกาสตัวเองไปสู่แห่งที่ที่เหมาะสมกว่ามีคุณภาพการเรียนรู้ที่ดีกว่า

๒. **วิริยะ** คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเท เป็นความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้น วิริยะนี้มาคู่กับความอดทนอดกลั้น เป็นความรู้สึกไม่ย่อท้อต่อปัญหาและความหวังที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง โดยมีศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ นำใจ และเตือนใจความอดทนเป็นเครื่องมือสำหรับคนใจเย็นและใจงามด้วย ไม่ใช่ทุทุตันทุ้นรีบร้อนและรู้ร้อน เพราะมันจะทำให้มีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย หรือสูญเสียความอดทนในที่สุด ดังนั้น ความวิริยะอุสาหะ จึงเป็นวิถีทางของบุคคลที่ใฝ่รู้อย่างหาญกล้าและท้าทายต่ออุปสรรคใดๆ ทั้งมวลถ้าจะฝึกฝนเรื่องความวิริยะแล้วจะต้องเริ่มจากความคิดที่ว่า ต้องหมั่นฝึกฝนตนเองบ่อยๆ หมั่นทำหมั่นคิดหมั่นเขียนหมั่นนำเสนอ และอย่าขี้เกียจ อย่างกลัวความผิดพลาดและงกกล้าแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อความล้มเหลวของตัวเอง อย่าท้อต่อการเรียนรู้ที่หนักและมีการบ้านมากมายให้คิดว่าทำมากรู้มากเก่งมากขึ้น อย่าบ่นว่าไม่มีเวลาเพราะเวลามีเท่าเดิม ฯลฯ

๓. **จิตตะ** คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบตามคำนี้ยิ่งใหญ่มากปัจจุบัน สังคมซับซ้อน มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ละคนมีภาระหน้าที่ ที่ต้องทำมากมาย ไม่รู้จะทำอะไรก่อน แต่ถ้าเรามีใจที่จดจ่อต่อสิ่งที่เราคิดเราทำและรับผิดชอบแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการงานก็ตาม ทุกอย่างก็จะดีขึ้นไปเอง เราก็จะมีความรอบรู้มากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยใจที่จดจ่อตั้งมั่นและใฝ่เรียนรู้ของเรา เมื่อมีความรอบรู้มากขึ้นก็จะเกิดความรอบคอบตามมา เมื่อมีความรอบคอบแล้วการตัดสินใจทำอะไรก็จะเกิดความผิดพลาดน้อยตามไปด้วยความรอบคอบนอกจากจะดำรงอยู่คู่กับความเรียนรู้และรอบรู้แล้ว ยังต้องอาศัยความตั้งมั่นเป็นเครื่องเตือนสติด้วย ถึงจะสามารถใช้จิตของเราพิจารณาและตรองในเนื้อหาที่เรียนรู้อย่างแท้จริง ของสิ่งต่างๆ นั้นได้อย่างเหมาะสม เพราะความตั้งมั่นตามแบบอย่างของและจริยธรรมของสังคมนั้นเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างปรกติสุข จิตใจจดจ่อต่อการเรียนรู้ มีสมาธิในการเรียนรู้และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ที่ไม่เคยเรียนมาก่อนหรือที่ยากมากขึ้นเป็นลำดับของการเรียนรู้

๔. **วิมังสา** คือ การทบทวนในสิ่งที่ได้คิดได้ทำมา อันเกิดจาก การมีใจรัก (ฉันทะ) แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น (วิริยะ) อย่างใจจดใจจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งได้ทำผ่านมามีเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเราเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงปรับแก้ให้ดียิ่งขึ้นในการวิจัยและการพัฒนานั้นเรามักจะใช้คำว่า

“สรุปบทเรียน” เป็นการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูว่าสิ่งที่คิดและทำมานั้นมันดำเนินไปในแนวทางที่วาดหวังในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในอนาคตหรือว่าคิดไว้อย่างทำอีกอย่าง หรือคิดไว้แต่ไม่ได้ทำเลย หรือทำไปแล้วแต่ไม่ได้อย่างที่มุ่งหวัง ทั้งนี้จะได้วิเคราะห์ต่อไปว่า ที่มันสำเร็จมันเป็นเพราะอะไร และที่มันล้มเหลวมันเกิดจากอะไร เพื่อที่จะได้หาแนวทางแก้ไขหรือหาทางหลีกเลี่ยงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นดังนั้น

“อิทธิบาท ๔” จึงมีความหมายกับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะเดินทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการเรียนรู้การรับฟังการสอน เพราะหากทำได้ตามกระบวนการแล้ว สังคมความรู้ ชุมชนความรู้ และปัจเจกชนการเรียนรู้ คงอยู่ไม่ไกลเกินฝัน ประการสำคัญ “อิทธิบาท ๔” ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวจากการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงถึงกัน เพียงแต่อธิบายคนละบทบาทเท่านั้น สิ่งสำคัญ เราได้ใคร่ครวญในเรื่องเหล่านี้มาน้อยเพียงใด เพราะ ในโลกปัจจุบัน โลกที่สังคม อวิชชามากจนเกินล้น

จึงกลายเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายสูงสุด นั่นแปลว่าเราต้องฝึกฝนตนเองหลายเท่าตัวเพื่อจะเข้าใจ และเข้าถึงหลักการเรียนการสอนที่ก่อเกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของตนเองอย่างแท้จริง

การฟัง การคิด การถาม และการเขียน เป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้เราถ่ายทอด ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ ประสบการณ์ รวมทั้งการเจรจาต่อรอง ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ สุ จิ ปุ ลิ หัวใจของนักปราชญ์ ตอนเด็กๆ ทุกๆ เข้าเราจะต้องยกแก้วน้ำ แล้วก็ท่อง สุ จิ ปุ ลิ ๓ ครั้ง ก่อนล้างหน้าแปรงฟัน ที่บ้าน เราบอกว่า มันจะทำให้เรียนเก่ง สุ จิ ปุ ลิ เป็น คาถาของนักปราชญ์ แต่ละคำมีความหมายดังนี้

- สุ ย่อมาจากคำว่า สุตะ แปลว่า การฟัง
- จิ ย่อมาจากคำว่า จินตะ แปลว่า การคิด
- ปุ ย่อมาจากคำว่า ปุจฉา แปลว่า การถาม
- ลิ ย่อมาจากคำว่า ลิขิต แปลว่า การเขียน

ตอนที่เรได้รับคานานี้ เราพลาดตั้งแต่คำแรกเลย ไม่ได้ตั้งใจฟังให้ดี ว่าความหมายของแต่ละคำมันคืออะไรบ้าง รู้แค่จะต้องท่องทุกเช้า การฟัง

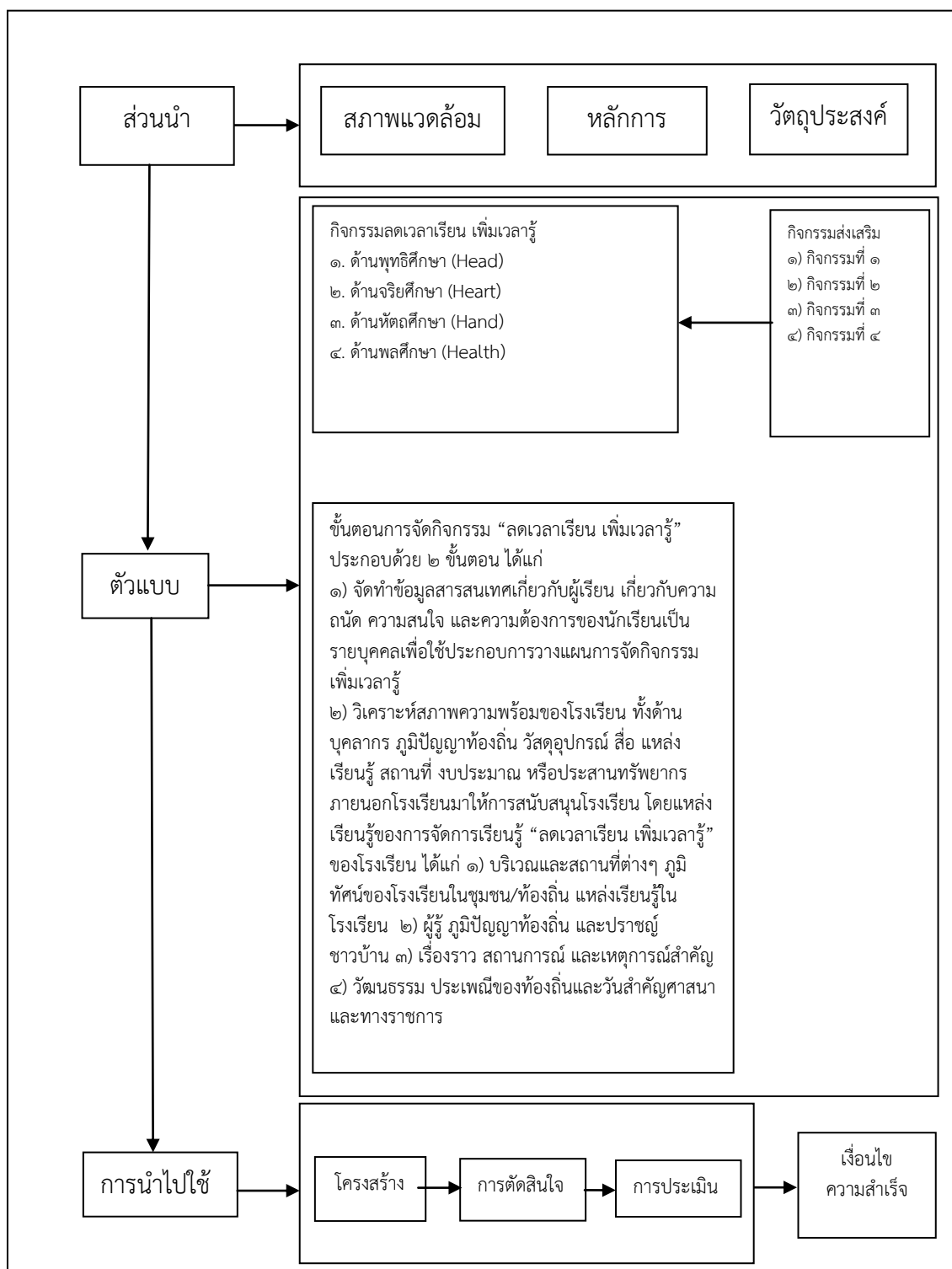
สุ ย่อมาจากคำว่า สุตะ แปลว่า การฟัง หนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการฟังคือ ความคิดของเราที่มันคิดไม่หยุด เราพยายามประหม่น พยายามเปรียบเทียบ พยายามเข้าใจ พยายาม จัดเรียงความสำคัญ ว่าสิ่งนี้เราควรตั้งใจฟังหรือเปล่า เราต้องให้ความสำคัญไหม มันจะทำให้เรา เสียเวลาหรือเปล่า ถ้าใจเรามัวแต่คิด เราก็คงจะไม่ตั้งใจฟัง เทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้เราต้องสื่อสารผ่าน ทางหน้าจอและคีย์บอร์ด เราสื่อสารด้วยการอ่านและการเขียน แต่ในอนาคตอันใกล้ในวันที่เราสื่อสาร กับคอมพิวเตอร์ด้วยเสียง สิ่งที่ทำหายคือ แล้วเราจะพูดยังไงให้คอมพิวเตอร์เข้าใจ แยกแยะและจำได้ ว่านี่คือเรา แล้วเราจะฟังคอมพิวเตอร์ให้รู้เรื่องได้ยังไงในวันที่ทุกคนต่างก็ต้องพูดกับคอมพิวเตอร์ ส่วนตัวต่อไปเราอาจจะต้องมีโค้ชเพื่อฝึกการพูด ฝึกการใช้เสียง

การฟังมีความสำคัญและเราต้องฝึกเพื่อเป็นผู้ฟังที่ดี เพราะโลกในปัจจุบันเป็นโลกที่มี ความซับซ้อน คนเราเข้าถึงกันได้ง่าย เราทำความรู้จักและเรียนรู้จากคนแปลกหน้า เราค้นหา ความหมายของชีวิตจากการคุยกับเพื่อนใหม่ ทำให้คนที่เราใส่ใจไม่ใช่แค่คนในครอบครัว เพื่อนหรือ คนใกล้ชิดเท่านั้น แต่เราจะขยายขอบเขตของมันเป็นออกไป ทำให้เราเข้าใจคนอื่น ๆ ทำให้เรายอมรับคนที่ แตกต่างจากเรา ต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ทำให้โลกนี้น่าสนใจและน่าอยู่มากขึ้น

จิ ย่อมาจากคำว่า จินตะ แปลว่า การคิด

การคิด เป็นความสามารถที่ไม่ได้มีติดตัวมาตั้งแต่แรกเกิด แต่เป็นสิ่งที่เราพัฒนาได้เรื่อยๆ หลายคนมักจะหลีกเลี่ยงการคิดและมันก็เป็นธรรมชาติของเราทุกคนเพราะว่าวิวัฒนาการทำให้สมอง เราพยายามใช้พลังงานในการคิดให้น้อยที่สุดทำให้เราอยากทำอะไรเร็วๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เร็วๆ อาการใจลอยเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการไม่ใช้ความคิด เป็นการปล่อยให้ใจคิดเรื่องนั้นเรื่องนี้ไปเรื่อย ปล่อยให้ใจให้ล่องลอยไป จากความคิดหนึ่ง สักพักเราก็จะกระโดดไปคิดอีกเรื่องหนึ่ง เหมือนลิงป็นต้นไม้

รูปแบบของการไม่ใช้ความคิดอีกแบบคือ การที่คิดแบบเดิมๆ ความคิดที่ปลูกฝังมาตั้งแต่ เด็กเหมือนช้างที่ถูกล่ามโซ่ไว้ตั้งแต่ตอนที่ยังตัวเล็กๆ ไม่มีกำลังมากพอที่จะหลุดและปลดปล่อยตัวเอง ให้เป็นอิสระและถึงแม้ช้างจะโตและมีกำลังมากพอแต่ความคิดที่ปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ช้างต้องติด กับดักนั้นตลอดไป คนเราเองก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่ย้อนกลับไปคิดทบทวนเราก็จะต้องติดกับดักนั้น เหมือนกัน ผู้วิจัยได้นำมาเขียนเป็นภาพ ดังนี้

ภาพที่ ๕.๑ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)

ที่มา : ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่, ๒๕๖๑.

๕.๒ การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัย พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ผลการศึกษาศึกษานโยบาย แนวคิด ทฤษฎีและสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

๑. นโยบายการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสถานศึกษา โดยสามารถสรุปได้แก่ เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้อิสระ ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและถนัด สามารถการบริหารจัดการเวลาเรียน และจัดกิจกรรม ได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา ส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ มีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒. แนวคิดทฤษฎีโรงเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยการลดเวลาเรียนภาควิชาการ และการลดเวลาของการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ การเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุขจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น การจัดสัดส่วนเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้รับ ความรู้ให้น้อยลง เพิ่มเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการได้เพิ่มพูนทักษะ การคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ความมีน้ำใจ การทำงานเป็นทีมและมีความสุขในการเรียนรู้ การส่งเสริมและเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทักษะด้วยตนเอง โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ การคิดขั้นสูง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความสนใจ ความถนัดผ่านกิจกรรม 4 H คือ Head (กิจกรรมพัฒนาสมอง), Heart (กิจกรรมพัฒนาจิตใจ), Hand (กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติ) และ Health (กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ ๔ ของการจัดการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา

๓. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ สภาพรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สภาพผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ สภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยผลการศึกษาทั้ง ๓ ด้านได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา ศรีปลั่ง^๑ ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการบริหารโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

^๑สุธิดา ศรีปลั่ง, “การประเมินการบริหารโครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนนำร่องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

นาร่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑ พบว่า ๑) การประเมินบริบทโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๒) การประเมินปัจจัยนำเข้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๓) การประเมินกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๔) การประเมินผลผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ๔.๑) ด้านผลกระทบ พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” อยู่ในระดับมาก ๔.๒) ด้านประสิทธิผล พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๔.๓) ด้าน ความยั่งยืนพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียน นาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต ๑ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ สุธาพจน์^๒ ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ รวมทั้งศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ประชากรที่ใช้ คือ ครู โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิจำนวน ๒๐๐ คน วิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบและการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและครูที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวม ด้านโครงสร้างเวลาเรียนและตารางเรียน ด้านรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านสื่อและแหล่ง การเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ โดยมีแนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ คือการเตรียมความพร้อมของผู้สอน และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

๕.๒.๒ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) **จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน** เกี่ยวกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ๒) **วิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียน** ทั้งด้านบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานที่ งบประมาณ หรือประสานทรัพยากรภายนอกโรงเรียนมาให้การสนับสนุนโรงเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน ได้แก่ ๑) บริเวณและสถานที่ต่างๆ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน ในชุมชน/ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ๒) ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน ๓) เรื่องราวสถานการณ์ และเหตุการณ์สำคัญ ๔) วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและวันสำคัญศาสนาและทางราชการ กิจกรรมที่ครอบคลุมหลัก องค์ ๔ แห่งการศึกษา คือ

^๒จุฑามาศ สุธาพจน์, “แนวทางการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี เขต ๒”, *วิทยานพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

๑. ด้านพุทธิศึกษา (Head) คือ ความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต การศึกษา และการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมโปะโป่งเล่าเรื่อง เป็นต้น

๒. ด้านจริยศึกษา (Heart) คือ การมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม ได้แก่ กิจกรรมสำนึกรักษ์โรงเรียน (ความสะอาด ความร่มรื่น) เป็นต้น

๓. ด้านหัตถศึกษา (Hand) คือ ความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน ได้แก่ กิจกรรม คิดเพิ่มเติมค่า ผ้าชีวีวห่อทอง เป็นต้น

๔. ด้านพลศึกษา (Health) คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้อง และการออกกำลังกายให้เหมาะสม รวมทั้งความสะอาดและสุขภาพไปด้วย ได้แก่ กิจกรรมโยคะ เป็นต้น โดยกิจกรรม 4 H ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตร อาศัยหลักพุทธธรรมคือ สังคหวัตถุ ๔ ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อังศุมาลิน เคนจตุรัส^๓** ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรีเป็นรูปแบบเชิงข้อความที่มีคุณภาพดีสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา ในกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ได้มีองค์ประกอบหลัก ๖ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) ด้านวัตถุประสงค์ ๒) ด้านบทบาทของโรงเรียน ๓) ด้านบทบาทของครู ๔) ด้านบทบาทของนักเรียน ๕) ด้านแนวการบริหารจัดโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา ๖) ด้านการประเมินผลโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี น้อยสุภา^๔ ทำวิจัยเรื่อง(การดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาด ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต ๑) ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ อยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ โดยจำแนกเพศ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ๓) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ โดยจำแนกตามระดับการศึกษามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ๔) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่

^๓อังศุมาลิน เคนจตุรัส “รูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต* (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

^๔ สุภาวดี น้อยสุภา, “การดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑” *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑ โดยจำแนกตามอาชีพ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

๕.๒.๓ เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์) ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำ ได้แก่ ๑) สภาพแวดล้อม หลักการ ๓) วัตถุประสงค์ ส่วนที่ ๒ ตัวแบบ ประกอบด้วย ๑) ระบบงาน ๒) กระบวนการจัดการ ส่วนที่ ๓ ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย ๑) โครงสร้าง ๒) การตัดสินใจ ๓) แนวทางการประเมิน และส่วนที่ ๔ ส่วนที่ ๔ เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อังศุมลีน เคนจตุรัส^๕** ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชลบุรีเป็นรูปแบบเชิงข้อความที่มีคุณภาพดีสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ได้มีองค์ประกอบหลัก ๖ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) ด้านวัตถุประสงค์ ๒) ด้านบทบาทของโรงเรียน ๓) ด้านบทบาทของครู ๔) ด้านบทบาทของนักเรียน ๕) ด้านแนวการบริหารจัดโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา ๖) ด้านการประเมินผลโปรแกรมพลศึกษาและกีฬา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี น้อยสุภา^๖ ทำวิจัยเรื่อง(การดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑) ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”โรงเรียนบ้านหาดใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต๑ อยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต๑โดยจำแนกเพศ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่๐.๐๕ ๓) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต๑ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่๐.๐๕ ๔) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการด้านการดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดใน

^๕อังศุมลีน เคนจตุรัส, “รูปแบบโปรแกรมพลศึกษาและกีฬาในกิจกรรม”ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, บทคัดย่อ.

^๖สุภาวดี น้อยสุภา, “การดำเนินงานกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โรงเรียนบ้านหาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร*, บทคัดย่อ.

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต๑โดยจำแนกตามอาชีพ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.การพัฒนาการทำงานของผู้เรียนบรรยากาศภายในชั้นเรียนยังมีน้อย และสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย

๒.สถานศึกษาควรส่งเสริมทักษะการจัดการของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้

๓. โรงเรียนควรจัดให้มีสวนป่า สวนพฤกษศาสตร์และสนามกีฬาโรงเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องใหม่และภูมิทัศน์ของโรงเรียนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนควรมีการจัดการเรียนรู้ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานกลุ่มและทักษะการตัดสินใจที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เป็นการวางแผนการสำรวจ การสังเกต การกับผู้เรียนในห้องร่วมชั้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรทำการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

๒. ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในประเทศไทย

๓. ควรศึกษากลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
_____. พระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่มที่ ๑๙ หน้า ๒๗๗ ข้อที่ ๑,๑๓๗-๑,๑๔๐

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

ชนาธิป พรกุล. การสอนกระบวนการคิด : ทฤษฎีและการนำไปใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ทิตินา แคมมณี. รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพ.ศ.๒๕๖๐) หน้า ๔
_____. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพไทย จำกัด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ๒๕๓๕.

บุปผชาติ ทฬทิกรณ์. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: โครงการเทคโนโลยี, ๒๕๔๔.

ปิ่น มุทุกันต์. มงคลชีวิต. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์, ๒๕๑๖.

พุทธทาสภิกขุ. การงานที่เป็นสุข. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๓๗.

พระเทพโสภณ (ประยูรธมมจิตโต). ทิศทางการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์, ๒๕๕๕.

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. การสอนพลศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทวิทยุพัฒน์ จำกัด, ๒๕๓๙.

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอติปิจิตตฤกษ์ (แปล). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Open Worlds, ๒๕๕๔.

วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ ๒๑. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๕๕.

ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ๔H. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๙.

ศิลปชัย สุวรรณธาดา. การเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้น้อมนำพระราช ดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี, ๒๕๓๓.

สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพ และนันทนาการ. เกณฑ์สมรรถภาพทางกายของเด็กไทย. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๔๑.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

_____ . เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๔.

_____ . แนวปฏิบัติการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๗.

_____ . แนวการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘.

_____ . แนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๘.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบายการศึกษาไทย : แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒.

(๒) บทความ :

ลีปนันท เกตุทัต. “นโยบายการศึกษา : ครูผู้บริหารการศึกษาและโลกาภิวัตน์”. วารสารข้าราชการครู. ๑๖ (กุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๓๙) : ๙๖.

อำรุง จันทวานิช. “การศึกษา : แนวทางการพัฒนาคุณภาพ,” วารสารวิชาการ. ๑๘, ๒ (กันยายน ๒๕๔๓) : ๗๓.

(๓) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย :

เกษอมร มิ่งขวัญ. “สภาพการและปัญหาตามนโยบายการลดเวลาเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๔”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๕.

จรรย์พร โน้ตชัยยา. “ความคิดเห็นองค์กรบริหารและครูหัวหน้างานที่มีต่อการบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.

จรรย์รัตน์ ปานพรหมมินทร์. “การศึกษาปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๗.

ชัยวัฒน์ พันธุ์เดช. “ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓.

นภดล เดชโยธิน. “ปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาการบัญชี ๑๐ ประการ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕.

บุญมี บุญเอี่ยม. “ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยจำกัด”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔.

บุญเลี้ยง หุมทอง. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ วิชาคณิตศาสตร์ ระดับช่วงชั้นที่ ๔. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓.

บุญถม หิรัญคำ. “การดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนชุมชนบ้านโสก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕.

ประสิทธิ์ ศรีเดช. “การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับ นักเรียนระดับประถมศึกษา”. **ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓.

แมน เชื้อบางแก้ว. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง และเจตคติทางวิทยาศาสตร์”. **ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖.

วิลาวลัย โพธิ์ทอง. “การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาจิตวิสัยสำหรับนิสิตปริญญาตรีสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา”. **ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖.

สุกัญญา ภูผาโคก. “การดำเนินงานด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเลย”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๕.

สุริยัน พลดี. “การดำเนินตามยุทธศาสตร์หลักการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ :

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”, ๒๕๕๙. (อัดสำเนา).

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ “การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้:แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล” วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี e-Mail: Kmrtturner@gmail.com วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๒ , <http://www.ayutthaya2.go.th>.

data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view.php?School_ID, ข้อมูลครูและบุคลากร.

www.pkwi.ac.th/old/webmaster_junior/.../กระบวนการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษา.doc.

<http://www.mwit.ac.th/~pat/content/physical%20%20education.pdf>.

www.addkutech.com/wp-content/uploads/๒๐๑๒/๑๑/ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21.f

www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf

๒. ภาษาอังกฤษ

ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, ค.ศ.1970 อ้างใน ธีรวิทย์ เอกะกุล, พ.ศ.๒๕๔๓)

ลี เซียนลุง (Lee HsienLoong) คือนายกรัฐมนตรีคนที่สามของประเทศสิงคโปร์ เขาเป็นบุตรชายคนโตของอดีตนายกรัฐมนตรี ลี กวนยู, ได้มีแนวคิดการจัดการศึกษา Teach Less, Learn More (TLLM), ๒๕๕๗.

- Yang Lizhou. การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับ นักศึกษา มหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน ตามแนวการสอนแบบ Active Reading และ หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ, ๒๕๕๕.
- Myers, B. E., & Dyer, J. E. Effects of investigative laboratory instruction on content knowledge and science process skill achievement across learning styles. *Journal of Agricultural Education*, 47(4), 2006.
- Saylor, J.G., and others. Curriculum Planning for Better Teaching and Learning.”(4th ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.. 1981.
- Simsek, P., & Kabapinar, F. The effects of inquiry-based learning on elementary students conceptual understanding of matter, sciences process skills and sciences attitudes. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2 (2010),.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มจร โทร. ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓/ว ๔๗

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ด้วย นายยุทธวีร์ นามสกุล แก้วทองใหญ่ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๔๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ ให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นายพีรวัฒน์ ชัยสุข

๐๘ ๖๐๔๖ ๕๑๒๒

น.ส.มณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มจร โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ ศธ. ๖๑๐๓.๓/ว ๔๗

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่ควบคุมดูแลเครื่องมือการวิจัย

เรียน รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ

ด้วย นายยุทธวีร์ นามสกุล แก้วทองใหญ่ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๔๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติให้ท่านเป็นผู้ควบคุมดูแลเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นายพีรวัฒน์ ชัยสุข

๐๘ ๖๐๔๖ ๕๑๒๒

น.ส.ณัฏฐา อลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๗๘

โรงเรียนวัดนาคปรก
เลขที่ ๓๗๕
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๗ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
เรียน อาจารย์กรชนก เนตรโอการักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนาคปรก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑๘ ชุด

ด้วย นายยุทธวีร์ นามสกุล แก้วทองใหญ่ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๔๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

๐๘ ๗๐๔๐ ๘๐๔๐

น.ส.สมณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒ ๕๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒ ๕๐๐๕
www.mcu.ac.th

๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวสราวุธ อึ้งพานิช ผู้อำนวยการโรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายยุทธวีร นามสกุล แก้วทองใหญ่ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๔๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติเรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนผู้อำนวยการโรงเรียน
เพื่อโปรดทราบ

☐ พิจารณานโยบาย
☐ พิจารณาล้างการ

เห็นความชอบ

☒ กลุ่มบริหารวิชาการ
☐ กลุ่มบริหารงบประมาณ
☐ กลุ่มบริหารงานบุคคล
☐ กลุ่มบริหารทั่วไป

แจ้ง
กลุ่มสาระฯ

ติดต่อประสานงาน :-

นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

೦೨ ೧೦೩೦ ೨೦೩೦

น.ส.มณี อาลากุล

୦୯ ୦୦୩୭ ୧୧୯୯

အိတ်မတီဝါပြာကကလ

අපගේ සියලුම ප්‍රශ්න

ขอแสดงความนับถือ
พี่ชายที่รักพี่ชายที่รักพี่ชายที่รัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู้)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

☒ ทราบ
☐ คำเนินการตามเสนอ
☐ ผอ. วิทยาลัยฯ/รอง
คณบดีฯ/คณบดีฯ/คณบดีฯ
- ลงวันที่ ๑๐. ๑๒

ผู้อำนวยการโรงเรียน

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๗๐

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้ใช้ขงาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายยุทธวีร์ นามสกุล แก้วทองใหญ่ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๔๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตเป็นผู้ใช้ขงาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาส นี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุญ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

๐๘ ๗๐๔๐ ๘๐๔๐

น.ส.มณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๗๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๗ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน อาจารย์สุภาวดี อึ้งพานิช ผู้อำนวยการโรงเรียนบางบัว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๗๒ ชุด

ด้วย นายยุทธวีร์ นามสกุล แก้วทองใหญ่ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๔๘ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนผู้อำนวยการโรงเรียน	
เพื่อโปรดทราบ	
☐	พิจารณาอนุมัติ
☐	พิจารณาสั่งการ
เห็นสมควร	
☒	กลุ่มบริหารวิชาการ
☐	กลุ่มบริหารงบประมาณ
☒	กลุ่มบริหารงานบุคคล
☐	กลุ่มบริหารทั่วไป
แจ้ง	
กลุ่มสาระฯ.....	

ติดต่อประสานงาน :-

นายยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่
น.ส.ณัฏฐ์ อาสากุล

๐๘ ๗๐๕๐ ๘๐๕๐

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปึ้ง)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

โรงเรียนบางบัว

นายสมชาย หงษ์แก้ว

๒๕๖๑ จากแบบสอบถาม
และตอบกลับ ๑๖ ฉบับ

✓ ✓

19 มี.ค. ๖1

☒	ทราบ
☐	ดำเนินการตามแผน
☐	- อ.วิทย์
.....	
.....	
ผู้อำนวยการโรงเรียน	

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียน
ประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร”

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม แบ่งเป็น ๒ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

- ๑) ท่านมีแนวการปฏิบัติ Head (สมอง) นอกห้องเรียนโดยใช้กิจกรรมใด
- ๒ การปฏิบัติ Heart (จิตใจ) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง
๓. การปฏิบัติ การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง
๔. การปฏิบัติ การพัฒนาสุขภาพ (Health) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง

ขอขอบคุณทุกท่านในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่

นิสิตพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในโรงเรียน
ประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร”

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑.ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ

ฉายา/นามสกุล อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

ตอนที่ ๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ใน
โรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ๔ ด้าน ได้แก่

๑) ท่านมีแนวการปฏิบัติ Head (สมอง) นอกห้องเรียนโดยใช้กิจกรรมใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) การปฏิบัติ Heart (จิตใจ) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรม
อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) การปฏิบัติ การพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Hand) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) การปฏิบัติ การพัฒนาสุขภาพ (Health) ในด้านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ มีกิจกรรมอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอน“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”สำหรับสถานศึกษา

(โรงเรียน.....)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สำหรับผู้บริหาร
และครู-อาจารย์

คำชี้แจง ๑. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถาม

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ มี ๒ ตอน คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”สำหรับสถานศึกษา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”สำหรับสถานศึกษา

๓. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”สำหรับสถานศึกษา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
๒. ตำแหน่ง ☐ ผู้บริหาร ☐ รองฯ-ผู้ช่วย ผู้อำนวยการ ☐ ครู-อาจารย์
๓. อายุ ☐ ต่ำกว่า ๓๐ ปี ☐ ๓๐-๔๐ ปี
☐ ๔๑-๕๐ ปี ☐ มากกว่า ๕๐ ปี
๔. ประสบการณ์การทำงาน ☐ ต่ำกว่า ๕ ปี ☐ ๕-๑๐ ปี ☐ มากกว่า ๑๐ ปี

ตอนที่ ๒ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำหรับสถานศึกษา

เกณฑ์การให้คะแนน

- ๑ = เห็นด้วยน้อยที่สุด ๒ = เห็นด้วยน้อย
 ๓ = เห็นด้วยปานกลาง ๔ = เห็นด้วยมาก
 ๕ = เห็นด้วยมากที่สุด

เกณฑ์การแปลผลระดับความคิดเห็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐	อยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐	อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐	อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐	อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อ	รายการประเมินความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑	ผู้บริหารและครู มีความมุ่งหมายให้เวลาการสอนลดลงแต่การเรียนรู้เพิ่มขึ้น					
๒	ผู้บริหารและครู มีความมุ่งหวังให้ เวลาการสอนเท่าเดิมแต่ผลลัพธ์การเรียนรู้มากขึ้น					
๓	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมกับความมุ่งหมายให้เวลาการสอนเท่าเดิมแต่มีผลลัพธ์การเรียนรู้ทางสังคมมากขึ้น					
๔	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมกับความมุ่งหมายให้เวลาการสอนลดลงแต่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้เท่าเดิม					
๕	ผู้บริหารและครูออกแบบกิจกรรมการสอนให้เวลาสอนเท่าเดิมแต่มีผลลัพธ์การเรียนรู้มากขึ้น					
๖	ผู้บริหารและครูออกแบบกิจกรรมการสอนให้เวลาสอนเท่าเดิมแต่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ทางสังคมมากขึ้น					
๗	ผู้บริหารและครูออกแบบกิจกรรมการสอนให้เวลาสอนลดลงแต่มีผลให้การเรียนรู้เท่าเดิม					
๘	ผู้บริหารและครูออกแบบกิจกรรมการสอนให้เวลาสอนลดลงแต่มีผลให้การเรียนรู้สูงขึ้น					
๙	ผู้บริหารและครู กำหนดวิธีการ จากการปฏิบัติข้อ ๑ - ๘					
๑๐	ผู้บริหารและครู กำหนดเครื่องมือ จากการปฏิบัติข้อ ๑ - ๘					
๑๑	ผู้บริหารและครู กำหนด เกณฑ์ จากการปฏิบัติข้อ ๑ - ๘					
๑๒	ผู้บริหารและครู กำหนด Portfolioจากการปฏิบัติข้อ ๑-๘					

สำหรับผู้ปกครอง/ญาติ และ
คณะกรรมการสถานศึกษา

แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

(โรงเรียน.....)
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

คำชี้แจง ๑. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถาม รูปแบบการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ มี ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำหรับสถานศึกษา

๓. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้”

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ	☐ หญิง	☐ ชาย	
๒. หน้าที่/บทบาท	☐ บิดา-มารดา	☐ ญาติ	☐ คณะกรรมการสถานศึกษา
๓. อายุ	☐ ต่ำกว่า ๓๐ ปี	☐ ๓๐-๔๐ ปี	
	☐ ๔๑-๕๐ ปี	☐ มากกว่า ๕๐ ปี	
๔. การทำงาน/ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียน	☐ ต่ำกว่า ๕ ปี	☐ ๕-๑๐ ปี	☐ มากกว่า ๑๐ ปี ☐ ไม่ได้ทำงาน

ตอนที่ ๒ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

เกณฑ์การให้คะแนน

๑ = เห็นด้วยน้อยที่สุด	๒ = เห็นด้วยน้อย
๓ = เห็นด้วยปานกลาง	๔ = เห็นด้วยมาก
๕ = เห็นด้วยมากที่สุด	

เกณฑ์การแปลผลระดับความคิดเห็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐	อยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐	อยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐	อยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐	อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑	ท่านต้องการเห็นความมุ่งหมายการสอนที่ใช้เวลาลดลงแต่มีผลการเรียนรู้มากขึ้น					
๒	ท่านต้องการเห็นความมุ่งหมายการสอนที่ใช้เวลาลดลงแต่ได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ได้น้อยกว่าเดิม					
๓	ท่านต้องการเห็นความมุ่งหมายการสอนที่ใช้เวลาเท่าเดิมแต่มีผลการเรียนรู้สูงขึ้น					
๔	ท่านต้องการเห็นความมุ่งหมายการสอนที่ใช้เวลาเท่าเดิมแต่มีผลการเรียนรู้ทักษะทางสังคมมากขึ้น					
๕	กิจกรรมการสอนควรเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตให้มากขึ้น					
๖	กิจกรรมการสอนควรเน้นทักษะการอยู่ร่วมกับสังคมให้มากขึ้น					
๗	กิจกรรมการสอนควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกับครอบครัวให้มากขึ้น					
๘	กิจกรรมการสอนควรส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น					
๙	การวัด-ประเมินผล เป็นการวัดผลการพัฒนาการเชิงองค์รวม					
๑๐	การวัด-ประเมินผล ควรเป็นการวัดผลการเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง					
๑๑	การวัด-ประเมินผล ควรเป็นการวัดผลจากหลักฐานผลรวม Portfolio					
๑๒	การวัด-ประเมินผล ควรเป็นสัมฤทธิ์ผลเชิงอุปนิสัยควบคู่การเรียนรู้					

แบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

(โรงเรียน.....)

คำชี้แจง ๑. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ มี ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

๓. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการดำเนินงานของโรงเรียนเพียงระดับเดียว

๔. จำนวนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม พิจารณาในสัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับเป็นตัวแทนของนักเรียนแต่ละชั้น โดยครูผู้สอน/ผู้เก็บข้อมูลช่วยชี้แจง อธิบายในการตอบ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ หญิง

☐ ชาย

๒. ชั้น

☐ ประถมศึกษาปีที่ ๔

☐ ประถมศึกษาปีที่ ๕

☐ ประถมศึกษาปีที่ ๖

ตอนที่ ๒ ความพึงพอใจของการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ของโรงเรียน

เกณฑ์การให้คะแนน

๑ = เห็นด้วยน้อยที่สุด

๒ = เห็นด้วยน้อย

๓ = เห็นด้วยปานกลาง

๔ = เห็นด้วยมาก

๕ = เห็นด้วยมากที่สุด

เกณฑ์การแปลผลระดับความคิดเห็น ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐

อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐

อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐

อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐

อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐

อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑	นักเรียนต้องการให้มีความมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ลดเวลาการสอนลง					
๒	นักเรียนต้องการให้มีกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้น					
๓	นักเรียนต้องการให้มีความมุ่งหมายการเรียนรู้ทักษะทางสังคมให้มากขึ้น					
๔	นักเรียนต้องการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนและผู้ปกครองนอกห้องเรียนมากขึ้น					
๕	นักเรียนต้องการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการคิดสร้างสรรค์					
๖	นักเรียนต้องการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับจินตนาการที่ดี					
๗	นักเรียนต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง					
๘	นักเรียนต้องการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับความถนัดแต่ละด้าน					
๙	นักเรียนต้องการรู้ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง					
๑๐	นักเรียนต้องการรู้ระดับความสามารถที่แท้จริงของแต่ละคน					
๑๑	นักเรียนต้องการเรียนรู้ปัจจัยแวดล้อมของสังคมและชุมชนของตน					
๑๒	นักเรียนต้องการให้มีการวัด-ประเมินผล ความรู้และความดีควบคู่กันไป					

ภาคผนวก จ

หนังสือเชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

๑. ชื่อ(ภาษาไทย) : ดร.ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่
ชื่อ(ภาษาอังกฤษ) : Dr.Yudthawee Kaewtongyai
๒. ตำแหน่งปัจจุบัน : นักวิชาการการศึกษา
๓. สังกัด : สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ประวัติการศึกษา
ปริญญาตรี : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา สาขาวิชาการบริหารโรงเรียน
ปริญญาโท : วิทยาลัยครุราชภัฏธนบุรี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
๕. ผลงานวิชาการ
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ “บทบาทเชิงรุกของพระสังฆาธิการในการบริหารงานเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ “การประเมินหลักประสิทธิผลหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ “การบริหารทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายในวัดเพื่อสังคม”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ “หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธ”. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗, หน้า ๔๔๓-๔๕๐.
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ “ภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา”. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (พฤษภาคม-สิงหาคม, ๒๕๕๗) : ๗๖-๙๐.